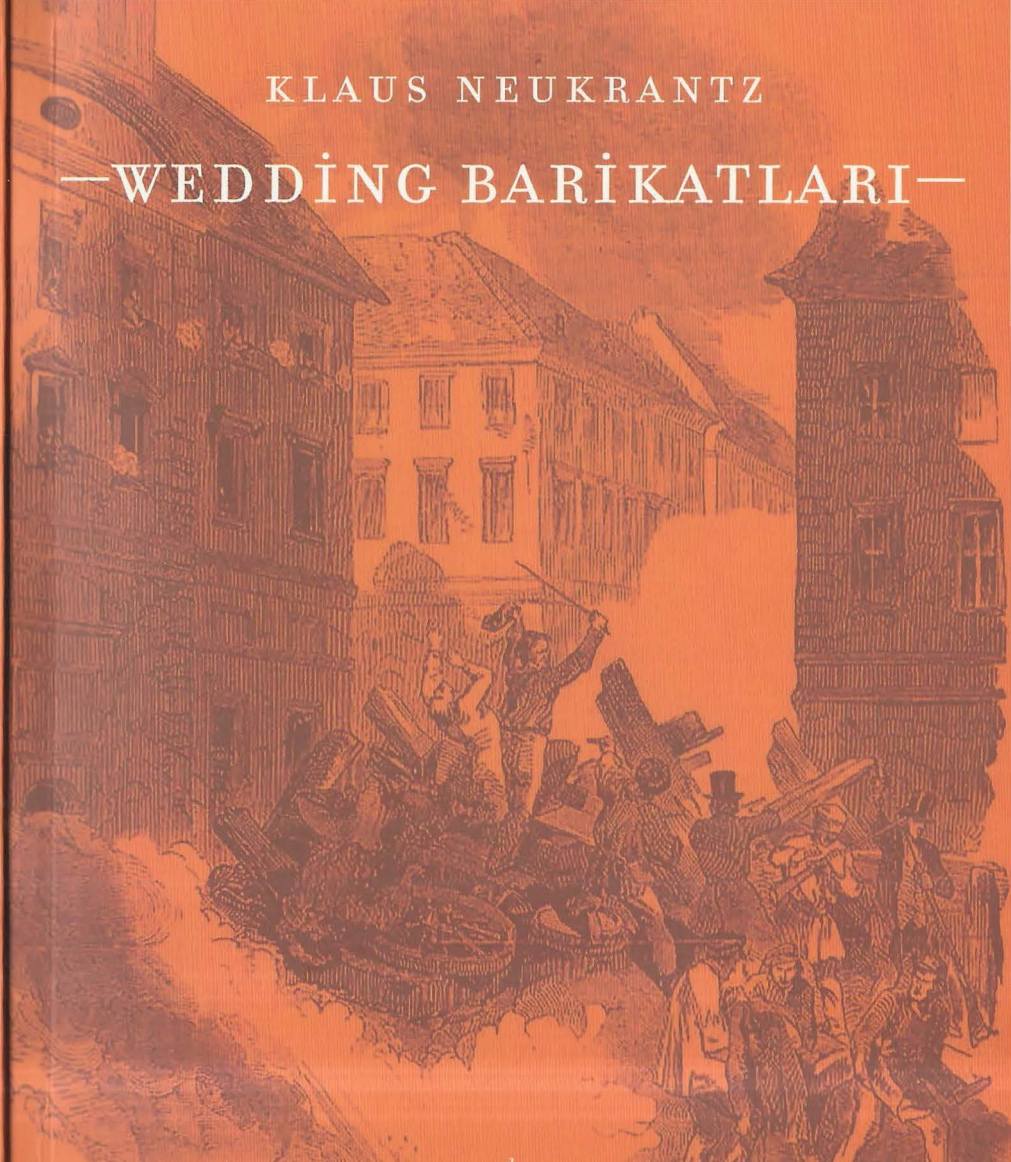
KLAUS NEUKRANTZ

—WEDDİNG BARİKATLARI—

yordam edebiyat

Türkçesi: Sevinç Altınçekiç

KLAUS NEUKRANTZ – WEDDİNG BARİKATLARI

Sevinç Altınçekiç (1964 -)

Çocukluğu Almanya'da geçti. 1980'de Türkiye'ye döndü, İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu.

Çeviriye Margaret Atwood'un *Damızlık Kızın Öyküsü* adlı kitabıyla başladı. Aralarında Juli Zeh'ten *Serbest Düşüş*, Anna Seghers'ten *Ölüler Genç Kalır*, Michael Brenner'den *Kısa Yahudi Tarihi*, Gabriele von Arnim'den *Yemek* ve Bernhard Kellermann'dan *Tünel* adlı eserlerin de bulunduğu çok sayıda yapıtı Türkçeye kazandırmıştır.

Eserin orijinal adı:
Barrikaden am Wedding

KLAUS NEUKRANTZ

WEDDİNG BARİKATLARI

ROMAN

TÜRKÇESİ
SEVİNÇ ALTINÇEKİÇ

yordam edebiyat

Yordam Edebiyat: 42 • **Wedding Barikatları** • Klaus Neukrantz
ISBN 978-605-172-264-1 • *Türkçesi*: Sevinç Altınçekiç
Kitap Editörü: Ali Mert • *Kapak ve İç Tasarım*: Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • *Birinci Basım*: Mayıs 2018
© Yordam Kitap, 2018

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 - 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **Faks:** 0212 528 19 09
W: www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat

Baskı: **Yazın Basın Yayın Matbaacılık Turizm Tic. Ltd. Şti.** (Sertifika No: 12028)
İ.O.S.B. Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No: 38-40-42-44
Başakşehir - İstanbul
Tel: 0212 5650122

WEDDİNG BARİKATLARI

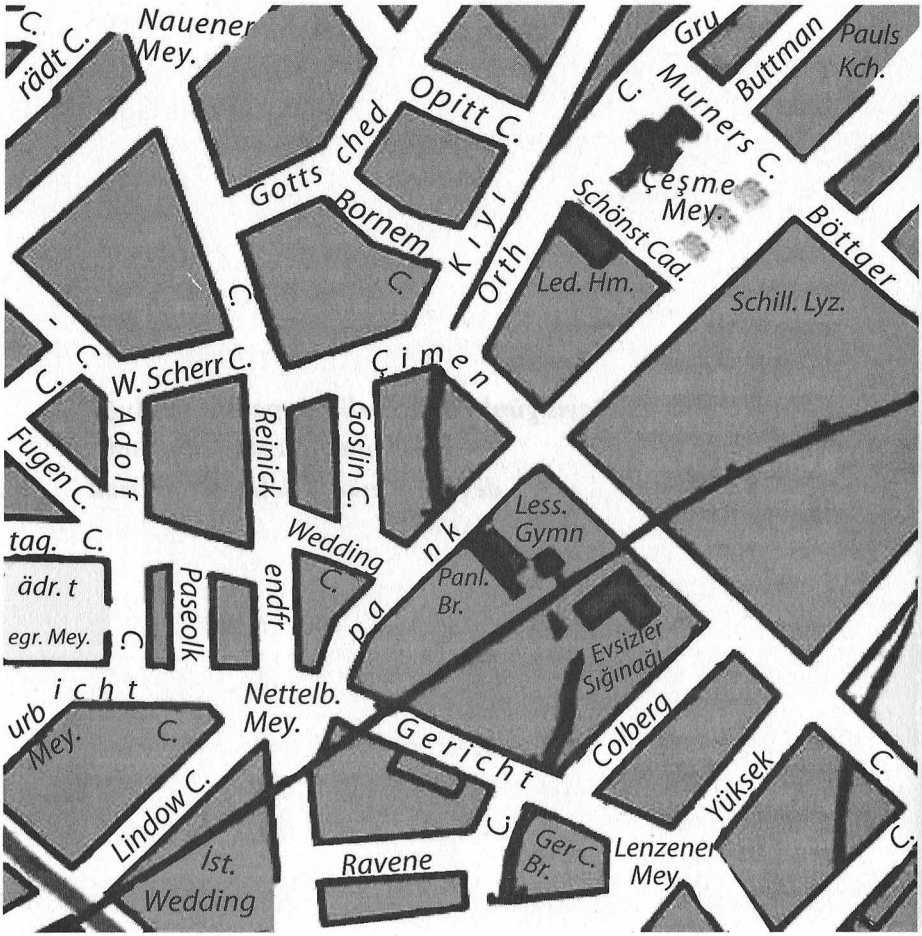

ROMAN

1929 Mayıs günlerinde Berlin'de polisin vurduğu
33 kişinin hafızalara kazınmış
devrimci mücadelelerinin anısına

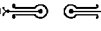

Olaylar Zamanında Kızıl Wedding - Kızıl Sokak*

---

* Yön tayini amacıyla eklenen bu kroki, 1926 yılına ait bir Berlin haritasından kesit yapılarak oluşturuldu. –A.B., 3 Nisan 2016, *Almanca baskı (2016) editörünün notu [Almanca ed.]*

Muhteşem Bir Roman İçin Kısa Bir Giriş

Ali Mert

Hep sancılı bir tarih: Almanya, yirminci yüzyılın ilk yarısı...

Hep sancılı bir ilişki: Komünistler/devrimciler ve sosyal demokrasi...

Söz konusu tarihin önemli bir dönüm noktasını ve söz konusu ilişkinin ciddi bir kırılma anını anlatan bir roman *Wedding Barikatları*.

Tarihin o kesitinde, önce Birinci Dünya Savaşı'yla sarsılıyor ülke. Ve sosyal demokratlar ile komünistlerin ülkenin savaşa girmesi konusundaki tartışmalarıyla, "milli çıkar" ile "sınıf çıkarı" arasında gerilen iple ve nihayetinde yaşanan kopuşla elbette... 19. yüzyılın mücadeleleri içerisinde kendisini sosyalist, Marksist olarak konumlandıran ve 20. yüzyılda bu konumundan hızla uzaklaşan sosyal demokrasi (SPD) bir yanda kalıyor, Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'in başını çektiği (sonradan Almanya Komünist Partisi'ne dönüşen) Spartakistler diğer yanda...

Savaş yıllarının getirdiği yıkımın üzerine, ayaklanmalara sahne oluyor ülke bir yandan da. Yarıda kalan isyan ve kalkışmalara: 1918 Devrimine ve sırasıyla 1919, 1921 ve 1923'teki çatışmalara ve ayaklanmalara...

Rusya'da 1917'de gerçekleşen Ekim Devrimi'nin çaktığı kıvılcımın Avrupa'yı da yakması, devrimin Avrupa'ya yayılması bek-

lentisinin odağında Almanya var. Nafile. Tutuşmuyor ülke, yarım kalıyor ayaklanmalar, bastırılıyorlar. Üstelik bu isyanların bastırılmasında devletin baskı ve zor aygıtlarıyla birlikte artık SPD de devrede!

Dolayısıyla bu çalkantılı dönemde ayrımlar da iyice keskinleşiyor sosyal demokratlar/reformcular ile komünistler/devrimciler arasında.

Tüm bunlar bir yandan da savaş sonrası yeniden imar ve restorasyon girişimlerinin ortasında yaşanıyor. Emperyalizmin paylaşım savaşında "pasta" kapamamış olmanın krizi, yeniden imar girişimlerinin dünyadaki ekonomik krizle birlikte yarıda kalıvermesi, tırmanan bunalım koşulları ve artan yoksulluk bir yanda; "Enternasyonal geleneği"nden gelen SPD'nin hükümetteyken "devlet geleneği" dairesinde hareket etmesi, yükselen komünizm "tehdidi" karşısında aldığı tedbirler ve tedbirsizce yükselen Nazi hareketi, faşizm diğer yanda...

Böyle geliniyor romanda geçen olayların yaşandığı 1929 yılına. Dönemin iktidarına bakacak olursak, sosyal demokrat-SPD'li Herman Müller, Şansölye koltuğunda; yine bir sosyal demokrat Carl Severing, İçişleri Bakanı ve bir başka sosyal demokrat ve romanımızın "kahramanları"ndan Karl Zörgiebel ise emniyet müdürü.

İşte bu "sosyalistler"in liderliğinde yönetilen ülkede ve Berlin özelinde Nazilerin her tür yürüyüş ve eylemi serbest iken, komünistlerin 1 Mayıs gösterisi "sorun" oluyor nedense.

Wedding Barikatları, tam da bu "sorun"u anlatıp irdeliyor. Tüm boyutları ile, 360 derece...

"Ana sorunu"nun ekseninde geniş bir panorama çizebilen, kahramanlarını ve toplumu mücadele ve dönüşümleri içerisinde kavrayabilen, devletin zor ve ikna mekanizmalarının gerçek yüzünü gösterebilen, sevinci ve hüznü bir arada verebilen "sınıf savaşımının romanı" bu... Görünürdeki "kötü kahraman"ların arkasındaki gerçek güçlerin, sermaye iktidarının ve onlara karşı verilen büyük kavganın da romanı elbette. Militanca ve partizanca. Parti çizgisi-

ne bağlılığı, bir başka deyişle angaje olması ve militanlığı, edebi değerini azaltmıyor hiçbir şekilde. Tam tersine, bu muhteşem roman, dün olduğu gibi bugün de hâlâ capcanlı...

Peter Weiss'ın ünlü yapıtı *Direnmenin Estetiği*'nde, Gustave Courbert'ten Bertolt Brecht'e uzanırken uğradığı en dikkat çekici uğraklardan biri aynı zamanda *Wedding Barikatları*. Zira "direniş"in dünya edebiyat tarihindeki en estetik anlatılarından birine imza atıyor Klaus Neukrantz.

Çok bilinen bir yazar değil kendisi. Tabiri caiz ise "Bir yazmış, tam yazmış" birisi. Diğer yazdıklarını, "şurada burada dergilerde çakmış, orta halli küçük hikâyeler" diye adlandırıyor, kısa özgeçmişinde...

Bizzat mücadelenin içinden gelen, tanıklıktan doğan bir başyapıta imza atıyor Neukrantz, *Wedding Barikatları*'nda.

Almanya'da ilk 1931'de yayımlanıyor roman, yayımlandıktan hemen sonra yasaklansa da özellikle faşizme karşı devrimci mücadelenin içinde olan okurların ellerinden düşmüyor.

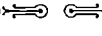
Dünyada da ilgiyle karşılanıyor. ABD'de 1933'te (Adolf Hitler'in şansölye olduğu sene) *Daily Worker* gazetesinde tefrika ediliyor, sonra da kitap olarak yayımlanıyor ve Amerikalı emekçilerin başucu kitaplarından biri oluyor. Avrupa'da ise 1968 olayları döneminde, mücadele eden ve direnen gençler tarafından yeniden keşfediliyor. Proleter kültürünün, direniş edebiyatının en önemli örneklerinden biri olarak kabul ediliyor.

Şimdi, yıllar sonra, Türkçede...

1 Mayıs 1929'da Berlin'de, "Kızıl Sokak"ta yaşananların 48 yıl ardından, 1 Mayıs 1977'de İstanbul'da, Taksim Meydanında yaşananlar düşünüldüğünde, böylesi büyük bir katliamın yaşandığı bir başka ülkede, hafızayı, enternasyonal dayanışmayı ve mücadeleyi diri tutacak şekilde *Wedding Barikatları*'nın okurlarla buluşması özellikle anlamlı bizce.

Sözü daha fazla uzatmayalım. Şimdi, bu soluk soluğa akıp giden romanı okumaya başlayalım...

Yazar Hakkında

Klaus Neukrantz Kendini Anlatıyor

Bir burjuva evinde yetişme... Gençlik Hareketi... 1914'te savaş gönüllüsü... sonra da dört buçuk yıl piyade siperlerinde askerlik.

1919 ilkbaharında Königsberg kışlasından ayrıldığım gün, "Sosyalizm" hakkında bir şeyler duyduğum, hayatımdaki ilk insan olan Hugo Haase'yle karşılaştım. O günlerde çok az şey anladım ama bu kadarı bile beni, Gönüllüler Derneği'nin* Doğu Prusya'daki kıtalarından birine katılma niyetimden vazgeçirmeye yetti. Kısa bir süre sonra Berlin'de ailemden ayrıldım.

Hep bir şeyler öğrenmeye gayret ettim, plansız da olsa çok sayıda kitap okudum, seminerlere ve toplantılara katıldım, hayatımı bir yandan büro işi yaparak, diğer yandan da şurada burada yayımlanan orta halli, küçük hikâyelerin yazarı olarak kazanmaya çalıştım.

Birkaç yıl sonra Kreuzberg'deki (Berlin) Bölge Konsey Ofisi'nde, Fabrika Konseyinin "muhalefet"ten bir üyesi olduğumda ise, asıl siyasi gelişimim başladı.** Çeşitli mesleklere girdim çıktım, başka yerlerin yanı sıra ufak bir Kuzey Denizi gemisinde çalıştım ve yol-

* Gönüllüler Derneği – Dönemin "Kara Reichswehr"i [Reichswehr – 1919-1935 yılları arasında Alman Ordusuna verilen isim] konumunda, gizli bir faşist oluşum.

** Weimar Anayasası, otuzdan fazla işçi çalıştıran bütün işletmelere Fabrika Konseyi kurma hakkı veriyordu.

daşlarla kısa, tesadüfi bir birliktelikten sonra ve de Komünist Parti yasadışıyken,* bu partinin üyesi oldum.

Bundan sonra eğitimimi bizzat işçi sınıfı ve onun devrimci kimliği üstlendi. *Enternasyonal İşçi Dayanışması* adlı yayında editörlük göreviyle aktif olarak çalıştım, daha sonra o dönem varlığını sürdüren "Sanatçı Dayanışması"nın Ajit-Prop ekibinin oluşturulmasında yer aldım ve bu ekiple Ruhr Bölgesinde turneye çıktım ve son olarak 1926'da *Welt am Abend* gazetesinin (O dönem Berlin'in büyük bir akşam gazetesiydi) editörler kuruluna alındım.

Bu yılları takiben, iki yıllık bir hastane ve sanatoryum dönemim oldu; bu bana Dünya Savaşı'nın bir armağanıydı! Sovyetler Birliği'nde uzun bir süre kaldıktan sonra Berlin'e döndüm ve o günden bu yana da aktif bir parti emekçisi ve devrimci-proleter bir yazar olarak işçi sınıfının saflarında çalışıyorum.

• • •

Elinizdeki bu romanla ilgili olarak, ne burada anlatılan kişilerin ne de onların eylem ve davranışlarının bir "icat" ürünü olduğunu, Köslin Caddesinde 1929'un Mayıs günlerinde yaşanan gerçek olaylardan alındığını belirtmek isterim.

Öte yandan burjuva adaletinin söz konusu kişileri sonradan yakalayabilme riskinin bulunduğu yerlerde değişikliklere ihtiyaç vardı, bunu da gerçekleştirdim. Şunu da özellikle belirtmek isterim ki, burada anlatılan polis saldırıları, araştırma komisyonunun ilgili belgelerinden alınmıştır ve yeminli olarak imzalanan yazılı ifadeler sayesinde, istenildiği zaman yasal olarak kanıtlanabilir durumdadır. Paylaşılan bütün gazete alıntıları da özgün metin bilgileriyle birlikte verilmiştir.

* Almanya Komünist Partisi 1923-1925 arasında yasadışıydı.

BİRİNCİ BÖLÜM

I
YEDİ TON ÇİMENTO

"KETTELBECK Meydanı!"

Genç adam, aklı karışmış bir halde başını kaldırdı ve uykulu gözlerle tramvay vagonunun camından dışarı baktı.

"Gazeteniz, bayım..." diye hatırlattı bir kadın, yerde ayaklarının dibindeki kâğıt yığınına işaret ederek. Genç eğildi, gazeteyi çantasına sokuşturdu, sonra da dışarı çıktı.

Gazlı sokak fenerlerinin sarı ışıkları ıslak, kirli asfaltta yansıyordu. Rahatsız edici, nemli rüzgâr genci keyiflendirdi. Duraktaki restorandan dışarıya radyoda çalan müziğin sesi sızıyordu. Üşüdü. 'Keşke mantom olsa,' diye düşündü ince ceketinin yakasını kaldırırken. Yere tükürdü, ellerini pantolon ceplerine soktu ve meydanı yavaş yavaş adımlayarak eve yürüdü.

Panke Caddesinden, oturduğu ufak, yarı karanlık sokağa saptı. Yoksul mahallesinde dükkânlar çoktan kapanmıştı. Tek tük gazlı sokak fenerinin üstünkörü aydınlattığı insansız sokağa, sadece birahanelerden ince ve soluk ışık huzmeleri düşüyordu. Yüksek, karanlık ev sıralarının çoğu perdesiz pencerelerinin arkasında, şurada burada gaz lambalarının ipince, fakir ışığı yanıyordu. Açık bir kiler penceresinden, yıkanan çamaşırların sıcak buharı sızıyordu. Birkaç bina daha geçtikten sonra evine varmıştı işte.

Sokak kapısının önünde birkaç kadın duruyordu. Selamlarına kısaca cevap verdi, karanlık koridorda kayboldu. Ancak dairesinin aydınlatılmış mutfak penceresini gördüğünde avluda bir anlığına durdu. 'Anlaşılan Anna evde,' diye düşündü ve rahatlamış gibi yorgun yüzünü sıvazladı. Her akşam böyleydi, eve döndü-

günde ve avluyu geçtiğinde, aydınlık pencereyi görünce sevinirdi. Hepsi bu.

Dar merdiven sahanlığındaki birkaç basamağı etrafını yoklayarak çıktı, kapıyı açtı.

"Selam, Anna."

"Selam, Kurt."

Şapkasını kapı çengeline astı, kendini mutfak sandalyesine bıraktı. Genç çimento taşıyıcısı Kurt Zimmermann eve gelmişti.

Mutfakta, ocağın yanında, masada ancak iki kişilik yer vardı. Kurt dirseklerini masaya koydu, Anna'nın tencerelerle uğraşmasını izledi. Konuşamayacak kadar yorgundu ama sessizce oturup onu izlemek hoşuna gidiyordu. Eli o kadar hafif ve çabuktu ki.

Ocaktan yayılan sıcak, yavaş yavaş nemli kıyafetlerine sızdı. Mutfak ne de güzel yağ ve soğan kokuyordu. Günler önce ona sinemaya gitme sözü verdiği aklına geldi. 'Belki bugün gidebiliriz,' diye düşündü uykulu uykulu. 'Anna'nın hoşuna gider... keşke kemiklerim bu kadar ağrımasa... ustabaşı çıldırdıkça çıldırıyor... yarın çimento çuvalları bir kat yukarı taşınacak...'

Gözleri kendiliğinden kapanıyordu.

"Hey, çocuk, ye bakalım... Kurt! Uyudun mu?!"

Anna tabağını önüne itti ve Kurt'u omuzlarından kavradı. Kurt başını kaldırdı, gözleri mahmur, alnını sıvazladı. Ancak şimdi Anna onun yine ne kadar solgun ve yorgun göründüğünü fark etti. Lichtenberg'deki inşaatta çalışmaya başlayalı beri neredeyse her akşam ölesiye yorgun bir halde geliyordu eve. Öncesinde altı aydan fazladır işsizdi, şimdi ise işin hızına dayanamıyordu.

"Yo, yoo..." diye gülümsedi Kurt yorgun argın, "uyumadım." Yemek yemeye başladı. Anna, masanın uzun kenarına oturup onu izledi. Sessizce güldü. Kaşık, Kurt'un geniş, ağır eli içinde neredeyse kaybolacaktı. Yorulduğunda, sakarlığı ve ağırkanlılığı daha da belirginleşirdi, oysa çocuk gibi uysaldı. Sadece tek bir konuda çok kaba olabilirdi ve Anna da kaçınılmaz olmadıkça bu

konuda fikrini söylemekten uzak dururdu. Sonuçta iki yıl önce evlendiklerinde Kurt'un işçi hareketinin içinde olduğunu ve tüm boş vaktini oraya ayırdığını biliyordu. Bu konuda onunla konuşacak bir şey yoktu. Toplantıları olduğunda veya yapılacak başka bir şey varsa, yorgunluktan ölse de gece geç vakitlere kadar dışarıda olur, sabah da beş buçukta tekrar kalkardı. Sanki uykularını alabilen yeterli sayıda işsiz arkadaşı yokmuş gibi! Bütün bunlar, o birazcık sağlığı bile bozulursa neye yarayacaktı ki? Gerçekten de ondan başkaca bir şey istemiyordu. Bir işçi karısıydı, altında yattıkları yorganın ne kadar kısa olduğunu biliyordu.

Bugün acaba yine dışarı çıkacak mıydı? Dikkatle söze başladı: "Hey... Kurt? Bugün yine gidecek misin bir yerlere?"

"Yoo, Anna'cım, bugün hemen yatak!.. Yani," diye baktı Anna'ya biraz ikircikli, "sinemaya gidelim mi? Hep gitmek istersin ya?"

"Canım, sen de hep uyuyorsun sinemada," dedi Anna gülerek, ama sormasına da sevindi içten içe. Çok da gönüllü bir davet değildi zaten. Aslında her zaman birbirlerine bu kadar saygılı davranmazlardı. Anna, bu angaryanın Kurt'u nasıl da bitirdiğini görüyor, bu yüzden de ciddi ciddi endişeleniyordu. Bu sefer Kurt'un istediği olmuştu, bir dahakine de Anna'nın isteğinin gerçekleşmesiyle durum dengelenirdi.

Anna, evlenmeden önce uzun bir süre fabrikada çalışmıştı; o yumuşak, biraz da hayalci kız sert bir okula kapak atmıştı yani. Bugün artık hayat nedir gayet iyi biliyordu.

Kurt tabağı itip esnedi: "Bir yudum kahve var mı?"

"Yarın, Kurt, şimdi yat uyu, beş buçukta sabah olacak."

Kurt ayağa kalktı, gerindi. Ah, gerçekten de sefil bir hayattı bu! Çalış, ye, iç, uyu. Çok şükür bugün toplantı yoktu. Oğlanı da artık sadece geceleri görebiliyordu.

Yavaş yavaş soyunmaya başladı.

"Anna, yarın o eski yün hırkayı giyeceğim. Baksana, bunun omuzları yine aşınmış."

Elbiselerini, eski püskü, kim bilir kaç kere yamanmış eşyalarını sandalyeye fırlattı. Anna çabucak mutfağı topladı.

Çıplak ayakla dar koridordan, ufak dairenin mutfak dışında sahip olduğu tek oda olan soğuk yatak odasına geçti.

Oğlanın yatağının önündeki sandalyede bir mum yanıyordu. Burada aydınlatılacak pek bir şey yoktu. Şimdiye kadar doğru düzgün bir perde bile alamamışlardı. Anna her akşam kırmızı, eski battaniyeyi alır, perde niyetine pencereye asardı. Karısının yatağında oğlan uyuyakalmıştı.

Kurt yatakta üşüyordu. Yatak eşyası nem ve küf kokuluydu, tıpkı duvarlarında her zaman kocaman, ıslak lekeler bulunan dairenin geri kalanı gibi.

Sırtüstü yatarken omuzları, kendi ağırlıklarının hafif baskısıyla ağrıyordu. -Bugün yine angarya dolu bir gündü... Yedi ton çimento taşımıştı merdivenlerden yukarı inşaata... aman hastalanma sakın... yoksa işsiz kalırsın... gelecek çarşamba günü çalışılmayacak... güzel... yarın toplantı var... ah şu üst kattakiler, şu çılgın radyo müziğini kapatsalar ya...

Anna dikkatle çalar saati kurdu, sandalyenin üzerine koydu.

Bir kez daha Kurt'un bilinci yüzeye çıkmaya çalıştı, sanki Anna, eliyle yanındaki ışığı kapatmak için üzerine eğildiğinde yüzüne hafifçe dokunmuştu.

Anna'nın cildinin sıcak ve yumuşak olduğunu hissetti.

II
GECENİN ALTIN KÜRELERİ

BÜTÜN mahalle uyuyordu. Az sayıdaki gaz fenerinin bulanık, sarı ışığıyla, sessiz ve insansız sokak daha da hüzünlü, ıssız bir hal almıştı. Son birahaneler de kapandı. Bir yerlerde büyük bir patırtıyla bir kepenk indi. Bir kedi ürktü, şosenin üzerinden koştu, kırık bir kiler penceresinin içinde kayboldu. Sonra yine sessizlik çöktü.

Gece rüzgârı, Nettelbeck Meydanındaki tramvay köprüsünden geçen son trenlerin kof ve uzayıp giden gümbürtüsünü, uzaktan gelen boğuk bir ses olarak arka evlerin karanlık ve suskun avlularına taşıdı. Yer yer siyah, iç içe geçen duvar cephelerinde örtülü pencereler ardında hâlâ birkaç ışık yanıyordu. Peş peşe söndüler.

Wedding'in insanlarla dolup taşan taştan uçurumlarında erkenden gece olur. İşçilerin geceleri kısadır.

Tek ses, sert, kısa ve düzenli aralıklarla, hiç duraklamadan ve hızla sessiz caddeden geçen devriyelerin çivili polis çizmelerinden çıkar. Her zaman üç kişidirler.

Panke Deresi, siyaha boyalı yangın önleme duvarlarıyla çevrilmiş dar bir kanaldan, derin avlular arasından bulanık ve kirli akar. Fabrikaların atık sularının aktığı bu dere -yazın burada çocuklar yüzer- o kadar bulanıktır ki, bulutsuz ve soğuk Nisan gecelerinin parlak yıldızları bile onun sularında yansıyamaz.

Ufak dairelerde, bir odaya sıkışmış çok sayıda insanın tükettiği bunaltıcı hava uyuyanların yüzlerine çarpar. Merdivenler, koridorlar, odalar, çapraz ve arka evler, bütün bunlar katlanılmaz

biçimde birbirine yapışıktır. Aralarında neredeyse hiç duvar veya boşluk yoktur. İnsanlar birbirlerinin ağır ve huzursuz nefesini hisseder. Kokuları duvarlar, yarıklar ve bölmeler içinden sızar. Kiracılar, kiracıların kiracıları, yatakçılar ve bu sokağın laneti... kendi yatağında uyuyamayan çocuklar.

Büyük ve aç Berlin'de, en çok çocuğun, en sefil halde yaşadığı cadde burasıdır...

Merdiven başlarında iç içe geçmiş insan yığınları büzüşmüş halde oturur. Yakındaki sığınma evinde kalacak yer bulamayan evsizler... Elleşilmez onlara. Merdivenlerdeki bu insan yığınları oracıkta uyur, kısa ıstıraplı rüyalar görürler; onların da korkuları ve özlemleri vardır... Bir avludan veremli bir hastanın kuru, havlar gibi öksürüğü yükselir, kısa aralıklarla sessizliği yırtar...

• • •

Çapraz binada, dördüncü katta, kırmızı örtülü bir pencerede ışık söndü. Dar mutfakta, hep ancak sabaha karşı uykuya dalabilen yaşlı Johannsen Ana'dan başka, yatakçı genç bir metal işçisi kalıyordu. Ufak mekânın boğuk ve bunaltıcı havasında, o gece için yanında uyuyan kızın sıcak ağzını hissedebiliyordu. –Duvarın arkasında bir radyo hâlâ dans müziği çalıyordu.

Avluda bir pencere şıngırdadı. Bir kat aşağıda sarhoşun teki bağırdı ve iç içe inşa edilen üç dört avluyu saran binalarda yaşayan bir sürü insan onu duydu: "Franz yine sarhoş!"

Fazlasıyla sıkış tıkış her yan... insana biraz hava lazım... habire diğer insanlara ve duvarlara çarpıp duran şu hapsedilmiş yaratığa... azıcık hava lazım!!! Yer aç!.. Yer açsana! Willi, bize bir içki daha ver hadi... Bu da boğazındaki düğümü çözer, her şeyi yumuşatır, ısıtır, aydınlatır... Sonra da Franz eve gelir, her şeyi parçalamak ister!

İnsanlar uyuyor ve rüya görüyordu o gece. Kocaman, tertemiz yatak odalarında dinlenen insanlarınkinden çok farklıydı rüyaları. Acı veren, kısa rüyalar, günün endişeleri ve korkularının

gölgesi altında... rehineci Yahudi'nin, Sosyal Yardım Dairesi memurunun, alacaklarını soran büfecinin, yoksullara bakan doktorun, sığınma evinin kapıcısının katı, asık suratları peşlerini bırakmazdı... Tehditkâr, düşman yüzler... vahşi bir gerçekliğin hayaletimsi, grotesk biçimde çarpılmış suratları halinde, insanlara şuurlarını kaybettikleri gecelerde korkularla parçalanan kâbuslar gördüren, ter içinde kalmalarına yol açan yüzler...

Gitgide daha hızlı akan yürüyen bantlar, bağırıp ezen buharlı çekiçler, otomatik ıstampa makinelerinin sinir bozucu ritmi, devrilen beton kütleler sızardı bu rüyalara... İhanete uğrayan bedenleri, yaraları çoktan kabuk bağlamış bir işkencenin çıldırtıcı acısını unutamadığı için uykularında çığlık atardı kadınlar. Henüz hayatları tamamen mahvolmamış oğlanların, biçare, küçük burjuva özlemleri... kocaman sarı ayçiçekleri olan, beyaz badanalı bir çardak... Pazar günlerinde kızlar için salıncaklar... ve bahçede yaz geceleri için kırmızı kırmızı yanan kâğıttan fenerlerle dolu rüyalar... Çocukların, bir çift yeni çizme, okuldaki sıcak soba ve aşağıdaki manav kadının elmalarıyla dolu rüyaları. Oysa geceleri lekeli duvar kâğıtlarından tahtakuruları, beyaz, sıcak tenlerine düşerdi.

• • •

Sokak kapısına gümbürtüyle vuruldu!

Üç dört odada birden bu zonklamalar, uyuyanların beynine bir yumruk gibi indi. Seslerin şuursuzca algılanmasından bilinçli işitmeye kadar geçen o birkaç saniyeye, korkunç rüyalar sıkışır. Tahliye ettirmek isteyen icra memuru, evi aramaya gelen polis, kira borcunu tehditler savurarak isteyen apartman yöneticisiyle dolu rüyalar...

Terle sırılsıklam yüzlerde kâbuslar, bu kapı çalışlar arasında tekrar parçalandı.

"Kim o?!"

"Açsana Paul, anahtarı unuttum."

Meğer sadece bir yatakçıymış. Civardaki odalarda insanlar rahatlayıp tekrar başlarını yastıklarına gömdüler.

Geceleri çoktan zehirlemiş bir gün!

• • •

Açık pencereleri önünde, bahçelerin serin ve gizemli gece havasının serili olduğu burjuva mahallesinin büyük, aydınlık odalarında çocuklar beyaz yataklarda uyur. Her akşam da dua ederler:

Yoruldum ben, yatmaya gidiyorum,
Uyumak için gözlerimi kapatıyorum.
Tanrım, senin de gözlerin
üzerinde olsun hep yatağımın.

Sonra uyurlar ve Tanrı'yı, yani uzun beyaz sakallı Baba'yı, gecenin altın kürelerini, onları kanatları üzerinde uyutan, sessiz şehrin üzerinde taşıyan büyük ve bembeyaz atları, adları Ruth ve Rose olan, ipekli elbiseler giymiş yeni oyuncak bebeklerini görürler rüyalarında.

Wedding'deki sokaktaysa avlular o kadar derindir ki, küçük Heidi, akşamları pencerede durduğunda yıldızları ve "gecenin altın kürelerinin" aşağı süzüldüğü gökyüzünü göremez. Wedding'deki sokakta altın küreler, çocukların yüzlerine ağdalı, çürük bir kokunun sindiği karanlık, sarkan gölgelere dönüşmüştür. Wedding'deki sokakta yetişkinler çocuklarına ellerini birleştirmeyi değil, yumruk yapıp "Kızıl Cephe!" demeyi öğretirler.

Ve kızıl sokaktaki birçok kişi, 1 Mayıs'tan yirmi dört saat önceki o gece rüyalarında tam da bunu dediklerini gördüler.

Saat beşte ilk adım sesleri merdivenlerde duyulmaya başlar ve insanlar dona dona, çantaları koltuklarının altında, henüz aydınlanmamış avludan geçerler. Wedding tren istasyonunda suskun, uykularını alamamış işçilerle birlikte sabah trenleri Siemensstadt, Rummelsburg ve Reinickendorf gibi sanayi mahallelerine giderler...

III
GÜNDELİK BİR HİKÂYENİN BEKLENMEDİK SONU

ERTESİ SABAH saat tam 10'da, ufak tefek, tombul bir beyefendi kolunun altında siyah deri bir çantayla, "No. 3, Çapraz Bina, 4. Merdiven" adresindeki kapıyı çaldı. İçeriden ses gelmedi. Adam bir kere daha sertçe, gürültüyle vurdu.

Merdiven koridorunun karşı tarafındaki kapı aralandı ve yaşlı bir kadın kapı aralığından evrak çantalı beyefendiye işkillenerek baktı.

"Ne istiyorsunuz ondan?"

Ufak tefek, tombul beyefendi kadına döndü. "Bayan Krüger evde mi acaba?"

Yaşlı kadın adamı konuşmadan baştan aşağıya süzdü ve kapıyı öfkeyle çarparak kapattı. Adam irkildi. "Ne can sıkıcı insanlar..." diye mırıldandı kırgınlıkla ve loş, kirli merdiven koridorunda tekrar kapalı kapıya döndü.

Kapı çerçevesinin dar yan direğine yapışık, daktiloyla yazılmış ve sağ altında kocaman yuvarlak bir mührü bulunan ufak, beyaz bir not vardı.

Tombul beyefendi şimdi bir kez daha büyük bir gürültü çıkardı ve kapıya kararlılıkla tekrar vurdu.

İçeride hareket yoktu.

"Bayan Krüger, kendiliğinizden kapıyı açmazsanız zorla açtırmak zorunda kalacağım," diye bağırdı ve ağzını anahtar deliğine yaklaştırmak için biraz eğildi.

Kapının arkasındaki dairede ufak bir çocuk ağlamaya başladı. Aşağıda bir kapı gıcırdadı ve birisi yavaş yavaş yukarı çıktı. Bir işçi köşedeki merdiven sahanlığından döndü. Önünde şişkoyu görünce durdu.

"Hah... Demek *sizsiniz*! Gürültüyü kesin, karım hasta!" dedi ters ters ve tekrar aşağı indi. Beyefendi onun üç merdiveni hızla indiğini ve avludan koştuğunu duydu.

Şişko gitgide huzursuzlandı. Ah şu daireye şiddet kullanmadan bir girebilseydi! Kapıyı kırmak çok tehlikeli görünüyordu. Tanrım, kendisine emredileni yapmak zorunda olan bir memurdu o sadece! Birden evrak çantasında, her sabah karısının evrakları yağlamasın diye özenle sardığı kahvaltı paketini hissetti.

Anahtar deliğinden dikkatlice konuştu: "Hadi ama Bayan Krüger, kapıyı açın, sonrasına bakarız!"

Kapı, ayak sesi bile duyulmadan öyle sertçe açıldı ki adam irkildi ve öylece eğilmiş haliyle geriledi.

"Ne istiyorsunuz benden... Giremezsiniz... Hemen polis çağırın!"

Karanlık, dar daire koridorunda genç bir kadın duruyordu. Kucağında kahverengi, yırtık pırtık bir battaniyeye sardığı küçük bir çocuk ağlıyordu. Kadın korkudan öyle cırtlak cırtlak bağırıyordu ki sesi avlunun dışından duyulabiliyordu.

'Pekâlâ, böyle işleri iyi biliriz biz' diye düşündü şişko. Kadının dairede tek başına olduğunu gördükten sonra çabucak toplamıştı kendini. Becerikli bir hareketle bir bacağını kapı aralığına soktu ve devasa vücuduyla ufak, solgun kadını kenara itti.

"Bayan Krüger, devlet otoritesine karşı çıkarak suçlu duruma düşmemeniz gerektiği konusunda sizi uyarıyorum." Korku ve heyecandan neredeyse kendinden geçmiş olan kadın adamın dediklerini duymasa bile, adam katı bir memurun uyarıcı sesiyle konuşmaya devam etti: "Tekrar tekrar uyarılmanıza rağmen 47 mark tutarındaki ödenmemiş kirayı ödemediğiniz ve sosyal yardım dairesi, devam eden haftalık 8 mark tutarındaki deste-

ğin yanı sıra kiranızı ödemeyi reddettiği için, bu sabah saat 10'a kadar daireyi tahliye etmeniz konusunda bilgilendirilmiştiniz. Bu uyarıya uymadığınız için size karşı cebri tahliye uygulamak zorundayım. Eşyalarınızı hemen toplayın, mobilyanızı depoya götürecek araba aşağıda bekliyor, fazla vaktim yok!"

Kadınla başkaca ilgilenmeden arkasını döndü ve dairenin tek odasına açılan kapıyı ayağıyla itti. Ne güzel, burada tahliye edilecek çok bir şey yoktu en azından! Tuhaf, diye düşündü şişko adam ve çıplak odada etrafına bakındı, dışarıdan bakınca evler görece mazbut görünüyordu. Burada böyle bir sefaletin yaşandığı gelmezdi insanın aklına. İnsanların bir yatağı bile yok! Sadece çocuklar vardı ama yiyecek hiçbir şeyleri yoktu.

Hafif bir mızırdanma sesi dikkatini çekti. Yerin ortasında duran eski döşekte -herhalde bütün ailenin uyuduğu yer burasıydı- eski bir battaniyeye sarılı, sarışın, küçük bir kız yatıyordu. İçe çökmüş renksiz yüzünde çıkıntı yapan elmacık kemikleri âdeta doğadışı görünüyordu. Neredeyse derisi kalmamış ince boynunda, kanı çekilmiş cildinin altında gırtlağı bir kıkırdağa benziyordu.

"Korkunç, böyle bir şey hâlâ yaşayabiliyor!" diye fısıldadı şişko sitemle başını sallayarak. Gördüklerinden gerçekten de huzursuz olmuştu, içi acımıştı. Ah, gerçekten de sefalet vardı!

Sonra, hamallarını avludan çağırmak için pencereye yürüdü. Tahliyeyi en kısa sürede bitirmek istiyordu. Pencereyi açtı ve dışarı eğildi.

Bir de ne görsün?!

Avludaki manzaranın epey değiştiğini şaşkınlıkla fark etti. Daha biraz önce inin cinin top oynadığı ıssız avlu, aralarında duran üç nakliye işçisini ikna etmeye çalışarak heyecanlı heyecanlı konuşan kadınlarla dolmuştu. İşçiler de kadınlara pek karşı çıkıyormuş gibi görünmüyordu. Neredeyse bütün pencerelere küfredip bağıran bina sakinleri üşüşmüştü.

"Herif işte orada!"

Onlarca yüz yukarı çevrildi ve ona baktı.

"Defol alçak... pencereden kaybol... Rezil... Serseri!"

"Utan, utan, böyle bir emre nasıl uyarsın!"

Adam korkuyla pencereden içeri çekildi. Aman Tanrım, koca bina ayaklanmıştı!

İnsanlar ne istiyordu ki ondan?! Keşke yanına polis de alsaydı, iyi niyetli olmanın bedeli buydu işte!

Ne yapacağını bilemeden etrafına bakındı. Hasta çocuk hâlâ kendi kendine sessizce mızırdanıyordu. Ateşi yüksekti herhalde, belki de bilinçsizdi...

"Şu alçağı atın dışarı!"

Adam irkildi. Uzun bir çığlık atan kadının sesini açık seçik duymuştu. İstemsizce olduğu yerde büzüldü ve korkuyla pencereye baktı. İçeri taş da atarlar mıydı acaba?! Şuradan bir çıkabilse. Ama şiddete eğimli insanlarla dolu avludan o anda geçmek imkânsızdı!

Merdivenden çıkan ayak seslerini duydu.

"Hadi ama!" sessizce fısıldadı.

Adımlar yaklaştı. Aceleci, tehditkâr adımlar... Hâlâ sızlanan kadının çocuğuyla birlikte durduğu koridordan biri geçti.

Derin, sakin bir erkek sesi: "Aman, o kadar da korkmayın, Bayan Krüger... işte böyle, bırakın da geçeyim."

Kapı açıldı. Şişko, kolunun altına sıkıştırdığı evrak çantasıyla titreye titreye pencerenin yanında duruyordu. Kısa, etli boynundaki şah damarında kocaman kırmızı bir leke yanıyordu. Ağzı korkudan yarı açılmıştı.

Odaya, otuzlu yaşlarının ortasında görünen, ama kepini yavaş bir hareketle geri ittiğinde saçları çoktan grileşmiş bir işçinin geniş bedeni girdi. İşçinin kül rengi ciddi yüzü, hasta kıza döndü. Hareketsiz yüzünde bir şeyler kıpırdanıyordu. İnce dudakları daha da inceldi. Arkasından icra memurunun işçileri, mavi iş kıyafetleriyle odaya girdiler.

Sessiz ve ciddi işçinin hali şişkoyu sakinleştirdi. Buralarda bir otoritesi olduğu her halinden belliydi... Hafiften eğilerek icra memuruna doğru bir adım attı.

"Bendovsky benim adım, Bendovsky" diye tekrarladı icra memuru nazik bir biçimde siyah şapkasını çıkarıp hemen hızla konuşmaya devam etti. "Bakın bayım, ben de şu çocuğu gördüğümde çok acıyorum, evet ya, korkunç değil mi, günümüzdeki bu sefalet?! Ama, kendiniz bir bakın, şey yaptım mı," diye konuşurken heyecanla evrak çantasını karıştırıp bir parça yazı çıkardı.

İşçi bir el hareketiyle sözünü kesti. "Tamam, tamam, ne yaptığınızı biliyorsunuzdur... Haydutların işini yapmayı kabul edenin de onlardan aşağı kalır yanı yoktur!" Bunu çok sakin bir biçimde, şişman adama bir kez olsun bile bakmadan söyledi ve sonra arkasındaki işçilere döndü:

"Ama siz, siz de bizim gibi emekçisiniz. Sizin de bir şeyiniz olmadığı için birkaç sefil kuruş karşılığında sizi kendi sınıfdaşlarınızın düşmanı yapmak istiyorlar. Şuraya bir baksanıza! Adam iki yıldır işsiz, akciğer hastası, bu yüzden işsizlik parası da almıyor. Şu kız da bir yıldır verem. Şu dördü sosyal yardımdan 32 mark ve akciğer bakımı için de bir şişe antiseptik bir sıvı alıyorlar. İki ay önce adamın midesinden bu sıvıyı pompaladılar, o günden beri de işi bitik. Pazarda birkaç kuruş kazanmaya çalışıyor. Şu tek göz odanın kirası da aylık 25 mark, geriye yaşamak için 7 mark kalıyor, eğlence ve yaz tatili dahil!.. İşte böyle, şimdi şu birkaç parça eşyayı dışarı taşıyıp şu hasta çocuğu da sokağa atmaya cesaretiniz varsa hâlâ, koyulun bakalım işe!" Arkasını dönüp bir daha kimseye bakmadan odadan çıktı.

Bir anlığına odaya sessizlik çöktü. Şişko, şüpheyle ve yan gözle pusuya yatmış susan üç işçiye baktı. İşçilerden biri başını kaldırıp yüksek sesle bağırdı: "Ih ıh... *ben* yokum! Haydut muyuz biz!.. Kendiniz yapın bu işi, bayım..."

Diğer ikisi de sadece başlarını sallayıp, şimdi tuhaf biçimde susan çocuğa bir daha bakıp, sonra da karanlık koridorda kayboldular.

Şişko yine çocukla birlikte odada yalnız kaldı. O kadar çaresiz kalmıştı ki, çıkar yol bulamıyordu, öyle ki işçilerin çalışmayı böyle şaşırtıcı biçimde reddetmesinde yatan tuhaflığı henüz kavrayamamıştı. Bu imkânsızdı... böyle bir şey olamazdı?! Adamlar bunun için çağrılmıştı, iyi de para alıyorlardı... ama şimdi nasıl olurdu da istemezlerdi?!

• • •

İcra memuru Bendovsky, uzun uzadıya rahatsız edici, belirsiz duygularla zihnini meşgul edemeyecek kadar pratik bir insandı. Hâlâ elinde tuttuğu siyah şapkasını kızarmış, çıplak kafasına kararlılıkla geçirdi ve biraz önce odada konuşan işçiyi aramak üzere koridora çıktı.

"Ah... Bayım... Bayım, özür dilerim, değerli adınızı bilmiyorum, rica etsem evden zarar görmeden çıkmama yardım edebilir misiniz?"

Nezaketten kırıldı kırılacaktı. "Belki de sizinle sokakta diğer icra ve tahliye kararlarıyla ilgili konuşma fırsatı da bulabiliriz... bütün bunları şimdi nasıl yapacağım ki?!" Bu sırada evrak çantasından bir deste zorla tahliye vekaletnamesi çıkardı.

"Korkmanıza gerek yok!" dedi işçi sakin sakin. "Kimse size dokunmayacak." Sanki şişkonun heyecanla anlattığı diğer tahliyeler konusunu duymamış gibi davrandı kasten... 'Bizimle daha epey işleri var demek...' diye düşündü ve hafifçe ıslık çaldı.

Merdivendeki kadınlar üç işçiyi sevinç çığlıklarıyla karşıladılar. Kapılardan birinden bir kadın, bir çaydanlık sıcak kahve ve üç kocaman sandviç getirdi. Herkes gülüyor, aynı anda konuşuyordu. Gergin ruh hali aniden yüksek sesli bir neşeye dönüşmüştü.

Sokak ilk kez -en azından geçici olarak- üç işçinin dayanışması sayesinde bu tahliyeci herife karşı bir zafer kazanmıştı. Hamallar, işsiz olduklarını ve bu işi sendika aracılığıyla aldıklarını, ne gibi bir iş olduğu konusunda da en ufak bir fikirleri bulunmadığını anlattılar.

Birisi ceplerine birkaç sigara sıkıştırdı. Sonuçta bu üçü de işsizdi ve herkes birkaç mark maaştan vazgeçmenin kolay olmadığını anlıyordu. Belki de "çalışmayı reddettikleri" için işsizlik maaşları da iptal edilecekti. O alçaklardan her şey beklenir... Ayrıca olan bitenlerin, merdivende duran birçok insan için özel bir anlamı vardı. Aralarında tahliye kararı günlerdir mutfak masasında bekleyen birçok kişi vardı. Artık bir araya gelip örgütlenmeliydiler.

"İşte orada!" Kadının biri, endişeli bir yüzle merdiven başında durup sıkış tıkış merdivenden aşağı inmeye cesaret edememiş görünen şişkoyu işaret etti.

Adam göründüğü anda ortalık tekrar karıştı, tehditler duyuldu.

"Yoldaşlar, aptallık etmeyin, bırakın, sakin sakin çıksın!" Geniş omuzlu işçi, şişman adamın arkasında duruyordu. İşçi kadınlar ona yol açtı. Buz gibi bir havanın estiği sessizlik içinde şişko, evrak çantasını sıkıca tutarak, başını kaldırmadan, hızla merdivenden aşağı indi. Peşinden bakan gözleri görseydi korkusu daha da büyüyebilirdi. Ancak kısa ve hızlı adımlarla avluyu koştura koştura geçerken, hemen arkasında çiçekleri solmuş eski bir saksı taşlara şak diye düşüverdi. Evin koridorunda çocuklar parmaklarını ağızlarına götürerek peşinden ıslık çaldı.

Dehşete kapılmış korkulu hali, Nettelbeck Meydanında polislerin kasklarının parladığını gördüğünde ancak yatıştı. Birden âdeta koştuğunu fark etti. Korkunç... ya onu birisi bu halde görseydi!

Hastaymış gibi evine gitti. Evrak çantasındaki kahvaltı paketine hayatında ilk kez dokunmamıştı...

• • •

Genç yüzüne düşen gri saçlarıyla geniş omuzlu işçi, 3 numaralı evde yavaşça dairesine giden merdivenden yukarı çıktı. Derin düşüncelere dalmıştı. Arkasında yitip gittiği kapıda, eski püskü bir emaye levhanın üzerinde *Hermann Süderupp* yazıyordu. Komünist sokak hücresinin siyasi lideriydi...

IV
"KIZIL BÜLBÜL"

"HEY... Fritz, yakalasana!"

"İşte... kapıyı kapalı tutsana!"

"Hahaha... baksana, çorabı delik."

"Şimdi yakalayacağım... *Ah!* Lanet şey kaşındırıyor beni... şeytan evladı!"

Oğlan elinin üzerindeki kırmızı tırmık izine öfkeyle baktı... canavara bak, âdeta bir kedi gibi tırmalıyor! Diğer genç işçiler etrafında durup gülüyordu.

"Birbirinizle kavga etmeyi bırakın!" diye bağırdı kız, küçük odadaki kargaşadan nefes nefese kalmış bir halde. Oğlanlara gerçekten de öfkelendiği anlaşılıyordu.

"Yapma ama Grete, hemen de güzelliğin cilası sökülmeyecek ya!" diye bağırdı ufak burunlu, gömleği açık bir delikanlı, sonra da elindeki sigara izmaritini öfkeyle yere fırlattı. "Kızlarla eğlenmeye gelmez, hemen öfkelenirler."

Kız ona öfkeyle tısladı: "Biz kızlarla sadece saçmalayıp aptalca işler yapabileceğinizi mi sanıyorsunuz... Otto bir gitsin, hemen deliriyorsunuz! Aklınızda fingirdeşmekten başka bir şey yok... Eskiden Wedding gençliğinde her şey neden daha farklıydı? –Çünkü *siyaset* yaparlardı; öpüşmekten başka bir şey istemeyen biri olursa da, aklı başına gelinceye kadar dışarı atılırdı!" Derin derin soluk aldı ve hızlı bir hareketle iyice dolanmış saçlarını düzeltti.

"Baksana şu ufaklığa, nasıl da atıp tutuyor?!"

"Grete, baksana..."

"Dokunma bana, yoksa."

"Yapma be Grete... Haklısın demek istemiştim sadece, saçmaladık işte," dedi Fritz, yediği tırmığı çoktan unutmuştu. Grete'ye bu kadar sert dokunduğu için gerçekten de üzülmüştü. Öbür oğlanlar da homurdanıp mahcup bir biçimde etraflarına bakındılar.

• • •

Köslin Mahallesi gençliği neredeyse her akşam "Kızıl Bülbül" lokantasında buluşurdu. O gün de yine duman altı olmuş, insan kaynayan odalarda hummalı bir faaliyet vardı. Sokağın işçileri "Kızıl Bülbül"e, normalde Berlinli meyhanelerde bulunmayan belirgin bir siyasi hava katıyordu... Aslında her şeyiyle daha çok bir kızıl işçi kulübüne benziyordu. Herkes birbirini tanıyor, yabancı yüzler burada nadiren ortaya çıkıyordu. Yabancılar kuşkuyla karşılanıyordu.

Bir seferinde IA* polisleri, burada bir masaya oturmaya kalkışmış ve ortama yabancı olmadıklarını göstermek istercesine içlerinden biri cebinden *Kızıl Bayrak* gazetesinin bir nüshasını çıkarmıştı. Köslin Mahallesinde şahsen tanınmıyorlardı. Ama işçiler için, onların oturuşlarını, bir bardak birayı tutuşlarını görmeleri yeterli olmuş, daha içeri girip safça "İyi akşamlar" dedikleri anda kokularını almışlardı. Rahat rahat "Kızıl Bülbül"e oturup etrafı kolaçan edebileceklerini sanmıştı bu salaklar. Daha sandalyeleri bile ısınmadan açık havaya postalanmışlardı. O günden sonra "aynasızlar" burayı rahat bıraktı. Buraya ait olmayan dışarıda kalacaktı!

Çeşitli komünist gazeteler ve resimli dergiler, gazete sehpalarına düzgünce tutturulmuş ve duvara asılmıştı. Üzerlerinde de burada toplanan İşçi Spor Dernekleri ve Kulüplerinin fotoğraflarıyla süslü kocaman panolar vardı. Ön odanın yan tarafında sosis ürünleri için bir cam dolabın, arkasında da bira bardakları, siga-

* Weimar Cumhuriyeti'ndeki Siyasi Polis Departmanı *-çev.*

ralar ve içki şişeleriyle dolu büyük aynalı bir dolabın bulunduğu bir tezgâh vardı. Kartondan dörtgen bir tabelada şunlar yazılıydı:

ALKOLSÜZ GÜZEL İÇECEKLER
BARDAĞI 10 VE 20 KURUŞ.

Tezgâhın arkasında "Kızıl Bülbül"ün sahibi Kara Willi bir şeylerle uğraşıyordu. Sessiz, iyi niyetli bir insandı, buraya gelen çok sayıda işsiz müşterisine yağlı siyah defterinde oldukça yüksek kredi açtığı görülürdü bazen. Hayır –"Kızıl Bülbül" sarhoş olunan bir meyhane değildi! Parasızlar ya da içmeyi sevmeyenler öylesine oturur, tartışır ve satranç veya iskambil oynardı. Sonuçta büyük birahane Aschinger'de değil, kızıl sokakta bir işçi meyhanesindeydiler.

Arkadaki ufak salona açılan ara oda, neredeyse hepsinin üzerlerinde Kızıl Cephe Savaşçıları Birliğinin ve cepheye bağlı gençlik örgütünün gri üniformaları bulunan genç insanların toplanma odasıydı. Tartışma yine son sürat devam ediyordu. Gençlik seksiyonunun yöneticisi Otto da gelmişti.

"Yoldaşlar, bu bağrış çağrış arasında kimse bir şey duyamaz ki!" diye bağırdı hâlâ işçi kıyafeti üzerinde olan genç ve uzun boylu biri. Fritz, ona döndü:

"Ama Otto, doğru değil mi... 1 Mayıs'ı nasıl yasaklayabilir, hem de ulaşım sektöründeki işçiler 1 Mayıs'ı kutlayacaklarına iki kere oybirliğiyle karar verdikleri halde? Tramvay da çalışmazsa Berlin'de iş miş hak getire!" Yoldaşlar kahkahalara boğulunca Fritz öfkeyle etrafına bakındı.

"Hahahaha... Fritz, çok akıllısın!"

"Fritz, belki emniyet müdürünün bundan haberi yoktur?"

"Hahaha... hahaha..."

"Sessizlik, yoldaşlar," diye sözlerini kesti Otto enerjik bir biçimde, "Fritz'e de gülmeyin böyle aptalca. Kısmen haklı. Çarşamba günü tramvay çalışmazsa, bizim için yarım bir zafer olur bu. Şehirde manzara bambaşka olur ve dar kafalı küçük burjuvalar

da sabahın köründe neler oluyor bitiyor anlarlar. Elbette yürüyüş yasağı buna bağlı olmayacak. Ama size, birçok sosyal demokrat işçinin bile, 'yoldaş' emniyet müdürünün bu konuyu 'düşüneceği' yanılsamasına kapıldıklarını göstereceğim. Beni bir dinleyin!"

Cebinden bir gazete çıkarıp sayfalarını açtı.

"İşte... Yoldaş Zörgiebel, kuşkusuz sadece komünistlerin değil, 1 Mayıs'ta yürüyüş haklarının ellerinden alınmasına kimsenin izin vermeyeceği bizim gibi iyi ve sadık eski parti yoldaşlarının da 1 Mayıs'a katılacağının bilincinde değil mi? Davranışıyla partimizin kırk yıllık Mayıs geleneğine ağır bir darbe vurduğunun farkında değil mi? Tam da Beyaz Terör'ün* hüküm sürdüğü ve siyasi olarak Avrupa'nın en geri kalmış ülkeleri konumundaki Bulgaristan ve Yugoslavya gibi görünmek biraz utandırıcı gelmiyor mu bu yoldaşa? Yoldaş Zörgiebel devlet babanınkinden başka bir yol görmüyor mu?"

Koca meyhane susmuş, okunanları dinlemişti. Ön odadan işçiler gelip kapıya dikildi. Otto gazeteyi herkesin göreceği biçimde havaya kaldırdı.

"Ee, peki *kim* yazıyor bunu?.. Plauen şehrinin sosyal demokrat gazetesi!"

Fritz gözleri parlayarak etrafına bakındı. "Hah işte... ne demiştim?!" Otto iyi niyetle güldü: "Sakin ol, Fritz, hâlâ SPD'de bulunan birçok namuslu işçi böyle düşünüyor olabilir. Ama 'yoldaş' emniyet müdürünün bununla ilgileneceği hayaline kapılmamalıyız. Umursamayacaktır! Bu 'solcu' SPD gazeteleri bunları sırf okurlarının çoğu yasağı saçma bulduğu için yazıyor. Doğru! Ama bununla muhalefeti kendi partilerinde tutuyorlar. 'Solcu' SPD'nin görevi de bu. Göreceğiz bakalım 'solcular' çarşamba günü ne yapacaklar, 'iyi parti yoldaşları' olarak 1 Mayıs yürüyüşü haklarını kendi yoldaşlarının 'ellerinden almalarına izin verecekler' mi, vermeyecekler mi?"

---

* Beyaz Terör: Karşı devrimler çerçevesinde şiddet içeren bastırma önlemleri. *-çev.*

"Künstler'i* ortaya alacağız," diye bağırdı bir işçi gülerek.

"Yoldaşlar," diye sözünü sürdürdü Otto, "ne SPD'nin, ne de hükümetin komünist-devrimci görünümde kitlesel bir yürüyüş işine gelir. Yasağın nedeni bu, kaldırılmayacağından emin olabilirsiniz!"

Ancak Fritz herkesten farklı düşünüyordu. Sosyal Demokrat bir gazete bile böyle bir şey yazıyorsa?! İçten içe yürüyüş yasağının 1 Mayıs gelmeden kaldırılacağından emindi. Bunu daha sonra parti hücresinin siyasi lideri yoldaş Hermann'la konuşmaya karar verdi. Sokak hücresinin "Kızıl Bülbül"de bugün toplantısı vardı. Hermann'dan belki başka haberler alabilirdi.

Ön odada birden kapı ardına kadar hızla açıldı, bir kız nefes nefese tezgâhın önündeki adamları yararak geçti, ara odaya atıldı. Koyu renkli mantosunun yakasında Komünist Gençlik Birliğinin işareti vardı.

"Otto," diye bağırdı daha kapıdayken, "Bad Caddesinde Naziler, bizden üç kişiye saldırıyor!" Siperli kasketlerin altındaki bütün suratlar ona döndü.

"Hadi, dışarı!"

Son zamanlarda bu türden alarmlar sıklaşmaya başlamıştı. Anlaşılan tek tek işçilere saldırarak Kızıl Wedding'de kök salmaya çalışan Nasyonal Sosyalistlerin planlı bir hareketiydi bu.

• • •

Kara Willi, boşalan odada ayaklarını süre süre arkaya geçip pencereyi açtı.

"Baca gibi tütüyorlar," diye kendi kendine mırıldanıp küllükleri boşalttı. Sonra birkaç sandalyeyi düzeltip yine tezgâhın arkasında kayboldu. Önde birkaç yaşlıca işçi oturuyordu, aralarında hâlâ parti hücresinde aktif bir görev sürdüren ihtiyar Hübner de

---

* Franz Künstler (1888-1942), Parlamento üyesi, SPD'nin Berlin sekreteri. Basın kampanyasının önde gelen isimlerinden biri olarak, "KPD'nin 'Suç Planları': 1 Mayıs'ta 200 ölü" şeklinde haberler kaleme aldı. *–Almanca baskı (2016) ed. notu*

vardı. İnce, kar beyazı saçlarının üzerine mavi, temiz bir kasket geçirmişti. Yaşlı insanlarda sıklıkla olageldiği üzere sayısız ince kırışıklar basmış yüzü ve cildi, gün geçtikçe aklaşıp saydamlaşıyordu. Belki de gitgide daha az yediği içindi. Yanlarında oturduğu oğlu bir yıldır işsizdi. İhtiyar, yemeğinin çoğunu oğlunun dört ufaklığına veriyordu. Çocuklar, ihtiyarlara göre açlıkla daha zor baş ederler. Mavi damarlarla düğüm düğüm olmuş ince ve kemikli ellerini bastonuna yerleştirip meyhaneciye baktı.

"Willi... bu işe *sen* ne diyorsun?" diye sordu. Ağır aksak, biraz da çatlak bir sesi vardı. Kara Willi, tezgâhını bir bezle siliyordu. Cevap vermeden biraz bekledi. Hübner Baba söz konusu olunca insan arkasından başka ne geleceğini pek bilemezdi.

"Şey... Hübner Baba," diye cevap verdi sonunda, "...ne desem ki –düşünüyorum da gelecek Çarşamba kan akarsa... şu tepedeki beyefendiler bunu istemiş olurlar... yoksa böyle bir yasak koymazlardı!"

İhtiyar sessizce başını salladı. "Yoo, Willi... yoo, henüz inanmıyorum buna! Bu yaşıma geldim, her 1 Mayıs'ı kutladım ve kırk yıldır, örgütte olduğum sürece sokağa çıktım. Willi, 1890'da ilk kez 1 Mayıs'ta kırmızı kravat ve yakamızda karanfille yürüyüş yaptığımızı hatırlıyorum, burada Berlin'de. Şu Landsberg Kapısı denen yerde. İşte o zaman korkuyla 1 Mayıs yürüyüşüne karşı hemen 'Berlinli Metal Endüstrisi Sanayicileri Birliği'ni kurmuşlardı... Sonra bu birlik polise 'verdikleri hizmetlerin' karşılığında, yani bize karşı parlak bir iş çıkardıkları için üç bin mark vermişti. Ama bir işe yaramadı tabii."

Bir an sustu, sanki uzun uzun bir şey düşünüyormuş gibi. "Willi, Çarşamba'dan sonra Berlin emniyeti müdürüne de... sunduğu hizmetler nedeniyle *para* verirler mi sence?"

Ve Hübner Baba birden -ki aslında hiç âdeti değildi- odanın ortasına tükürüverdi. Zayıf, titrek parmakları, gutlu eklemleri bembeyaz oluncaya kadar bastonunu sıktı. "Ama ben, Willi, ben evde durmayacağım," dedi büsbütün değişmiş heyecanlı bir ses-

le. Sonra ağır ağır ayağa kalktı, masaya iki kuruş attı, kasketini hafifçe düzeltti ve topallaya topallaya, konuşmadan meyhaneden çıktı.

"Allah allah!" İhtiyar birden kocaman olmuştu. Kara Willi şaşkın şaşkın arkasından baktı. İhtiyarı daha önce hiç böyle görmemişti. Hübner Baba, ancak 1921'de Orta Almanya ayaklanmasının kanlı bir biçimde bastırılmasından sonra SPD'den ayrılmaya, Komünist Partisi'nde örgütlenmeye karar vermişti. Sonuçta insanın, bugün 1 Mayıs'ı polis şiddetiyle yasaklamak isteyen adamı göreve getiren bir partiye 30 yıl emek vermesi az buz bir iş değildi.

Öfkeyle bezi tezgâhın altına fırlattı. "Domuzlar, lanet olasıcalar," diye homurdanıp ufak salonu toplantıya hazırlamak için ayaklarını sürüyerek arkaya geçti.

V
145. SOKAK HÜCRESİ

SAAT sekiz. Kapıdan yavaş yavaş birbirlerinin peşi sıra girdiler ve arkaya, küçük salona geçtiler. Neredeyse hepsi yaşlı başlı işçi erkekler ve kadınlardı, üzerlerinde eski püskü kıyafetler vardı. Herkes birbirini tanıyor, birbirleriyle şakalaşıp selamlaşıyor, iş güç hakkında konuşuyor, hasta çocuğu, sabahki tahliye olayı vb. nasıl diye soruyordu. Burada herkes diğerinin sorunlarını biliyordu.

Kapı tekrar açıldı. "Kızıl Cephe!" Hermann kolunun altında bir paket bildiriyle içeri girdi.

"Pekâlâ, Hermann... n'aber... yeni bir şeyler var mı?"

Günlerdir sürekli, artık bir alışkanlık haline gelen bu soruyu duyuyordu Hermann. Bugünlerde birçok söylenti vardı! Fabrikalarda, iş bulma kurumunda, işyerlerinde, sokaklarda, tramvayda, dükkânlarda, kısaca her yerde dedikodular almış başını gitmişti. Provokatör müydüler, dost mu yoksa düşman mı; kim verebilirdi bunun yanıtını? Asker Çarşamba günü görevlendirilecekmiş... emniyet müdürü özel bir ateş emri vermiş... yasak 1 Mayıs'a kadar kesin kaldırılacakmış... Reichsbanner* ve Stahlhelm** örgütlerine polis üniforması giydirilmiş vb. vb. Burjuva gazeteleri *Tempo*, *Gece Baskısı* ve *İleri* kışkırtıcı başlıklarıyla Berlin'i bombalıyordu. Gerçek neydi –yalan neydi?!

---

* Reichsbanner: Günümüze kadar değişmiş bir halde devam eden, Weimar Cumhuriyeti'nde demokratik cumhuriyeti korumayı amaç edinen paramiliter örgüt. *–çev.*

** Stahlhelm: 1. Dünya Savaşı sonunda kurulan, Weimar Cumhuriyeti'ne muhalif, paramiliter örgüt. *–çev.*

Hermann, bildirileri sakin sakin masaya koydu. "Yoldaşlar, bu kadar endişelenmeyin! Birçok haber var. En yenisi de sendika görevlisi Brolat'ın, ulaşım ve taşımacılık işçilerine 1 Mayıs'ı kutlamalarını yasaklaması!"

"Ne...?!"

"Doğru olamaz!"

"*İleri*'nin akşam baskısında öyle yazıyorsa, doğru olmalı," diye cevap verdi Hermann kuru kuru.

"Şu herif... lanet Deibel, bir de kalkmış Wedding'de belediye başkanı olmak istiyor?!"

Meyhanede anında heyecanlı bir tartışma alev aldı. Demek böyle yapılacaktı! Peki, ulaşım ve taşıma sektöründeki işçiler buna ne diyecekti? İşçiler ne zamandan beri 1 Mayıs kutlamalarını başkalarının emrine göre yapıyor veya yapmıyordu, hem de sosyal demokrat bir amirin dediklerine göre. İblis, sosyal demokrat olacak bir de! SPD partizanları belediye şirketlerinde boşu boşuna mı yönetici yapıldılar! Ulaşım ve taşıma sektöründeki işçilerin işi bırakması hesaplarını epey bozacaktı, bu yüzden iş Brolat'a düştü, o da şimdi sendika bürokrasisinin yardımıyla işçilerin 1 Mayıs'taki işi bırakma kararını önleyecek. Bunu anlamak için akıllı olmak gerekmiyordu!

Genç komünistlerden birkaçı meyhaneye dönmüştü. Naziler kaçmıştı. Fritz, kalabalığı yararak geçti, yüzü heyecandan kıpkırmızıydı. Hermann onu iyi niyetle selamladı, bu ufak tefek, çalışkan yoldaşı tanıyordu, bir meseleyi kendi başına halledemeyince sık sık yanına gelirdi.

"Selam, yoldaş Hermann, söylesene, yürüyüş yasağının kaldırılacağını düşünüyor musun sen de? Otto'da bir sosyal demokrat gazete vardı, 'yoldaş Zörgiebel'e pek öfkeliler." Hemen arkasından Grete belirdi.

"Ah, seni aptal," diye güldü Hermann, gri gözlerinde hafif şakacı bir ifadeyle, "...göreceksin bak, Çarşamba günü sayın emni-

yet müdürü silindir şapkasında kırmızı bir karanfille yürüyecek, sonra da ıslıkla Enternasyonal'i çalacak."

Fritz, gülen işçiler arasında sersem gibi duruyordu. Birden Grete onu arkasından tutup kenara itti ve öfkeli bir yüzle Hermann'ın önüne dikildi.

"Böyle saçma bir cevap alacaksak sana soru sormamıza ne gerek vardı... bir de siyasi sorumlu olacaksın ve genç bir yoldaşla sanki maymunmuş gibi konuşacaksın... sonra da gençler yeterince siyasetten anlamıyor diye yakınacaksın... ama size bir soru sorunca da saçma şakalar yapıyorsunuz!"

Arkasını döndü, şaşkınlığa uğrayan Hermann'ı olduğu yerde bırakıp Fritz'i çekerek meyhaneden çıktı.

"Üzülme Fritz, Hermann dediklerimi unutmayacaktır."

Sokakta Hermann'ın arkalarından seslendiğini duydular. 'Cehenneme kadar yolun var!' diye düşünüp yağmurda parlayan, karanlık şosenin üzerinden eve gittiler.

• • •

Hermann kalemle bardağın kenarına vurunca "Kızıl Bülbül"ün küçük salonuna hemen sessizlik çöktü. Bugün önemli konuların görüşüleceğini herkes biliyordu.

Önünde oturan işçilerin yüzlerine sakince bakan, otuz yaşlarında genç ve yabancı bir adam, önde, hücre yöneticisiyle yan yana masada oturuyordu. Bölge yönetimi bir konuşmacı göndermişti.

Masanın üzerindeki duvarda Lenin, Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un birer resmi asılıydı. Karl'la Rosa'nın resimlerini genç bir yoldaş karakalemle çizmişti. Ufak bir sahnede işçi kulüpleri ve derneklerinin dolapları ve sandıkları duruyordu. Kararmış tavanın altında küçük salona çaprazlamasına asılan soluk renkli pelür kâğıttan yapılmış tozlu çiçekler, toplantının resmî ve ciddi havasına tuhaf bir tezat oluşturuyordu. Piyanonun tepesindeki mukavvadan bir tabelanın üzerine mürekkeple şöyle yazılmıştı:

PAZAR AKŞAMI DANS
GİRİŞ ÜCRETSİZ!

Salonda şu sıra 45 kadar erkekle kadın oturuyordu –Köslin mahallesinin sokak hücresi. Neredeyse hepsi hâlâ iş kıyafetleri içindeki birkaç erkeğin yanında, yerde, içinde alet edevat bulunan bir sırt çantası vardı. Yüzleri renksizdi, sessizdiler. Bu yüzler yılların ağır işlerinin yorgunluğunu ve gündelik endişelerin ortak izini taşıyordu: âdeta ezilen sınıfların üniformasıydı bu izler.

Hermann ayağa kalktı: "Yoldaşlar, üye toplantısı açıldı... gündem: 1. Sendikalar ve 1 Mayıs, 2. 1 Mayıs'a hazırlık çalışmaları... Yoldaş konuşmacıya sözü vermeden önce, toplantı bitiminde görevlilerin ve mali sorumluların biraz beklemelerini rica ediyorum. Onlardan kimse gitmesin. Şimdi de yoldaş konuşmacıya sözü devrediyorum."

Bütün yüzler ayağa kalkan genç yoldaşa çevrildi. Sağ eli, masanın üstündeki birkaç yazılı not ve gazete kupürü üzerinde duruyordu.

"Yoldaşlar, kısa konuşacağım ki daha sonra ayrıntılı bir tartışma yapabilelim."

Açık ve sakin konuşuyordu. Her kelimesi anlaşılabiliyordu. Önündeki suskun işçilere yaklaşmak istermiş gibi biraz öne eğiliyordu. Bir eliyle nikel kaplı gözlük sapını ileri itti -daha sonra sıklıkla tekrarladığı, ona özgü bir hareketti bu- ve sözünü sürdürdü:

"Şimdi son haftalara bir bakarsak, geçmiş yıllara nazaran açıkça birbiriyle uzlaşamayan iki sınıf cephesi görüyoruz. Bu yıl ilkbahardaki fabrika konseyi ve işçi temsilcisi seçimleriyle açılışı yaptık; Almanya genelinde, Komünist Partisi ve Devrimci Sendika Muhalefeti olarak tartışmasız bir zafer kazandık. Bütün büyük işletmelerde, Ruhr bölgesindeki maden ocaklarında ve eritme tesislerinde, Siemens'te, AEG'de, Berlin Verkehrs-AG'de, Leuna fabrikasında, I. G. Boyaları Tröstünün kimyasal cehennemlerinde olduğu gibi, büyük tersanelerde de... Hamburg'daki Blohm & Voss'ta, Kiel'deki Germania tersanesinde, her yerde,

ama her yerde önemli bir zafer elde ettik, reformistler de önemli bir yenilgiye uğradı."

Bir an durakladı ve birinin gürültüyle içeri girdiği kapıya doğru baktı. Herkes arkaya döndü. Kısa bir patırtı duyuldu. Sonra sözüne devam etti: "Yoldaşlar, söz konusu işçi temsilcileri seçimlerinden yürüyüşe ve 1 Mayıs yasağına dümdüz bir çizgi çizebiliriz." Eliyle havada bir çizgi çizdi. "İstisnai olarak bir burjuva gazetesi turnayı gözünden vurdu, bu günlerde şöyle bir şey yazdı: *Kızıl Bayrak* gazetesi, 'yoldaş' Zörgiebel'deki cesaretin anasının, cehennemî bir korku olduğunu ileri sürerken bir ölçüde haklı!"

"Doğru... doğru bu!" diye bağırdı en arka sıralardan bir işçi kadın. Birkaç kişi birden ona dönünce, utangaç bir hareketle şalının ardına gizlenmeye çalıştı. "Yani!" dedi sesini alçaltıp sandalyesinde kımıldandı. Hermann hafifçe bardağın kenarına tıkladı.

"Sendika liderlerinin işçi düşmanları cephesinde oynadıkları rolü işte bu bağlamda görmek gerekir. 1889 yılında Paris'teki Uluslararası İşçi Kongresi 1 Mayıs'ı işçi sınıfının mücadele günü olarak kutlamaya karar verdikten sonra, 1890 yılında Mayıs kutlamalarına dönük propaganda faaliyetlerine ilk başlayanlar Berlin sendikalarıydı. Mart sonunda *Halk Kürsüsü* ve *Halkın Gazetesi*'nde çeşitli sendika gruplarının imzaladığı, '1 Mayıs'ta ne olmalı?' başlıklı bir çağrı yayınlandı. Bütün sanayi şehirlerinde 1 Mayıs, 'Sekiz saat işgünü için mücadele' şiarıyla, iş bırakma ve bütün işçilerin sokak yürüyüşleriyle işçilerin bayramı olarak kutlanacaktı. Şiddetli çatışmalara rağmen o günden bu yana işçiler her yıl 1 Mayıs'ı kutladı.

"Daha ilk Mayıs kutlaması Berlin'in metal sektöründe zorlu bir mücadeleye yol açtı. Kalıp işçileri için lokavt kararı çıktı. Onlar da buna yeni taleplerle karşılık verdi: Daha kısa çalışma süresi ve asgari ücret. 1896'da 1 Mayıs nedeniyle patronlara karşı yirmi altı haftalık bir sendika mücadelesi başladı. İki yıl önceki 1 Mayıs'ta Berlin sendikaları taleplerinin karşılanması

için ünlü bira boykotunu ilan etti ve benzeri ve benzeri... İşte görüyorsunuz yoldaşlar, daha o zamanlarda 1 Mayıs, özellikle de Berlin'de sendikalar için hep bir mücadele ve kutlama günü oldu."

Yine kısa bir ara verdi, bir adım gerileyip sesini yükseltti:

"Ama daha 1903 yılında, çok iyi bildiğiniz o Cohen, Berlin'deki 6. Metal İşçileri Kongresinde, 'Şu koca Mayıs kutlamasını temelden bir temizlemek gerek' diye bir laf sarf etmişti. İki yıl sonra da *Sosyalist Aylık Yazılar*'da Theodor Leipart, 1 Mayıs'a karşı çıkmıştı. Bunu izleyen bir yıllık tartışmada sağcı reformist sendika liderleri, 1 Mayıs'ta iş bırakmaya karşı seslerini daha fazla yükseltmeye başladılar. Sosyal Demokrat Partideki revizyonizme karşı yürüttüğü amansız mücadelesinde Rosa Luxemburg, sendika liderliğinin acıklı reformist eğilimini göstermek için 1 Mayıs'tan az faydalanmadı. Parti içindeki bu tartışmaların, sert bir mücadelenin yürütüldüğü genel grev meselesiyle aynı zamana denk düşmesi tesadüf değildi. Son olarak, proletarya 1 Mayıs'ı tam otuz dört kere mücadele günü olarak kutladıktan sonra, Karl Liebknecht'in 1 Mayıs 1916'da Berlin'deki Potsdam Meydanında emperyalist savaş çığırtkanlarının yüzüne karşı 'Savaşa Son – Dünyanın Bütün Halkları Ayaklanın!' sözlerini çarpmasıyla birlikte cepheler çoktan ayrılmıştı, öyle ki daha sonra dünya savaşında uzlaşmaz düşmanlar olarak karşı karşıya geldiler."

Konuşmacı, masada duran bardaktan suyunu içti. Artık işçilerin anladıkları dilden konuşuyordu. Onu dikkatle izleyerek oturuyorlardı önünde, hepsi sözlerini anlıyordu. Evet... böyleydi, her şey böyle olmuştu işte.

"Savaştan sonra, yoldaşlar, 1 Mayıs kutlaması olağan hale geldi. İşçiler, bir imparatordan kazandıklarını bir cumhuriyette kaybedecek değillerdi ya! Ama bu sefer de ne gördük? SPD, bu kapitalist cumhuriyetin ve devlet aygıtının önemli bir parçasına evrilmişti artık. Almanya'daki siyasi değişimlerin başlamasın-

dan hemen sonra nasıl ki Noske'li* SPD ve Kara İmparatorluk Ordusu, kanlarını döke döke işçileri bastırdıysa, aynı SPD Alman sanayisinin yeniden inşası döneminde de polisin görevini üstlenerek yine işçi kitlelerinin ezilmesine hizmet etti, zira ancak işçilerin sömürülmesiyle şirketler konumlarını bir istikrara kavuşturabilirdi. Savaş sonrası olan bitenlerin tümüne baktığımızda sosyal demokrat işçiler de kabul etmeliler ki, kapitalistler, her önemli dönüm noktasında 'huzur ve düzeni' tekrar sağlama ve işçilerin kazandıkları az sayıdaki önemli başarılarını ekonomik ve sosyal alanda geri alma işini hep SPD'ye yüklediler. Bunun için de sadece Ebert'in**, sekiz saatlik iş gününü fiilen ortadan kaldıran yetki kanununa bakmak yeterlidir. Alman sermayesi için Ebert, savaş öncesi bütün imparatorların yaptığından daha fazlasını yaptı: Varlıklarını kurtardı! Sonra onlar da gidip Hindenburg'u*** seçtiler.

"Bu yıllarda sendikalar, yönetimlerinde tümüyle sosyal demokrat reformist bürokrasinin bulunduğu kocaman kitlesel örgütlere dönüşmüştü.

"Sendikalar, kapitalist bir cumhuriyette hükümet görevini üstlenerek kapitalizmin varlığının sürdürülmesi sorumluluğunu da üstlenen SPD'nin birer aracı haline geldiler. İşçi sınıfının can düşmanlarının liderleriydi bunlar... Kapitalizm, SPD'nin âdeta hizmetçi odasından bugün oturduğu uslu hükümet odasına geçmesine izin verdi, sermaye onu geri gönderinceye dek de orada kalacak, zira SPD liderlerinin hükümet dışındaki sözüm ona

---

* Gustav Noske (1868-1946), Almanya tarihinde ordudan sorumlu ilk Sosyal Demokrat siyasetçi. 1918-1919 Kasım Devrimi ve 1919'da Berlin'deki Spartakist Ayaklanması gibi ayaklanmalar sırasında binlerce komünistin katlinden sorumludur ve sonradan anlaşıldığı üzere Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'in öldürülmesini emretmiştir. *-çev.*

** Friedrich Ebert (1871-1925), Sosyal Demokrat siyasetçi, 1919'dan 1925'teki ölümüne kadar Weimar Cumhuriyeti'nin ilk devlet başkanı. *-çev.*

*** Paul von Hindenburg (1847-1934) 1925-1934 yılları arasında Weimar Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı olarak görev yaptı. 1933 tarihinde Adolf Hitler'i Şansölye olarak atadı. *-çev.*

muhalefetleri bile sermaye diktasının uygulanması yönünde bir güvence oluşturuyor. SPD bir daha asla bir işçi partisi *olamaz*, olmayacaktır da çünkü liderleri ve üyelerinin üçte birinden fazlası, yüksek gelirleri ve görevleri nedeniyle kapitalist toplumun devlet ve iktidar aygıtına *maddi* olarak sıkı sıkıya bağlılar. Varlıkları onları, patronların açlık ve ücret düşürme politikalarını uygulamaya mecbur kılıyor. Burada reformist sendikaların görevlerinin ne kadar önemli olduğu açık.

Önümüzde SPD ile sendika liderlerinin işçilere karşı aralarında yaptıkları işbirliğinin utanç verici bir belgesi var."

Masadan daktilo yazısıyla dolu bir kâğıdı alıp kaldırdı. "Bu yazıyı Almanya Genel Sendikalar Birliği, sosyal demokrat olan bütün bölgesel birim yöneticilerine gönderdi. Şöyle demişler:

"Komünist basın, özellikle de *Kızıl Bayrak*, son dönemde işçi temsilcileri seçimlerinden sermaye devşirmeye çalışıyor ve özellikle de büyük işletmelerdeki başarılarıyla övünüyor... Sosyal demokrat basın, federal yönetim kuruluna başvurdu ve sendika ve derneklerin yardımıyla komünist basın aleyhinde [bu sırada bazı işçiler alaycı bir ifadeyle gülmeye başladı] kullanabileceği güvenilir kimi malzemelerin kendilerine ulaştırılmasını istedi..."

Mektubu tekrar masaya koyup başını kaldırdı.

"Lanet olsun!" diye bağırdı Kurt heyecanla.

"Hainler, lanet olasıcalar!"

"Baksanıza... köpekler! Bunun için mi aidat ödüyoruz biz?"

"Sonra da bağırıp çağırıyorlar... komünistler ayrımcıymışlar güya!"

Konuşmacının tekrar sesini duyurabilmesi biraz zaman aldı.

"Yoldaşlar, bugün bunlar kendilerine 'özgür' sendika diyorlar!"

"Bu haydutlara bir kuruş daha ödenmemeli," diye bağırdı şallı kadın.

"Hayır, yoldaşlar, bu doğru değil kesinlikle," diye cevap verdi konuşmacı araya atılan bu söze. "Böyle yaparsak o zaman da

bugüne kadar ödediğimiz paralarla rahat rahat istedikleri şeyleri yapmalarını sağlarız sadece."

"Çok doğru!"

"Henüz sendika bürokrasisinin işçi düşmanı rolünü açıkça görmemiş milyonlarca arkadaşımıza öylesine sırtınızı dönüp, her şeyi bu heriflerin ellerine mi bırakmak istiyorsunuz? Yo, tam tersi, yoldaşlar –tam da şimdi, 1 Mayıs'tan önce sosyal demokrat ve partisiz arkadaşlarımıza, sektör toplantılarında, işyerlerinde, sokakta, tramvayda, alışveriş merkezlerinde vb. neden tam da şimdi o aynı Berlin sendikalarının, 1 Mayıs için, 'Sorumsuz merkezler yürüyüşe çağırıyor. Bu yürüyüşlere hiçbir özgür sendikacı katılmayacak!' demeye cesaret ettiklerini anlatmalıyız."

"Rüyalarında görürler bunu!"

"Nah görecekler!"

Her konuşmada olduğu gibi başlarda toplantının üzerine çöken çekingenlik yok olmuştu. Artık ısınmışlardı, herkes aynı anda aklına geleni söylüyordu. Kapıya yakın bir yerde, konuşmacıyı büsbütün unutup aralarında düzenli bir tartışmaya koyulmuş ayrı bir grup bile oluşmuştu.

Hermann kalemiyle hızla bardağa vuruyordu. "Yoldaşlar... böyle olmaz ki... sessizlik lütfen, konuşmacı sözünü bitirsin, sonra tartışmaya katılabilirsiniz nasılsa!"

Birileri güldü, sonra yine sessizlik oluştu.

"Yoldaşlar, son sözümü söylemek istiyorum. Geçen yıl Treptow Çimenliğinde yapılan 1 Mayıs yürüyüşünde, sendika liderleri ve SPD, Devrimci Sendika Muhalefetinin sloganları ve coşkusuyla yürüyüşe nasıl hâkim olabildiğini gördü. Mülayim bir miting, etkimiz ve bizi destekleyen işçiler sayesinde siyaseten devrimci bir mücadele eylemine dönüştü. İşte tam da bu nedenle bu yıl Berlin sokaklarında yapılacak 1 Mayıs yürüyüşü de, reformistlerin sınıf bilinci bulunan işçiler üzerindeki etkisinin ne kadar az olduğunu kanıtlayacak, o günü Komünist Partisinin kızıl bayrakları altında bir mücadele gününe dönüştürecekti. Elbette en başta sosyal

demokrat koalisyon hükümetinin insanları aç ve perişan durumda bırakan politikalarına yönelecek böylesi güçlü bir miting SPD'nin işine yaramayacaktır. Bundan korktukları için de 'yoldaşları emniyet müdürü'nü 1 Mayıs yürüyüşünü yasaklamakla görevlendirdiler. Ama yoldaşlar..." diye sesini yükseltip bağırdı: "Berlinli işçiler olarak hiçbir Wilhelm'in sokakları yasaklamasına izin vermedik, hiçbir Zörgiebel'e de izin vermeyeceğiz..."

"Bravo!"

"Doğru!"

"Tekrar ediyorum... Çarşamba günü sokağa çıkacağız. Bizim paralarımızla tepeden tırnağa silahlanan, bir sosyal demokratın yönettiği polislerin gözleri önünde, silahsız olarak sokağı fethedeceğiz..."

"Aynen... yapacağız bunu!"

Konuşmacının kolu, suçlar gibi işçilerin başının üzerine uzandı: "Yoldaşlar, SPD *İleri* gazetesinde gerici gazetelerle aynı cephede, sözüm ona KPD'nin 'istediği' ölüler hakkında hadsiz yalanları ve iftiralarıyla, bir Noske'nin, bir Bielefeld'li Severing'in* kanlı gölgelerini Berlin'in işçi mahallesinin gri ev duvarlarına çizdiğinde, gün gelecek -tıpkı Sovyet Rusya'nda olduğu gibi- devrim tarihi, üzerlerine işçilerin kızıl kanı bulanan bu cellatları hesaplaşma gününün o mahkemesinde yargılayacak! Yoldaşlar, unutmayın, 1919'da sosyal demokrat bir hükümetin emri ve liderliğinde Faşizmin beyaz muhafızları Bavyera Sovyet Cumhuriyetini kanlı bir biçimde bastırmak için saldırdıklarında da 1 Mayıs'tı! İşçileri 1 Mayıs'taki mücadele yürüyüşü için sokağa çağırıp devrimci proletaryanın lideri olarak görevimizi yerine getirmemizi hiçbir provokasyon önleyemeyecektir!"

"Bravo... Köslin hücresi orada olacak!"

---

* Carl Wilhelm Severing (1875-1952) SPD'nin sağcı kanadının temsilcisi, 1928-1930 yılları arasında İçişleri Bakanı olarak görev yapmıştır. 1919-20 yıllarında devlet müfettişiyken 1919 başlarında Ruhr bölgesindeki sendikaların grevini şiddetle bastırmış, grev liderlerini tutuklattırmıştır. Bielefeld'de ölmüştür. *-çev.*

• • •

Gerginlik kalmamıştı. Tütün dumanı altında neredeyse kimsenin görünmediği odada coşku dolu sözcükler havada uçuşuyordu.

Hermann ayağa kalktı. "Yoldaşlar, yoldaşın konuşmasını duydunuz. Sıra tartışmada... kim söz almak ister?"

Toplananlara baktı. Kimse söz almadı. Söylenecek çok şey vardı, ama kimse ilk olmaktan hoşlanmazdı. Bu hep böyleydi. Birbirlerini teşvik ettiler... "Jupp, sen başla"... "Olmaz, ilk Otto konuşsun"... "Hadi başla, Otto!" Kurt ayağa kalkıp Hermann'a baktı.

"Söz, Yoldaş Zimmermann'da."

Kurt söze yavaş ve hafif bir tereddütle başladı. İnşaatta, meslektaşları arasında daha iyi konuşabiliyordu. "Yoldaşlar... belki konuya tam uymuyor, ama bence, sendikalarla ilgileniyorsak, o zaman fabrikaları ve işyerlerini de konuşmalıyız. Biz inşaat işçileri için Çarşamba günü dükkânın kapandığını biliyorsunuz. Şantiyemizde hepimiz yürüyüşe katılıyoruz. Ama Berlin'deki diğer işyerlerinde durum nedir? Bildiğim kadarıyla şimdiye kadar yürüyüş yasağına karşı çıkan, aralarında büyük fabrikaların işçi komitelerinin de bulunduğu, kitle örgütleri ve işletmelerden 650 kadar karar mevcut. Sayı büyük ama yeterli olmaktan uzak. Bu hücre bölgesinde kısmen komünist fabrika hücrelerinin de bulunduğu çeşitli işyerleri var. Oralarda ne oluyor... neden oralarda bir şey duyulmuyor? Çarşamba gününe kadar oralarda da işleri yoluna koymak için uğraşmalıyız. Belki Hermann bize bu doğrultuda neler yapılabileceğini anlatır..."

Yerine oturdu. Hermann ona hemen cevap verdi. Bazı fabrikalarda bu hafta bitmeden yapılacak toplantılar organize edilmişti. Birkaç istisna dışında, Çarşamba günü Köslin bölgesinde her yerde iş bırakılacağı kesindi. Bir yerde sosyal demokratların elindeki işçi temsilciliği karşı çıkmış ve işçilere "mevcut siparişler gereği" üretimin kesintiye uğratılmaması gerektiğini açıklamıştı.

"Aman ne güzel bir işçi temsilciliği!"

"Karşılığında yönetimden ne alıyormuş acaba?"

Yine de işçiler bildiri ve broşürlerle, işi bırakmaları için ikna edilmeye çalışılacaktı.

Şimdi insanlar peş peşe söz almaya başlamıştı. Bu arada gelen yaşlı Hübner bile tartışmaya katıldı. Hermann endişeyle elindeki uzun konuşmacı listesine baktı. Bir saat içinde, aynı gün yapılması gereken diğer işleri de dikkate alarak tartışmanın sonlandırılmasını talep etti.

Sıra gündemin ikinci maddesindeydi: 1 Mayıs'a hazırlık çalışmaları! Sabah fabrikaların önünde bildiriler dağıtılacak, gece duvarlara afişler yapıştırılacaktı. Pazar akşamı, daha çok ev ve avlulara dönük bire bir propaganda çalışması için hazırlanan, sokak hücresinin bölge yayını olan *Wedding Emekçisi*'nin Mayıs sayısının tartışılacağı büyük bir toplantı gerçekleştirilecekti, ki dergi bitsin, basılsın ve dağıtılsın. Hepsi de iş çıkışı üyelerin yerine getireceği bir sürü görevdi bunlar.

Toplantı kapatılabildiğinde saat neredeyse on ikiydi. Afişlemeye gönüllü olanlar arasında sabah saat beş buçukta işe başlayan Kurt da vardı.

"Birazdan yanına gelirim, Hermann, gidip Anna'ya haber vereyim."

"Ufak bir münakaşa yaşarsın herhalde Kurt?" dedi Hermann gülerek ve masadaki eşyalarını topladı.

"Anna'yla niye uğraşıyorsunuz? Bakarsınız o da gelir," diye cevap verdi Kurt. Anna'yı parti işlerinden anlamayan, küçük burjuva bir ev kadını olarak görmelerine sinir oluyordu. Günün birinde hazır olacağını ve bizzat partiye geleceğini biliyordu. Böyle aptal aptal konuşmasınlardı! 'Ama belki bugün gerçekten de münakaşa çıkarır,' diye düşündü, önden gidip koridordan meyhaneye çıkınca.

Hermann karanlık sokakta bir süre genç konuşmacıyla yan yana durdu.

Âdeta bir dev gibi olan işçi Hermann ile şimdi sokakta soğuktan titreyerek paltosunun yakasını kaldırmış yürüyen, zayıf ve soluk yüzlü konuşmacı kadar birbirine zıt başka iki insan daha olamazdı herhalde. Konuşmacı, Hermann'a Lorenz'de memur olarak çalıştığını ve bu ilkbahar işçi temsilciliğine seçildiğini anlattı.

Yoldaş bir sigara yakıp kendisine de bir tane ikram ettiğinde "O kadar çok içme," dedi Hermann dostça. Kibritin kısacık dalgalanan ışığında konuşmacının gözlerinin ateşliymişçesine parıldadığını gördü.

"Ne yapabilirsin ki bu konuda, yoldaş," dedi o da hafif yorgun bir gülümsemeyle, "tahminim o ki bu sokakta siz de sağlığınızla pek böbürlenebilecek bir durumda değilsinizdir."

Önünde uzanan karanlık, sessiz caddeye baktı.

"İyi geceler, yoldaş." Hermann'a elini uzattı, arkasını dönüp hızla karanlıkta kayboldu.

VI
MAVİ HELEZON

PAZAR akşamına kadar görünüşe göre her şey olağan seyretti. Gazeteler her zamankinden daha dikkatle okundu, arada birisi sağcı bir gazeteyi akşam vakti "Kızıl Bülbül"e getirdiğinde elden ele geçirilip tartışıldı. O günlerde gazetelerde yazılmayan bir saçmalık neredeyse kalmamıştı. Bunlardan en hafifi ise komünistlerin 1 Mayıs'ta "devrim yapmaya" niyetli olduklarıydı. En kudurmuşları *İleri* gazetesiydi. Yine o günlerde Bad Caddesinde *İleri* şubesinin büyük vitrin camlarını gündüz gözüyle ve polislerin hemen önünde kıran işçiler arasında, birkaç genç sosyal demokrat da vardı.

Cumartesi günü de biri, yine adi ve kışkırtıcı bir başlık taşıyan *İleri*'nin akşam baskısının ilk sayfasını "Kızıl Bülbül"ün vitrinine astı. Üzerine yapıştırılan bir notta şunlar yazılıydı: "Dikkat, zehir -dokunmayın!" Daha sonra bir başkası da sayfanın üzerine şunu yazmıştı: "O halde sadece *Kızıl Bayrak*'ı okuyun."

Evlerin önünde kadınların tartışma grupları, belki de her zamankinden daha sık ve daha uzun süre toplaşıyor, bazen erkekler de bu sokak sohbetlerine katılıp işyerlerindeki ve şehirdeki gözlemlerini anlatıyordu.

Şehir, şu "dışarıda" olan şeye verilen addı. Şehir, Nettelbeck Meydanının arkasından başlıyordu; arabaları, tramvayları, mağazaları, polisleri ve birkaç milyon insanıyla o büyük Berlin'di. Bu sokağın insanları oraya pek gitmezdi. Hâlâ bir işi varsa, insanın işyeri çoğu zaman dışarı çıkmak için tek fırsattı. Erkenden, hava hâlâ karanlıkken oraya gidilir, akşam da yorgun argın dö-

nülürdü sokağa. Sinema hemen yan taraftaydı veya insan koltuk değnekli Max'ın dükkânına, sobanın yanına bir saatliğine otururdu, ayrıca meyhaneler de oradaydı işte. Köslin Mahallesi, yoksulluğun kapalı gettosuydu. Köslin Caddesi aslında pek geniş olsa da ondan hep sadece "sokak" diye bahsedilirdi. Derin arka avlu bloklarıyla birlikte, 23 binada binlerce insan yaşardı.

• • •

Birkaç ay önce 4 numaralı binada Petrowski adında biri dondurmacı dükkânı açmıştı. Basit, beyaz badanalı bir oda, yan tarafında içinde dondurma kaplarının bulunduğu ufak bir tezgâh. Önünde, kırmızı boyalı sandalyelerle dört ufak ve yuvarlak masa. Dükkânın ana parçası ise elektrikli bir dinamonun çalıştırdığı ve vitrinin hemen yanında bulunan dondurma makinesiydi. Sokak tarafına doğru yaklaşık bir metrelik bir çark uzanıyordu, üstüne beyaz bir mukavva disk yerleştirilmiş, bunun üzerine de mavi renkte güzel bir helezon çizilmişti. Disk çevrildiğinde sanki helezon gitgide derinleşen, hızla dönen bir huniye dönüşüyordu. İlk günlerde, dondurmacının önünde durup gittikçe hızlanarak dönen bu huni uçurumuna bakmak için çocuklar burunlarını cama yapıştırır, sonra da başları dönerdi.

Dükkân arkaya doğru, beyaz badanalı, ahşap bir duvarla ayrılmış, iki odalı gibi inşa edilmişti. Bu duvarın arkasında sahibi Petrowski yaşıyor, geceleri burada yatıyordu. Böylesine ufak bir dükkân için dondurmacının sokağa gelir gelmez hemen bir telefon bağlatması tuhaftı belki. Ayrıca müşterileri de telefonu hiç kullanmazdı, zira telefon edecekler zaten "Kızıl Bülbül"e giderdi.

Dükkân ta baştan pek iş yapmadı. Petrowski, masalara renkli kâğıttan çiçek demetleri koydu ve elinden geldiğince dükkânını hoş ve rahat bir yer haline getirmeye çalıştı. Arada kimi çocukların 10 ya da 20 kuruşa kâğıt helva almaya geldikleri olurdu ama onlar da oturmaz, helvayı sokakta yürürken yemeyi tercih ederlerdi. Nadiren masaya birisinin oturduğu olurdu. Daha sonrala-

rı, dondurma satmak için havalar iyice soğuduğunda, Petrowski ucuz patates kızartmasıyla iş yapmaya çalıştı. Ama boşuna. Sokağın sakinlerinin kendilerini onun dükkânında rahat hissetmemesinin başka bir nedeni olmalıydı.

Hikâye özellikle sokağın sakinlerinin alışkanlıkları dikkate alındığında tuhaflaşıyordu. Dar ve kötü daireler gündüz saatlerinde, özellikle de buraları gecelik pansiyon olarak kullanan delikanlılar için hiç de hoş bir yer değildi; ayrıca kömür maliyetliydi, zaten kıt olan parayı daha fazla ihtiyaç duydukları yemeğe harcamayı yeğliyorlardı. Sobanın yanında bir masanın ve birkaç sandalyenin bulunduğu birkaç küçük dükkân vardı sokakta. Koltuk değnekli Max'ın -takma bacağı olduğu için öyle çağrılırdı- sigara dükkânında hep bir avuç kadar genç işçi otururdu. Sigara içer, birbirlerine bir şeyler anlatır, tartışırlardı ve buraları o soğuk, küçük dairelere göre daha sıcaktı. Bu kısa caddedeki sayısız meyhane de, yine dairelerin, birçok kişi için de ailenin yerine geçiyordu. Meyhanede içilirdi –başka ne olsundu ki? Maaş gününde sokakta bazen sarhoşlar da olurdu. Sarhoşların neredeyse her seferinde en sefil insanlar olması da tesadüf değildi...

Sadece Petrowski'de -ve bu gerçekten de tuhaftı- yeni, kırmızı sandalyeler gündüz, akşam hep boş kalırdı. Ondan hoşlanmıyorlardı! Bir keresinde Macar bir göçmen olduğunu, artık vatanına dönmesinin yasak olduğunu anlatmıştı. O sırada meselenin, hakkında daha ayrıntılı konuşamayacağı siyasi bir konu olduğunu da ima etmişti. Ondan doğru düzgün bir şey öğrenmek mümkün değildi. Bu kara ve çiçek bozuğu tenli adam, kimse tam olarak anlatamasa da bir nedenle işçilere antipatik geliyordu. Oldukça nazik, yardımsever tutumu, sokağa ve sokağın basit insanlarına uymuyordu. Mesele Petrowski'nin yabancı olması değildi. Örneğin 1 numaralı binadaki Polonyalı işçi Mitja, tek bir kelime Almanca konuşamasa da koca caddenin ahbabıydı. Demek ki işin içinde başka bir şeyler vardı.

• • •

Bir gün akşamüzeri saat 6 gibi Anna, sokakta evin kapısının önünde oğluyla birlikte dikiliyordu. Sokağın Pazar günleri bile böylesine kirli görünmesi korkunç bir şeydi. İşçi mahallelerinin yan sokaklarında Berlin belediyesi sadece birkaç günde bir sokakları temizlerdi. Yabancılar ve ziyaretçiler buraya asla gelmezdi, o yüzden pek de önemli değildi. Çocuklar, kirli şosede paçavrayla doldurulmuş meşin bir topla futbol oynuyordu.

Uzun boylu, iyi giyimli bir beyefendi sokaktan indi. Sokak kapısında duran kadınlara yaklaşınca küçük bir kavis çizip şoseye yöneldi ve sonra yine evlere doğru yaklaştı, kapının yanındaki numaraya dikkatle baktı ve etrafına bakınmadan hızla dondurmacı dükkânının içinde kayboldu.

Anna adamı şöyle bir görmüştü. Onu tanımıyordu, bu bölgeden biri değildi. Evlerin numarasına dikkatle baktığını, sonra da Petrowski'nin dükkânına girdiğini fark etmişti. 'Bir vergi memuruna benziyor,' diye düşünmüştü.

Anna kadınlarla sohbete devam ederken, birden aklına onun vergi memuru olamayacağı geldi. Bugün Pazar değil miydi! Yavaş yavaş merakı uyandı. Bir tuhaflık var diye düşündü. Adam buralı değildi, burada yaşayan kişilerin nadiren girdiği dükkânda ne işi vardı ki?! Hoşlanmadığı o kara herifin, yani şu Petrowski'nin yanına gitmeseydi belki de adam Anna'nın da pek dikkatini çekmeyecekti. Anna dondurmacı dükkânına kararsız baktı. Aman, boş ver, buna değer!

"Gel oğlum, dondurmalı kâğıt helva alalım sana, bugün Pazar çünkü." Ufak oğlan heyecanla dükkâna yürüdü ve annesini peşinden sürükledi.

Anna'nın dükkânda ilk fark ettiği şey biraz önceki adamın ortalıkta görünmemesiydi. Demek bir müşteri değildi, dondurmacıyla birlikte ahşap duvarın arkasında oturuyor olmalıydılar. Anlaşılan hemen konuşmayı kesmişlerdi, bir şey duyulmuyordu artık. Petrowski üzerinde artık pek de temiz olmayan beyaz bir

ceketle perdeyi yararak içeri girdi. Anna'yı görünce çiçek bozuğu yüzüne sevimli bir sırıtış yerleşti:

"İyi günler Bayan Zimmermann, benden bir şeyler almaya mı geldiniz... ne kötü zamanlardan geçiyoruz, öyle değil mi!" Tezgâhın üzerinden oğlana eğildi.

"N'aber, ufaklık, ne istiyorsun bakalım?"

Petrowski kusursuz Almanca konuşuyordu, ancak gırtlağından gelen sert sesten ecnebi olduğu anlaşılabiliyordu.

"10 kuruşluk bir dondurmalı kâğıt helva," dedi Anna kısaca, karşısındakinin antipatik samimiyetine cevap vermeden. Buraya girdiği için kendine kızdı. Ne anlayacaktı ki? Adam belki de dondurmacının Pazar öğleden sonra ziyaretine gelen bir akrabasıydı. Yazık olmuştu paraya. Üstüne üstlük oğlanın bu nemli havada dondurma yüzünden midesi de bozulacaktı.

Petrowski, abartılı bir sevecenlikle hazır dondurmayı oğlana uzattı.

Anna çabucak dondurmanın parasını verdi ve beklenmedik hediyeyle kendinden geçerek dondurmayı yalayan Fritz'le birlikte tekrar caddeye çıktı. Bir kez daha dönüp dükkâna baktığında dondurmacının kapı perdesinin arkasında durup kendisini gözlemlediğini gördü.

"Saçmalık," diye mırıldandı Anna, "lanet olsun... bu herifte tekin olmayan bir şeyler var!"

Ama ne? Adam sadece güzel bir kadın olduğu için bakmamıştı arkasından. Nereye gittiğini de görmek istiyordu. Peki, duvarın arkasındaki adam, Anna dükkândayken niçin hiç kıpırdamamıştı, neden hemen konuşmalarını kesmişlerdi? Anna gerçekten de ne düşüneceğini bilemedi; keşke Kurt da olsaydı yanında.

Şosenin diğer tarafından, sokak hücresinin bir üyesi olan Paul Werner'in geldiğini gördü.

"Paul, bekle bir dakika," diye seslenerek yanına gitti. Paul dondurmacının kaldığı blokta oturuyordu ve belki neler olduğunu daha iyi anlayabilirdi.

"Selam Anna, Kurt döndü mü?" diye sorup samimiyetle elini Anna'ya uzattı. Bu genç, temiz kadından hoşlanıyordu.

"Yok be, Paul, ama sana bir şey söylemek istiyorum..." Anlattıklarına kulak verirken Paul'ün hemen ciddileşip kendisini dikkatle dinlemeye başladığını fark edince Anna kendine güvenmeye başladı.

Hikâyesini bitirince Paul ona bir an düşünceli düşünceli baktı.

"Bak, Anna, bu kesin bir polis! Petrowski'nin bu sokağa tesadüfen taşınmadığından uzun süredir kuşkulanıyoruz." Bir süre düşündü.

"Dinle, Anna, belki adam seni hâlâ izliyordur, bir süre daha sakin sakin oğlanla dolaşmaya devam et. Sonra da, seni göremesin diye diğer taraftan evin koridoruna gel."

Paul, uzun uzadıya beklemedi. Böyle bir kuşku, meselenin ne olduğunu araştırmaya değecek kadar önemliydi. Kahretsin, bir bu eksikti -sokağın ortasında telefonlu, sokağı gözetleyen bir polis muhbiri. Allahın belası üçkâğıtçı! Daha en ufak bir delil ele geçirmemişken Anna'nın tahminine öfkelenmeye başlamıştı bile. Paul Werner normalde iyi niyetli biriydi -sokak hücresinin mali sorumlusuydu- ama hemen o dükkâna gitmek, sonra da o ikisini şoseye sürükleyerek şöyle haykırmak isterdi: "Alın, millet... alın size sokağımıza yerleştirdikleri polis muhbirleri, beş para etmezler... şu suratlara bir bakın hele... kendisi de proletaryadan ama komşularını üç kuruşa hapse attıran paçavra tam da buna benziyor işte!" Sonra da suratlarına vururdu, bulamaç haline getirinceye kadar...

Sakin ol, sakin ol, Paul, sakin ol, acele etme, önce bir düşün, nasıl bilgi alınacak diye bir düşün. Bir an olduğu yerde durdu ve kendini sakin sakin düşünmeye zorladı. Dükkâna girmek işe yaramazdı. Orada bir şey öğrenmek mümkün olmazdı. Avluya da sadece ufak tuvalet penceresi açılıyordu, bu pencere ise birinin içeri sızamayacağı kadar dardı. Birden evin koridorunda, arkadan dükkâna ulaşan bir kapıdan telefonun sesini açık seçik duyduğunu hatırladı.

Paul, binaların yanından, dondurma dükkânının hemen önündeki kapı girişine kadar uzanıp içeri girdi. Her ihtimale karşı sokak kapısını arkasından kapattı.

Yüksek ve dar avludan neredeyse tamamen karanlık koridora çok hafif bir ışık huzmesi düşüyordu. Sağdaki bir duvar aralığında dondurmacıya açılan kapı olmalıydı.

Paul, yavaş yavaş ve ses çıkarmadan duvarı boşluğa kadar yoklayarak ilerledi. Daha kulağını ahşap kapıya yaslamadan, hemen arkasından gelen yüksek sesli, sert bir konuşma duydu.

"Vay canına!" diye fısıldadı şaşkınlıkla. Anlaşılan dondurmacı buradan her kelimenin açık seçik anlaşılabildiğini bilmiyordu. Yavaşça kulağını kapıyla çerçeve arasındaki ince yarığa yerleştirdi. 'Umarım koridordan kimse geçmez,' diye düşündü.

"... olmaz, imkânsız, burada bir bağlantı yok. Çok iyi inceledim bunu! Yemin ediyorum, inanın bana!"

Paul, Petrowski'nin yüksek, her zaman biraz sinirli, kesik kesik sesini tanıdı. Heyecandan nefes almayı bile unutacaktı neredeyse. Anlaşılan şimdi de sözü ziyaretçi almıştı. Kahretsin... herif o kadar alçak sesle konuşuyordu ki, hiçbir şey anlaşılmıyordu. Bu, yerin de kulakları olabileceğini tahmin eden, dikkatli bir polis komiserinin sakin sesiydi. Petrowski yine heyecanla söze girdi.

"Bu imkânsız... o zaman adamlar başka bir yoldan evlerin içinden geçtiler... belki çatıların üzerinden... ama aşağıda, 19 numaradan Reinickendorf Caddesine geçiş yok. Daha geçen gece oradaydım, iyice inceledim."

Ses tonuna bakılırsa diğeri bir soru sormuştu.

"Doğru, bu o kadar zor değil... burada aşağıda Panke Deresi çok derin değil... ayrıca birkaç tahtayla geçici bir köprü kurmak da pek zor değil... evet, oradan Yüksek Caddeye çok kolay ulaşılır."

Paul artık dayanamıyordu. Sessizce bir adım geriledi –evet, önce derin bir nefes almalıydı! Mide bölgesinde can sıkıcı bir baskı hissetti. Ne zaman aniden büyük bir heyecana kapılsa kramp şeklindeki şu sinir bozucu mide ağrısını hissederdi.

Bir şeye odaklanmaya çalıştı. Artık hayvan tuzağa düşmüştü! İkisinin sohbeti kuşkuya yer bırakmıyordu. Şimdi hızla hareket geçmeli, biri hemen dinlemeye devam etmeli, bir başkası da Hermann'a haber vermeli diye düşündü. Anna da nerede kaldı?.. Şimdi buradan öylesine koşup gidemezdi ya... Öfkesi hâlâ sakin düşünmesini engelliyordu. Rezil herif... Burada, sokağın ortasında oturup evleri dikizliyor!

Şiddetli bir mide ağrısıyla neredeyse yere yuvarlanacaktı. Sanki birisi bağırsaklarını koparıyordu. Kapı açılıp da Anna içeri girdiğinde iki büklüm olmuş vaziyette, evin koridorunda duruyordu.

"Paul... neyin var?" diye fısıldadı Anna endişeyle. Paul, elleriyle midesini tutuyordu. Sonra kendini inanılmaz bir iradeyle toparladı. O anda bırakamazdı kendisini! Güç bela ayağa dikildi, Anna'yı diğer taraftaki merdivenden birkaç basamak yukarı çekti.

"Oğlanı götürdüm," diye özür diledi Anna alçak sesle.

"İyi... iyi... Anna," diye cevap verdi Paul elini sallayarak, "dinle... şimdi kapıya git, çok dikkatli ol, içeridekiler bir şey anlamamalı, iyice kulak kesil ne diyorlar diye... ben de Hermann'ı bulmalıyım."

Yüzü sancıdan bembeyaz kesilmişti.

"Paul, bırak da ben hızla koşup gideyim," diye yalvardı Anna, hâlâ neyi olduğunu anlamamıştı ama bu durumda caddeyi geçemeyeceğini de görmüştü.

Paul hiç konuşmadan, onu omuzlarından sertçe tutup merdivenden aşağı doğru itekledi. Koridorda sessizce kapı aralığını gösterdi ve yine ses çıkarmadan karanlık, büyük kapıya doğru yürüdü. Bir kez daha dönüp arkasına baktı. Anna duvar aralığında yok olmuştu bile.

Paul, sokağa çıktığında biraz daha kendine geldi. Korkunç ağrı hafiflemişti. Yıllarca dinlenseydi ancak iyileşecek olan, savaş zamanlarından kalma bir sinir hikâyesiydi bu. Tam da sinirlerine en hâkim olması gerektiği zamanlarda midesine bu korkunç kramp girerdi.

Hermann'ın nerede olduğunu öğrenmesi için önce "Kızıl Bülbül"e gitmesi gerekti. Belki birisi onu görmüştü. Fırsat bu fırsat çabucak bir maden suyu içecekti, mide ağrısına bir tek bu iyi gelirdi. Maden suyunu içip de birkaç kere güçlü biçimde geğirdikten sonra nöbeti geçerdi. Tuhaftı, ama böyleydi işte.

Çabucak caddeden aşağı koştu. Yolda rastladıklarına Hermann'ı sordu ama kimse onu görmemişti. Bir anlığına, caddedekilere dondurmacıda iki polis muhbirinin sokak hakkında konuştuklarını anlatsam ne olur acaba diye düşündü! Dükkânın içindeki eşyadan herhalde geriye pek bir şey kalmazdı... "Olmaz, yok, olmaz –Paul, doğru değil bu," diye kendi kendine mırıldandı, "önce Hermann'a her şeyi anlatmalı."

"Kızıl Bülbül"de sorusuna Kurt Zimmermann hemen cevap verdi: "Evinde!"

"Hadi, sen de gel, Kurt!" Maden suyunu yine unutmuştu. Şimdi, her şeyin yola gireceğini bildiğinden biraz daha sakinleşmiş ve ağrıları da hemen azalmıştı. Yolda Kurt'a olan biteni kısaca anlattı.

"Aman, aman... adam sokağı tanımıyor, yoksa buraya yerleşmezdi."

"Merak etme, tanıyacak," diye cevap verdi Paul zor zaptettiği öfkesiyle. Kurt, olan bitene daha sakin bir biçimde yaklaşmıştı. Kuşku yoktu, polis sokağa elbette muhbir ve ajan gönderiyordu! Bunu ilk kez fark etmiş değillerdi. Önemli olan onların yakalanıp zararsız hale getirilmesiydi.

Yanından geçtikleri dondurmacıda şimdi ışık yanıyordu. Dükkân boştu. İki ev ötede Hermann oturuyordu. Kapıyı onlara Bayan Süderupp açtı.

"Merhaba yoldaşlar, Hermann odasında."

Koridordan dairenin tek büyük odasına geçtiler. İki yaşındaki Heidi yerde oturmuş, kocaman bir parça odunla ne olduğu anlaşılmayan bir hikâyeyi canlandırıyordu. Yanından geçerken Kurt öylesine saçını okşadı, ama o rahatsız edildiği için başını çevirdi

ve odun parçasıyla oynamaya devam etti. Heidi, gündüzleri buraya girip çıkanları pek dikkate almazdı. Babası hemen yandaydı. Kendini huzurlu hissetmesi için şimdilik bu kadarı yeterliydi.

Aralık kapıdan bir daktilonun düzensiz tıkırtıları duyuluyordu. Kurt kapıyı iterek açtı.

Hermann, küçük odanın köşesinde, cam kenarına sandık tahtalarından kilitlenebilir iki kapaklı kaba bir kitaplık yapmıştı. Kırmızı krepon kâğıtla kaplanmış orta bölmede otuz santim kadar büyüklükte bir Lenin büstü duruyordu. Burası kızıl sokağın epey mütevazı "Lenin köşesiydi" âdeta. Üzerinde iki sıra halinde broşürler, parti kongrelerine dair bazı belge ve raporlar, konuşmacı tutanakları vb. ile birlikte bir dizi Marksist bilimsel kitap vardı. Roman olarak da sadece Jack London'un *John Barleycorn*'u vardı. Kitap ve broşürlerin durumu, buraya süs olarak konmadıklarını gösteriyordu.

Emekçi birine, siyasi çalışmaları için zorunlu olarak okuması gereken yazılardan başkasını okumaya fırsat bulamayan, siyasi eğitim almış bir parti üyesine ait tipik bir kitaplıktı bu. Metal işçisi Hermann Süderupp, bazı geceler burada, mutfak lambası altında, yorgun ve ağırlaşmış kafasını zorlayarak "artı değer teorisi", "sermaye birikimi", "savaş sonrası emperyalizmi" gibi sorunlarla ilgilenmişti. "Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz" demişti, kocaman portresi bu sefer de kitapların üzerindeki eski bir çerçevede asılı olan Lenin. "N'in amca" derdi Heidi ona.

Masanın yanında, Hermann istediği kadar derlesin toplasın asla düzene sokamadığı gazeteler, dosyalar ve her türlü eşyayla dolu bir dolap vardı. Ortalığı toparladıktan sonra birkaç hafta geçmezdi ki yine bit pazarına dönerdi oda. Heidi'nin ufak çocuk masasında ucuza alınmış, ikinci el, eski bir daktilo duruyordu; Hermann bununla sokak hücresi gazetesinin yazıları için yavaş da olsa kendinden emin bir biçimde -hep emin biçimde basardı tuşlara, sadece tek bir parmakla- çalışırdı.

Parti üyeleri bu kulübeye "Kızıl Oda" diyorlardı. Tabii bu kızıl odaya, Heidi'nin bir iple tavandan sarkıttığı ufak oyuncak ayısı

hiç uymuyordu. Bir zamanlar bu ayıcığı, lunaparkta zar atılan bir pavyonda kazanmış ve Heidi o günlerde büyük ayı için fazlasıyla küçük olduğu için de Hermann onu işte buraya asmıştı. Heidi, babası ne yaparsa yapsın hep memnun olduğu için de ayıcık orada asılı kalmıştı.

• • •

Hermann önemli bir şey olduğunu Paul'a bakınca hemen anladı.

"Ne var?" diye sorup daktiloyu kenara itti.

"Petrowski'nin dükkânında bir polis komiseri oturuyor... evin koridorundan her şeyi dinledik... siyahlara bürünmüş bu herif bir muhbir!"

Hermann bir şey demeden ayağa kalktı, pencereye geçti ve bir anlığına konuşmadan loş avluya baktı. Birisi bir pencereden aşağı doğru bağırdı. Demek sokakta bir muhbir vardı. Elbette bu bekledikleri bir şeydi ama yine de pek ani olmuştu...

"Anna kapıda dinlemeye devam ediyor," dedi Paul arkasında dururken. Hermann döndü, planı hazırdı.

• • •

"Kurt, yolun karşı tarafından iki genç yoldaşı dükkâna gönder, içeride otursunlar, bunlardan biri küçük Fritz olsun, epey güvenilir biridir. Polis gidinceye kadar da oradan çıkılmasın. Ama elbette dikkat çekmeden. Dükkânda biri kalırsa konuşmaya devam edemezler, herif de gider. Fritz adama iyice bir baksın. Aranızdan biri caddede polisi iyice mimlese iyi olur, böylece kim olduğunu biliriz. Ama dikkatli olun, yoldaşlar, o domuzlar onları keşfettiğimizi anlamamalı... Böyle işte, ben de 20 numaradaki yaşlı Lederer'e bir gideyim, 'Mix & Genest'te telefonda çalışıyordu, değil mi?"

"On bir yıldır çalışıyor orada."

"Sanırım ihtiyar güvenilir, değil mi? Parti üyesi olmasa da."

Kurt, Hermann'a şaşkınlıkla baktı: "İhtiyarı ne yapacaksın?"

"Ah, şu senin uzun hattını kontrol ettireceğim," diye güldü Hermann, "hadi, çocuklar, bütün diğer işler akşama, önce polisi çıkaralım aradan, ama Paul, kimseye dokunmayacaksın şimdilik, duydun mu... sakın bir saçmalık yapayım deme!"

"Yapma ama Hermann, böyle bir şey söz konusu bile değil, sakin olacağım!"

Paul tekrar sükûnetine kavuşmuştu. Ağrıları yok olup gitmişti. Herifi yakaladıklarına da sevinmişti.

Üçü caddeye çıktıklarında evin önünde Anna'yla karşılaştılar. Tam da Hermann'a gelmek üzereydi: Polis memuru çoktan gitmişti!

Hermann'ın yüzüne öfke yerleşti. "Şimdi kimse onu iyice göremedi!" Dinlediği sohbeti hemen anlatmaya koyulan Anna'nın sözünü kesti.

"Sonra anlatırsın Anna, sen de geliyorsun yukarı, değil mi?.. Yarım saat sonra yukarıda, benim orada buluşuruz... önce bir 20 numaraya gideceğim... Otto'yu da davet et, Paul... Görüşürüz!"

Şoseyi ağır ağır çaprazlamasına geçerek caddeden aşağıya yürüdü. Yavaştan yağmur yağmaya başlamıştı. Siyah, kirli asfaltta elektrikli sinema reklamlarının ışıkları parlıyordu. Dondurmacının yağmur suları vurmuş camının arkasında mavi bir helezon dönüyordu...

Hemen ertesi sabah, avluda dondurmacının pencere pervazına kadar uzanan ince telefon kablosuna, küçük, ustalıkla gizlenmiş bir yan hat eklendiğini ve bunun 2. kata kadar ulaştığını çok az kişi biliyordu. Yaşlı Lederer, becerikli bir herifti!

Petrowski'nin iki kat üzerinde oturan Paul'ün, polisle dondurmacı arasındaki konuşmaları sadece dinlemekle yetiniyor olması da iyiydi. Yoksa ertesi gün kendini tutamayıp, "Merhabalar... şimdi de KPD'nin 145. sokak hücresi konuşuyor... selamlar, sayın komiser!" diye araya girebilirdi.

VII
POLİS MEMURU NO. 2304

KÖSLİN Caddesinden yaklaşık 300 metre kadar ötede 95 numaralı polis karakolu bulunuyordu. Bu karakolda görev yapmak pek hoş değildi. Diğer yerlere göre daha fazla tayin yaşanıyordu burada. Bunun nedeni de genelde memurların kriz ve acil durumlardaki yanlış müdahaleleriydi, ardından da karakoldan eve artık tek başlarına gitmek istemezlerdi. Bazen memurlar ceza için de buraya sürülebiliyordu ve bu tür sürgünler karakolda daha eski olan memurların sokaktaki asayiş görevlerini pek de kolaylaştırmıyordu doğrusu. Karışıklık beklenen günlerde, amirler özellikle güçlü ve gözü pek olarak bilinen kişileri nöbet görevi için bu karakolda görevlendiriyorlardı.

Pazartesi sabahı -hava henüz karanlıktı- saman çuvalları ve döşekler taşıyan bir araç karakolun önünde yükünü boşalttı. Bir saat sonra da beklenen iki grup nöbetçi geldi, Pazartesi saat 12'den itibaren nöbet görevini üstleneceklerdi. Sokakta görevli karakol memurları, gündüz mesailerinde bölgeye aşina olsunlar diye gençleri yanlarına almak zorunda kaldılar.

Ekipleri taşıyan araçlar geldiğinde 42 yaşındaki Polis Çavuşu Wüllner pencereye geçti. Biraz da merakla arabadan atlayan hızlı ve çevik genç meslektaşlarına baktı. Arabalardan birinden büyük, görünüşe bakılırsa epeyce ağır birkaç sandık da indirilip karakola taşındı. Wüllner bunlara pek dikkat etmedi zira ilk memurlar nöbet odasına gelmişti bile. Destek ekipleri geceleri ilk kez göreve başladığında Wüllner'in sahada sıklıkla gözlemlediği gibi, bu gencecik ve sağlıklı yüzlerin hemen hepsinde belirgin ve

sinirli bir gerginlik hali vardı sanki. Cephe ateşi -eskiden böyle denirdi. Merak, korku ve belirli bir sansasyon yaşama hevesinden oluşan tuhaf bir bileşim.

Merdiven sahanlığında tiz, keskin bir memur sesi duyuldu. Ekipler derhal ayağa fırlayıp kenara çekildi, topuklarını birbirine vurdular ve ellerini kasketlerine götürüp selam verdiler. Kapının çerçevesinde koyu renkli, dar kesimli üniformasıyla nöbetçi amir, görece genç bir memur olan Yüzbaşı von Malzahn göründü. Hemen ardından da görevli polis üsteğmeninin odasına girip gözden kayboldu.

Karakolun odalarına gülerek ve bir şeyler anlatarak yerleşen genç ekiplerin gürültülü neşesi Wüllner'e pek hakiki gelmedi. Neredeyse on yıldır Wedding'de sokak görevindeydi ve çok şey görmüştü. İşçilerden pek hoşlanmazdı, özellikle de burada mahallede oturup sürekli zorluk çıkaranları ve sıkıntı yaşatanları düşündüğünde. Ya Sosyal Yardım Dairesinde, ya Okul Caddesindeki iş başvuru merkezinde ya da karakolda gerekli belgelerle ilgili sürekli tartışırlar, yemekhanelerde de sürekli patırtı çıkarırlardı. En kötüsü de kadınlardı. Onlar için bir polis memurunun üniformasına düpedüz tükürmek mesele yapılacak bir şey değildi -öyle şeyler yaşanmıştı ki burada. Ama daha sonra görevi gereği insanların odalarına ve mutfaklarına girdiğinde birçok şeye başka gözlerle bakmaya başlamıştı. Burada canlarından başka kaybedecek bir şeyleri olmayan epey insan yaşadığını çok iyi biliyordu. Çoğu zaman böylesine sefil bir yaşam karşısında ölüm, ölene sadece yarar getirebilecek iyi bir şeymiş gibi görünürdü...

Yeni meslektaşlarının tüysüz, genç suratlarını gördüğünde dört hafta önce yaşadıklarını tekrar hatırladı. İki meslektaşıyla gece devriyesindeyken birden Reinickendorf Caddesinde altı yaşlarında bir oğlan peşlerinden koşmaya başlamıştı. Üstlerindeki kalın üniforma paltolarına rağmen soğuk iliklerine ve kemiklerine işlerken, çocuğun ne ayakkabısı, ne çorapları vardı. Daha biraz önce yataktan fırlamışa benziyordu. Fazlasıyla büyük gelen eski

bir ceketin altında, oğlanın soğuktan neredeyse beyaza kesmiş zayıf vücudunda önü açık, ince bir gömlek vardı. Çocuk vahşice, çaresiz hıçkırıklarla öyle sarsılıyordu ki ağzından fırlayan anlamsız kelimelerden "Anne, Anne!" dışında bir şey anlayamamışlardı. Çocuk bir yandan da memuru çekiştirip uzaklaştırmaya çalışıyordu. Wüllner'in de üç çocuğu vardı, oğlu Hans bu çocukla hemen hemen aynı yaştaydı.

"Büyük ihtimal babası sarhoş oldu, annesini de ölesiye dövdü," dedi meslektaşlarından biri alayla.

"Karışma, Wüllner, aile meseleleri seni ilgilendirmez. Meskene tecavüzden şikâyet bile alırsın!" Olabilir, diye düşündü Wüllner ve çocuğun elinden tuttu. Meslektaşlarına döndü.

"Uzaklaşmayın, ben yine de neler olup bitiyor bir bakacağım."

İçlerinden biri ona omuzlarını silkerek baktı ve "Kıdemli olan sensin, ne istersen yap," dedi.

Birkaç dakika sonra çocuk onu bir arka avludan evine doğru, merdivenlerden yukarı çekiştiriyordu. El fenerinin ışık huzmesi, kirli basamaklardan dördüncü kattaki, isimliği olmayan ve aralık duran bir kapıya kadar uzandı.

Yatağın yanındaki bir sandalyeye mutfak lambasının ufak, loş ışığı yansıyordu. Wüllner etrafına bakındı. Alçak ve dar odadaki tek yataktı bu. Komodin üzerinde temiz, beyaz bir örtü vardı. O sırada, lambanın yuvarlak sacının arkaya vuran gölgesinde emaye bir leğen gördü, dibinde açık kırmızı, kabarcıklı kan vardı...

Işık, yataktaki bir kadının hareketsiz, kireç beyazı yüzüne düşüyordu. Ancak kadının sarkan ince elini dikkatlice çarşafa yerleştirince kansız kalmış soğuk vücutta hâlâ bir gıdım hayat olduğunu hissetti. Acilen bir doktor çağıracak olsalar, ondan ölüm raporundan başka bir şey bekleyemeyecekleri kadar az bir hayat. *"Madde 2: Ölümün ana nedeni? (Almanca açıklaması)... ilerlemiş akciğer veremi ve ani kan boşalması."*

'Hayır, nedeni bambaşkaydı,' diye düşündü sarsılmış bir halde.

Ölen kadının sessiz, beyaz yüzünü izleyerek yarım saatten fazla orada oturdu. Gecenin sessizliği korkunçtu.

Kadının çenesi tuhaf bir biçimde öne çıktı. Burnu inceldi ve sivrildi... kederli biçimde sarkan ağzının kenarından ufak, açık kırmızı ve ince bir çizgi teni üzerinden aktı... sonra içe çökmüş göğsün hafif hareketleri durdu...

Komodinde, Löwenthal & Co. Giyim mağazasına ait birkaç ödeme zarfı buldu:

15-22 Mart 1929 yapılan iş

38 beden, 8 bitmiş elbise için, tanesi 2 Mark'tan	16 Mk.
Avans	10 Mk.
Kalan	6 Mk.

Berlin, 26 Mart 1929.

Altında da maluller için bir sigorta kartı vardı: "Bayan Marta Fischer... Dul... doğum tarihi: 4 Temmuz 1894, Mesleği: Terzi." İrkilerek yatağa baktı. İhtiyar bir kadının kırışık yüzüne sahip bu kadın *–35 yaşında* mıydı?! Ağlayan oğlanı yanında karakola götürdü. Ertesi sabah alınıp şehrin yetimhanesine götürüldü.

Yukarıda geçirdiği bu yarım saat Polis Çavuşu Wüllner'i çok düşündürmüştü. Sadece otuz beş yaşında olduğu halde, terzi Marta Fischer'i bu şekilde parçalayan, tekmeleyen ve bitirmiş olan hayat, nasıl bir hayattı acaba!

• • •

Polis memuru Wüllner'in, kuzey bölgesi komutanlığına hemen o gün ilettiği başka bir mahalleye tayin talebi, sorgusuz sualsiz reddedildi.

"Tecrübeli bir memursunuz, tehlike çanları çalınca düşmandan kaçmaya utanmıyor musunuz? Genç meslektaşlarınızı örnek alın!.. Savaşta bulundunuz mu?"

"Elbette, Albayım."

"Tamam işte, o zaman bu kızıl güruhtan korkacak bir şey yok herhalde, öyle değil mi Wüllner?"

"Yok, Albayım."

"Amiriniz bana hakkınızda iyi bir referans vermemiş olsa bu başıbozuk ayak takımına acıdığınıza inanabilirdim! -Hizmet numaranız?"

"2304, Albayım." Bölge komutanı numarayı not etti.

"Çarşamba, sert müdahale edilecek, anlaşıldı mı Wüllner! Hakkınızda şikâyet duymak istemiyorum! -Şimdi çıkabilirsiniz!"

Polis memuru Wüllner boş ön odada bir an durdu. Uyuşmuş gibiydi. Elbette, uzun süre devlete hizmet etmiş biriydi. Nefret ettiği bu Prusyalı subay tonu karşısında beyninde bir şey anında vites değiştirdi. Parmakları uzadı, topukları birleşti, çenesi yakasına değdi: Elbette, Albayım... Yok, Albayım... Çıkabilirsiniz... Çeneni kapa... defol! Öfkeden dişlerini gıcırdattı. Tüm bunları döve döve iyi öğretmişlerdi. "Düşmandan kaçma," demişti albay... demek... bunlar düşmandı... "Terzi Marta Fischer de böyle bir düşmandı herhalde," diye mırıldandı kendi kendine!

Koridorun kapısı aniden açıldı, komutanın yaveri içeri girdi. Wüllner irkildi, acemice selam vererek hızla odadan çıktı.

Albay öfkeden kuduruyordu. Öfkesini gafil avlanan yavere boşalttı. "Bugünkü teftişimde bölgeyi terk etmek isteyen dördüncü kişi bu... Herifler birden delirdi sanki, neler dönüyor burada? Hep de en iyi, yıllarca hizmet etmiş, yaşlarını başlarını almış memurlarım."

"Özür dilerim, Albayım," diye araya girmeye çalıştı teğmen, "eski karakol memurları yeni gönüllü ekiplerini pek kabul etmiyorlar sanki. Farklı karakollardan haber aldık ki..."

Albay yine heyecanla gümbürdemeye başladı: "Tabii, tabii... önce memur efendilere soracağız bu kızıl Yahudi güruhuna ateş edebilir miyiz diye! Hayır, sevgili Boddin, adamlar bu güruhun fazlasıyla etkisi altındalar, gerektiğinden uzun süredir bölgedeler... fazlasıyla rahattılar bunca zamandır... o kadar!"

"Elbette, Albayım," diye hemen cevap verdi yaver, "habire 'halkın polisiyiz' diye diye, adamlar da gevşedi tabii."

Albay, masadaki ufak bir gümüş kutudan bir sigara çıkardı. Yaver de hemen eğilip patronuna bir kibrit uzattı.

"Teşekkürler, sevgili Boddin." Albay artık daha sakin konuşuyordu.

"Biliyor musunuz, bu lanet gazetelerin de bu işte parmağı var. Son birkaç gündür *Alman Günlük Gazetesi*'nden ta *İleri*'ye kadar -Tanrı göstermesin- komünistlerin o savaş hazırlıkları hakkında yazdıklarını okuyunca, insanın aklı almıyor değil mi? Hele Ullstein ve Mosse'nin şu Yahudi basını yok mu. Sonuçta adamlarımız da bunları okuyor, paniğe kapılıyorlardır herhalde. Pek zararı da yok aslında! İnsan korkaklık veya duygusallıktan ziyade meşru müdafaayla daha kolay tetiğe basar... İyi yarış atlarına da arada bir doping yapılır."

"Albayım, Doğu Prusyalılarımızı unutmayın, bu köylü çocuklarımıza henüz 'proletarya' mikrobu kesinlikle bulaşmadı."

"Doğru, sanırım onlara güvenebiliriz," diye cevap verdi albay, "şu ufaklık Bay von Malzahn, çakı gibi adamlarıyla pek bir gurur duyuyor! Bu kadar yeter, sevgili Boddin, hadi işe başlayalım, bugün yapacak çok işimiz var, şu imza dosyasını ver bakalım."

Teğmen, albayın sol arkasına yerleşti ve ona tek tek evrakları uzattı.

• • •

95 numaralı nöbetçi karakolunda her şey alt üst olmuştu. Neredeyse herkes birbirinin kucağında oturuyordu. Normalde burada aynı anda 15'ten fazla memur çok nadir bulunurdu ama şimdi büsbütün yetersiz odalarda yaklaşık 150 adam vardı. Şimdilik sadece 6 sivil memur, aralarında da siyasi polis departmanı IA'dan bir beyefendi vardı. Ayrıca karakola epey "sivil keşifçi" atanacaktı daha. Halk arasında bunlara "nonoş muhbir" denirdi. Çoğu zaman profesyonel suçlular, pezevenkler falan arasından

seçilirdi, ama bu "meslekler" için bile fazlasıyla kişiliksizdiler. Kendi adamlarını ispiyonladıklarında polisin korumasına muhtaç kalıyorlardı.

Wüllner o gün genç polis ekiplerinden duyduklarından sonra, yürüyüş yasağının polisle korunmasının ötesinde çok daha başka şeyler planlandığına gitgide daha çok ikna olmuştu. Dahası adamlar, sadece çeşitli sokak savaşı yöntemlerinden, özel kuvvet tatbikatlarından, "kaldırımdan süpürme" gibi konulardan bahsediyorlardı. Merdivenlerde bir kapışma olursa el bombasıyla çalışmak mı daha avantajlı yoksa ateşli silah amaca daha mı uygun diye hararetli bir tartışma yaşandığına tanık oldu. İç savaş için aylardır tatbikat yaptıkları, eğitim aldıkları anlaşılıyordu.

Ayrıca çoğu ancak şimdi Berlin'de gazete okumaya başlamıştı. Siyaseten neredeyse hepsi meraksızdı, daha doğrusu siyaset nedir hiç bilmiyorlardı. "İşçi" tanımı, onlar için "düşman"la eş anlamlı gibiydi. Birisi, 1 Mayıs kutlamasının ancak 1918 Devriminden sonra komünistlerce başlatıldığını iddia etmişti. Wüllner, bu saçmalığa hiç kimsenin karşı çıktığını duymadı.

Meslektaşlarıyla birçok farklı konuda seve seve sohbet etmek isterdi ama korkuyordu. Albayın o huzursuz edici, keskin sesi hâlâ kulaklarında çınlıyordu.

• • •

Genç polisler arasında, sürekli pencereye gidip karşı çaprazda bulunan köprüye baktığı için Wüllner'in dikkatini çeken, yirmili yaşlarının başında bir yardımcı polis memuru vardı.

"Şurası Çimen Caddesi... değil mi, meslektaşım?" diye sordu yanına gelen Wüllner'e alçakgönüllülükle.

"Evet, köprünün arkasında gördüğünüz, Panke Deresi'nin, yani şu aşağıdaki derenin içinden geçtiği yer de Köslin Caddesinin arka evleri. Tam anlamıyla sefalet yuvaları," diye ekledi Wüllner kısa bir aradan sonra.

Yardımcı polis memuru, dalgın dalgın pencereden dışarı bakıyordu. Birden arkasını döndü. Yüzüne tuhaf, heyecanlı bir ifade yerleşmişti.

"Biliyor musunuz... Berlin'e ilk gelişim," diye konuştu içindeki heyecanı gizlemeye çalıştığı alçak bir sesle, "biz Doğu Prusyalılar için böylesi tehlikeli bir zamanda bizi buraya getirmeleri büyük bir onur."

Durakladı ve sessizce geniş ve ağır çiftçi ellerine baktı. Sonra da sesini alçaltarak, sanki kendi kendine konuşurcasına sözünü sürdürdü: "Tuhaf bir duygu değil mi... insanın birdenbire böyle bir gücünün olması? Yoksa şehirliler hep dalga geçerler bizimle, özellikle de Berlinliler, ama ateş etmeye başladığımızda çok da gülemeyecekler artık! Insterburg'da polis tabancasıyla 50 metre uzaklıktan, bir şişenin üzerine yerleştirdiğim yumurtaları üç kere arka arkaya vurdum... Biliyor musunuz, öbür günü iple çekiyorum!"

Wüllner şaşkınlıkla sordu: "Hımm, öbür gün ateş edileceğini kim söyledi size?"

Doğu Prusyalı afallayarak başını kaldırıp baktı. "Ha, ha... haha," diye güldü aniden, "Komiksiniz. Komünistlerin hepsi durduk yere ağır silahlarla donanmadı ya, çatapatla mı devrim yapmaya kalkışacaklar sanıyorsunuz!"

Wüllner şimdi gerçekten de korkmaya başlamıştı: "Size 'silahlı komünistlerden' kim söz etti?"

"Tabii ki üsteğmen von Malzahn! Bir bilseniz, bu kızıl güruh hakkında bize daha başka neler anlattı."

"Demek öyle!"

Wüllner, daha sonra adının Jochen Schlopsnies olduğunu öğrendiği genç memuru olduğu yerde bırakıp hiçbir şey söylemeden odadan çıktı.

• • •

Akşam ilk devriyeden döndüğünde, sakin ve güvenilir bir memur olarak Wüllner'e değer veren başmüfettiş ona bölge komutanlığından gelen yeni bir emri gösterdi:

Polis Grubu Kuzey, Böl. I
Günl. No. 2044/29
Tarih: 26 Nisan 1929.

Gösteri ve yürüyüş yasağının ihlali münasebetiyle memurların yeterince kararlı ve enerjik müdahale etmedikleri belirlenmiştir. Kalabalık taş attığında memurlar sadece copla müdahale etmekle yetinmiş, failleri yürüyenlerin sıralarından çıkarıp tutuklama yapmamışlardır. Komutanlık bunu kabul edilemez bulmaktadır ve memurlar copla müdahale ettiklerinde yürüyüşçüleri de tutuklayıp teslim etmenin gerekli olduğunu değerlendirmektedir.

İmza: Basedow

Aslında Wüllner daha fazlasının yazılmadığına şaşırdı. Durumu yavaş yavaş anlamaya başlamıştı. Beyefendiler daha şimdiden bahsetmekten kaçınsalar da meselenin Köslin Caddesini cezalandırmaya dönük bir seferberlik olduğunu hissediyordu. Yürüyüş yasağının ilan edildiği gün, Köslin Caddesinin 23 evinin ön cephesinde 80 adet kızıl bayrak asıldığını öğrendiği bir karakol denetimi sırasında albayın dişlerini gıcırdatarak, "1 Mayıs'ta bu güruh muhakkak temizlenecek!" dediğini çok iyi hatırlıyordu. Her şey yeterince açıktı.

Wüllner'in görevde on yılını doldurmasına üç ay kalmıştı. 1927'de parlamentoda kendi sosyal demokrat fraksiyonunun da kabul ettiği polis memuru yasasını çok iyi hatırlıyordu. Ah... onu dendiği gibi "görevi reddetmek" veya "disiplini ihlal etmek" yüzünden işten atamazlardı. Zira epey uzun bir süre boyunca görevini hatasız sürdürmüştü. Ama bu utanç kanununda, ezbere bildiği ve zamanında uzun uzun tartışılan öyle bir 11. paragraf vardı ki.

Polis memuru, 9. veya 10. paragraf koşulları mevcut olmasa bile, bir polis memuru olarak görevi her ne olursa olsun, görevini düzgün bir biçimde yerine getirmesi için zorunlu olan becerilere, özellikle de polis görevi için gerekli olan manevi ve fiziksel canlılığa ve bunun yanı sıra hızlı karar alma ve enerjik hareket etme gücüne sahip değilse, 10. hizmet yılı tamamlanmadan işten çıkarılabilir; bu ön şartın karşılanıp karşılanmadığı görev amirinin verdiği kararın dikkate alınmasıyla belirlenir.

Aman ne de güzel bir düzenlemeydi bu! Herhangi bir harekâtta yer almak istemeyen artık bundan böyle "gerekli manevi ve fiziksel canlılığa" sahip olmayacaktı, ondan sonra da 42 yaşında yeni bir işe nasıl başlanır, görürdü artık. İnsanları öyle bir ellerine geçirmişlerdi ki!

Bir an için, resmî kanalları atlayarak, doğrudan Berlin emniyet müdürüne başvursam mı acaba diye düşündü?! Ne de olsa aynı partiden yoldaşıydı! Kendine güldü. Polis çevrelerinde herkesin bildiği gibi, tam da bu gerici albayın emniyet müdürünün yakın arkadaşlarından biri olması hiç de rastlantı sayılmazdı. Keza kuşağını çıkarıp üniformasını ebediyen bir kenara atsa da olurdu. Ne de olsa gidip emniyet müdürüne başvurmayı denese de, başka bir sonuç alamayacaktı.

Akşam, kısa bir süreliğine üsteğmenin odasında tek başına kaldığında büyük kasaların içinde çelik miğferlerin, el bombalarının, iki adet hafif ve bir adet ağır makineli tüfeğin ve 98 model yaklaşık 400 adet karabinanın bulunduğunu gördü.

VIII
DUVARCI TÖLLE "ALEX"E GİDİYOR

KURT, Salı sabahı daha şantiye binasında üstünü değiştirirken, iş arkadaşları arasında bir şeylerin döndüğünü fark etti. Henüz diğerleriyle konuşmaya başlayamayacak kadar yorgundu. Neredeyse hiç uyumamıştı. Sokak hücresinin mahalle gazetesi *Wedding Emekçisi*'nin sayfalarını birleştirip ciltlemişti. Anna da yardım etmiş olmasına rağmen, işsiz yoldaşların Salı sabahı erken saatlerde Köslin mahallesindeki işyerlerine ve evlere dağıtacakları gazete istifleri hazır olduğunda, saat üçü çoktan geçmişti. Ayrıca inşaatta da bütün hazırlıklar tamamlanmış ve işler yoluna konmuştu. Büyük inşaat şirketinin hiçbir şantiyesinde diğer eylemlerde olduğu gibi bu kez de tek bir taş kaldırılmayacaktı. Neukölln Karstadt mağazasının neredeyse bitmiş çok katlı binasında çalışan işçiler de, ertesi gün kuleye büyük kızıl bir bayrak asmaya karar vermişlerdi. Bayrağı sarkıtmak amacıyla birinin oraya, yukarıya çıkması kolay iş değildi...

Şu son iş günü de bir bitse! Zaten zorlu olan iş, günden güne daha da ağırlaşıyordu; bütün bir hafta boyunca, geceleri üç dört saatten fazla uyuyamamıştı. Neyse, 1 Mayıs'tan sonra uyumaya yeterince vakti olacaktı. Yapacak bir şey yoktu, bugünlerde partinin işleri uyumak ve yemek yemekten daha önemliydi. Eski püskü iş pantolonunun üzerindeki deri kemeri iyice bir sıktı. Bu şekilde kemikleri biraz sıkı dururdu.

• • •

"...Jagow bile daha iyi iş çıkaramazdı!"

"Hayır, kan akacağı öngörüsünde bulunmadı o!"

"Ya, şunu bir dinle istersen: 'Yine de 1 Mayıs'ta sokağı siyasi tutkularının oyun alanına çevirmeye kalkışan her kim...' Geri zekâlı. Mayıs yürüyüşüne 'siyasi tutkular' diyor!"

Duvarcı Tölle, cümlesini okuduğu gazeteyi öfkeyle yere fırlattı ve kocaman ellerini sanki çamura bulanmışlarcasına pantolonuna sildi.

Kurt arkasını döndü. *Ne* okumuştu, neydi o cümle?! "Fritz, bir versene, bu da ne?" dedi SPD üyesi olduğunu bildiği yaşlı Tölle'ye.

"Bunu daha okumadın mı, Kurt... Berlin emniyet müdürünün halka seslenişi?" diye cevap verdi Tölle alay ederek, sonra gazeteyi tekrar eline aldı. "Partimizde böyle birinin olması ne utanç verici." Ağzında çiğnediği tütünün suyunu şantiye binasının açık kapısından dışarı tükürdü.

Kurt *İleri*'yi yerden alıp okurken içine öfke doldu:

"...böylece Komünistler 1 Mayıs'ta Berlin'in sokaklarında kan akıtmaya niyetliler! Böyle bir şey olamaz! Bu yüzden bir kez daha üstüne basa basa diyorum ki Berlin'deki yürüyüş ve kortej yasağı, özellikle de Komünistlerin ciddi suç ortaklığı yüzünden konuldu. Yine de 1 Mayıs'ta sokağı siyasi tutkularının oyun alanına çevirmeye kalkışan her kim olursa olsun, kendisini ve başkalarını büyük bir tehlikeye atacağını unutmamalıdır! -Berlin'in barışçıl halkına, özellikle de kadınlarla çocuklara çağrıda bulunuyorum: şeytana uymasınlar, 1 Mayıs'ta gereksiz yere sokaklara çıkmasınlar ve huzuru ve düzeni korumak için alınan tedbirleri desteklesinler.

Zörgiebel."

Diğer işçiler Kurt'a baktılar. Kurt muhalif sendikanın başkanıydı ve arkadaşlarını kararlı bir biçimde savunurken işçiler arasında belli bir nüfuz edinmişti. Sekiz gün önce işçilerin oybirliğiyle inşaat şirketinin delegesi olarak 1 Mayıs Komitesi'ne seçilmişti.

Kurt, gazeteyi indirdi ve başını kaldırdı. "Aman... aman... ne herif ama... bize ateş etmeye niyeti var ve daha şimdiden sadece Komünistlerin bundan sorumlu olduğunu ilan ediyor!"

Dışarıda ustabaşının işbaşı düdüğü duyuldu. Bazıları ayağa kalkıp çıkışa doğru yürüdü.

"Hey, durun, arkadaşlar," diye bağırdı Kurt, "...ihtiyar bugün biraz bekleyebilir... sanırım önce konuşacak bir şeylerimiz var."

İşçiler durup ona baktı.

"Size önerim, işyerinden birkaç arkadaşla birlikte gidelim, o polis müdürüyle bir iki kelam edelim. İşe yarar mı, bilmem, ama emekçiler olarak görevimiz bu bizim."

"Yarın şekerle mi ateş etmesini rica edeceksin, Kurt?"

"Alex'e, yani Alexander Meydanına çağır gelsin, bir güzel suratını yamult, bundan başka bir şey işe yaramaz!"

Tölle ağır ağır ayağa kalktı, konuşmakta zorlandığı anlaşılıyordu. "Arkadaşlar... Kurt haklı mı haklı. İkindi molasında arkadaşları toplamayı ve emniyet müdürlüğüne gidip bizden son bir protesto iletecek bir delegasyon seçmeyi öneriyorum. Eminim ki arkadaşlar, emniyet müdürü bizimle konuşacak, bunun da işe yarayacağını sanıyorum."

"Sen öyle san, Tölle!"

"Yoldaşına kendin git."

Tölle yavaş yavaş genç arkadaşına dönüp ciddiyetle cevap verdi: "Bunu... da yaparım... ben de gideceğim... beni seçerseniz eğer."

Ustabaşının düdüğü, şantiye alanında bir kez daha keskin ve sabırsız bir sesle öttü.

"Hey sakin ol, sakin ol ihtiyar, iş kaçmıyor ya!"

"Peki, arkadaşlar, diğerlerine haber verin. İkindi molasında herkes büyük barakada toplansın," dedi Kurt kısaca ve çimento tozuyla kaplı eski kepini başına geçirdi. Bu işin pratik bir neticesi olmayacağını çok iyi biliyordu ama siyasi amacı çok daha önemliydi. Yaşlı Tölle -namuslu bir herifti- yukarılarda neler olup bittiğini kendisi görsündü.

125 kiloluk çuvallar bugün ona korktuğundan daha hafif geldi. Gittiği her yerde iş arkadaşlarıyla konuştu. İkindiye kadar bütün şantiye, emniyet müdürünün *İleri*'deki makalesini okumuştu.

Molada oybirliğiyle emniyet müdürlüğüne bir işçi delegasyonu göndermeye karar verdiler. Delegasyona yaşlı Tölle, partisiz bir işçi ve Kurt seçildi. Ustabaşı, üç işçi bir saatliğine izin alınca şaşırdı gerçi ama ne yapabilirdi ki!

• • •

Alexander Meydanında metro inşaatının buharlı şahmerdanları gümbürdeyip tıslıyordu. Altlarındaki galeri ve dehlizlerde işçilerin sağa sola süründüğü kalın döşeme tahtalarının üstünde otobüsler gürültüyle ve sallanarak geçiyordu. Tahta çitlerin arasındaki dar geçitlerden insanlar ite kaka ilerliyordu. Tramvaylar, devasa kiriş direkleriyle destekli demiryolu köprüsünün üzerinden takırtıyla geçip istasyona geldiklerinde, çığlık çığlığa fren sesiyle duruyorlardı. Alexander Meydanı –gece gündüz, etrafı duman, kir ve gürültü, koşturan ve kovalanan insanlarla sarılı, emeğin sürekli atan nabzı...

Meydanın güney tarafında büyük, kirli kızıl tuğlalı devasa bir bina –yani Berlin Emniyet Müdürlüğü bulunuyordu. Burası Berlin asayişinin kalbi ve beyniydi. Milyonluk şehrin bütün köşelerinden görünmez ve binlerce ip ve hat yer altından buraya gelirdi: Gri renkli, ruhsuz makam odalarına; kartotekslere; yakalama emirleri, fotoğraflar ve parmak izlerinin bulunduğu, üst üste istiflenen dosya yığınlarına ulaşırlardı. Siyasi şube IA'nın odaları buradaydı; dosya kapaklarının üstlerinde bütün Komünist Parti üyelerinin adları yazılmıştı.

"Alex"in, haşarat ve yüksek memurlarla dolu büyük kızıl kiremit binası... Berlinliler bu binaya "Böceklerin Kalesi" derdi. Bir zamanlar burada kızıl emniyet müdürü Emil Eichhorn hükmetmiş, Spartakistler çarpışmış, sayısız devrimci işçi işkenceden geçirilip mahkûm edilmişti; şimdiyse burada, "Böylece... 1 Mayıs'ta Berlin'in sokaklarında kan akacak!" diyen bir adam hüküm sürüyordu.

• • •

Emniyet Müdürlüğü girişindeki nöbetçi, hiç durmadan yanından geçip sayısız uzun koridorlardan birinde gözden yiten üç işçinin arkasından şüpheyle baktı. Tam da şimdi 1 Mayıs'tan önce bu şüpheli üç kişiyi sorgusuz sualsiz içeri bırakmasa mıydı acaba?

Yaşlı Tölle ne yapacağını pek bilemedi. Anlaşılmaz, saçma isimlikli tabelaların bulunduğu bunca kapı onu huzursuz ediyordu. Suratlarının ortasında parlak camlı, çerçevesiz gözlüklü adamlar, koridorlardan geçen üç işçiye tuhaf tuhaf bakıyordu. Kapılardan birinden kepsiz ve copsuz bir polis memuru çıktı, bir sivil memura seslendi, memur da olduğu yerde dönüp hızla bir şeylerin peşine takıldı.

"Efendim, Albayım?.." O sırada sivil memurun yamuk topuklarını birbirine çarptığı duyuldu.

Tölle daha önce başı kepsiz bir memur görmemişti. Ama burada beyler sonuçta kendi evlerindeydiler, kendisi de evindeyken başında şapkayla dolaşmıyordu ya. Memurun bu dımdızlak kafası aklını karıştırdı.

Emniyet müdürünün odasını sormak istemediler ve sanki büyük binadaki diğer herkes gibi her şeyi biliyormuşçasına yürümeye devam ettiler. Üç inşaat işçisinin ağır çizmeleri taş zeminde yankılanıyordu.

Şansları yaver gitti ve birden yüksek, gri boyalı bir kapıya vardılar, üzerinde siyah cilalı harflerin bulunduğu küçük beyaz bir karton tabela vardı:

"EMNİYET MÜDÜRÜ"
BAŞVURU İÇİN ODA 209.

Tölle, pantolon cebindeki, işçilerin protesto kararını temiz ve düzgün bir biçimde yazdıkları kâğıdı yokladı. Kendine öfkelenmişti. Lanet olsun... sonuçta emniyet müdürü de, işçilerin sayesinde şimdiki görevine gelen partili bir yoldaşıydı sadece. İçeri

girecek ve şunları diyecekti: İyi günler yoldaş müdür, sana bir karar ileteceğiz. Bir bakın bakalım yoldaş, sosyal demokrat bir işçi genelgeniz hakkında ne düşünüyormuş öğrenmenizde yarar var. Bu iş gerçekten de böyle olmaz, yoldaş müdür!

Daha bir saat önce bu "yoldaş"a atıp tuttuğunu unutmuştu bile.

"Oda 209" –kapıya vurup açtılar. Tölle, emniyet müdürünün ön odasının bu kadar rahat ve güzel olmasına şaşırdı. Daha soğuk ve ciddi bir yer olacağını düşünmüştü, mesela ev ve adres değişikliği yaptıklarında kayıt yeniledikleri karakolların nöbet odaları gibi.

Bir yazı masasının arkasında onlara biraz da şaşkınlıkla bakan bir adam oturuyordu.

"Buyurun beyler, ne istemiştiniz?!"

Kurt, kasten biraz arka planda durdu. Burada Tölle'nin işi kendisinin yapması daha iyiydi. Duvarcıyı öne itti.

"Sayın emniyet müdürünü ziyaret etmek istiyoruz," dedi Tölle güvenle ve kendinden emin bir ifadeyle. Yazı masasının arkasındaki bey, nazik nazik baktı.

"Emniyet müdürünü hangi konuda görmek istediğinizi öğrenebilir miyim?" Yaşlı Tölle biraz huzursuzlandı. Bu insanın hoş olmayan bir nezaketi vardı.

"Bergmann & Co. şirketi işçilerinin bir delegasyonuyuz, ona bir şey iletmekle görevlendirildik."

Yüzünde kaçamak bir gülümsemeyle memur ayağa kalktı ve dostça, üzgün bir tonla konuştu: "Evet beyler, çok ama çok üzgünüm, ama emniyet müdürü şu anda çok önemli bir toplantıda ve sizi kabul etmesi imkânsız. Ama bana konuyu anlatırsanız, elbette ona iletirim."

"Olmaz beyim, olmaz," diye araya girdi Kurt, "sadece emniyet müdürüyle görüşme emri aldık."

Tölle, göğüs cebini kurcaladı ve SPD'nin eski ve yıpranmış bir üyelik kartını yazı masasına koydu. "Alın... bunu içeri ona gön-

derin, o zaman görüşecektir," dedi ve memuru tepeden ayağa bir güzel süzdü. Sanki 'Gördün mü, dostum, kiminle görüştüğünü bilmiyordun... ama şimdi öğrendin, hadi bakalım... sayın emniyet müdürü benim yoldaşım zira!' der gibiydi.

Yazı masasının arkasındaki adam, ufak üyelik cüzdanını eline aldı, açtı ve dikkatle sahibinin adını okudu. Kurşun kalemle beyaz kurutma kâğıdının kenarına küçük bir not aldı. Sonra yine nezaketle gülümsedi ve kartı biraz eğilerek iade etti. "Gerçekten de çok üzgünüm beyler, en iyisi mi siz yazınızı bana bırakın."

Tölle, ne diyecekler diye iki arkadaşına dönüp baktı.

"Yok, yok... şefinize bizden bir selam söyleyin, anladık zaten," dedi Kurt kısaca ve kabaca. Bu kadarı bile ona fazla gelmişti. Adam üç basit emekçiyi kutsal odasına tam da bugün kabul edecek değildi ya, ne de olsa şimdi daha önemli işi vardı! Yaşlı Tölle'yi tutup çekerek odadan çıktı ve öfkeyle kapıyı arkasından çarptı.

"Kahrolasıca çete! Al sana 'yoldaş' müdürün, sevgili arkadaşım Tölle, şimdi memurlarıyla bir masada oturmuş, yarının savaş planını hazırlıyor. Senin gibi sefil, sosyal demokrat bir işçinin onu bir dakikalığına bile olsa rahatsız etmesine izin verir mi sandın?"

Yaşlı Tölle ne zaman öfkelense hiçbir şey demez, olsa olsa tütün suyunu sessizce tükürürdü. Ama emniyet müdürlüğüne girmeden önce tütününü çıkarıp ufak sac kutusunda özenle saklamıştı.

Genç, partisiz işçi güldü. "N'aber, Tölle, etrafa biraz daha dikkatle bak da belki yarın yine gelirsin, Böceklerin Kalesine, yoldaşınla –ama bu sefer parmaklıkların arkasını da görürsün!"

Birkaç kapı ötede Kurt tabeladaki şu yazıyı okudu: Emniyet Müdürü Yardımcısı Dr. Weiss, Başvuru için Oda 203.

"Gelin çocuklar, bir de şunu deneyelim," dedi kararlılıkla, kapıya vurdu. Bu sefer ön odadaki sekreterin yanında oyalanmayıp yandaki büyük oda kapısını açık gördüklerinde, memurun çaresiz karşı çıkışını umursamadan içeri giriverdiler.

"Beyler, lütfen, ama bu emirlere karşı!"

'Emrine başlarım senin,' diye aklından geçirdi Tölle kızgın kızgın ve geniş omuzlarıyla ince adamı kenara itiverdi. Üçünün kaba çizmeleri, büyük ve yumuşak halının içine sessizce gömüldü.

Uzun perdelerin asılı olduğu pencerenin kenarında ufak tefek, tıknaz bir adam duruyordu; yavaş yavaş gelenlere doğru döndü. Kısılmış bir çift göz, gözlüğün içinden, aniden, formalitesiz çalışma odasında beliriveren üç işçiyi süzdü.

"Buyurun?!"

Bu sefer Kurt işe el attı. Beyefendiye doğru birkaç adım attı.

"Emniyet müdürü yardımcısı Dr. Weiss, öyle mi?"

"Öyle, benim."

"Bergmann & Co. şirketinin inşaat işçileri delegasyonu olarak geldik ve işçiler adına 1 Mayıs'taki yürüyüş yasağını ve Berlin emniyet müdürünün ateş etme ilanını protesto ediyoruz!"

Emniyet müdürü yardımcısı yavaşça ve sakince ağzındaki ince, siyah ve yeşil lekeli puroyu çıkardı, dumanını odaya üfledi ve omuzlarını hafifçe silkeleyerek elini kaldırdı.

"Çok özür dilerim gerçekten, beyler, ama bundan ben sorumlu değilim. Bizzat emniyet müdürüne başvurmalısınız bu konuda." Aynısını -diye geçirdi aklından- Josetti ve Manoli'den gelen delegasyonlara ve Berlin Tedarik Şirketi işçilerine de söylemiştim zaten. Bu adamlar neden hep *benden* bir şey istiyorlar? Sonraki düşüncesi de şuydu: 'Ön odadaki herif tam bir salak, ilk fırsatta işten atılacak!'

"Emniyet müdürü Berlinli işçilerle görüşmüyor ve siz de yardımcısı olduğunuza göre en azından *sizin* cevabınızı arkadaşlarımıza götürelim dedik."

Emniyet müdürü yardımcısı şaşkınlıkla Kurt'a baktı. Sonra biraz yana döndü, purosunun kar beyazı külünü ağır bronz kâseye silkip konuştu: "Benim cevabı mı? Pekâlâ –dediğim gibi bu konu kesinlikle benim sorumluluğumda değil, beyler."

Kurt öfkelendi. "Ama... sizin de söyleyecekleriniz vardır! Yasağı ve bu emri kabul ediyor musunuz, yoksa aslında ne düşünüyorsunuz?"

Emniyet müdürü yardımcısı, üçüne tek tek sırayla baktı. Bakışı, yaşlı Tölle'nin ciddi yüzünden ağır ağır aşağıya inip, iki yana sarkıttığı, kırışık, nasırlı duvarcı ellerine kadar ulaştı.

"Evet, beyler," diye cevap verdi tuhaf bir biçimde renksiz bir sesle, "ne düşündüğümü mü söyleyeyim? *-Hiçbir şey düşünmüyorum!"* ve biraz bekledikten sonra da kısa keserek ekledi: "Patronla konuşun, benim yapacak bir şeyim yok."

• • •

Kurt dışarı çıktıklarında kahkahayı basmamak için kendini zor tuttu. "Duydun mu, Tölle, hiç düşünmüyormuş, ha ha ha... burada ne yapıyor o zaman? Kollarıyla çalışmasına gerek yok, kafasıyla da çalışamıyor... zift gibi zehirli purolarını tüttürüp pencereden dışarı bakıyor... 'Patronla konuşun,' babamla konuşun, Almancası, sen konuş, ben konuşamam! Rezil, pespaye bir güruh işte bunların hepsi!"

Genç, partisiz işçi kahkahalarla güldü, Tölle'den ses çıkmadı. Tek düşündüğü şey, sonraki üye toplantısında bunları anlattığında -ki anlatmayı kafasına koymuştu- kimsenin ona inanmayacağıydı.

"Kafasız emniyet müdürü yardımcısı," diye güldü genç işçi.

"Yoo, kafası var da," diye cevap verdi Kurt, "ama bilirsiniz, bu öyle 'uslu' ve 'saygın' bir demokrat ki, patronu ateş ettirse kulaklarına pamuk tıkar. Onu kan da tutar -o sırada o pencereden bakar, purosunu tüttürür- zira herkes çetedir onun için!"

Birdenbire yaşlı Tölle, sayısız kapalı kapının bulunduğu bu tekinsiz koridordan korkmamaya başladı, kendisine şüpheyle bakan sinek kaydı tıraşlı memur suratlarından nefret etti, yüksek, parlak çizmeleriyle yanlarından geçen memurlardan nefret etti. Demek "yoldaş" emniyet müdürünün yakın arkadaşları, onun

önünde topuklarını birbirine çarpan ve eski partisi adına yarın kendisine ve yoldaşlarına ateş edecek olanlar bunlardı.

"Tüh size... tüh size!" Söylediği tek şey buydu.

Dışarıda, Alexander Meydanında sondaj makineleri takırdıyordu. Yeni Kral Caddesinin köşesinde, caddenin ortasında durup tıslayarak buharlar çıkaran şahmerdanın üzerinde, küçük, kan kırmızısı bir bayrak asılıydı...

İKİNCİ BÖLÜM

KANLI 1 MAYIS, 1929

Bu tür olaylar bize açık olarak şunu gösteriyor ki, despot hükümete karşı silahlı halk ayaklanması sadece devrimcilerin kafaları ve programları içinde bir fikir olarak gelişmekle kalmaz, aynı zamanda bizzat hareketin pratik, doğal ve kaçınılmaz bir sonraki adımı olarak da gelişir; kitlelerin artan öfkesinin, gelişen deneyiminin ve büyüyen cesaretinin bir sonucudur bu.

Lenin

I
SARI ALARM

SESSİZ, insansız caddeye 1 Mayıs'ın gri-mavi, soğuk sabah ışığı düştü.

Bugün bayram. İnsanlar evlerinde, yatak odalarında iki üç saat daha fazla uyuyorlar. Bugün A.E.G.'nin, Kuyu Caddesindeki sabah sireni boşuna inleyip duruyor. Demir kapının her sabah saat 6'da yuttuğu insanların o kara akıntısı da yok bugün. Hafta içinde sabah gün ağarırken insanların bu saatlerde itişe kakışa yürüdüğü Putlitz Caddesi istasyonundaki demiryolu köprüsü boş kaldı. Siemens bölgesine ulaşan yollar da ıssız ve terk edilmiş. Hutten Caddesindeki "türbinin" devasa cam cephesinin arkasındaki büyük volanın gölgeleri bugün harekete geçmedi. Kuzey limanının çarşaf gibi kıpırtısız suyunun üzerindeki vinçlerin kara, demir pençeleri, soğuk sabah havasında hareket etmeden asılı kaldı...

Tramvayın sanayi mahallerine erken saatlerdeki tarifeli seferleri, boş ve anlamsızca devam ediyor. Döşemeli vagonlara sadece birkaç işyeri müfettişi ve mühendis oturmuş, birinci sayfalarında savaş muhabiri jargonuyla ve kalın harflerle yayınlanmış makalelerin yer aldığı ilk sabah gazetelerini okuyorlar.

"...Berlin halkı uyarıldı! Emniyet müdürünün bir kez daha bildirdiği üzere, yürüyüş yasağını en ufak biçimde ihlal etmeye çalışanlara acımasız bir sertlikle cevap verilecektir... işçi mahallelerine özellikle yeterli miktarda özel harekât polisi verildi... devlet otoritesine gerekli saygı sağlanacaktır, komünistlerin 1 Mayıs kutlamalarını kanlı bir sol darbe ve kalkışmaya vesile yapacaklarına dair kanıtlar mevcut."

Bir gazetede, sağ üst köşede, yan yana iki resim vardı. Sol tarafta Komünist Parti başkanı Thälmann ve yanında da polis operasyonunu yöneten polis albayı Heimannsberg'in resmi. Altında kışkırtıcı yazılar: "Bugün bu ikisinden hangisi Berlin'i yönetecek?" –Birkaç saat içinde sabah gazetelerinin hepsi satılmıştı.

• • •

Sokaktaki ilk yüksek ses, sabahın 7'sinde "Kızıl Bülbül"den geldi. Kara Willi, ağır kepenkleri kaldırdı ve mahmur ufak gözleriyle, ayaklarını sürüyerek sokağa çıktı. Sanki soğuk sabah havasını koklarmış gibi burnunu kaldırdı. İn cin top oynayan sokağa daha önceki akşamdan, sabah rüzgârında sessizce, hafif hafif sallanan birkaç kızıl bayrak asılmıştı.

"Vay canına... pankarta ne olmuş?!"

Gözlerini ovaladı, ama pankart yoktu. Gece işçiler, Berlin emniyet müdürünün altında "Dörrzwiebel"* imzasıyla bir karikatürünün bulunduğu büyük bir pankartı caddeye asmışlardı. Pankartı polis, en çalışkan son birkaç yoldaşın da sabaha karşı artık bir şey olmaz diye düşünüp yatmaya gittiği o kısa zaman diliminde kaldırmış olmalıydı.

Kara Willi paytak paytak meyhanesine yürüdü, bir sandalye ve iki kızıl bayrak çıkardı. Bayrakları özenle girişin iki yanına astı. Bu iş onundu, başka kimse bayrağa dokunamazdı. Vitrindeki büyük demir tabelaya daha bir önceki akşam büyük kızıl bir örtü germişlerdi. "Yaşasın 1 Mayıs" yazıyordu büyük beyaz harflerle, yanına da kocaman bir yumruk çizilmişti.

"Bugün benim dükkân pek bir zarif görünüyor!" dedi Kara Willi ve şosede durup başını bir yana eğerek, bina cephesine baktı. Sonra ayaklarında sadece yatağa girerken çıkardığı eski püsküterliklerini sürüye sürüye tekrar içeri girip ortalığı toplamaya

* Emniyet müdürünün adı Zörgiebel'den hareketle bir kelime oyunu. Türetilen sözcük Almancada "kurutulmuş soğan" anlamına geliyor. İngilizce çeviride "kokuşmuş soğan" anlamında "rotten onion" kullanılmış. *-çev.*

başladı. Taze sabah havası açık kapıdan girip, içeriye çökmüş tütün dumanını hızla "Kızıl Bülbül"den kovdu.

Yarım saat sonra Paul, avludan Kurt'la Anna'ya ıslık çalarak seslendi. Kızıl bez, yatak odası penceresinde asılıydı, demek hâlâ uyuyorlardı.

"Pişşşşt, –hey, Kurt!"

Bez hafifçe kenara itildi ve Anna'nın taranmış, sarı saçlı kafası avluya doğru çevrildi. Öfkeliydi. Bari bugün Kurt'un birazcık daha uyumasına izin verselerdi. Zaten saat 4'te ancak afişlemeden eve dönebilmişti. İnsan daha geç kalkamıyorsa bayram olmuş, olmamış ne fark ederdi ki?

Kurt uyanmış, onun pencerede durduğunu görmüştü.

"Saat kaç, Anna?" Daha sorusunu sorarken battaniyeyi çoktan üzerinden atmış, ayağa kalkmıştı.

"Yapma, Anna, geç kalacağız... hadi çabuk." Kurt eşyalarına uzandı.

"Canım, daha yedi bile olmadı, bir saat daha yat," diye rica etti Anna. O anda Paul yine avludan ıslık çaldı.

"Bir baksana, bu bizim için, gazete geldi mi? Bugün el konulmamışsa şaşarım doğrusu."

"Paul ıslık çaldı," dedi Anna kısaca.

"Seslensene... hemen geliyorum... bugün temiz bir gömlek giymeyecek miyim, Anna?.. ah... hazırlamışsın bile."

Anna avluya doğru bir şeyler söyledi. Karşı tarafta bir pencere kapandı. Yavaş yavaş mutfağa gitti ve kahvaltıyı hazırladı. Ama her zamanki gibi hızlı değildi. Hareketleri neredeyse kendiliğindendi, hiçbir şeyi ters yapmamak için kendini toparlaması gerekti... Kurt bugün için en güzel takımını giydi. Dağınık saçlarını ayna gibi dümdüz oluncaya kadar ıslak fırçayla taradı. Haftanın ortasında böyle beyaz gömlek giyince birden bayram havasına büründü sanki. Bugün işçilerin bütün dünyada 1 Mayıs'ı kutladıklarını düşündü. 'Hepsi bir arada olsa, bugün kendilerini sömürenlere tek bir parmağını bile kımıldatmayan bütün emekçi-

ler, ah, Lustgarten parkı* bile onlara yetmezdi. Ve hepsi birlikte bir üflese, Katedral binası cumburlop Spree nehrine düşerdi.'

Kurt, birden kendi kendine kahkaha attı. Böyle saçma şeyler düşünmek de neyin nesiydi şimdi! Bu sabah sanki çıldırmıştı. Ayrıca bugün öyle huzurlu bir "Pazar" bayramı havasında geçmeyecekti pek! Kravatını çekiştirdi. Lanet kravatlar... lanet olsun!

"Anna," diye bağırıp mutfağa geçti, "şu lanet olası düğümü bir düzeltsene." Bazen, çimento çuvallarını yüklenen o koca ve ağır ellerinin işe yaramadığı durumlarda Anna işe koyulurdu. Ama bugün o da tutuktu. Anna'nın normalde sakin, becerikli ellerinin titrediğini fark etti Kurt.

"Kızım... neyin var?!" Kurt gerçekten de endişelenmişti, Anna epey sarsılmış görünüyordu.

"Bir şeyim yok, Kurt." Sözler ağzından güçlükle çıktı, sonra da kendini daha fazla tutamadı. Hep gurur duyduğu o kendinden emin duruşu, bağımsızlığı, hepsi bir anda yıkıldı.

"Ama, Anna!" Kurt, onu sert elleriyle yavaşça omuzlarından tuttu. Şimdiye kadar pek öyle büyük duygu patlamaları yaşamamışlardı. Ortalığı en azından velveleye verse, bağırıp çağırsaydı keşke! Bunu anlardı, buna cevap verirdi Kurt. Sık sık yaptıkları gibi yine bir tartışma yaşanırdı aralarında, şu anda doğru zaman olmasa da. Ama hayır, hepten çaresizdi, keşke Anna'nın her zamanki gibi "aklı başına" gelse diye bekledi

Merdivenlerden ve avludan insanlar geçiyordu. Üçüncü katta Jupp, gramofonunu açık pencerenin yanına koymuştu, bir bando Kızıl Muhafızlar marşını çalıyordu. Bütün bina ıslık çalıyor, şarkı söylüyor, gürültü patırtı çıkarıyordu. Birisi bir pencereden avluya seslendi.

Kurt, Paul'ün yine ıslık çaldığını duydu. Bir parça kâğıda "Saat onda Kızıl Bülbül'ün önünde" yazdı ve mutfak sandalye-

---

* Berlin'de Müze Adası'nda yer alan, eskiden Berlin Sarayı'nın bir parçası olan geniş park alanı. Sözcük anlamı olarak "keyif bahçesi" demektir. *-çev.*

sinde sessizce iki büklüm oturan Anna'nın yanına, masanın ortasına koydu.

Anna ancak koridor kapısının kapandığını duyduğunda kendine gelip tekrar düşünmeye başladı. Kapıda, bir çivide Kurt'un eski iş ceketini asılı gördü, sandalyede solmuş, yeşil yün hırkası vardı. Kendini yorgun hissediyordu ama rahatlamıştı; sanki omuzlarından ağır bir yük kalkmış, tuhaf bir biçimde berraklaşıp hafiflemişti. Er ya da geç böyle bir şey yaşanacağını biliyordu. Şimdi olup bitmişti işte; en ufak ve en zayıf halini görmüştü. Artık bunu değiştiremezdi. Başka bir kadın olsa belki daha erken pes ederdi.

Masadaki notu gördü. Üzerinde büyük, yamuk ve karışık harflerin bulunduğu not kâğıdını eliyle düzeltti. –Saate baktı. Henüz erkendi!

• • •

Paul'la Kurt birlikte sokağa çıktı. Şaşkınlıkla durakaldılar. Sokak parıldayan kızıl bayrakların oluşturduğu bir denize dönüşmüştü sanki. Her ne kadar mütevazı, kırmızı bir kumaş parçası da olsa kızıl bir bezin sallanmadığı tek bir pencere bile yoktu neredeyse. Birkaç pencerede büyük kırmızı pankartlar asılıydı: "Kahrolsun Yürüyüş Yasağı!" ve "1 Mayıs'ta Sokaklar Özgür!" Birine orak çekiç çizilmişti ve altında da "Yaşasın Sovyetler Birliği –Sovyet Almanyası mücadelesi!" yazıyordu... Çimen Caddesinin köşesinde, şose boyunca devasa harflerle kızıl bir bez pankart parlıyordu: "Kızıl Cephe!"

Yakalarında kırmızı kâğıttan çiçeklerle erkekler, kadınlar ve çocuklar evlerin önünde duruyordu. Birçok çocuk, sıkılı bir yumruk, bir Sovyet yıldızı veya orak çekiç çizili, ufak, kendilerinin yaptığı hemen belli olan kâğıttan bayrakçıklar taşıyordu. Hatta sokağın birkaç küçük dükkân sahibi, vitrinlerini Lenin, Liebknecht, Rosa Luxemburg veya kızıl, beş köşeli bir yıldızla süslemişti. Koltuk değnekli Max, koca sigara dükkânını bayram

havasına uygun donatmıştı. Birkaç eve *Kızıl Bayrak* dergisinin Mayıs sayısının ilk sayfası yapıştırılmıştı. Önlerinde de evlerin sakinleri durup, metni okuyor ve tartışıyorlardı.

Saat 9 ile 10 arasında etraftaki sokaklara gitgide daha fazla işçi doldu, gevşek gruplar halinde kaldırımda tur atıyorlardı. Her yerde, işçilerin ceketlerinde ve kadınların bluzlarında kızıl kâğıt karanfiller parlıyordu.

"Kızıl Bülbül"ün önü o kadar kalabalıktı ki Paul geçmekte epey zorlandı. Hermann'ı tam da bugün şu Brandenburg kasabasına göndermek ne saçmalıktı, diye kendi kendine söylendi. Sokakta bu kitleleri yönetebilecek tek kişi Hermann'dı. Paul kendini güvensiz hissediyor, doğuştan lider olmadığını biliyordu. Onu nereye gönderirlerse göndersinler yararlı olurdu. Ama insanların 1 Mayıs yürüyüş yasağına ve emniyet müdürünün kışkırtıcı açıklamalarına karşı hissettikleri öfkenin çok güçlü olduğunun farkındaydı. En ufak bir vesilede tehlikeli bir patlama yaşanabilirdi! Meyhanenin önünde, şimdiye kadar Komünist Partisinin yürüyüşlerine asla katılmamış olan, ama bugün anlaşılan kendi parti yoldaşlarının yasağına karşı sokak yürüyüşüne katılmaya hazır olan bir sürü sosyal demokrat işçi gördü.

"Kızıl Bülbül"ün girişinde bir kurye, Köslin Mahallesinin etrafına kalabalık bir grup özel harekât polisinin toplandığını bildirdi... yüz adım kadar uzakta, Panke Caddesindeki sosyal yardım dairesinde koca bir yüz kişilik birlik saklanmış, Nettelbeck Meydanı bir polis kampına dönüştürülmüş, Reinickendorf Caddesindeki çeşitli evlerin koridorlarında polis "geçici karakollar" kurmuştu. Sokaklardaysa her zamanki yerel polis devriyeleri geziniyor, o an için tarafsız görünüyorlardı. Arada bir polisin, içlerinde altı ila on arası özel harekât polisi taşıyan ufak baskın araçları, hızla caddeleri geçiyordu. Görevleri sadece keşif yapıp durumu rapor etmekti.

Kuryenin raporunu aldığı sırada Paul'ün hemen yanında bulunan Kurt, yoldaş Werner'in kararsızlığını anında fark etti.

Paul'ü eski, güvenilir bir parti yoldaşı olarak bilirdi, ama yine de Hermann'ın, Paul'ü 1 Mayıs için sokak hücresi yönetimine temsilci olarak atamasını, bir önceki akşam yapılan toplantıda da onaylamamıştı. Paul, hücrenin en eski üyesiydi ve ailesiyle yirmi yıldır bu sokakta yaşıyordu. Hermann'ın önerisine, eski parti yoldaşını incitmek istemediği için sesini çıkarmamıştı. Ama daha şimdiden bir hata yaptıklarını fark etti. Durum çok daha ciddileşebilirdi ve bu gibi durumlarda kişisel görüşler bir kenara bırakılmalıydı. –Bütün gün Paul'ün yanından ayrılmamaya ve elinden geldiğince ona yardım etmeye karar verdi.

"Kızıl Bülbül"de kelimenin tam anlamıyla iğne atsanız yere düşmezdi. Mekân, kepleri ve ceketleri rozetler ve kırmızı kâğıt karanfillerle süslü işçilerle dolup taşıyordu. On dakika önce meyhanede bir polis muhbiri yakalanmış ve meydan dayağına çekildikten sonra sokağa atılmıştı. Dışarıdaki işçilerin muhbiri bir daha elden geçirmelerini anlayışla karşıladılar. Sonunda muhbiri Reinickendorf Caddesindeki bir polis devriyesi kurtarmıştı. –Ne zaman bir polis muhbiri ifşa edilse polis de zaten hemen yakındaydı.

Kurt, polisin parti meyhanesi ve buluşma noktası olarak bildiği "Kızıl Bülbül"de toplanmanın inanılmaz bir hata olduğunu hemen anladı! Polisin olaylar henüz gelişmeden meyhaneyi kuşatması, içeridekileri tutuklaması ve bu şekilde Köslin Mahallesinin siyasi ve örgütsel liderliğini kitlelerden ayırması çocuk oyuncağı olurdu.

Küçük arka salonda Kurt ve Paul, sokak hücresinden diğer yoldaşlarıyla buluştular. Yaşlı Hübner Baba da sözünü tutmuştu. Yıpranmış olmasına rağmen fırçalanarak parlatılmış siyah takım elbisesi içinde, düğme deliğinde kırmızı bir karanfille sessizce masada oturuyor ve yola çıkma işaretini bekliyordu. Kurt, yaşlı adamın aklından bir sürü şeyin geçtiğini anladı. Kırk yıllık kutlamaların ardından ilk kez bugün 1 Mayıs yürüyüşüne sosyal demokrat bir emniyet müdürünün yasağıyla gidecekti...

"Thomas?!" diye bağırdı Paul koridordan meyhanenin önüne doğru. Sesi gürültünün içinde kayboldu. İşçilerin arasından ite kaka geçti ve ufak tefek, şişkoca bir adamı heyecanla tartışan gruptan dışarı çekti. Yoldaş Thomas'tı bu, yani grup lideri ve yürüyüş kıtasının düzenleyicisi.

"Baksana Thomas, sizde durum nasıl? Adamlarından birinin bir şey sokmadığına eminsin, değil mi? Silahsız yürüyeceğiz!"

Paul, korktuğu için söylemiyordu bunu. Partinin kesin talimatıydı ve Hermann, yürüyüşe silah götürülmesini asla kabul etmemesi gerektiğini daha geceden özellikle tembihlemişti.

"Ama, Paul," diye cevap verdi Thomas, kemerini bir delik daha sıkarak. "Herkesin cebine bakamam ya, bir değil en az on kere yasakladım, birinin de yanına bir şey aldığına inanmıyorum zaten."

"Adamlarını sıkıca bir arada tut, Thomas, dışarıda epey kalabalık olacağız!" İki işçinin de yüz ifadesi oldukça ciddiydi, omuzlarında inanılmaz bir sorumluluk taşıyorlardı.

Paul saatine baktı. "Saat on, Thomas, yürüyüş kolunun oluşturulması için talimatını ver, başlıyoruz!"

Sokakta bekleyen insanlar, "Kızıl Bülbül"ün kapısı açılıp da işçiler dışarı akınca birden hareketlendi. Bir pencereden bir kadın bağırdı. Herkes meyhanenin önünde toplandı.

Bir alarm düdüğünün keskin, kulak çınlatan sesi havada iki kere kısa kısa duyuldu. Bu düdük sesini biliyorlardı. Bu Thomas'tı.

"Safları sıklaştırın, ileri, marş!"

Tek bir müdahaleyle dağınıklık çözüldü. Düdük, ortalığı düzene sokan emin bir el gibi kitlelere uzandı, onları birleştirdi, yürüyüş kollarına dağıttı, arka ve ön gruplara böldü, herkese yerini gösterdi ve asabi, huzursuzca bekleme ve hazırlanma duygusunun yerine düzenli bir güvenlik duygusu yerleştirdi... Üçüncü ve dördüncü sıra arasında beliriveren üçgen ve kızıl hücum sancağı alkışlarla selamlandı.

Thomas'ın keskin sesi birden her şeyi toparladı. Bir anlığına herkesin üzerine esrarengiz bir sessizlik çöktü. Tınlayan bir çekiç

gibi düzene sokulan sekizli sıraların başları üzerinde, kısa bir komut berrak ve açık bir biçimde duyuldu.

"Kıt-a... Dur... marş!"

İlk adımla birlikte coşkulu bir alkış koptu. Marşın ritmi evlerin duvarlarına vurmaya başlayınca pencereler açıldı. Genç ve tiz bir ses şöyle haykırdı: "Kah-rol-sun yü-rü-yüş ya-sa-ğı!"

Koca bir sokak koro halinde "Kah-rol-sun... kah-rol-sun... kah-rol-sun!" diye bağırınca korkuyla irkilenler oldu. Gök gürültüsü gibi çıkan tek bir protesto çığlığı!

Sokağın tamamında işçilerden oluşan o koyu renkli sel, öne doğru hareketlendi. En başta, gri ve soluk yüzler denizindeki üçgen hücum sancağı, kırmızı kor halindeki tehlikeli bir kıvılcım gibi yanıyordu. Aralarından iki üç kişi, "Uyan artık, uykudan uyan, uyan esirler dünyası..." diye Enternasyonal marşına başlayınca, sokağın tamamı onlara katıldı.

Reinickendorf Caddesinde büyük mağaza vitrinlerinin önünde kepenkler gürültüyle indi. Demir parmaklıklar takırdadı, heyecanlı heyecanlı dükkân girişlerine itildi. 1929 Mayıs Kavgası başlamıştı!

• • •

Pencerelerden uzananlar durumu ilk fark edenlerdi. Birden heyecanla bağırdılar, kollarını salladılar –yürüyüşçüler, marşın uğultusu içinde onların sadece açılmış ağızlarını ve korkmuş yüz ifadelerini gördüler. Reinickendorf Caddesinin köşesinde kasklar ve üniformaların gümüş düğmeleri parlıyordu. O anda yürüyüş kortejinin arkasında da Panke Caddesindeki sosyal hizmet dairesinden mavi üniformalar ortaya çıktı. Bir pencereden bir kadının çığlığı havayı yardı: "*Po...lis...*!!!"

Başlar o yöne çevrildi. Kitle sarsılıp duraksadı, savrulan korku çığlığı her şeyi parçalamak, bir panik havası yaratmak üzereydi. Kadınlarla çocuklar sıkışıp birbirine çarpmaya başladı. Bir kız tekmelenerek yere düştü. İnce, ağlamaklı sesi, tehlikeli

bir tuzağa düştüklerini fark eden işçilerin öfkeli yuh sesleri arasında boğuldu.

Hain, vahşice bir saldırıydı. Polis kısa caddeyi iki taraftan kesmiş ve kitleyi hareket edemez halde aralarında sıkıştırmıştı. Tıpkı bir sürek avındaymış gibi hayrete düşen insanlar ortaya doğru itildi. Herkes, polisin amacının yürüyüşü dağıtmak olmadığını gördü, zira öyle olsa bir tarafı boş bırakmaları yeterdi, oysa amaçları işçileri, kadınları ve çocukları bir araya toplanan savunmasız hayvanlar gibi ezmekti.

Islıklar, yuhalamalar, çığlıklar doldurdu caddeyi, ardından da plastik coplar korkunç darbelerle insanların kafasına inmeye başladı. Öndekiler geri dönüyor, arkadakiler de copların itelemesiyle öne koşmaya çalışıyordu. Etrafa korkunç bir panik havası yayıldı.

Kurt, bir evin kapısındaki merdivene atlamış, ellerini ağzının iki yanına koymuş, bağırıyordu. Hiçbir faydası yoktu.

Kaçışan insanlar evlerin hızla açılan kapılarına doğru koşturup, kapı önlerine doluştu. Kadınlarla çocukların bağırışları kargaşayı daha da artırdı. İtiş kakış yüzünden kimse evlerin koridorlarına doğru geçemezken arkadan kafalarına coplar inmeye devam etti. Devrilenler, kalabalık yüzünden yere bile düşemiyordu.

Kurt birden tam önünde üç polisin öfkeyle gerilmiş yüzlerini gördü. *"İn aşağı... pislik!"* diye bağırdı biri ve onu merdivenden aşağı çekti. O anda üç polisin copları ensesine indi. Başka birisi olsa etkisiz hale gelmişti bile.

Kurt, öfkeyle çığlık attı... arkasını döndü... ve daha ne yaptığını tam ayırt edemeden geniş, sert yumruğu pırıl pırıl parlayan bir kasklı polisin alnına çarptı, polis ağzı açık, ses çıkaramadan yere yığıldı.

Ama bu anlık olayı sadece emniyeti açık tabancalarla hücum eden diğer polisler değil, paniği boşuna engellemeye çalışan ve kadınlarla çocukları evlere sokabilecek kadar vakit kazanma gayreti içinde polisi kendi adamlarıyla iki taraftan da mümkün olduğunca engellemeye çabalayan Thomas da fark etmişti. Diğer

polisler onu yakalamadan önce, Kurt'u bir koridora doğru sürükledi ve kapıyı çarparak arkasından kapattı.

Loş koridor ve sahanlık insanlarla tıka basa doluydu. "Hadi," diye bağırdı Thomas, içeriden geniş sırtıyla alçak kapıya dayanarak. "... herkes evlerine doğru kaybolsun!"

Bir yerlere saklansın diye Kurt'a da bir tekme atmak zorunda kaldı.

Öfkeden kuduran genç polisler dışarıdan kapıyı bir santim bile açamadılar. Söverek tekrar caddeye atıldılar.

Neredeyse boşalan şosenin ortasında bir kadın yürüyordu. Kucağında, sıkıca bağrına bastığı küçük bir çocuk ağlıyordu. Çocukla birlikte bir koridora kaçmayı başaramamıştı. Canını güçlükle tehlikeli kalabalıktan kurtarmıştı ama bu sefer de önündeki kapıların neredeyse hepsi kapanmıştı. Caddede sadece tabancaları çekili, coplarını sallayan özel harekât polisleri dolaşıyordu.

"Kızıl Bülbül"ün önünde, Kurt'un devirdiği polisi yatırdıkları yere arkadan bir ekip arabası gelip durdu. Polis hâlâ kendine gelememişti.

Çocuklu kadın neredeyse caddenin sonuna ulaşmıştı ki birden genç, yirmili yaşlarında bir polis kendisine doğru koştu. Kadının yüzü soldu, ama yürümeye devam etti ve kollarını çocuğa daha sıkı sardı. Tam da bu sakin ve kendine güvenli hali genç polisin son sinirini koparmaya yetti. Önüne öyle bir atladı ki, kadının yolunu kesti, kolunu kaldırdı –ve beyaz, sakin yüzüne vurdu.

"Defol, kızıl domuz," diye bağırdı ve bilinçsizce kendini korumak için kolunu kaldıran kadını itti.

Sokak sakinleri pencerelerden olan biteni dehşetle izlemişti. "Köpek... kendi anneni bile döve döve öldürürsün sen..." diye bağırdı yaşlı bir kadın çığlık çığlığa.

"Kana susamış!"

"Lanet olası herif seni!"

Polisin alayla sırıtan yüzünde, aniden yumruk büyüklüğünde bir taş patladı. Diğer polislerin tabanca namluları yukarı kalktı. Dan... dan... dan!

İlk kurşunlar evlerin duvarlarına çarptı. "Pencereyi kapat!" Solgun, çarpık yüzünden ince bir şerit kanın aktığı genç polis, caddenin ortasında sağa sola koşturuyordu. Hangi pencerede bir hareket görse emniyeti açık tabancasını oraya yöneltiyor, ateş ediyordu.

Caddede sadece polisler vardı, tek bir sivil kalmamıştı. Birkaç evde polisler sakinleri, merdivenlere ve avlulara, hatta dairelere kadar takip etmişti. Bir evin koridorundan kan revan içinde kalan genç bir işçiyi sürükleyerek çıkarıp, ekip arabasına attılar. Arabada yanlarında, siyah silindir şapkaları parçalanmış, üzerlerinde iş kıyafetleriyle oturan ve elleri havada iki marangozu daha önce tutuklamışlardı.

Panke Caddesinden, nöbetçi komiserin uzun uzadıya çalan düdüğü iki kez arka arkaya duyuldu. Polisler yavaş yavaş, neredeyse istemeyerek caddeden çekildiler.

• • •

Birkaç dakika sonra cadde yine heyecanlı insan kalabalıklarıyla dolmuştu. Polisin acımasızlığı ve saldırının sinsice gerçekleşmesi, civardaki herkesi sinirlendirip öfkelendirmişti. Caddede yüksek sesle ve hiddetle tartışan gruplar oluştu.

"Bu daha başlangıç... " diye bağırdı bir kadın.

"Dikkat edin... bu akşam *İleri* polisin 'meşru müdafaada' bulunduğunu yazacak."

"Bunun için 'yoldaşın' emniyet müdürüne teşekkür edebilirsin..." diye bağırdı yaşlı bir işçi kadın sessizce grupta duran bir adamın yüzüne.

"Boş verin," diye yanıt verdi işçi alçak sesle. Elini çaresizce hareket ettirerek, "Sanırım... bu akşamdan sonra bu partiden ayrılacağım artık."

Başka bir gruptan Paul'ün yükselen sesi duyuldu: "Yoldaşlar, suç bizde, bir yürüyüş kortejine kapatılması bu kadar kolay olan ve yan sokakları bulunmayan böyle kısa bir caddeden başlamamalıydık yürüyüşe."

Birkaç işçi dikkat çekmeden grupların arasında dolaşıyordu: "Toplanın... Reinickendorf Caddesinin köşesinde toplanın!" Yeni parola hızla kulaktan kulağa yayıldı. İşçiler, yüzlerindeki ifade eskisinden daha ciddi ve kararlı, dört bir yandan tek bir noktaya akın etti.

Yine o kısa ve delici düdük sesi toplanma işaretini verdi. İşçiler hızla şoseye koşup sekizli sıra halinde dizildi: "Dik-kat... hazır ol!.. Marş!"

Nettelbeck Meydanında, polislerin cilalı kasklarının üzerinde gümüş rengi yıldızları parıldıyordu.

"Kah-rol-sun... Ma-yıs... Ya-sa-ğı!"

"Ya-şa-sın Ko-mü-nist Par-ti-si!"

"Kah-rol-sun sos-yal-fa-şist aç-lık re-ji-mi!"

Bu sefer üniforma düğmelerinden çıkan kıvılcımlar, işçilerin akıllarını deminki gibi karıştırmadı. Kortej sakin sakin Reinickendorf Caddesinden aşağı Nettelbeck Meydanına doğru yürüdü. Caddenin tamamında Enternasyonal marşı duyuldu. Bir an Kurt, önündeki şapkaların arasında Anna'nın sarışın kafasını gördüğünü sandı.

Sol taraftaki tüketici kooperatifinin sosyal demokrat genel müdürünün korku dolu yüzü parmaklıkların arkasında kayboldu.

İşçiler caddede gülüşüp bağırıyorlardı: "1 Mayıs'ı demirin arkasından kutluyorsunuz galiba?" "Hayvanat bahçesindeki maymunlar gibi!"

Yine Kurt'un beş altı sıra önünde o düz taranmış sarı saçlar belirdi. Hemen ardından tekdüze adımların dalgası onu yine sakladı.

"Merhaba... Günaydın yoldaş!"

Birkaç omuzun arasından ince bir el ona uzandı. Kurt başını kaldırdı. "Kızıl Bülbül"de konuşma yapan soluk yüzlü genç konuşmacıydı bu.

"Kızıl Cephe." Onu yanına çekti.

"Gel hadi... birazdan yine başlayacak."

Kurt, kesinlikle pek de güçlü olmayan genç yoldaşın böylesine bir sükûnetle yanında yürümesine sevindi. Sevinç içerisinde, 'Sadece ağzı laf yapmıyor demek, bizzat eylemlere de katılıyor,' diye düşündü.

Kortej, Nettelbeck Meydanına çok yaklaşmıştı. Kurt, bir anlığına kalabalığın başları üzerinden kafasını uzatıp öne baktı. Polisler, caddeyi çaprazlamasına dört sıra halinde kesmiş, yürüyüşçüleri bekliyordu.

İşçiler hiç bocalamadan yürümeye devam ettiler. Önde tiz, yüksek bir ses duyuldu: *"Caddeyi boşalt!"*

İşçiler yürümeye devam etti. Sol... sol... sol... "Kah-rol-sun po-lis dik-ta-tör-lü-ğü!"

'Sloganı başlatan Thomas'tı,' diye düşündü Kurt, bağırışlarına katıldı: "Kah-rol-sun... kah-rol-sun... kah-rol-sun!"

Sağdaki kaldırımda birkaç kişi geriye doğru koşmaya başladı. Biri bağırdı:

"Dur... dur... durun, yoldaşlar!"

Yürüyüş kortejinin orta sıraları ilerlemeyi sürdürdü. İlk geniş sıralar, Paul'le birlikte en başta yürüyen Thomas'ın adamlarından oluşuyordu.

Yine tiz ve keskin bir ses havayı kamçıladı -bir komut verdi- hemen ardından ilk sıralara plastik coplar inmeye başladı, acı acı yuhlar, ıslıklar ve çığlıklar! Soldaki evin duvarına yaslanmış, parçalanmış şapkasıyla bir beyefendi duruyor ve elleriyle gülünç protesto hareketleri yapıyordu. Anlaşılan o sırada köşedeki puro dükkânından çıkmıştı. İki polis onu duvardan hızla çekip uzaklaştırdı. Üzerine yağan darbelerle yere yığıldı. Şapkayı da polisin biri bir futbol topu gibi meydana doğru tekmeledi.

Polisler duraksadı. Önlerine çıkan her şeye vursalar da korteji yaramamışlardı. Tam tersine, adım adım iteleyerek ilerleyen kitle karşısında gitgide gerilemekten başka çareleri kalmadı. İşçiler ellerinden geldiğince kendilerini korudular ama gerilemediler. Bir taraftan geriye doğru ittirilirken, diğer taraftan öne ilerlemeyi başardılar.

Ancak yeni yedek birlikler görevlendirildiğinde, polis sert bir çarpışmanın ardından korteji parçalayabildi, yine de caddeyi temizleyemedi. İşaret düdüğü onları geri çağırdı. Verilen birkaç kısa emirin ardından, hazır bekleyen araçlarına binip uzaklaştılar. Belki de başka bir yerde durum buradan daha tehlikeliydi.

Birkaç dakika sonra genç bir işçi, Nettelbeck Meydanının tam ortasındaki büyük kum sandığının üzerine atlayıp meydana taşan kitlelere konuştu.

• • •

Kurt, Paul'ü arıyordu. Sonunda buldu.

"Baksana... hemen sokağa geri dönmeliyiz, ne olup bitiyor, öğrenmeliyiz." Polislerin saldırılarını buraya yoğunlaştıracaklarını biliyorlardı. İkisi, hızlı adımlarla Reinickendorf Caddesinden tekrar aşağı indiler.

Henüz birkaç yüz metre ilerlemişlerdi ki önlerindeki işçilerin sokağa doğru koştuklarını fark ettiler. Peşlerine takıldılar, koşabildikleri kadar hızlı koştular. Çimen Caddesinin köşesinde Kıyı Caddesinden gelen yeni bir yürüyüş kortejiyle karşılaştılar.

"Paul, bu Otto değil mi? Hani şu önde hücum sancağını tutan!" diye bağırdı Kurt, korteje doğru koşarak.

Daha korteje ulaşamamıştı ki, arkasında, öne atılan polislerin çivili çizmelerinin sesini duydu.

'Korteje bir ulaşsam,' diye düşündü nefes nefese. Daha hızlı koşmaya nefesi yetmiyordu. Genç polislerse ondan çok daha iyi koşuyordu.

"Seni yakalayacağım işte, lanet herif," diye bağırdı hemen arkasında biri. Kurt, polisin kesik kesik nefesini duydu. Hemen sonra da başına bir cop indi. Lakin polis yanından geçip Köslin Caddesinin köşesine ulaşan yürüyüş kortejine doğru koştu.

Diğer meslektaşından on metre kadar geride bulunan bir polis, doğrudan sancak taşıyıcısına saldırdı. Kurt onun, Otto'ya vurmak için copunu kaldırdığını gördü.

O andan sonra her şey o kadar hızlı olup bitti ki, hiç kimse aslında nasıl gerçekleştiğini göremedi.

Genç polis aniden başında şapkası olmadan asfalta yapıştı, kendi ekseninde birkaç kere döndü. O anda da diğer polisler geldi. Hemen öncesinde Kurt'un önünde bir adamı arkadan tutup yere yıkmış, ona tekme ve darbelerle girişmişlerdi.

"Ayağa kalk... pislik," diye bağırdı bir polis. Adam sadece inliyor ve sürekli ayaklarına işaret ediyordu. Kurt, sol bacağının tahta protez olduğunu gördü.

"Sana bacak yapacağım, merak etme," diye bağıran polis memuru, bu çaresiz insana vurdu. Ancak ön tarafta diğer polisin yerde yuvarlandığını görünce, bu savaş gazisini bırakıp sancak taşıyıcısına saldırdı.

Kurt, acılar içinde inleyen adamı ayağa kaldırıp bir evin koridoruna taşıdı. "Adresimi vereyim... tanık olabilirim. Pek bir işe yaramaz, zira herifler yalan yere yemin ediyorlar... ama bir deneyebilirsiniz." Çabucak adını ve adresini bir parça kâğıda yazıp adamın cebine soktu.

Köslin Caddesinin köşesinde sancak kavgası almış başını gitmişti. Otto'nun bağırışları sokağın avlularında yankılanıyordu. Bir yumruğuyla etrafına darbeler savururken diğeriyle ufak, perişan, paramparça olmuş hücum sancağını sıkıca tutuyordu. Kurt, Otto'nun kafasının yarıldığını ve yarıktan kan aktığını gördü ama Otto yine de sancağı bırakmadı.

Köslin Caddesinin diğer ucundan marşlar ve şarkılar duyuluyordu. Bir yürüyüş korteji, Panke Caddesinden sapmış Wed-

ding Caddesinden aşağı yürüyordu. Kurt, Köslin Caddesinden bir parça aşağı koştu, cebine soktuğu küçük kızıl bir bezi çıkardı ve desteğe gelsinler diye aşağıda yürüyen yoldaşlarına bir hücum sancağı gibi salladı. "Buraya... gelin... buraya!" diye yankılandı sesi sokakta.

Caddenin diğer ucundaki kortej durakladı. İşçiler kararsız gözlerle yukarı baktılar, bayraklı adamın ne istediğini tam anlamamışlardı.

Birden Kurt arkasında korkudan acı acı çınlayan kısa bir çığlık duydu. "Kurt!"

Hızla arkasına baktı. Anna, Çimen Caddesinin köşesinde durmuş, dehşetli gözlerle arkasına işaret ediyordu. Birkaç polis tabancalarını çekmiş kendisine doğru koşuyordu. Kurt, onların şuursuzca heyecanlandıklarını ve ona oracıkta ateş edeceklerini anladı. Hızla eğildi ve iki üç adımda önündeki altı numaralı evin koridoruna ulaştı.

"Dur... köpek!" diye bağırdı arkasındaki polisler tabancalarını kaldırarak.

Dan... dan... dan! Kurşunların isabet etmesiyle girişin solundaki ve sağındaki duvarın sıvası etrafa sıçradı. Kurt evin koridorundan kaçtı ve avlunun, arkasından çarparak kapattığı cam kapısı şangırtılarla paramparça oldu.

"Kurt... peşindeler," diye bağırdı pencereden biri avluya doğru. Evin koridorunda çivili çizmelerin sesini duydu. Avlu bir tabak gibi dümdüzdü. Tam ortasına gelmişti ki yine ateş ettiler.

Dan... dan! Şakağının hemen dibinden soğuk bir hava akımı âdeta ıslık çalarak geçti. Çaprazındaki binaya açılan alçak girişin yanındaki sıvalar, beyaz ve püskürme toz gibi koyu renk duvardan etrafa saçıldı.

"Pencereden uzaklaş!"

En öndeki polisin tabancasını yukarı kaldırıp, bir avlu penceresine nişan alıp ateş ettiği anda Kurt merdivene ulaşmıştı. Yukarıdan gelen bu ses herhalde hayatını kurtarmıştı... İlk merdiven

basamağında birisi onu daireye çekince gizlenebildi. Polislerin kapalı kapının yanından geçerek merdivenden yukarı atıldıklarını duydu. Kurt'u bulmak için çatı katındaki çamaşırlığa kadar çıktılar, korkudan neredeyse bayılmakta olan bir kadının çamaşırlarını dağıtıp, kaynayan kazanlardaki çamaşırları bile çekip çıkardılar.

• • •

Anna, bir evin koridoruna kaçabilmişti, ama aynı anda Kurt'un koşarak girdiği karşıdaki evden kurşun sesleri geldiğini de duymuştu.

"Seni de mi vursunlar?" diye bağırdı bir işçi, onu açık kapıdan hızla tekrar içeri çekti.

"Bırak beni... Max" dedi Anna, tuhaf biçimde alçak ve kısık bir sesle konuşuyordu. "Duydun mu, Max? Bırak beni!" Kolunun üst tarafına sarılan parmakları boşuna açmaya çalıştı. Dışarıda yine kurşun sesleri duyuldu. Bir anlığına işçiye baktı ve sonra serbest eliyle iki kere yüzüne vurdu. Adam duvara doğru sendeledi, Anna da evin kapısını açıp caddeye atıldı. Tam o sırada köşede sancak taşıyıcısıyla birlikte başka bir genç işçi tutuklanmış, polis arabasına doğru itiliyorlardı. Sancak paramparça olmuştu.

Kıyı karakolunun memurlarıyla dolu dört büyük polis minibüsü Çimen Caddesi boyunca uçarcasına aşağı indi. Daha durmadan yan kapıları açıldı, tabancalar ve plastik coplar kullanılarak caddenin köşesi temizlendi.

Anna karşıdaki 6 numaralı evden polislerin çıktığını gördü –Kurt yoktu! Yüzüne felç edici bir korku yapıştı. Kurt neredeydi? Biraz önceki sancak taşıyıcısı gibi neden onu da alıp götürmemişlerdi? Olamaz, olamaz! Bayıldı bayılacaktı ama gücünü toplayıp bu düşünceyi aklından attı. Kurt'u avluda yüzükoyun yatarken görmüştü...

İnsanlar Anna'nın yanından koşup geçerken onu da alıp götürdüler.

"Kah-rol-sun... Aç-lık re-ji-mi!"

Polisler kollarını kaldırıp coplarla peşlerinden koştu. Birisi yere devrildi. Adamın kalkan başı korkunç bir darbeyle, kof bir çat sesi çıkararak tekrar kaldırıma düştü. Adam oracıkta kaldı.

"Ya-şa-sın Ko-mü-nist Par-ti-si!"

Sokakta herkes, onlarla birlikte Anna da "... Ya-şa-sın... Ya-şa-sın!" diye bağırıyordu. Polis onları bir taraftan aşağı kovalarken onlar da diğer taraftan bağırıyorlardı. Polislerin başları üzerinden, pencerelerden bağırıyorlardı. Bir evin ikinci katından kızıl bir bayrak aşağı fırlatıldı, bir kadın da bayrağı asfalttan alıp kaldırdı.

Dan... dan... dan!

Yusyuvarlak kurşun delikleri gri evlerin cephesinde beyaz, zehirli çıbanlara benziyordu.

• • •

Kurşunların yankıları çevredeki işçileri uyardı. Sokağa gittikçe daha fazla insan aktı. Şehirden gelenler, polisin her yerde işçilere olağandışı bir vahşetle müdahale ettiğini anlattı. Hackeschen Meydanında tütün işçilerinin yürüyüş kortejine ateş etmişlerdi. Üç işçi yere devrilmiş, birisi ölmüştü. Hasenheide'deki Kliems Festsälen'de polis sabah tesisatçıların toplantısına ateş etmişti. Bir kadın buradan on dakika uzaklıktaki Kaplıca Caddesinde özel harekât polisinin, polis köpekleriyle yürüyüş kortejlerini dağıttığını bildirdi. Neukölln'de panzerli araçlar kullanılıyormuş. İşçiler tramvay vagonlarını devirmiş... Protesto yürüyüşüne dair tek bir kelimenin bile edilmediği bağımsız sendikaların salon toplantılarından çıkanlar, sokağa adım atar atmaz kendilerini copla döven polislerle karşılaştıklarını anlattılar. O gün şehirde kırmızı karanfil takan herkes, polislerin hedefi haline gelmişti. Moabit'teki ufak parkta polisin izniyle miting yapan 40 marangozun hepsi birden tutuklanmış, arabalarla emniyet müdürlüğüne götürülmüşlerdi.

Köslin Mahallesine polis araçları peş peşe girdi. Dışarı atladıkları, hemen işçilere giriştikleri yerlerde kitleler peşlerinden hemen tekrar bir araya geldi. Nettelbeck Meydanında bağırıp slogan attığı iddiasıyla bir işçi tutuklandı. Polis aracı onunla birlikte yola çıkınca, araçta polislerin ortasında yumruğunu kaldırıp caddedeki işçilere "Kızıl Cephe" diye bağırdı. Ancak hareket halindeki araçta bayılana kadar dövüldükten sonra sesi kesildi.

Wedding istasyonunda polis, yangın musluğuna hortum bağladı, kitlelerin ıslıkları, yuhalamaları ve alaylı kahkahaları arasında işçileri basınçlı suyla dağıtmaya çalıştı. Caddelerden rüzgâr gibi geçen polis arabaları, kızgın halkın tiz yuhalamalarıyla karşılandı. Durmaksızın yeni yürüyüş kortejleri oluşuyor, birkaç yüz metre sonra copla müdahale edilerek dağıtılıyor, ama hemen birkaç dakika sonra tekrar gruplar halinde bir araya geliyorlardı. İşçiler saldıran polislerden kaçmayı ve gereksiz yere zayıf yönlerini belli etmemeyi öğrenmişlerdi.

Ta ki öğleye doğru yaşananlara kadar:

Polis, Reinickendorf Caddesinin Nettelbeck Meydanı tarafındaki girişini temizlemişti. O anda caddeyi sadece, tabancaları ellerinde sağa sola koşturan polisler işgal etmişti. O sırada bir mağazadan çıkan genç bir kız boş şosenin ortasında korka korka yürüyordu. Tehlikeli bölgeden en güvenli biçimde polis kordonunun koruması altında çıkabileceğini düşünmüştü. Sokakta oturanlar işçilerin tekrar toplandığı Köslin Caddesi köşesinden, abluka altındaki caddede tek sivil olarak bulunan genç kızın yürüdüğü yolu izliyorlardı. Birden polisin biri kızın peşinden koştu.

Kız irkilip etrafına bakındı ve ufak titrek adımlarla çaresizce koşmaya başladı. Polis ona birkaç adımda yetişti, bağırdı ve kız koşarak kaçmaya çalışırken arkadan başına vurdu. Kız, üzerine yağan darbeler arasında şoseden kaldırıma koştu. Ancak yirmi kadar adım atabildi, sonra yalpaladı ve sırtıyla bir evin duvarına çarptı. Başı dermansız bir halde yana devrildi. Polis yine ona bağırdı ama kız korku ve acıdan daha fazla koşamıyordu. Polis bir kez daha co-

punu kaldırdı ve kızın, ölüm korkusuyla donup kalan bembeyaz yüzünün ortasına var gücüyle vurdu. Başının arkası duvara öyle sert çarptı ki, elleri havaya kalktı, sonra da kızcağız yere yığıldı...

Caddenin köşesi, yenileme çalışmaları için açılmıştı. Bu olan bitenden hemen sonra keskin kenarlı taşlar dolu gibi yağmaya başladı. Bir polisin kaskı toprağa gömüldü, gümüş muhafız yıldızının kışkırtıcı kıvılcımlarına bir taş çarptı.

Polis tabancasını hızla kaldırdı: Dan... Dan... Dan!

İşçiler polislerin saldırısı üzerine sokağa çekildi. Ama bu sefer girdikleri evlerin kapılarını arkalarından kapattılar. Polis tabancaları yine sokağın duvarları arasında ateşlendi. Issız caddede bayraklar, gri ev cephelerinde kırmızı benekler misali asılıydı. Görünmez kıyı ve köşelerden yüzlerce çift göz, öfkeden kudurmuş halde tabanca namlularını kaldırarak etrafta koşuşturup evlerin içine ateş eden polisleri izliyordu. Caddede kendilerinden başka kimse görünmese de sürekli bağırıyorlardı: "Caddeyi boşalt... ateş ediyorlar!"

19 numaralı evin üçüncü katındaki pencere açıldı ve bir işçi sakin sakin polislere baktı. Hatta dostça gülümseyip onlara seslendi:

"Merhaba! Dostlar!"

Evin önünde, tabancalarını hemen kaldırıp açık pencere pervazında duran adama nişan alan iki polis vardı. İşçinin alnındaki açık renkli leke, bir anlığına yumulan göz, gez ve arpacık arasında düz bir çizgi oluşturdu, parmak tetiği baskı noktasından çekti –Dan!

İşçinin havaya kaldırdığı kolu düştü, başı öne doğru, pencere pervazına devrildi ve sonra da vücudu yavaşça arkaya doğru odanın içine kaydı. Pencere boşalmıştı...

Polislerden biri, işçinin yüzünü aniden yutan karanlık pencereye bakakaldı. Korkuyla etrafına bakındı, yanında duran polise bir şeyler bağırdı ve ikisi etraflarına bakmadan hızla sokaktan aşağı koşup kayboldu.

Birkaç dakika sonra polis çekilmişti. Sokak yine boşalmış ve ürkütücü bir sessizliğe bürünmüştü.

• • •

Çaprazdaki evde kapı hiddetle açıldı. Kurt, şose üzerinden koşup 19 numaralı evin içinde kayboldu.

Merdivenlerden koşarak çıktı. Kapı açıktı, insanlar çoktan toplanmıştı. Pencere pervazının altında SPD ve Reichsbanner üyesi, 52 yaşındaki tesisatçı *Max Gemeinhardt* hareketsiz bir halde, bir kan gölü içinde yatıyordu. Odaya ölüm sessizliği çökmüştü. Beyaz pencere pervazında, içinde bir sineğin dolaştığı açık renkli kandan ince bir şerit uzanıyordu...

Biri Kurt'u sessizce kolundan çekip odadan çıkardı, yandaki komşu kadındı. Koridorda fısıldadı: "Kurt... sen de... ateş edenin... kim olduğunu... gördün mü?"

Kurt o gün ilk kez titredi. Karanlık koridorda duvara yaslanmıştı. Sanki beyni korkunç olayı algılamayı geçici olarak reddediyordu. Nihayet boğuk bir sesle konuştu:

"Gördüm onu... kim olduğunu da biliyorum... Hübner Ana... bu bir *cinayetti!*"

• • •

On dakika sonra bölge komutanı, kıyı karakolundan Polis Çavuşu Haberstroh ve bir başka genç meslektaşıyla ilgili derhal nakil emri verdi. Çavuş Haberstroh, o güne dek kendisinin de kaldığı babasının Köslin Caddesindeki 3 numaralı evine o andan itibaren bir daha adım atmadı. Polis Çavuşu Haberstroh ve babası da SPD üyesiydi.

II
GÜLEN KADIN

TESİSATÇININ vurulduğu haberi Wedding'de hızla yayıldı. Korku dolu insanlar dükkânlarda, tren istasyonlarında, tramvaylarda haberi diğer semtlere taşıdılar. Hızla ve durdurulamaz bir biçimde gerisin geriye evlerin içine, merdivenlerden yukarıya, işçilerin yuvalarına ve burjuva evlerine de yayıldı.

"Biliyor musunuz... duydunuz mu?.. Kızıl sokakta polis bir insanı... direkt suratından vurmuş... ölmüş!"

İnsanlar evlerden çıktılar, sokakta olan biteni anlatan bir işçinin etrafını sarmış kadınlı erkekli gruplara katıldılar. İşçi meyhanelerinde artık sabah saatlerinin sükûneti kalmamıştı. Bugün, yani 1 Mayıs'ta, işçi mahallelerinde, polisin halk düşmanına dönüştüğünü bizzat görmeyen kimse kalmamıştı. Nettelbeck Meydanı etrafındaki caddelerde baş başa verip dolaşan insanların yüzlerinde parıldayan tehlikeli bir gerginlik vardı. Öldürücü merminin sıkılmasının ardından bir saati aşkın bir süre geçtikten sonra, sokağın yakın çevresinde tek bir polis bile kalmamıştı.

Gitgide daha fazla insan Köslin Caddesine geldi, polislerin sıktığı mermilerin bıraktığı beyaz, yusyuvarlak izlerin koyu renkli duvarlarında parıldadığı evlere baktılar.

Üçüncü kattaki pencere kapalıydı. Yüzlerce insan sokakta durmuş, yukarı bakıyordu. Kapalı pencerenin hemen üstünde kızıl bir bayrak dalgalanıyordu. Bayrak rüzgârla ağır ağır şişinip yana doğru yükseldiğinde, birisi elini kaldırıp yukarıya işaret etti. Şimdi aşağıdan yukarı bakınca bayrak kumaşındaki dört yusyuvarlak delik açıkça görünüyordu.

İnsanlar, sokağın köşesindeki kasabın önünde toplandı. Yüksek sesli, yabancı bir ses işçilerle konuşuyordu.

"Bravo," diye bağırdı kalabalıktan biri.

"Çok haklı!"

Kurt, polis geri çekildikten sonra sokakta buluştuğu Anna'yla birlikte "Kızıl Bülbül"den çıktı ve gözünün ucuyla gruba baktı. Durumu görüşmek için Paul'le Thomas'ı boşuna aramıştı. Sokaktaki durumun anbean daha tehlikeli bir hal aldığını biliyordu. Polis her an dönebilir ve sonra da nelerin olacağını kimse öngöremezdi. Ne olursa olsun öfkeli kitlelerin sıkı sıkı kontrol altında tutulmasına çalışmalıydı.

"Birisi konuşuyor," dedi Anna ona. Kasap dükkânının önünde gülüp alkış tutuyordu insanlar. Sonra Kurt yine o yüksek, keskin sesi duydu. Bu sefer dikkat kesildi.

"Bu da kim!?"

Şose üzerinden gruba yöneldi ve insanları yara yara öne yürüdü. Kepenkleri kapalı dükkânın önündeki basamakta, siyah deri ceketli bir adam duruyordu. Konuşmacının sağlıksız, şiş yüzü heyecandan kızarmış, arada bir kısık, kalın sesi çatallaşıyordu. 'Tuhaf bir herif,' diye düşündü Kurt. Olduğu yerde kaldı.

"... bir taneyle yetinmeyecekler," diye bağırdı deri ceketli şişman adam, "tabancalarla makineli tüfeklere yumrukla mı karşılık vereceğiz?"

"Çok doğru," diye bağırdı bir kadın.

"Silaha ancak silahla karşılık verilebilir."

"Bravo..."

İlk kez bu tehlikeli ve kışkırtıcı kelime yüksek sesle ve açık bir biçimde duyulmuş, hemen de uygun bir zemin bulmuştu. Heyecanlı bir tartışma patlak verdi. Herkes aynı anda konuşmaya başladı. Doğru... haklı adam... bu işçi katillerini vurmalı! Aynen, nasıl bizi vuruyorlarsa öyle... meşru müdafaa bu, kaldırıma daha fazlasının düşmesini mi bekleyelim?! Kurt yavaş yavaş biraz daha ilerledi.

"Yoldaşlar," diye bağırdı şişko bir eliyle başların üzerinden bir noktayı işaret ederek, "işte şurada, kıyı karakolunda yeterince silah ve mühimmat var... Hadi, alalım!"

Kurt, önündeki, alkışlayıp çığlık atanları bir kenara itip şişkoyu deri ceketinden tuttu.

"Ondan ne istiyorsun... söylediklerinde haklı," diye bağırdı bir kadın. Şişkonun beti benzi atmış, kaçmaya çalışıyordu.

"*Dur*... kaçma! Kimin nesisin sen? Nereden geliyorsun?"

Adam, Kurt'un sıkıca onu kavramasından boşuna kurtulmaya çalışıyordu.

"Bıraksana beni," diye kesik kesik soludu, "insan fikrini söyleyemez mi, değil mi arkadaşlar?.. Sadece bir işçiyim!" Birden bir emekçi gibi Berlin ağzıyla konuşmaya başlamıştı.

"Ne... işçisin demek," dedi Kurt herkes duyabilsin diye yüksek sesle, "göster bakalım ellerini!"

Birkaç çocuk şosede koşup bağırıyordu: "Birini yakalamışlar, yakalamışlar." Kurt, şişman adamın arkaya sakladığı ellerini öne çekti, bileğinden tuttu ve temiz ve bakımlı tırnaklı, şişko ve pembe ellere sakince ve dikkatle baktı. Yanında duran bir işçi de, "Bunlarla hanımın yatağında çalışıyorsun herhalde?" diye bağırdı. Gülenler oldu.

"Lanet olası provokatör," diye bağırdı Kurt, "gelip işçileri kışkırtmaya çalışıyorsun demek, hayvan herif!" O anda şişko, boğuk bir patırtıyla dükkânın kepengine doğru uçtu, şapkası da tuhaf bir biçimde yana kaydı.

"Dikkat... köpek ateş edecek!" Muhbir elini arka pantolon cebine götürmüştü. Acı bir çığlıkla sağ kolu aşağı düştü. Kurt bu sefer omzuna vurmuştu. Diğer işçiler de el attılar. Az kalsın bir provokatöre inanmış olacaklarını anladılar.

"Hadi... içeri, koridora," diye bağırdı biri.

"Domuzu gebertin."

"Sokaktan bir daha çıkmasın."

Kasap dükkânının birkaç metre yanında bir evin kapısı hızla çarptı. Evin önünde toplanmış insanları genç bir işçi dağıttı: "Yoldaşlar... uzak durun! Sokakta başka muhbirler de var... polis birazdan gelecek."

Koridordan boğuk yumruk sesleri ve yakalanan muhbirin çığlıkları duyuluyordu. Çok geçmeden "Kızıl Bülbül"de bir şekilde dikkatleri üzerine çeken genç ve yabancı bir işçi benzer bir kadere yakalanmaktan son anda kurtuldu. Tesadüfen orada bulunan Kızıl Cephe Savaşçıları arasında onunla aynı işletmede çalışan biri vardı. Artık insanlar yabancı yüzlere büyük bir şüpheyle yaklaşıyorlardı. Sokak çevresindeki işçiler arasında çok sayıda "sivil keşifçi" dolaşıyordu, ama muhbirlerin hepsi kasap dükkânı önündeki şişko gibi beceriksiz değildi.

• • •

Saat üçte, Çimen Caddesinden Köslin Caddesine sapan ve genç bir komünistin yönettiği güçlü bir yürüyüş kortejinin yüksek sesle söylediği marş duyuldu. Herkes sokaktan aşağı, korteje doğru koştu. İnsanlar yine pencereleri açtılar, yine aşağıya doğru "Kızıl Cephe" diye bağırdılar, bayrakları salladılar. Her adımla daha fazla işçinin ve kadının katıldığı kortej, askerler gibi kapalı sıralar halinde sokakta yürüdü.

Anna kortejin yanında koşuyordu. 'Yürüyüşün, sokaktaki insanların yüz ifadelerini anında değiştirmesi nasıl da tuhaf,' diye düşündü. O öfkeli gerginlik hali kaybolmuştu. İnsanlar birden uygun adım, omuz omuza yürümenin, içlerini güven veren yeni bir güç duygusuyla doldurduğunu hissettiler.

Anna binlerce insanla birlikte sokakta yürürken, yüreğinde güçlü ve saf dalgaların, hayatında ilk defa ta yanan gözlerinin içine kadar yükseldiğini hissetti. Bu sefer derin, içten bir mutluluk hissi başını hafiften döndürmüştü. Bu yüzden -diye düşündü- gri yüzlere o ani parlaklık yayılıyor herhalde. Şimdi bu parlaklığın kendisinde de olabileceğini düşünerek sevindi.

Anna kortejin Reinickendorf Caddesine girmiş olduğunu ve şimdi tekrar Çimen Caddesine döndüğünü fark etmemişti. Ancak marş aniden kesilip de etrafındaki insanlar, bağırıp, ıslık çalarak "Kah-rol-sun iş-çi ka-til-leri" diye slogan atınca kortejin hemen önünde polis kasklarının pırıltısını gördü.

Korkuya kapıldı, ama *kendisi* için değil –diğerleri, diğer herkes, taşları kaldırmaya başlayan yoldaşlar için. Birisi bağırdı: "Kortej... dur... yoldaşlar!"

Anna diğerleriyle birlikte öne doğru itildi. Kül rengi yüzlerdeki parlaklık ve sükûnet yok olmuştu şimdi. Bir pencereden bir kadın gürültülü, içe işleyen bir çığlık attı: *"Kana susamış bunlar... köpekler!"*

Keskin çığlık kortejdeki insanların başları üzerinden parça parça esen bir rüzgâr gibi dalgalandı. Arkalarında, Reinickendorf Caddesinden, bir saldırı aracının uyarı sesi uzun uzadıya işitildi. Bir yerlerden, çok uzaktan, bıçak gibi keskin ince bir ses duydu: "...ateş...ediyorlar!"

Önündeki genç adam arkasını döndü. Düğme deliğindeki kırmızı leke, Anna'nın gözleri önünde hareket ediyordu. Leke büyüdükçe büyüdü. Hızla dönüp duran, kırmızı bir çemberdi.

Dan... dan... dan! Polis tabancaları arka arkaya insan yığınlarının ortasına kurşun yağdırıyordu.

"Ah... ah!" Önündeki işçi, birden elleriyle karnını tuttu ve kısa, alçak bir sesle yere yığıldı. Birkaç metre arkasında bir polisin, histerik ve solgun yüzü göründü. Bir taş pürüzsüz, sakalsız cildini parçaladı, kaskı arkaya doğru uçtu. Tuhaf –kanayan suratının tepesindeki saçlar ne kadar da açık renkliydi! Sonra olan biten Anna'nın hafızasından silindi.

Polisler, Anna'nın üzerinden saldırıya geçti. Kurşunlar ve coplar şoseyi âdeta tıraşladı. Arkalarında, boş sokağın tam ortasında koyu renkli, büzüşmüş küme küme insanlar, yüzüstü taşlara yatmıştı. Genç adamın karnının altından açık kırmızı ince bir şerit, kurşun grisi çamura süzülüyordu. Birkaç adım ileride, bir

erkeğin soluk gri renkli tıraşlanmamış yüzü, kocaman açılmış beyaz gözlerle mavi gökyüzüne bakıyordu. Açılmış kara ağzında, köpüklü, kırmızı baloncuklar patlıyordu. Küt kurşun, sırtından geçip akciğerini parçalamıştı. Birisi de delik deşik edilmiş dizleriyle yana doğru sürünerek kaçmaya çalışıyordu. Bir çocuk, rastgele ve bağırarak, herhalde kırık, aşağı sarkan eliyle şose üzerinde koşturuyordu. Bir evin koridorundan birisi ambülans diye bağırıyordu.

Dört beş genç işçi yaralılara gitti, onları dikkatlice kaldırıp bir eve taşıdılar. Hırıltılar çıkaran ve ağzı kanayan adamın soluk yüzü arkaya doğru sarkıyor, başı sallanıyordu... Boş caddede koyu renkli üç ufak birikinti vardı...

Sokakta polisler hızla barikatla kapatılan girişlerin yanından koştular. Kurşunlar, kuduz köpeklerin öfkeli havlaması gibi yüksek duvarların arasında vınlıyordu. Düşman görünmez durumdaydı, cadde boştu... karanlık pencere camlarının arkasında nefret edilen, tehlikeli hasım oturuyordu. Kasklarının altında, korkuyla çarpılan yüzler heyecanla etrafta sağa sola koşuyordu. Önlerine... arkalarına... üzerlerine... düşman ve tehlike çömelmişti... Kızıllar pusuya yatmıştı... yüzlercesi... binlercesi... sokağın tamamı, şehrin tamamı onlarla doluydu.

Dan... dan! Titreyen parmaklar, tabancaların tetiğine kendiliğinden basıyordu. Patlama sesi insanı güçlü, güvenli kılar. Ateş edildiği sürece düşmanların gri yüzleri yoktur. Sadece bayraklar vardır... lanet olası, nefret edilesi kızıl paçavralar!

"Paçavraları indirin!" diye bağırdı bir memur. Bayrakları yaylım ateşine tuttular. Çatırdayan bir çubuk öne devrildi. Vücuduna kurşun yemiş bir insan gibi asılı kaldı duvarda.

"Bayrakları pencereden kaldırın." Cam şangırdadı, sıva parça parça uçuştu. Ansızın... yüzlerce ağızdan bir öfke çığlığı koptu. Büyük bir bayrak, dördüncü kattan caddeye düşmüştü. Onu hızla alıp parçalamaya başlayan genç polis, çığlık atarak başının arkasını tuttu. Keskin kenarlı bir taşla vurulmuştu.

Ev sakinleri delik deşik edilmiş kızıl bayrakları pencerelerden içeri çektiler, bayraklar aşağıdaki mavi şeytanların ellerine geçmemeliydi. Sadece 3 numaralı evin girişi üzerinde, birinci katta hâlâ küçük kızıl bir parça parlıyordu.

"İndir paçavrayı!"

"Kaldır o bayrağı dedik!"

Dördü, beşi aynı anda avazları çıktığı kadar bağırıyordu. Pencere camları evin önündeki kaldırımda bin parçaya bölünüp şangır şungur kırıldılar. Ama o kızıl iz, gri duvardan yok olmadı. Üstelik hafif bir rüzgâr, ufak, dörtgen bezi kaldırıp kocaman şişirdi, sanki kendinden geçmiş bir halde ateş edenlerle dalga geçmek ister gibiydi.

Birden hiç beklenmedik bir şey oldu. Polisler için her şeyden daha tekinsiz ve tehlikeli olan bir şey... Bir kadın gülmüştü! Bir yerlerden, sanki boşluktan, bir kadın yüksek sesle gülmüştü. Kısa, yankılı bir kahkaha, zaferden emin, kışkırtıcı bir güçle... Keskin ses, polislerin irkilen kafaları üzerinde bir anlığına bir kuş gibi asılı kaldı ve geldiği gibi bir yerlerde azala azala yok oldu.

Bu kahkaha, caddenin her yerinden duyuldu, yankısı evlerin duvarlarından sekti, avlularda duvarlardan yukarı doğru tırmandı, hızla odalar ve kilerlere girdi, sonra birden emekçilerin soluk yüzleri tekrar aydınlanıp güçlendi... Ateş etsenize... ateş edin, katledin, öldürün... Neyi öldürmek istiyorsunuz sahi? *Sefil evlerimizi* kurşunlayarak öldürebilir misiniz... *açlığımızı... hastalıklarımızı...* ya *işsizliğimizi*? İşçi katilleri sizi! Yaşasın, yaşasın, tabancalarınız ve toplarınızla *asla* öldüremeyeceğiniz o şey yaşasın: YAŞASIN DÜNYA DEVRİMİNİN ZAFERİ!

Bu sırada genç polislerin yüzleri soldu. Kahkaha atan bu yabancı ve görünmez kadından içlerine ödlekçe, felç edici bir korku yerleşti ve sonra... tekrar ateş etmeye başladılar, anlamsız bir öfkeyle, duvarlara, karanlık pencerelere, evlerin kilitli kapılarından içerilere.

Kapısı üzerinde küçük bayrağın hâlâ dalgalandığı 3 numarada, yassı kurşun evin kapısından geçti, işçi Albert *Heider*'in deri kemerini deldi, karnına yumruk büyüklüğünde bir delik açtı... Koyu renkli büyük kapının arkasında, pespembe, yağlı bir jöle kütlesi gibi sarkan bağırsaklarıyla, iki büklüm olmuş yatıyordu.

III
PAUL VE LENİN

ARADAN bir saat kadar geçtikten sonra Reinickendorf Caddesindeki güçlü bir yürüyüş kortejiyle polisi sokaktan çıkarmak mümkün oldu. Plana uygun olarak uzaktaki caddelerde işçiler tarafından sürekli oyalanarak, bir süre sokaktan uzak tutuldular.

Tali caddeleri bulunmayan ve avlular üzerinden de sadece çok az kaçış imkânı sağlayan sokağı polis, yukarıdan ve aşağıdan kapatmıştı; böylece işçileri kovalayarak tabancalarının önüne savunmasız bir biçimde çıkaracaklardı ama işçiler bunun tehlikeli bir fare kapanı olduğunu gördüler. Çimen Caddesi, Köslin Caddesiyle bir T-borusu şeklinde birleşiyor ve böylece Köslin Caddesi çıkmaz sokak haline geliyordu. Ayrıca, polis baskın yapmaya ve işçileri dairelerin içlerine kadar takip etmeye karar verdikten sonra evler de yeterli koruma sağlamıyordu. Sokağın bir tarafından da evlerin içinden olsa olsa Wedding veya Reinickendorf caddelerine ulaşılabiliyordu; polisler de burada her yanı kolayca görebiliyordu. Diğer taraftansa arka avluları Panke Deresi ile komşuydu. Kaçanlar dereden geçseler bile yine ancak Çimen veya Panke Caddesine gidebiliyorlardı.

Bina bloklarının tamamının kapatılması polis için çocuk oyuncağıydı, bunu öngörmek için de fazla bir şeye ihtiyaç yoktu, er geç kapatacaklardı. Peki, o zaman ne olacaktı?

Sokaktaki çok sayıda odanın duvarlarıyla mobilyalarında kurşun izleri görülebiliyordu. Etrafta uçuşan sıva parçalarından daha şimdiden birkaç çocuk yaralanmıştı. On iki yaşındaki ço-

cuğun yattığı yatağın hemen üzerinde, dört kurşun duvarı delmiş ve çocuğun üstüne kireç yağmıştı. Dairelerde kurşunların daha fazla insanı yaralamamış veya öldürmemiş olması sadece tesadüftü.

Çocukları şimdi sokaktan çıkarmak, onları ateş hattı içinden taşımak demekti. Merdivenlerde ağlayan, çaresiz anneler "mavi şeytanlara" nefretlerini kusuyor, sövüyorlardı.

"Erkek misiniz siz!" diye işçilere de bağırıyorlardı.

"Rezil herifler, korkak köpekler, kadınlarla çocukların öldürülmesine izin veriyorsunuz!.. Küçük oğlanlar gibi sadece taş fırlatıp kaçıyorsunuz!"

"Kemiğinizde kan değil çamur var, korkaklar sizi!.. Sümüklü heriflerin elinde tabanca var diye altınıza yapıyorsunuz, o şeyi ellerinden alsanıza... bir de 'komünist' olacaksınız!"

"Bunu anlamazsınız," diyordu erkekler... "bugün hemen bir devrim başlatamayız!"

"Doğru ya başlatamazsınız... ama çene çalmakta sorun yok!"

Sonra erkekler yine sokağa çıkıp düşündüler: "Kadınlar haklı... ama *korkak* da ne demek?.. Yo, korkak değiliz biz... Kızıl Sokak asla korkak değildir... ama... ne yapabiliriz? Ne yapabiliriz ki?! Pis serseriler!" Merdivenlerde, avlularda, sokakta, meyhanelerde, her yerde, hatta "Kızıl Bülbül"de bile sordular bu soruları kendilerine.

"Kızıl Bülbül"ün dar ara odasında, köşede masanın üzerinde asılmış sac siperli elektrikli lambanın yuvarlak ışığına doluşmuştu heyecanlı yüzler. Thomas'ın kurşunla delinmiş elinde beyaz bir sargı vardı ve kolunu boynunda taşıdığı bir deri kemere takmıştı. Yanında Paul oturuyordu, şapkası Nettelbeck Meydanında bir yerlerdeydi.

"Yoldaşlar..." diye sakince konuşmaya başladı Kurt, "birkaç saat sonra hava kararacak. Polis o zaman hâlâ sokakta olursa neler olabileceğini biliyorsunuz. Yarın sabah sadece iki değil belki de yirmi ölümüz olur evlerimizde."

Kısa bir ara verdi, etrafındaki işçilerin yüzlerine, onları kontrol edermiş gibi bir anlığına baktı ve sözünü sürdürdü: "Bence yoldaşlar, polis sokağa girmemeli!"

"Doğru söylüyorsun, Kurt."

"Yoldaşlar... bu tam bir çılgınlık," diye bağırdı Paul ve heyecanla ayağa fırladı, "... burada kendi kendinize bir iç savaş mı başlatacaksınız?! Şiddetle karşı çıkıyorum."

Thomas onu sandalyesine oturttu: "Şimdi bir sus, Paul! Kurt'un diyeceklerini dinlemek istiyoruz."

Kurt, Paul'e kaşlarını çatarak baktı. Masanın etrafında duran ve Paul'ün Komünist sokak hücresinin o gün için yönetici vekili olduğunu bilen işçiler geldi aklına.

"Yoldaşlar... dedim ki, polis artık sokağa giremez, polis değil *biz* kapatacağız sokağı, özellikle de araçlar içeri giremesin diye!"

"Evet, en önemlisi bu lanet olası polis araçları."

"Dışarıda köşede inşaat malzemeleri var... bunlarla hemen caddenin çaprazına bir engel yerleştirmeliyiz, şöyle hem de." Çimento çuvallarını taşıyan o geniş elinin büyük işaret parmağını masanın ahşap plakasına bastırdı, "burası sokak," parmak bir çizgi çizdi, "burası da Wedding ve Panke Caddesi."

Parmak yamuk bir üçgen çizdi. İşçiler çizik ve leke dolu masaya heyecanla baktı ve parmağın çizdiği görünmez çizgileri takip ettiler.

"Buraya da," geniş tırnak ucunu ahşaba bastırdı, "çaprazlamasına bir barikat inşa edeceğiz, şuradan şuraya ve ikincisini de köşeden bizim buraya kadar ve üçüncüsünü de sokağın hemen önüne. Böylece köşenin tamamı burada kapanır ve şuradan ve buradan artık içeri giremezler!"

İşçilerin dikkatli gözleri, geniş parmak ucuyla birlikte ahşap plakayı gezdi.

Kurt başını kaldırdı. Yüzü deminki gibi sakin değildi artık. Planının mücadeleyi önemli ölçüde sertleştireceğini biliyordu, ama deneyimlere göre akşam saatlerinde gittikçe artacak olan

polis terörüne karşı halkı savunmasız bırakmak istemiyorlarsa başka çıkar yol da kalmamıştı. Daha biraz önce, son saldırı öncesinde, insanlar sokağa kirişler yerleştirmeye başlamıştı. Kurt, sokağın insanlarını çok iyi biliyordu, kendilerini savunamadan tek tek avlanmalarına daha fazla sessizce seyirci kalmayacaklardı. Merdivenlerle avlularda yeterince şey duymuş ve görmüştü.

Thomas ayağa kalktı ve sağlam kolunun yumruğunu gürültüyle masaya vurdu. "Anlaşıldı Kurt... hadi çocuklar, işe koyulalım... kaybedecek bir saniyemiz bile yok!"

İşçiler, meyhaneden hızla itiş kakış çıktı, sağda solda duranları da yanlarına katıp sokağa koştular. "Hadi... herkes dışarı... dışarıda yapılacak işlerimiz var!"

Herkes heyecanla bağırıp etrafta koşuşturuyordu. Çaresiz, şaşkın ruh hali yerini hedefe odaklı, yoğun bir güç duygusuna bıraktı.

• • •

Kurt, Paul'le birlikte masada tek başına kaldı. Oda boşalmıştı, önde Kara Willi'nin bardaklarla uğraştığını duydular. Kurt, diğerleriyle hemen dışarı çıkmak isterdi ama Paul'ü arkada bırakmaya gönlü razı olmamıştı. Onunla kısa da olsa konuşmalıydı, mesele fazlasıyla önemliydi.

Paul yavaşça başını kaldırıp Kurt'a baktı. Yüzü büsbütün değişmişti. Sonra alçak, heyecanla titreyen bir sesle konuşmaya başladı: "Kurt... ne yaptığını biliyorsun, değil mi? *Şimdi* olacaklarla ilgili sorumluluk almayacağım, biliyorsun yirmi yıldır bu hareket içerisindeyim, korkak değilim, duydun mu!" Sesi tehditkâr bir ton aldı: "Korkak değilim... ama *buna* katılmayacağım!"

Beti benzi atmıştı. Kurt ona şaşkınlıkla baktı. Paul bunu neden böyle tuhaf söylüyordu? Hafif ona doğru eğilip elini omzuna koydu.

"Paul... neyin var? Korkak olmadığını sokakta herkes biliyor zaten, Paul... ama... bir dinle bak... Bugün 1 Mayıs'ta dışarıda

olan biteni henüz tam anlamadın. Sadece bizim sokakta değil, polis şehrin tamamında böyle yıkıp geçti! Sence, Paul, Neukölln'de şu an neler oluyor! Peki, neden böyle davranıyorlar? Neden özellikle şimdi, 1 Mayıs yürüyüşünü ilk kez tam da şimdi yasakladılar? Neden SPD liderleri de sosyal demokrat emniyet müdürleriyle bir olup, tüm polislerini ateş emri vererek Berlin'de işçilerin üzerine salıyorlar?.."

Kurt artık âdeta bağırıyor ve Paul'ü iki eliyle omuzlarından tutuyordu. "...*Neden sence,* Paul?.. Çünkü biz komünistler, bugün devrimci işçilerin tek liderleri biziz de ondan... anlıyor musun, Paul... niyetleri bizi bugün öyle yerle bir etmek ki, böylece kitleler bizden kaçacak ve tıpkı birden ordusu olmayan zirvedeki biri gibi yalnız kalacağız! Çocuklarla kadınları pataklıyorlar ama asıl hedefleri Komünist Parti. Ordu, polis, hepsi komünistlere karşı; kitleleri sosyal faşistlerin açlık rejimi aleyhinde 'kışkırtan', ayağa kaldıran komünistlere karşı görevlendirildi."

Birden aklına bir şey geldi, notlar ve gazetelerle dolu ceplerini heyecanla karıştırdı ve birkaç sayfa çıkardı. Kırışmış bir gazete sayfasını masanın üzerinde düzeltti. Sayfanın üzerinde en tepede şunlar yazılıydı: *Lenin ve Mayıs Kutlaması!.. Kızıl Bayrak*'ın o günkü 1 Mayıs sayısıydı bu.

Sol üstteki ilk sütunda o sabah gazeteyi okurken, kalın harfli, kısa bir paragrafın yanına kurşun kalemle kalın bir çizgi çekmişti. Geniş parmağını bu noktaya bastırdı. "Burada işte... burada yazılı, Paul!" Yüksek sesle ve tane tane okumaya başladı: "Bu tür olaylar bize açık olarak şunu gösteriyor ki, despot hükümete karşı silahlı halk ayaklanması sadece devrimcilerin kafaları ve programları içinde bir fikir olarak gelişmekle kalmaz," kısa bir ara verdi ve daha da üstüne basa basa, daha da açık okumaya devam etti: "...bir fikir olarak gelişmekle kalmaz, aynı zamanda bizzat hareketin pratik, doğal ve kaçınılmaz bir sonraki adımı olarak da gelişir, kitlelerin artan öfkesinin, gelişen deneyiminin ve büyüyen cesaretinin bir sonucudur bu... *kitlelerin büyüyen cesare-*

tinin", diye tekrarladı bir kez daha vurgulayarak ve her kelimede parmağını bu cümleye vurarak.

"Peki, bu söz kimin Paul? Bunu Yoldaş Lenin yazmıştı, 1902 yılında siyasi genel grevde, Moskovalı işçiler için! Şimdi anladın mı, Paul? Stalin, bugün düğmeye basıyorum, silahlı isyan başlasın dediğinde gelmez devrim; yavaş yavaş gelişir, her eylemle, her grevle, her siyasi toplu grevle gelişir... 1 Mayıs *budur,* bayram değildir... Paul, sokaktaki olaylardır! Kurşunlandıklarında, dayak yediklerinde neden işçiler artık sessiz değil?" Avucuyla önündeki gazeteye vurdu. "... kitlelerin artan öfkesi!.. Parti olarak bunu görmezsek geride kalırız ve kimse de güvenmez bize artık Paul. Ama biz lideriz, her zaman önde olmalıyız!" Sonra, her şeyi bir kez daha özetlemek istercesine, "*Meşru müdafaa -Paul- silahlı isyan değildir!* Ancak bu yolla bir gün savunmadan saldırıya geçip büyüyeceğiz!" dedi.

Kurt sustu ve konuşmasından biraz da utanarak pencereden dışarı baktı. Bir süre sonra Paul'e döndü. Paul hâlâ önündeki gazete sayfasına bakıyordu. Büyük ve belirgin biçimde yazılıydı manşette: *LENİN!* Sokaktaki kitleleri, döven, ateş eden polisleri, delik deşik edilip indirilen kızıl bayrakları, karanlık koridorda karnı açılmış yerde yatan Heider'i gördü... emekçilerin avuçlarındaki taşları gördü...

Paul, bir zamanların iyi devrimcisi, ama çoktan yitip gitmiş, eski sosyal demokrat ekolün bir üyesiydi. Duygu ve düşünceleri, eskiye özgü ajitasyon ve mücadele yöntemleriyle sınırlıydı. Artık bugüne uymadıklarını, dışarıda yeni bir temponun yaşandığını, yeni taktikler uygulandığını kendisi de hissediyordu. Sertleşen sömürüsüyle günümüzün kapitalist ekonomisi, gençliği eskiye nazaran daha sert bir sınıf mücadelesinin içine sürüklüyordu. Belki de Kurt haklıydı! Bütün bunları henüz anlamıyordu ama doğruydu, gazetede her şey açık seçik yazılıydı, bunu herkes kavrayabilirdi, ayrıca –Lenin de böyle demişti!

Ayağa kalkıp konuşmadan Kurt'la birlikte sokağa çıktı...

IV
BİNBAŞI B., BEYAZ BAYRAK ÇEKİYOR

SİLİNDİR reklam panosu boğuk bir çatırtıyla şoseye devrildi. Panke Caddesinde toprak çalışmaları için hazır tutulan demir dökümden büyük kanalizasyon borularıyla civardaki kiriş ve tahtalar yuvarlanarak taşındı.

"Dikkat... Yoldaşlar!"

Bamm... ağır inşaat kamyonu, sokağın girişine yan yatırılmıştı ve büyük ağır bir hayvan gibi tekerleklerini çaresizce havaya uzatmıştı. Sokak lambaları, cam bölümleri paramparça olmuş bir halde yere devrildi... Yüzlerce güçlü el uzandı. Kazma ve baltalar sert, gri asfalta indi. Kepçelerden kum boşaltıldı, kadınlar da üzerlerine basıp kumu düzensiz yığınlar halinde sertleştirdi. Uzak bir caddede patlayan kurşunların sesi işitildi, ama bu patlamalar sadece çalışmanın temposunu artırmaya yaradı.

"Kızıl Bülbül"ün önündeki iğreti barikatlar yavaş yavaş yamuk bir üçgen şekline bürünerek büyüdü. Wedding Caddesini, sokağı ve Panke Caddesi girişini kapattılar.

Günlerdir bir avluda paramparça eski bir somya duruyordu. İki kadın onu taşıyıp barikatların üzerine attı. Evlerden demir çöp kutuları getirildi. Büyük kutular kullanışlı barikat malzemeleriydi. Kum yığınlarıyla kirişlerin üzerinde işçiler dolaşıyordu. Kadınlar sökülen kaldırım taşlarını üst üste yığmaya yardım ettiler.

İki genç işçi, bir avludan söküp taşıdıkları kapıyla caddeden aşağı koşarken, kadın erkek herkes kahkahaya boğuldu.

"Jupp... yatakları da getirecek misin?!" diye bağırdı genç bir kadın arkalarından.

"Eminim senin yatağını alsak, ondaki tahtakuruları barikatı alıp buradan ileri sürükleyebilir!"

"Hah haha, öyle söyleme, yatağım mükemmeldir benim, her ne kadar polislerden dayak yemese de epey bir darbeye dayandı!"

Herkes bir yandan çalışıyor, diğer yandan gülüşüp bağrışıyordu. Koşar adımlarla kutuları, eski sepetleri, çubukları, tahtaları ve elle tutulabilecek başka ne varsa taşıdılar. Şosede yaşlı bir kadın eğilmiş, önlüğüne taş doldura doldura dolaşıyordu. Ufak evinin penceresi hemen barikatın önündeydi.

Kurşun sesleri yaklaşıyordu. Thomas genç işçilerden oluşan küçük bir ekibi, polisi elden geldiğince sokaktan uzak tutma görevi vererek gönderdi... Başlarda olduğu gibi sakin değildi artık. Birden fazla işçinin ceplerinden silah toplamıştı! Onlara barikatların sadece polis araçlarını engellemek için kurulduğunu açıklama vakti değildi şimdi. Barikatlar, polislerin mevcut silahları karşısında düzenli bir sokak savaşı bir kenara, özel bir savunma veya saldırıya bile uygun değillerdi.

"Hey... Thomas?"

"Thomas nerede?"

Thomas etrafına bakındı. İşçiler barikatın üzerinden ona seslendiler. Hızla geri döndü. Bisikletli kurye diğer taraftaydı, Thomas'ı görünce de bisikleti bırakıp yanına koştu. Gençlik dolu yüzü ter içinde kalmıştı.

"Thomas..." dedi alçak bir sesle yanına gelince... "Wedding istasyonundan iki araç buraya doğru geliyor, birincisinde makineli bir tüfek var!"

Thomas sözünü bitirmesine fırsat vermedi. İşçilere döndü: "Yoldaşlar... Herkes hemen evlere... Kapıları kilitleyin... Ekip, siz 'Kızıl Bülbül'ün arka tarafına... kimse ateş etmeyecek... Cadde gözlenecek! Cadde boş kalacak!" Birkaç genç işçi sokakta bağırarak koştu: "Herkes evlere... Kapıları kapatın!"

Nettelbeck Meydanından polis arabalarının insanın içine işleyen tiz sesli sirenleri duyuldu. Birden tehlike yine ortaya çıkmış-

tı; parlak yüzler, sokağa yöneltilmiş dev bir tabanca namlusunun karanlık gölgesi gibi karardı.

Sarı saçları dümdüz arkaya taranmış genç bir kadın, çeşmenin önündeki birikintide oynayan iki ufak çocuğu kaptı.

Anna, 6 numaralı evdeki çocukları bir araya toplamış, arkada ikinci avluda, bir işçinin Panke Deresi'ne bakan görece daha güvenli odasına götürmüştü. Şimdi şosede koşturuyor ve bulabildiği bütün çocukları topluyordu.

"Hey çocuğum... buraya gelsene, seni küçük haydut!" diye bağırdı, Hermann'ın bütün gün sokakta işçilerin arasında dolanıp duran on iki yaşındaki oğluna.

"Hayır, Bayan Zimmermann, o apartmana gitmeyeceğim," diye bağıran oğlan, ufak ve kirli yumruğunu taşlarla şişmiş pantolon cebine vurdu. Diğer adamlarla birlikte "Kızıl Bülbül"e koşturdu.

İlk polis aracı tüm hızıyla Panke Caddesi köşesinden saptığında henüz kapıların tamamı kapatılmamıştı. Ciyaklayarak fren yapan araç durdu. Arabanın hemen bir metre kadar önünde, suskun ve tehditkâr barikat vardı! Arkasındaki sokak boştu. Sadece pencerelerden yine kızıl bayraklar sarkıyor, sessizce, neredeyse oyunbaz bir biçimde rüzgârda dalgalanıyorlardı.

Ortalığa ölüm sessizliği çökmüştü. Aracın olan bitene kayıtsız motoru, monoton sesiyle vınlamaya devam etti. İşçiler, saklandıkları köşelerden polislerin yüzlerini arabanın üzerinde beyaz, parlak lekeler şeklinde gördüler. Ardından diğer araç geldi, hemen birincisinin arkasında durdu. Bekleyerek, şaşkın, ne yapacağını bilemez, korku dolu.

Binbaşı Beil'in bakışları, arabanın ön camından, sessiz ve tenha sokağa uzandı, barikatın üzerinde dolandı. Önünde, şosenin üzerinde büyük ve geniş bir barikatın bulunduğunu beyni ancak dakikalar sonra kavradı. Peki, barikatın *arkasındaki* şey neydi!?

Deri eldivenin içindeki elinin terden ıslandığını hissetti. Pusuya yatmış bu sessizlik dayanılmazdı. O kalabalık neden her zamanki gibi sokakta bağırıp ıslık çalmıyordu?!

"Kahretsin, istihbarata bak istihbarata!" Arabadan atladı.

"Wüllner!"

"Emredin komutanım?"

"Gidip şunlarla görüşeceğim... ilk atışta veya ıslık çaldığımda... saldırıya geçin!"

"Emredersiniz, komutanım!"

"Nereye gittiğime dikkat edin, Wüllner!"

Arkasını döndü, barikata doğru yürüdü. Kaskının deri şeridi, renksiz yüzünü koyu renkli bir çizgi gibi sarmıştı. Elinde beyaz bir mendil dalgalanıyordu!

Aniden barikatın önünde beliren bu beyaz lekeye yüzlerce görünmez göz yapışmıştı. Hile miydi bu?.. Yoksa şartlı bir teslim mi?

"Kızıl Bülbül"ün yanındaki evin kapısı açıldı, dışarı Thomas çıktı.

İki adam bir anlığına konuşmadan karşı karşıya durdular. Emekçinin kırmızı, buruşmuş kâğıttan karanfil taktığı gri lekeli ceketi ile gümüşi apoletli memurun mavi, kusursuz üniforması... Biri barikatın bir yanında, diğeri öte yanında. Aralarında siyah, demir bir boru, birbirlerine baktılar.

"Lider siz misiniz?" Binbaşının keskin, askerî sesi her zamanki kadar irkiltici değildi. Henüz buraya zafer kazanmış biri olarak gelmemişti.

"Ne istiyorsunuz?" diye cevap verdi Thomas, memurun sorusunu yanıtlamayarak. Binbaşı barikata doğru bir adım attı.

"*Durun*... olduğunuz yerde kalın!" diye bağırdı Thomas sertçe. Memurun sadece barikatın tahkimatına bakmak istediğini biliyordu. Binbaşı hemen durdu. "Barikatı kaldırırsanız, kaldırırken adamlarımı geri çekerim!"

"Sonra da caddeye saldırırsınız, öyle değil mi, Binbaşım!" dedi Thomas alayla. "Barikat, en son polis de Wedding'den *çekip gidene* ve siz işçilerin hiçbir engelle karşılaşmadan yürüyebileceklerine garanti verene kadar kalacak!"

"Bravo!" Binbaşı irkilerek arkasını döndü. Caddedeki bir pencereden bir kadın bağırmıştı. Tekrar Thomas'a döndü ve sinirli bir biçimde konuştu:

"Rahatsız edilmeden buradan her şeyi kaldırabileceğinizin garantisini veriyorum."

"Şartlarımızı biliyorsunuz, Binbaşım!" "Kızıl Bülbül"ün yanındaki kapı gürültüyle kapandı. Binbaşı tek başına barikatın önünde kalakaldı.

Her hareketinin yüzlerce keskin, düşman göz tarafından izlendiğini hissediyordu. Burada mağlup olduğunu biliyordu... kendisine bir okul talebesi gibi davranmışlardı. Demin penceredeki kadın, tabancasını çıkarıp suratına bir kurşun sıkabileceğinden korkmadan ona utanmazca ve alayla bakmıştı. Hızla arabaya döndü.

"Karakolunuza dönün... hadi!"

O anda sokaktaki sessizlik, kulak tırmalayıcı ıslıklarla bozuldu. Pencereler hızla açıldı;

"Defolun... kana susamış köpekler!"

"Korkaklar sürüsü!"

"Kızıl Cephe!"

Sokak, erkeklerle kadınların çığlıkları ve alaylı kahkahaları arasında neredeyse infilak edecekti. Bağırış ve kahkahalar, fişeklerden fırlayan kurşunların yaylım ateşi misali havayı yararak ilerledi, başları eğik polislerin tepesinde patladı...

Motorların öfkeli, kendinden geçmiş takırtısının sesi azaldı. Polisler gitmişti... geri çekilmişti. Tek bir kurşun, tek bir taş atılmadan yenilmişlerdi. Onları ölesiye korkutmak için tek bir sefil, iğreti barikat yetmişti. Direnişe hazır değillerdi.

Birkaç dakika sonra sokak hemen barikatı tekrar tahkim etmeye çalışan insanlarla doldu. Polisin en kısa sürede geri gelip, engeli silah gücüyle ele geçirmeye çalışacağından kimsenin kuşkusu yoktu. Ama herkes aynı anda, biraz önce yaşananların, kızıl caddenin polis karşısında bir zaferi olduğunu hissediyordu...

• • •

Alacakaranlığın gölgeleri yavaş yavaş evlerin üzerine düşmeye başladı.

İkinci avludaki odada Anna, yastık ve battaniyelerle çocuklara üstünkörü bir yatak hazırladı. Hermann'ın ufak kızı Heike, bir köşede sessizce oturmuş kedisine sevgi sözleri fısıldıyordu. Minik pisipisisi gelmezse o da gelmeyecekti.

Anna çocukları sıkıca yan yana sardı, üzerlerini sıcacık örttü. Yoruluncaya kadar oynayıp ağlamışlardı. Öndeki evin beş yaşındaki kızının başı beyaz bir sargıyla sarılmıştı. Soluk, ince yüzü, narin ateş kırmızısına dönmüştü. Akşamüzeri polisler evlerin içine kadar saldırdığında, kızcağız oyun oynarken fırlayan bir sıva parçasıyla alnından yaralanmıştı.

Anna, düz toprağa bakan pencereyi açtı ve Panke Deresi'nin, karanlık duvarlar arasında sakin sakin, ağır ağır akan karanlık sularına baktı. Burada, arka tarafta çıt yoktu. Yüksek evler sokağın gürültüsünü boğuyordu. Derenin kıyısında birkaç zavallı ufak çalıda taze yeşil goncalar açmıştı. Doğanın ve insanın, kire ve pasa karşı, ışık ve hayat için mücadele ettikleri güneşten mahrum bu duvarlı uçurumlara ilkbahar geç gelirdi.

Anna, ateşli yüzünde yumuşak akşam rüzgârını hissetti. 'Mayıs çoktan gelmiş,' diye düşündü... Dışarıda şehrin büyük bahçelerinde yakında yaz başlayacaktı. O zaman buradaki dairelerde yine kötü kokular yayılacaktı. Yorgun argın, başını pencere çaprazına dayadı. Yumuşak, ılık hava hafifçe şakaklarını, ensesini, ellerini okşadı... Pencerenin önündeki kumda bir kuş tüylerini kabarttı; gri, yolunmuş bir serçeydi bu.

Suyun ağdalı kötü kokusuyla aniden birleşen Mayıs rüzgârının güçlü kokusu, Anna'yı rahatsız etti. Ağır, çürümüş-tatlımsı bir buğuydu, bazen sarmaşıklardan ve mezar taşlarından yükselip insanın yüreğini sıkıştırırdı.

Bir sıçan, hafif bir şapırtı çıkararak dereye atladı ve suyun yüzeyindeki yuvarlak, titrek halkaları peşine takarak yüzüp gitti.

V
"KIZIL BÜLBÜL"E SALDIRI

SAAT yediyi biraz geçe, bir polisin, birkaç dakika uzaklıkta bulunan Kolberg Caddesindeki tren yolu altgeçidinde, tüccar Fröbius'u ağzına ateş ederek öldürdüğü haberi yayıldı. Anton Caddesinde ise savaş gazisi Reitnack, kaçmaya çalıştığı bir restoranın önünde vurulmuştu. Asfaltta kan kaybından ölmüştü. Ona yardım etmeye çalışan herkese ateş etmişlerdi. On beş yaşındaki Erna Zielke baldırına aldığı bir kurşunla ağır yaralanmıştı... "Kızıl Bülbül"e haber üzerine haber geldi. Öldü... yaralandı... vuruldu... tutuklandı... Erkekler, kadınlar, çocuklar! Her yeni haberle birlikte sokağı ve sakinlerinin hayatını ne pahasına olursa olsun savunma kararlılığı arttı. Kimin hangi siyasi parti üyesi olduğu artık önemsizdi. İşçiler meşru hedef olmuş, emniyet müdürü her polise keyfine göre etrafa ateş etme ve insanları coplama yetkisi vermişti. Altı numaralı binada sosyal demokrat Hainen'in dairesine pencerenin içinden rastgele ateş etmişlerdi.

"Sokağa karşı cezalandırma seferi bu!" diye bağırdı yaşlı Hübner. Barikat yapımına elinden geldiğince katılan ilk kişilerden biri olmuştu.

"Bu caddenin Berlin'deki Wedding'in kızıl kalbi olduğunu biliyorlar," dedi birisi ve eliyle nikel kaplı gözlük çerçevesini kaldırdı.

"Hey!.. Yoldaş konuşmacı," diye bağırdı Kurt ve genç, solgun yoldaşının omzuna samimiyetle vurdu. "Ne iyi ettin de geldin!"

Diğerleri de konuşmacıyı selamladılar ve bu genç adam da içinde bulundukları bu tehlikeli durumda kendisini kabul etme-

lerine ve ondan şüphelenmemelerine sevindi. Sonuçta bir yabancıydı ve "Kızıl Bülbül"deki son toplantıda kendisini dinleyen sokak hücresinin üyeleri dışında burada onu tanıyan kimse yoktu.

• • •

On beş dakika sonra farklı yerlerden gelen kuryeler polisin mahalleyi sarmaya başladığı haberini getirdiler. On beş yaşındaki bir işçi kuryeyi, Nettelbeck Meydanında bisiklet sürerken vurmuşlardı. Sırtından. Yaşaması mucize olacaktı...

Sokağa karanlık çökmeye başladı. Reinickendorf Caddesindeki dükkân sahipleri, vitrinlerinin önlerine sac tabelalar yerleştirmişlerdi. Meyhanelerin girişi dışında tüm kepenkler indirilmişti. Çevredeki caddeler sürekli yürüyüş kortejleri oluşturup şehrin iç bölgesine yürüyen işçilerle dolup boşalıyordu.

Uzaktan mermi sesleri geliyordu.

Sokağın sonunda, yukarıda Çimen Caddesinde olaylar başlamıştı. Gazlı sokak lambalarının camları, atılan taşlarla şangır şungur parçalanıyordu. Lambalar sırayla söndü. Cam kırıklarının arasında, yukarıdaki gaz borusunun ağız kısmında, ufak, mavi bir alev yanıyordu, gaz sızmasın diye de işçiler alevi söndürmüyordu. Genç oğlanlar alçak, eski gaz lambalarına tırmanıp gaz kollarını kapatıyorlardı. Çok geçmeden çöken akşam karanlığının grimsi mavi ve hafif ışıklı parıltısı altında, sadece büyük, hantal gölgelerin ve siluetlerin göründüğü barikatların etrafında, karanlık bir halka genişledikçe genişledi.

Nettelbeck Meydanında, saat 8'e doğru, hızla yaklaşan kurşun sesleri duyuldu. Ağır polis araçlarının gümbürtülü motor sesi işitildi. Sokakta heyecanlı çığlıklar yankılandı. Evlerin kapıları kapandı. Pencerelerde ışıklar söndü. "Kızıl Bülbül"ün kepengi takırdayarak indi. Birisi şose üzerinden koşup bir kiler kapısının arkasında kayboldu. Sonra her taraf sessizliğe büründü.

Suskun sokak, barikatın arkasında boş ve griydi. Sakin ve hareketsiz havada, ilkbahar ve yoksulluk kokusu vardı...

• • •

Boş meydanı, Panke Caddesinin köşesinden geniş, beyaz bir ışık huzmesi sessizce yokladı. Soğuk, şeffaf bir parmak gibi sokağın tamamı boyunca karanlık ev cephelerine tereddütle ve şüpheyle dokundu.

Her yerde ölüm sessizliği vardı. Sadece o beyaz ve sert ışık duvarları kemiriyordu. Yıldızsız gecenin ilk gölgelerinin asılı olduğu çatılara çıkarak yolunu kaybetti... Birden ışık huzmesi geniş, yüksek barikata tutundu. Düşman işte onun arkasındaydı!

O kadar sessizdi ki ortalık, alçak sesli, keskin emir, yüzlerce işçinin görünmez yüzüne sivri bir demir gibi saplandı. Yüzlerce karanlık gölge, bir yaylım ateşinin acı acı uluyarak havayı parçaladığı o anda yere atıldı. Yankılanan ses duvarlara çarptı, Wedding'in bütün caddelerinde gümbürdedi.

Saldırı başlamıştı... Yaylım ateşiyle birlikte kurşunlar birbiri ardına patladı. Etrafı aydınlatması için tutulan projektör atılan bir taşla parçalandı. Beyaz göz titreyerek söndü. Tabancaların namlularından saçılan ateşler, hareketli bataklık alevleri gibi parlıyordu. Mermiler evlere ıslık çalarak çarpıyor, sıvalar takırtıyla yere düşüyordu. Kimisi de kısa, tiz bir sesle çöp kutularının demir sacını deliyor, demir döküm borulardan tangır tungur sekiyor ve hâlâ havada yol almaya devam ediyordu. Sokağın tümü, devasa vücudundaki nefesi kesilinceye kadar binlerce kez delinmesi gereken gri, hareketsiz bir canavardı âdeta.

Evlerin birinden aniden bir kadının acı çığlığı duyuldu. Çığlık, tüfeklerin patlama sesleri arasında boğuldu. O anda diğer taraftan, Reinickendorf Caddesi tarafından ikinci bir projektör yandı. Barikatın üzerindeki titrek ışık huzmesinde toz ve baruttan ibaret mavi bir bulut asılı kalmıştı.

Polis iki taraftan saldırıya geçti. Şuursuz bir korkuya kapıldıkları için de farkında olmadan barikatın üzerinden birbirlerine ateş ettiler. İki taraf da diğer tarafın ateş ettiğini düşünüyordu.

Bir adamın karanlık gölgesi, eğile eğile yamuk üçgen şeklindeki barikatı geçti. Birden durdu, öne devrildi, ceketini karnına çekti ve kısa, hırıltılı bir çığlıkla iki büklüm yere düştü. Sonrası sessizlik.

Her tarafından kurşunların vızır vızır yağdığı üç barikatın arasındaki asfaltta tek başına yatıyordu. Onu sadece yukarıdan, kurşunlarla taranmış pencerede duran birisi görmüştü... mükerrer ateş edebilen bir tabancanın nikel kaplı namlusunun belirdiği pencereden... Bir an bir kıvılcım parladı... *Dan!* Sokaktan atılan *ilk* kurşundu bu!

Pencerenin arkasında o ana kadar herkesin elinden silahları toplayan Thomas duruyordu. Tabanca tutan elini biraz geri çekip, nişan alıp ateş ettiğinde ve sonra yine nişan alıp ateş ettiğinde yüzü her zamanki gibi sakindi... Tabancada altı mermi vardı. Sonra tabancayı sargılı eliyle tekrar doldurdu, yan odadaki pencereye geçti ve ateş etmeyi sürdürdü. Sadece bir kere, birisinin karanlık odaya atılıp ona seslendiğini duyduğunda arkasını döndü. Bu birisi parti üyesi olmayan genç bir işçiydi.

O anda beyaz ışık huzmesi odanın duvarına tutundu ve genç insanın dehşete düşmüş yüzünü aydınlattı. Bir iki saniye sonra huzme kaymaya devam etti. Oğlanın acıyla çarpılmış ağzında delicesine bir korku ifadesi belirdi.

"İt herif... ateş etsene!" diye bağırdı Thomas. "Al işte... böyle!" Dan... dan... dan... Şarjörü peş peşe pencereden dışarıya boşalttı.

"Aşağıda 5 numaradan Emil yatıyor... duydun mu?.. *Şimdi artık zamanı geldi...* kimde ne varsa, çocuklar, *ateş etsin...* yoksa işimiz bitik." Bir kurşun, önündeki duvar kenarında etrafa kireç püskürterek sekti ve patırtıyla tavana girdi. Thomas arkasını döndü, sakinleşmişti.

"Kurt Zimmermann nerede?.. Paul nerede?"

"3 numaradalar, galiba!"

"Oraya git... arkadan avludan tırman... anlaşıldı mı? Sonra da de ki: *kimseyi* tutmayın artık... kimde ne varsa."

"İm... dat... am... bu... lans !!" Bir kadın üst kattaki dairenin penceresinden bağırıyordu.

"Kimde ne varsa, *ateş etsin!*" Oğlan odadan koşarak çıktı.

• • •

Panke Caddesindeki ekipler şiddetli bir saldırıya geçti.

Pencerelere ve sokağa daha şiddetli ateş edilmeye başlandı. Ön safta saldıran polisler için yukarı doğru siper ateşi edildi. Sokağın girişinde kasklar ve nikelajlı düğmeler parladı. Dur durak bilmeden ateş ede ede barikata doğru koştular. Diğer taraftaysa olan biteni bilmeyen polisler, barikatın üzerinden kendi adamlarına ateş etti. Polisler ancak barikatın üzerine çıktığında ateşi kesip sokağa daldılar.

Karanlık pencere deliklerinden taşlar yağdı. Polisler çığlık ata ata ve ateş ede ede barikata atladılar, yakın dövüşe hazırlardı artık. Barikat ise... boştu!

"Lanet olası!"

Bir taş, Doğu Prusyalı köylü bir oğlanın yüzünü parçaladı. "Köpekler, kahrolasıcalar!" Oğlan yüzündeki kanı sildi. Tüfeklerin emniyetleri tıkırdadı; kocaman, görünmez, kızıl hayvana nişan ala ala! Belli bir hedef olsa ya!

Bir memurun çizmesinin dar ve parlak ucu, kirişlerin arasındaki toprakta hareketsiz bir topak gibi yatan adamı çevirdi. Karnı, asfalttaki koyu renkli leke gibi siyah ve nemliydi...

"Kızıl Bülbül"ün yanındaki evin koridorunda namlu ateşi pırıldadı. Meyhanenin kepenklerine dipçiklerle vuruluyordu.

"Hadi çocuklar," diye bağırdı memur, "... içerideler!"

"Kızıl Bülbül"ün kapısı parçalandı. Polisler, Köslin Mahallesinin komünistlerin merkezi olduğunu biliyorlardı.

"Eller yukarı... herkes dışarı!" Binbaşının el feneri karanlık odayı aydınlattı. Oda ise... boştu!

"Rezil herifler!" Birisi ışığın düğmesine bastı. Çat... diye ses çıkardı düğme, ama karanlık aydınlanmadı. El fenerlerini çıka-

rıp öfkeyle sandalye ve masaları devirdiler. Duvarda "Mayıs 1929 Kavgası" başlıklı gazete asılıydı. Polislerden biri söve söve *Kızıl Bayrak*'ın baş sayfasını indirdi. Kimseyi bulamadılar.

Arka salona uzanan koridor, karanlık ve tekinsiz bir biçimde önlerinde uzanıyordu. Yeni ekipler meyhanenin içini bilmiyorlardı. Binbaşı koridoru keşfetti, emniyeti açık tabancasıyla içeri daldı. Bir tekmeyle koridorun sonundaki kapıyı açtı. Arkada ışık vardı... boş. Sadece bir köşede iki genç adam oturuyor ve... iskambil oynuyordu!

Karanlık avluya açılan cam kapı açıktı. Diğerleri gitmişti! Yine bir yerlerde görünmez, ele geçirilemeyecek şekilde kayıp, evlerin bilinmeyen saklı yerlerine gizlenmiş, avluların ve geçitlerin karanlığınca iz bırakmadan yutulmuşlardı.

Buldukları birkaç mermi kovanıydı, o kadar. Sonra da "iskambil oynayan" iki herif. Ceplerinde birkaç pantolon düğmesi, bir parça ip, sigara ve kirli bir mendil, o kadar. Ne bir kimlik, ne de "Kızıl Cephe Savaşçıları Birliği" veya "Komünist Gençlik" üye kimliği -dudaklarını sıkarak korkunç işkencelere dayanan iki genç ve hareketsiz yüz, o kadar.

Kimse sessiz ve karanlık avluya girmeye cesaret edemedi.

"Kızıl Bülbül"ün önünde polisler, projektör ışığı altında, sokağın iki tarafından durmaksızın pencerelere ateş eden özel bir ekip tarafından korunarak barikatları dağıttılar. Gri duvarlardaki siyah delikler, o büyük canavarın, yani Kızıl Sokağın sayısız keskin ve tehlikeli gözleriydi! Hâlâ nefes alıyor ve görünemez, dokunulamaz bir halde yaşıyordu; yüzlerce yarasından kan akan, devasa, dayanıklı bir ejderha gibi. *Ne olursa olsun kalbi* -Wedding'in kızıl kalbi- atmaya devam ediyordu, polislerin gürültülü tüfeklerinden daha güçlü ve daha vahşice.

Bir çöp kutusunu alıp çektiklerinde küçük, kirli bir el düştü aşağı. Sarkan elin üzerinde gri bir önlüğün kolu görünüyordu. Tahtaları ve kirişleri kaldırdılar, el feneriyle on altı yaşındaki bir işçinin bembeyaz, gencecik yüzünü aydınlattılar. Sol gözün üze-

rinde, kaşlarının üzerinden ince, çoktan kurumuş, parlak kırmızı bir şeridin aktığı, koyu renkli, yusyuvarlak bir delik vardı. Ağzı, genç bir kızınki kadar küçüktü ve sıkı sıkıya kapanmıştı.

Polisler işçinin yanındaki kumda küçük, boş bir Tesching* ve birkaç patlayıcı kapsül buldular.

El feneri söndü...

• • •

Barikat fethedilmişti, ama sokak değil. Yüksek binaların arasındaki karanlık boşluk alınamaz görünüyordu.

Barikatlar arasında şosede iğreti bir boşluk açılmıştı. Polisler geri çekildi. Çivili çizmelerinin yankısı gitti, yerine Reinickendorf Caddesinden sert, tangırtılı bir ses geldi. Devasa bir projektör sokağı gündüz gibi aydınlattı ve kaçan karanlık gölgeleri yakaladı. O anda da bir makineli tüfek ateş etmeye başladı. Barikatın yıkıntıları arasından bir panzerin sallanan silueti geçti.

Sokağa saldırı!

Tak... tak... tak... tak... Beyaz, parlak çelik kaplı kurşunlar, huzur ve güven şarkısını söylüyorlardı. Taşlar ve paslı, gariban küçük kalibreli tabancalardan çıkan kurşunlar hiçbir zarar vermeden çelik plakalardan sekiyordu. Ateş püskürten istihkam birliği ise gitgide ilerliyordu. Birkaç metre arkasından geniş sıra halinde polisler, en iyiler, en cesurlar, en gençler... kısacası en vahşiler geliyordu!

Sonra olanlar oldu. Her ev, her giriş, her avlu ele geçirilmeliydi. Tüfek namluları üzerlerine çevrilerek kadınlar ve çocuklar yataklarından çekildi, şilteler, dolaplar ve odalar altüst edildi. Ölüm korkusuyla merdivenlerden kaçan gölgeler çatıya kadar takip edildi, yakalandı, devrildi, dövüldü ve tutuklandı. Ama birçok durumda büyük duvarlar insanları yine de sakladı.

"Evinizden ateş edildi!"

---

* Küçük kalibreli hafif bir silah, kısa mesafede patlayıcı kapsüllü, düşük ağırlıklı mermi kullanır. (Brockhaus 1911) *-Almanca baskı (2016) ed. notu*

"Doğru, sıktığınız mermiler hâlâ duvarda, gardıroplarda duruyor!"

"Kapa çeneni!.. Köpekleri nereye gizlediniz? Hı?!"

"Kendiniz arayın," diye cevap veriyordu kadınlar alayla. Polislerin sokağın daha derinlerine ve diğer evlere girmeye cesaret edemeyeceklerini biliyorlardı. Önde, barikatın yanındaki birkaç evde isterlerse döşemeleri sökebilirlerdi. Tahtakurusu ve hamamböceği bulurlardı belki, ama kocalarını değil.

• • •

Tam o anda Alexander Meydanındaki Emniyet Merkezinde emniyet müdürünün çalışma odasında telefon çaldı.

Paul, saldırı sırasında bir dükkândan telefonla dışarıya ulaşmaya çalışmıştı. Her yerde parti sorumluları dışarı çıkmıştı, sokağa, toplantılara veya başka yerlere. Nihayet partinin parlamento kesiminden birilerini yakaladı ve -o sırada dışarıda ateş ediliyordu- sokaktaki durum hakkında kısa bir rapor verdi.

Paul, aynı saatlerde işçilerin barikatlar üzerinde Neukölln sokaklarını polisin panzerlerine karşı savunduklarını bilmiyordu. Emniyet müdürünün de çok daha öncesinde, parlamento grubundan gelen, tehlike altındaki işçi mahallelerinden ekiplerini hemen geri çekmesi talebini reddettiğini bilmiyordu. Paul, sokağa yapılan bu saldırının yönetimin bilgisi dışında polislerin keyfî bir kararı olduğundan kesinlikle emindi.

Raporu üzerine milletvekili M.* saat akşam 10'a doğru bir kez daha emniyet müdürlüğüyle bağlantı kurup polisin geri çekilmesini talep etmeye çalıştı.

Müdür vekili Albay Hellriegel, telefonu açtı.

"Albay, Köslin Caddesinde şu anda olup bitenlerden haberiniz var mı? Bunun artık bir sokak kavgası ya da muharebe değil de, 50 yıl önceki Anti-Sosyalist Kanundan beri yaşamadığımız bi-

* Gustav Menzel (1867-1930), Prusya Eyalet Parlamentosu Üyesi, KPD. Ayrıca, partinin Parlamento Grubunun adalet sorumlusu. *-Almanca baskı (2016) ed. notu*

çimde, vatandaşların anlamsızca katledilmesinden başka bir şey olmadığının farkında mısınız? Ekiplerinize derhal geri çekilme emri vermenizi talep ediyoruz!"

"Çok özür dilerim, Sayın Milletvekilim, ama Komutan Heimannsberg, on beş dakika önce bizzat olay yerine gitti ve onun talimatı olmadan ben hiçbir şey yapamam."

"O zaman beni derhal komutanla görüştürün."

"Bunu yapacağım. Lütfen beni yirmi dakika sonra tekrar arayın."

Yirmi dakika! Bu süre içinde neler olmazdı ki? Kaç kişi vurulabilirdi?! Emniyet müdürü memurlarına tam yetki vermişti ve Berlin'de herkesin bildiği üzere, söz konusu memurların o sırada bu yetkiyi kimseye teslim etmeye niyetleri yoktu. *Artık* işçiler nihayet istedikleri yere gelmişti, gönüllerinden geçeni yapabilirlerdi. Peşlerine düşülmüş, yere devrilmiş, dövülmüş, kuduz köpekler gibi vurulmuş ve misilleme yapmaya zorlanacak şekilde kışkırtılmış... "Darbe" görünür hale gelmişti! Şimdi de birden durulacaktı, öyle mi? Asla!.. Emniyet müdürlüğünde tanıdığı Binbaşı L. ile görüşmek isteyen bir burjuva gazeteciye şu cevap verildi: "Sayın komutan cephede!"

Emniyet müdürünün makam odasında toplanan Berlinli polis memurlarının havası cephe havasıydı, saldırı ruhuyla doluydular. "Aslında bunu hiç düşünmemiştim," diyen müdür yardımcısı izne ayrılmıştı. Dürüst tabiatının en iyi özelliği, kaçmaktı.

Mutabık kalınan süre geçince telefon acı acı çaldı: "Ee, Albayım?"

"Sayın Milletvekilim, polisin Köslin Caddesinden geri çekildiğini size bildirebilirim. Caddede huzur sağlandı... Ama şimdi lütfen polise daha fazla saldırılmamasını da siz sağlayın."

"Albayım, bugün işçiler asla ne huzuru bozdu ne de kendiliğinden polise saldırdı. İşçilerin kırk yıldır yaptığı gibi, 1 Mayıs'ta yürüme hakkımızı kullandık sadece. Bu kadar! Bugün işçiler po-

lise karşı hiçbir düşmanca eylemde bulunmadılar! Ama işçilerin sabrının da bir sınırı olduğunu anladınız sanırım!"

Parlamento grubunun şüphesi birkaç dakika sonra doğrulandı. Polisin, sokaktan bir dakika bile olsun geri çekilmeden sokağın altını üstüne getirmeye devam ettiği telefonla bildirildi. Polisin raporu tam bir aldatmacadan ibaretti.

• • •

Köslin Caddesi ve Neukölln savaş bölgesi, ancak saatler sonra, sabaha doğru sakinleşti.

VI
KİMSENİN UYUMADIĞI GECE...

AVLUYA bakan pencereye bir örtü asılmıştı. Gece saat 2'ye doğru yoldaşlar peş peşe "Kızıl Oda"da bir araya geldiler. Hâlâ sokak çevresinden, karanlık çatıların üzerinden kurşun sesleri yankılanıyordu. Hermann'ın, dolaptaki bir çiviye asılı küçük gaz lambası, dumanla kaplı ufak odadaki kirli, yorgun yüzleri aydınlatıyordu.

Anna loş odada yatak kenarında oturup masanın üzerine eğilmiş, sessizce bir şeyler yazan Kurt'a sakin sakin bakıyordu. Arada bir düşünceli bir ifadeyle başını kaldırıp yamuk yazısıyla kâğıda yavaşça yeni bir satır çiziyordu.

"Kızıl Oda" sessizdi, sadece kalemin kâğıt üzerindeki cızırtısı duyuluyordu.

En son Paul geldi. Gençlik örgütünden, geniş omuzlu, iri ve neredeyse her zamanki gibi neşeli sükunetiyle Otto da oradaydı. Parmağını tavandan sarkan kahverengi oyuncak ayıya vuruyor ve ayı aşağı uzattığı patileriyle sallanmaya başlayınca da sessiz sessiz gülüyordu. Oyunbaz gölgesi de duvarda aşağı yukarı süzülüyordu. Paul ona öfkeyle bakıp ayıyı tuttu. Thomas bir taburede oturmuş, sigara içiyordu. Arkasında sokak hücresinden üç işçi daha vardı.

Sessizliği ilk bozan Kurt oldu: "Yoldaşlar, güvenilir bir kurye göndermeliyiz. Kısa bir rapor hazırladım ve ölülerle yaralıların bir listesini yaptım... hemen göndermeliyiz!"

Thomas başını kaldırdı, gaz lambasının ışığı, yorgun ve sakin yüzünü tümüyle aydınlatıyordu.

"Kaç kişi?"

"Beş ölü... şimdiye kadar... ama hepsini toparlayabildim mi... bilmiyorum!" Yataktan alçak, bastırılmış bir ses duyuldu.

"Bence," diye sürdürdü sözünü Kurt , "şimdilik isim yazmayalım. Belki aranızdan biri başka birini biliyordur. Şu şekilde toparladım:

1 göğüsten vurulma (Virchow Hastanesi),
1 elden vurulma (Devlet Hastanesi),
1 elden vurulma (Virchow Hastanesi),
1 göğüsten vurulma (öldü),
1 kalçadan vurulma (Virchow Hastanesi),
1 elden vurulma (evde),
1 ayaktan vurulma (evde),
1 dizden vurulma (evde),
1 karından vurulma, kadın (Virchow Hastanesi),
1 kafaya kurşun (öldü),
1 ayak bileğinden vurulma (Yahudi Hastanesi),
1 iki ayaktan birden vurulma (İtfaiye),
1 göğüsten vurulma (öldü),
1 ayaktan vurulma (evde),
2 baldırdan vurulma (evde),
1 koldan vurulma, kadın (evde),
1 kafaya kurşun (öldü),
1 polis köpeği tarafından ısırılma sonucu ağır yaralanma (evde),

diğerlerini bilmiyorum... ama eminim daha fazlası vardır..."

Anna, Kurt'un değişen yüzünü görünce korktu, birden sapsarı olmuştu! Kâğıdı diğerlerine tuttu, ama kimse elini uzatmadı. Sanki herkes raporu eline almaktan çekiniyor, eline alırsa yazılanların mutlak bir gerçeğe dönüşmesinden korkuyordu.

Hâlâ kulaklarında makineli tüfeğin çekiç gibi sesi, insanların çığlıkları ve bağırışları, dövülenlerin, vurulanların korku dolu haykırışları, tüfeklerle tabancaların patlamaları yankılanıyordu... Soğuk demir alınlarına dayandığı için karşılık vermek zorunda

kalmış, savaşmış ve dövüşmüşlerdi... o kadar! Şimdiyse korkunç bir liste ortaya çıkmıştı.

Parıldayan kaskların arkasında, vurularak öldürülenlerin beyaz, soğuk yüzleri arasında, birdenbire 1 Mayıs 1929'daki olayların *siyasi* yönünü gördüler.

Artık her şey açıkça görünüyor olmalıydı. Durum sokağın dar çevresini aşmıştı. Dayandıkları ve ona göre hareket ettikleri proleter ve içgüdüsel sorumluluk bilincinin artık siyasi olarak farkına varmalıydı herkes. Her şeyden önce en önemli soru şuydu: Yarın ne olacaktı?!

İşçilerden biri raporu alıp sessizce odadan çıktı.

Thomas saati kurup kısaca konuştu: "Yoldaşlar, saat iki buçuk; en geç bir saat sonra hazır olmalıyız. Kurt'un kısa bir rapor vermesini ve sonra da ne yapılacağına karar vermemizi öneriyorum." Kasten Kurt'a döndü. Paul'ü çökkün yüzüyle gördüğünde ondan artık bir şey beklenemeyeceğini daha öncesinde anlamıştı.

Kurt ise o gün yepyeni bir insana dönüşmüştü. Hantal, ağır hareketleri epey sert ve kararlı bir hale gelmişti; artık sanki önemli konuları daha yoğun bir biçimde odaklanarak düşünüyordu. Çimento taşıyıcısı Kurt Zimmermann, öngörülmeyen bir eylemde kendileri bile farkında olmadan aniden devrimci liderlere dönüşen o emekçilerden biriydi.

On beş dakika önce Kurt, bu odada masada tek başına oturmuş korkunç olayların hesabını çıkarmaya, olayları açık, anlaşılır bir çizgide özetlemeye çalışmıştı. Hermann burada yokken siyasi sorumluluğun kendi omuzlarında olduğunu biliyordu. Bunun için özel bir emre gerek yoktu.

"Yoldaşlar," diye başladı söze Kurt, "partinin diğer bölümleriyle iletişim kurmakta zorlanıyoruz. Ama yoldaşlarımızdan hiç kimse böyle bir gelişmeyi hesaba katmamıştı, bu açık. Biz de hesaplayamadık. Ama burada, Hermann'ın masasında *başka* insanların bu olanları beklediğini gösteren bir gazete buldum." Eline bir gazete alıp lambaya tuttu:

"*1 Mayıs... Berlin'in Ölüler Günü...* manşeti böyle," diye açıkladı, "... 1 Mayıs'ın birçok işçi ailesine getireceği felaketin suçunu komünistlere atmak çok kolay; bunun için yasak varken komünistlerin yürüyüş çağrısı yapmamaları gerekirdi demek yeterli. Ama, binlerce yıllık 'Öldürmeyeceksin' emrini kasten ihlal eden *katil* için mücadele etmek işe yaramaz. Emniyet Müdürü Zörgiebel'in 1929 yılında çıkardığı bir polis yönetmeliğini ihlal ettikleri için işçileri vurmak üzere bütün hazırlıkların tamamlanmasına soğukkanlı biçimde seyirci kalıp, sonra da bağışlanmayı istemek neye yarar?.. İşçilerin hayatlarının, devlet otoritesinin korunması adına kurban edilmesi partinin tamamının meselesi olmalıdır."

"Nerede yazıyor bu?" diye bağırdı Thomas heyecanla ayağa fırlayarak.

"Bunu 19 Nisan'da sosyal demokrat *Saksonya Halk Gazetesi* yazmış", diye cevap verdi Kurt sakin sakin.

"Berlin'in Ölüler Günü," dedi Paul yüksek sesle, "doğru... önceden biliyorlardı!"

"Bunu çoğaltıp Wedding'de her yere dağıtmalı!"

"Elbette el ilanları ve bildiriler bastırmalıyız. Hücrede kendi teksir makinemizin olmamasının acısı çıkıyor! Sanırım parti bunu merkezî olarak yapacak, ama yarın bize herhangi bir şey ulaştırabilmelerinin garantisi var mı?.. Yine de... önce diğer konuyu halledelim. İnanıyorum ki kimin suçu sorusuna ve polisin sorumluluğuna şu SPD gazetesinden daha iyi bir kanıt sunulamazdı. Yazıda siyasi gerekçe eksik olsa da, 'solcu' SPD diğerleriyle kesinlikle hemfikir. Şimdi, şu an bizim için 'Yarın ne olacak?' sorusu çok daha önemli"

Sessizliğin içinde birden daire kapısına sertçe vuruldu... hemen sonra bir daha, daha sert ve sabırsızca vuruldu.

"Neler oluyor?" İşçiler birbirine endişeyle baktılar.

"Işığı söndürün!" diye fısıldadı Thomas.

Kurt lambayı söndürdü. Karanlık odada oturuyor ve her biri gelenler polisse işlerinin bittiğini biliyordu! Daire kapısının dışında merdivende birinin sesini duydular.

"Aman, polis değilmiş," diye bağırdı Otto rahatlayarak, ayağa fırladı. Karanlık dar koridorda gaz sayacına takıldı, küfretti.

"Kim o?"

"Aman ya arkadaşlar, açsanıza, benim, Fritz!" Otto çabucak kapıyı açtı. "Ne oluyor Fritz?" diye merdiven koridorunun karanlığında durmaya devam ederken sordu.

"Ne mi oluyor? Köşedeki dükkândan silah alıyorlar!"

"Nasıl yani? *Kim* silah alıyor?"

"Yahu, polis değil... aptal!"

Otto eliyle etrafını yoklaya yoklaya karanlık daireye döndü. "Kızıl Oda"da ışık tekrar yanmıştı.

"Hadi arkadaşlar, gelin!" dedi neredeyse neşeyle, "köşedeki silah dükkânını boşaltıyorlar." Otto'nun yüzü parlıyordu. "Şu çocukların işine bakın siz! Biz burada tartışıyoruz, onlarsa gündemin eylem bölümüne geçmişler bile."

Kurt'un yüzüne öyle bir şaşkınlık yerleşti ki Anna gülmeye başladı.

"Gülecek ne var, anlamadım," diye sinirle çıkıştı ona. Ama aslında bu hareketi kendisi düşünmediği için öfkelenmişti. Tabii ki... yarını düşünmek gerekti. Kim bilir, önümüzdeki günlerde işler nasıl seyredecekti? Ayrıca o an için, siyasi olarak her şey apaçık görünüyordu.

"Hadi o zaman yoldaşlar, inelim aşağıya!"

• • •

Cadde zifirî karanlıktı. Serin, berrak bir gece havası işçileri karşıladı. Evlerin önünde tek tük karanlık gölgeler vardı. Kapıları açık karanlık girişlerde sigaraların ateşi parlıyordu. İnsanlar alçak sesle birbirleriyle konuşuyordu. O gece kimse huzur bulamıyordu.

Kurt, diğer yoldaşlarla birlikte hızla, sessiz ve karanlık sokaktan Panke Caddesine yürüdü. Köşede, indirilmiş geniş bir kepenkte büyük, kırmızı bir şirket tabelası asılıydı: "Çatal Bıçak Takımları ve Çelik Eşya". Önde, cadde yönünde, her şey sakindi. Ancak hemen önüne gelince dükkândan boğuk bir ses geldiğini fark ettiler.

Yandaki evin kapısından karanlık avluya geçtiler.

"Kim o?" Biri duvardaki küçük boşluktan seslenmişti. Thomas cevap verdi.

Bir avlu penceresinden ellerinde paketlerle gölgeler çıktı, sonra arkadaki evin girişinde yok oldular. Hızlı ve sessiz çalışıyorlardı. Alınacak çok şey yoktu. Gerçek bir silah dükkânı değildi, mağazada daha çok makas, bıçak, tıraş aletleri vb. vardı.

Dükkânda birisi sadece silah olarak kullanılabilecek eşyaların alınmasına dikkat ediyordu. Tesching, küçük Browning silahları, mühimmat, hançer ve birkaç muşta. Hiç yoktan iyiydi.

On beş dakika içinde her şey bitmişti. Silahlar bir yerlerde güvenli biçimde saklandı ve sadece tanıdık, güvenilir işçilere dağıtıldı, parti üyeliği çoktan önemsizleşmişti. Savunma savaşını bütün sokak destekliyordu.

• • •

Polisin nöbetçi karakolları, barınakları ve acil durum istasyonlarında durum tamamen değişmişti...

O gece 95 numaralı karakolda Çavuş Schlopsnies pencerede durup "büyük bir keyifle" Köslin Caddesine bakmıyordu artık; onun yerine yukarı çıkalı beri konuşmadan pencerenin kenarına oturup sokağın siyah arka ev gölgelerine bakan Wüllner gelmişti.

Akşam saldırısına katılmış ve barikatın yanında ince ve yarı açık ağızıyla ölmüş yatan genç insanı görmüştü. O andan sonra, saldırıdan hemen önce barikatın kenarında hareket eden ufak noktanın o olduğu düşüncesi aklından çıkmıyordu. Bu noktaya yönelip, tam nişan alıp tetiğe bastığı anda, diğer taraftaki pro-

jektörün ışığı tam arkasındaydı. Heyecanlanmış, tıpkı diğerleri gibi bu karanlık, tekinsiz caddeden korkmuştu, sonra da ateş etmişti...

Belki de aşırı uyarılıp zorlanmış beyninin bir saplantısıydı bu. Ama el feneriyle genç, beyaz yüzü aydınlattığı anda, sol gözün üzerindeki o yusyuvarlak, koyu deliği açanın kendi kurşunu olduğu düşüncesi içine yerleşti. Evde üç çocuğu olan Polis Çavuşu Wüllner... bir katildi!

Diğer meslektaşlarının yaptıklarını anlatıp durmalarını, böbürlenmelerini duymadı bile; oysa o sırada bağıra çağıra konuşarak, gırtlaklarına kocaman bir yumruk gibi oturan korkuyu bastırmaya çalışıyorlardı. Doğu Prusyalı köylü çocuklarındaki o saldırı hevesi ve ruhu kaybolup gitmişti. Korkuları arttıkça, vahşileşmişlerdi... Karşılarına bilinmeyen, tekinsiz, güçlü bir şey çıkmıştı... yani kitle!

Üsteğmenin odasının kapısı hızla açıldı: "Çavuş Wüllner, komutan sizi çağırıyor!" Wüllner adını duyunca irkildi, arkasını döndü. Benden ne istiyorlar?! Yoksa katilin ben olduğumu şimdiden öğrendiler mi... hesap sormak mı istiyorlar... birisi onu görmüş müydü?! Saçmalık... çok daha fazla insan öldürülmüştü!.. Hem emir bu yöndeydi!

Üniformasının yakasını kapattı ve sessizleşen arkadaşlarının arasından yürüdü. Wüllner çağrıldığına göre bir şeyler dönüyor olmalı, diye düşündüler. ÖZDEV, yani resmî adıyla Özel Devriye araçlarının komutanıydı o. Hava böyle karanlıkken tekrar göreve gönderilmeseler iyiydi!

Wüllner kapıyı arkasından kapatıp dik durmaya çalıştı. Önünde dört amir oturuyordu, Binbaşı Beil, Yüzbaşı von Malzahn, ani baskında kendi adamlarının yaraladığı Binbaşı v. d. Branitz ve Wüllner'in tanımadığı bir teğmen. Brandenburg'lu polis öğrencileri ordudan biri olduğunu söylemişlerdi. Ama onlar da tam olarak bilmiyordu... Masanın altı sigara izmaritleri ve külle kaplıydı.

"Yaklaşın, Wüllner," diye seslendi binbaşı, "dışarıdakilerin her şeyi duyması gerekmez... hah oldu... şimdi, Wüllner, burada en güvenilir kişi sizsiniz. Size bir görev..."

O anda Wüllner'de bir değişiklik oldu. "En güvenilir" oydu... çünkü bir insanı vurarak öldürmüştü, diye geçti aklından... şimdi bir görevleri daha vardı onun için... yine böyle bir şey yapacaktı!.. Olamaz, olamaz... bu kadarı yeter, güvenilir filan değildi! Birden içinde karşı çıkma arzusu yükseldi. Heyecandan dizlerinin titrediğini hissetti.

"Neyiniz var?!" Binbaşı şaşkınlıkla ona baktı.

"Sinirlerinize hâkim olun! Şimdi ÖZDEV aracıyla bölgeyi bir dolaşın, anlaşıldı mı, sonra neler gördüğünüzü rapor edin! Önünüze çıkan her şeye ateş edin, anlaşıldı mı! Her zamanki gibi başka birilerini de isterseniz birkaç güvenilir adamı bizzat siz seçin... Bu işi iyi yapın... şimdi dışarı!"

Ama Wüllner çıkmadı. Hâlâ aynı yerde duruyor, binbaşıya bakıyordu.

"Emri anladınız mı?" diye sordu binbaşı alçak sesle, tonunda tehlikeli bir huzursuzluk vardı.

"Emredersiniz!"

"Güzel, başka ne bekliyorsunuz?"

Evet, Wüllner başka ne bekliyordu. Kıpırdamadan amirinin yüzüne bakıyordu. Sadece açtığı parmaklarını yavaşça sıktı, giderek daha fazla sıktı. Tırnaklarını avucuna batırdı... işte şimdi... şimdi hazırdı... şimdi artık söylemeliydi, bağırmak, avazı çıktığı kadar bağırmak istedi, ama alçak sesle çaresizce fısıldadı:

"Komutanım... ben *yapamam*!"

Binbaşının yüzü öfkeden kızardı. Bağırmaya başladı: "Ne demek yapamam?!"

"Yapamam," diye cevap verdi Wüllner alçak sesle, "yapamam... ben... bir insanı öldürdüm!"

"Özür dilerim, komutanım," diye araya girdi Yüzbaşı v. Malzahn, "sanırım adamın sinirleri harap olmuş. Ne dediğini bilmiyor."

Binbaşı ayağa kalktı ve Malzahn'ı eliyle kenara itti. Masanın etrafından döndü ve hareketsiz duran Wüllner'in üzerine yürüdü, beti benzi atan çavuşa yaklaştı. Aşağı sarkıttığı dudaklarının kenarına sıkıştırdığı sigarayı çıkarmadan dumanı dosdoğru suratına üfledi. Öfkeli bir yılan gibi tısladı: "Korkak!" Sözcük sanki ağzından, Wüllner'in bir ölününki kadar solgun yüzüne fırlattığı bir tükürük gibi çıkmıştı.

"*Defol*... seni paçavra, seni Bolşevik... defol, defol!" diye bağırmaya başladı. Diğer amirler ayağa kalktı.

Kapının arkasında tekrar sohbete başlayan ekipler aniden sustu. Karakolda bütün odalara sessizlik çöktü.

Wüllner'in komutanın ettiği küfürleri kavraması biraz vakit aldı. Tek bildiği şimdi ağzını açsa bağırmaya başlayacaktı. Sonra da devam edemeyecekti:

"Yaptığımız şey cinayet... Cinayet, cinayet! Korkak değilim ben... on yıldır görevdeyim... hiç korkak olmadım... yeter bu kadar... yeter, yeter!"

Diğer amirler araya giremeden duvara dayalı olan bir tüfeği almış ve büyük bir patırtıyla binbaşının ayaklarına doğru fırlatmıştı.

Hemen o gece tutuklanarak emniyet müdürlüğüne götürüldü.

Wedding'deki başka bir karakolda, Chaussee Caddesindeki Mayıs Böceği kışlasından gönderilen nöbetçi ekipten üç polis de, biraz önce benzer nedenlerle tutuklanıp götürülmüştü.

VII
BİR ADAM ŞEHRİ DOLAŞIYOR

KURT, 2 Mayıs'ın ilk ışıklarıyla birlikte sokağı terk etti. Mahalle yakında ablukaya alınırdı ve şimdilik dışarıyla bağlantı kurulmalıydı ki şehirde havanın nasıl olduğu öğrenilsin ve sokaktaki insanlara bilgi verilebilsin, bundan daha önemli bir şey yoktu.

Gazete bayilerinde fabrikalara giden işçiler toplanmıştı. Satıcıların ellerinden mürekkebi henüz kurumamış gazeteleri koparırcasına aldılar.

"Komünistlerin kanlı cinayeti," diye bağırıyordu *İleri* gazetesi ilk sayfadaki iri puntolu manşetinde. "Moskova'nın cesetlere ihtiyacı var," diyordu "solcu" SPD'nin *Halkın Gazetesi.* İşçiler kıs kıs güldüler: daha önce emniyet müdürüne 1 Mayıs'ın "katili" demişti bu "solcular". Komünistlerden rahatsız olanlar kendilerinden geçmişti. Başka hiçbir halk gazetesi hakaret ve yalan konusunda SPD gazetelerinin eline su dökemezdi. Sosyal demokrat bir yazarın başyazısının tepesinde "Bir Pezevenk Olarak Gösterici" başlığı dikkat çekiyordu. Kurt, Wedding istasyonunda etrafını saran işçilere en iyi bölümleri yüksek sesle okudu: "Sokakta gösteri özgürlüğü devam ediyor... ama Berlin'de, bilhassa son yıllarda siyasi bir değeri hak etmediğini, tam tersine sadece suç değeri olduğunu gösteren ayaktakımınınki değil."

Yaşlı, sosyal demokrat bir işçi, yüzü öfkeden kıpkırmızı, gazeteyi Kurt'un elinden âdeta koparırcasına alıp yere fırlattı ve üzerine bastı. "Hayvanlar, ah... hayvanlar, ah!" diye bağırıp durdu... "Arkadaşlar... Pezevenk miyim ben... ayaktakımı mıyız biz, neyiz?"

Bütün SPD gazetelerinde farklı farklı ele alınan konunun başlığını da bizzat *Sosyal Demokrat* haber ajansı atmıştı: "Moskova'nın cesetlere ihtiyacı var!"

Kurt, elinden geldiğince ele geçirebildiği bütün gazeteleri okumaya çalıştı. Hepsini satın alamadı. Elinde gazeteli birini görünce yanına yaklaşıp biraz göz atıp atamayacağını soruyordu. 'Çıldırmış bunlar!' diye düşündü okudukça. Bu kadar yalan nasıl söylenirdi?! Gazetelerde önce sokaktaki savaşla ilgili haberleri arıyordu.

Bir gazetede polisin "Kızıl Bülbül" önündeki barikata yaptığı ani saldırı anlatılıyordu: "... Emir üzerine civar evlerden, iş arabaları, inşaat makineleri, gaz boruları, taş ve kirişleri toplayarak koca cadde boyunca neredeyse iki metre yüksekliğinde bir barikat inşa eden 150 kadar komünist saldırdı. Bu proje öyle iyi hazırlanmıştı ki, on dakika kadar sonra gelen polis gerçek kurşunlarla karşılandı. Barikatın arkasına 100 kadar komünist sıralanmış, ordu tabancaları ve tüfeklerle ateş ediyorlardı öfkeyle. Birden memurların arkasında kurşunlar patladı. Komünistler, katları ve çatıları işgal etmiş, durmadan aşağı ateş ediyorlardı... Çok geçmeden yüzlerce kurşun atıldı. Zayıf polis gücü nihayet birkaç dakikalığına geri çekilmek zorunda kaldı, takviye gelmesini bekledi."

Kurt, kendini kaybetmiş gibiydi... Polisler ilk ortaya çıktığında tek bir kurşun bile atılmamıştı. "Barikatların arkasına yüz kadar komünist sıralanmış, ordu tabancaları ve tüfeklerle..." Saldırıdan önce barikatın arkasında iki ölü yatıyordu, "kurşun atanlar" bunlardı işte!

Aklı gittikçe karıştı. Kim yazmıştı bunu? Gazeteyi çevirdi: *İleri...* Kurt, şehirde ateşli bir hasta gibi dolaştı. Ne zaman bir polis görse titremeye başlıyordu –nefretle!

Hiçbir şey anlamıyordu. İnsanlar nasıl oluyor da sanki hiçbir şey olmamış gibi yürümeye devam ediyorlardı? Tramvaylar her zamanki gibi çalışıyordu. Metro trenleri, altında dikilmekte olduğu köprülerin üstünden geçiyor ve uğultulu demir kirişlerin

çekiç gürültüsü bu sabahın dayanılmaz sessizliğinde Kurt'un kulağına müzik gibi geliyordu. Ortalık inlemeli, her şey çatırdamalı, yok olmalıydı! İşçiler bu yalanları yayan rotatif makinelerini neden parçalamıyor, neden sadece konuşup sövüyor, ama sonra hiçbir şey olmamış gibi günlük işlerine gidiyorlardı?

Oranienburg Kapısında bir gazete şubesi vardı. İnsanlar durmuş vitrinde asılan sabah gazetelerini okuyorlardı. İşçiler, çantasını koltuğunun altına sıkıştırmış üniformalı bir tramvay sürücüsü, o gece için müşteri bulamamış fahişeler, ceketinin yakasını kaldırmış, sigara ve bira kokan gece kuşları... Kurt, insanların arasından kendine yol açarak vitrine ulaştı. Arkasından birinin sövdüğünü duymadı bile. Rastgele okumaya başladı: "... Aşırı yorgun polis ekipleri ve memurların asabiyeti anlaşılır bir durum olsa da, fütursuzca cop kullanımı bir hayli endişe yaratan bir durum. Bilindiği üzere kırbaç ve dayak cezası özellikle memurları şiddet kullanmaya teşvik ettiği için ceza hukukundan ve mevzuattan kaldırıldı. Şimdi polis tekrar cop kullanmaya başladı ve bunun sonucunda memurlar, anlaşılan gitgide daha çok vurup kırmaktan zevk almaya başladılar. Yürüyüşle hiçbir şekilde ilgileri olmayan ve tesadüfen yoldan geçen insanlara polis sert ve kaba davrandı. Şikâyet etmek için bir polis memuruna başvurduğunuzda (bu olay bire bir Kale ve Akıntı Caddesi köşesinde yaşanmıştır) şöyle bir cevap alabiliyorsunuz: 'Biz Yahudi değiliz ki sizle görüşüp uzlaşalım.' Hemen anında, coplarına davranabiliyorlar. Koşar adım uzaklaşmazsanız o anda darbeyi yiyorsunuz."

Kurt, gazetenin adına baktı, bir burjuva gazetesiydi. Dikkatlice polis aleyhinde konuşan ilk ses. Ah, ne aptalca yazılmış, diye düşündü, "polis sert ve kaba davrandı"... dangalak bizim Wedding'de olsaydın görürdün.

"Bak sen, 'Beyaz Fare'de biz hiç böyle bir şey fark etmedik," dedi arkasından besili bir ses. Kurt arkasını döndü. Alkol, duman ve delici, iğrenç bir parfümden ibaret bir buhar bulutu etrafını sardı.

"Ne var, adamım?!" diye seslendi kırmızı melon şapkası şiş yüzüne kaymış şişko bir adam keyifli keyifli. Paltosunun yakasında beyaz, solmuş bir çiçek vardı. Bu ihtiyar zampara ile Kurt'un yorgun, solgun yüzü karşı karşıya geldi. Kurt'un gece boyu kapanmamış kızarık gözleri ona nefret dolu, delicesine bakışlar fırlatıyordu... Adamın içkiye doymuş beyni anlamadı ama bu dik bakış onu rahatsız edip yalpalatmış, kendinden memnun ve doygun hali uçup gitmişti.

"Ne var?!" diye mırıldandı adam huzursuzca, dikkatle ve içten içe kendini savunmaya çalışarak. Elini paltosunun cebine attı ve bir avuç dolusu para çıkardı.

"Alın... arkadaşım! Bir kadeh için bakalım!" Kurt'a bir sikke uzattı... Kurt, yağlı, şişko avucundaki gümüş sikkeyi gördü. Hemen sonra da haşereye vurur gibi eline bir tane patlatıverdi. Sikke sert, tiz bir sesle kaldırımda tıkırdadı... sonra bir kadın hızla eğilip onu yerden aldı.

Kimseye bakmadan insanları sessizce kenara itip yürümeye devam etti Kurt. "Lümpen pislikler!" diye homurdandı dişlerini gıcırdatarak ve bu insanın iğrenç kokusundan kurtulmak için taze sabah havasını içine çekti.

• • •

Kızıl Bayrak hiçbir yerde bulunamıyordu. Bugün gazeteyi bekleyenler sadece işçiler değildi... Kurt, Elsass Caddesinden geçti. Bülow Meydanına yaklaştıkça pencerelerde daha fazla kızıl bayrak dalgalanır oldu. Burada işçiler oturuyordu.

İçi polis dolu büyük bir kamyonet gürültüyle yanından geçti. Polisler kask kayışlarını çenelerinin altında sıkmışlardı, tabancaları ellerindeydi. Kamyonetin arkasındaki son sıranın altında da makineli tüfek vardı. Solgun, uykusuz kalmış yüzler... Kurt'un kanı şakaklarında atıyordu...

Rosenthal Kapısında hiç gazete kalmamıştı. Bir restorandan sıcak çorba kokusu geliyordu. Kurt en son dün sabah yemek ye-

diğini hatırladı. Sonra, sonra... şimdi huzur içinde yemek yiyecek hali yoktu! Toptancı halinden çıkan, sebze sepetleri yüklü bir kamyon sallanarak Bülow Meydanından geçti. Dükkânların önünde insanlar sohbete dalmışlardı. Büyük, boş meydandan tek tük işçiler geçiyordu. "Karl Liebknecht Evi", yani Komünist Parti'nin merkez binası, "Halk Sahnesi"nin kumtaşından yapılma bloğunun hemen arkasındaydı. Köşedeki kulede büyük bir kızıl bayrak dalgalanıyordu... yarıya çekilmiş bir halde. Kırmızıya boyanmış çerçeveli vitrinlerin önündeki caddede işçiler baş başa vermiş, vitrine asılı *Kızıl Bayrak* sayfalarını okuyorlardı:

"İş yerlerini, fabrikaları terk edin!"
"İşçi katillerine karşı siyasi genel grev!"
"Zörgiebel defol! –Sıkıyönetim kalksın!"
"Tutuklulara özgürlük! –Katillere ceza!"

"Bütün işyeri ve fabrikalarda vakit kaybetmeksizin görüşlerinizi paylaşın! Grev kararı alın! Delegeler seçin! Bütün işyerlerinin temsilcileri, delegeler, işçi temsilcileri ve üyeleri, hepsi bugün akşam saat sekizde, Sophien Salonlarındaki Berlin Büyük Delege Konferansına davetlidir. Katılmayan işyeri kalmasın!"

"10 ölü, 150 yaralı! –Emekçi Berlin iş bırakıyor! Bugün işyerleri fokurdayan bir deniz. Zörgiebel'in işlediği korkunç cinayeti savunmaya cesaret edecek tek bir sosyal demokrat işçi yok. Her yerde sınırsız bir öfke ve isyan var. Heyecanlı tartışmalar derhal ilan edilecek siyasi genel grev talebiyle son buluyor."

"Bu arada işçiler kendiliğinden işyerlerini terk etmeye başladılar bile. Hermann Meydanındaki Karstadt mağazasının personeli bu sabah işe başlamayı reddetti. Emniyet müdürü istifa etmeli. Berlin emekçilerinin oybirliğiyle talep ettiği budur."

"Voltz & Co. şirketinin Eden Oteli şantiyesindeki tesisatçıları ve yardımcılarının yanı sıra Dublin Caddesindeki şantiyesinin tesisatçıları ve yardımcıları da bu sabah korkunç işçi cinayetlerini protesto edip hep birlikte iş bıraktılar."

"Jakobowitz şirketinin Karl Meydanı şantiyesindeki çalışanları seslerini güçlü bir biçimde yükselterek yaşananları protesto etti ve Alman işçilerini derhal siyasi genel grevi başlatmaya çağırdı. İşçiler sosyal demokrat polis rejiminin derhal feshini talep ettiler."

"Holtzmann şirketinin şantiyesinde 500 kişinin katıldığı personel toplantısında bugün, dökülen kanlar protesto edildi ve derhal greve gitme kararı alındı. Emekçiler Enternasyonal marşını söyleyerek şantiyeden ayrıldılar. –Halk Parkının gündelikçi işçileri de greve başladı. Kendinize tüm bu kararları örnek alın."

"Hamburg, 2 Mayıs. (Özel muhabirimizden gelen telgraf):

Reiherstieg Tersanesi personeli yirmi dört saatlik protesto grevine başladı. Neredeyse bütün SPD ve Reichsbanner işçileri protesto grevine katıldı..."

Kurt, tartışan işçiler arasında gazeteyi okuyordu. Harfler birbirine karışıyordu. Yorgun, ateşli gözleri yanıyordu... İlk kez sakinleşti, büsbütün sakindi. Şimdi biliyordu ki, her şey iyi olacaktı! Çok şükür gece yaşananlar boşuna değildi.

Arkasını dönüp yavaş yavaş meydanı geçip geri döndüğünde biraz önce kapıldığı dehşetli korkusundan utandı. 'Aklımı büsbütün kaçırmış olmalıyım,' diye düşündü, kendisine öfkelendi! Yolda, Köslin Caddesi ve Neukölln'de sadece "haydutlar" ile "serseriler"in mücadele ettiğini yazan yalancı gazetelere inanarak komünistlere söven işçiler görmüştü. Herkes böyle düşünüyor diye endişelenmişti... Ama şimdi her mücadelede olduğu gibi, SPD'nin ve burjuvazinin iftiralar atıp, gerçekten de devrimci işçileri serseriler ve suçlu kişiler olarak göstererek eski taktiğe başvurduğunu anladı; amaç diğer işçilerin mücadele edenlerle dayanışmasını, işçilerin birlikte mücadelesini önlemekti.

İçi huzurla doldu, rahatladı. Birden ne kadar yorgun ve aç olduğunu fark etti, bu daha çok ruhsal bir tepkiydi. Sonraki tramvayla sokağa geri döndü.

• • •

Gün içinde sayısız fabrika ve işletmede protesto toplantıları düzenlendi. İlk büyük fabrika olarak, 2500 işçisi olan Manoli, Massary ve Josetti sigara fabrikasının işçileri protesto grevi kararı aldılar, ardından da 2300 işçisi olan trafo fabrikası Ober-Schöneweide kızıl Mayıs komitesinin talimatlarına oybirliğiyle uydu. Kuzey Almanya Rulman Fabrikası da onlara katıldı. Öğlen saat 3'te Leiser ayakkabı fabrikasının çoğu kadın personeli iş bıraktı. Toplam 400 kişilik personeliyle bir diğer ayakkabı firması Huta'nın işçileri ertesi gün için protesto grevi kararlarını ilan ettiler.

Gazeteler, Ruhr bölgesinin Bottrop ve Osterfeld şehirlerindeki bütün madenlerde sabahın erken saatlerinde Berlin'deki olayları anlatan bildirilerin dağıtıldığını haber veriyordu. Maden işçilerinin çoğu, hemen iş bırakmış ve genel grev talep etmişti. Halle'de toplanan ve 77 fabrikanın temsil edildiği bir işçi temsilciliği konferansında Cumartesi için 24 saatlik protesto grevine karar verildi. Hamborn'daki Thyssen III. büyük maden ocağının maden işçileri, ocağa girmeyi reddetti. Prosper II. madenindeki işçiler ise II. ve III. kuyuları zorla kapattırdılar. Ülkenin dört bir yanından fabrikalarla işyerlerinin protesto amaçlı kapatıldıkları haberleri geldi. Berlin'deki şantiyelerde işler bırakılmıştı. Beş fabrikanın bulunduğu koca bir caddedeki işçiler, birlikte protesto grevi kararı aldı. 2 Mayıs akşamında sadece Berlin'de, en büyük salonlarda on beş ayrı protesto toplantısı gerçekleştirildi, hepsi de dolup dolup taştı. Partinin bütün sokak hücreleri toplandı. Kızıl Cephe Savaşçıları Birliği ve Kızıl Gençlik Cephesi, üyelerini meyhanelerde topladı.

Mecliste ise SPD diğer burjuva partileriyle birlikte 1 Mayıs olaylarını Meclis gündemine almayı reddedince, Komünist Fraksiyon "Enternasyonal" marşını söyleyip oturumu dağıttı... Dışarıda, Berlin sokaklarında –polis ateşi devam etti!

Neukölln'deki bir protesto yürüyüşünde üç işçi öldürüldü, yirmi kişi ağır yaralandı. Ordu ve topçu birlikleri seferber edilmiş, geceye hazırlanmıştı. Mücadele devam ediyordu...

VIII
ANNA SON OLARAK YAZILANLARI OKUYOR

AKŞAMÜZERİ şehrin bütün semtlerinden binlerce işçi sokağa geldi. Polis mahalleye girme cesaretini gösteremedi. Ortalıkta sadece çok sayıda "sivil keşifçi" dolaşıyordu. İşçiler, barikatların çok çok dışında Neukölln ve Wedding'deki mücadele merkezlerinin çevresine hâkimdi.

O saatte Hermann trenle geldi. Hiç oyalanmadan Nettelbeck Meydanındaki insan kalabalığı arasından hızla geçti. Polis burayı bile terk etmişti. Sokaktan geçerken evlerde kurşunların açtığı sayısız yuvarlak izi gördü. Merdivende Anna'yla karşılaştı.

"Yoldaşlar nerede?"

"İyi ki geldin, Hermann," diye cevap verdi Anna rahatlamış bir biçimde, "...hepsi senin orada!"

Hermann hızla yukarı çıktı. Mutfağa kadın erkek herkes doluşmuştu. "Selam Hermann, hele şükür!" diye selamladı Kurt onu, "gel, hemen arkaya geçelim!"

Hermann, karısına üstünkörü çocukları sordu ve hemen sonra da yoldaşlarla "Kızıl Oda"ya çekildi.

Kurt olanı biteni kısaca anlatırken Hermann, sessizce sandalyede oturan Paul'e birkaç kere baktı. Kurt, Paul'ün sessiz sedasız görevden alınmasından bahsetmese de Hermann, Paul'ü öylece otururken görünce her şeyi anlamıştı. Kurt'un ne kadar sakin ve açık konuştuğunu duydu. Hermann, bu ağırkanlı insanı tanıyamamıştı. Gece eski Kurt gitmiş, yerine yeni bir insan gelmişti.

Kurt raporunu bitirdi. "Sokakta toplanan insanlarla konuştunuz mu?" diye sordu Hermann. Kurt ona şaşkınlıkla baktı. Lanet

olsun, bütün bu heyecan arasında kimsenin aklına gelmemişti bu! Hermann kızdı. En önemlisi buydu, *Kızıl Bayrak*'ın buraya gelen az sayıdaki nüshası insanları durum hakkında aydınlatmaya yetmiyordu. Üstüne üstlük polis, sabah *Kızıl Bayrak* dağıtıcılarını ablukadan içeri bırakmamıştı.

"Hangimiz doğru düzgün konuşabiliriz ki?" diye özür dilemeye çalıştı Kurt. Hermann, Kurt'un üzüntülü yüzünü görünce elinde olmadan güldü. Gece boyunca başardıklarını düşündü. Ama... konuşmak mı? Hayır... işte bunu başaramazlardı.

Çok geçmeden sokakta Enternasyonal marşı duyuldu. Hermann, devrilen bir inşaat arabası üzerinde duruyor, konuşuyordu...

• • •

2 Mayıs akşamı yaklaşıyordu.

Gelecek gecenin, gelecek saatlerin ne getireceğini kimse bilmiyordu. Bütün burjuva medyası, emniyet müdürlüğünün basın bültenlerini, hiçbir değişiklik yapmadan ve eleştirmeden olduğu gibi kopyalamıştı. Bu haberlere göre sokaktaki ve Neukölln'deki olayları bizzat kendi gözüyle görmeyenler, Berlin'in, ancak polisin "zafer dolu" ilerleyişiyle önlenebilecek bir "devrim" öncesinde olduğunu sanabilirdi.

Thomas, "Kızıl Bülbül"de biri eline bir *İleri* tutuşturunca ve komünistlerin çatılardan, pencerelerden vb. "Polislerin kılına bile zarar vermeksizin mermilerini 14 tabancaya isabet ettirdiklerini, silahları ellerinden düşürttüklerini" okuyunca gülmekten kırılacaktı neredeyse. "Bak hele, bingo!.. buna turnayı gözünden vurmak denir işte! Hepimiz birer keskin nişancıyız ne de olsa," diye bağırdı gülerek.

Sanki polis, bu yalan haberlerle, yani her şeyi büyütüp çarpıtarak, başka başka yalanlarla anlatarak kendi kendini cesaretlendirmek istiyordu. Yoksa Berlin'de hiç kimse, Neukölln'de ve Wedding'deki sokak gibi ufak, yerel olarak sınırlı iki direniş

bölgesinde, en ilkel biçimde silahlı bir avuç işçinin, sokaklarını ve evlerini, 36 saat boyunca, ağır makineli tüfekler ve panzerler gibi modern donanımlara sahip, aralarında el bombası ekipleri de bulunan yaklaşık 14 bin polise karşı başarıyla savunduklarına inanmazdı.

Hermann, Kurt'un bu mücadelelere tek başına girişmemeleri gerektiği düşüncesine şiddetle karşı çıkmıştı. Elbette, sokak stratejik olarak uygunsuzdu, bunu kabul ediyordu Hermann. Ablukaya alınması kolaydı. Ama, dedi, bu tür çarpışmalar her zaman önce sınırlı sayıda yoksul ve kenar mahallelerinde filiz verirdi, çünkü böyle yerlerde bütün halkın desteğini alırdı. Buna en iyi kanıt, 1923 yılında, Hamburg'un kenar mahallesi olan "Gänge Mahallesindeki" Hamburg Ayaklanmasıydı.

"Sen de görüyorsun ki," diye açıkladı Hermann, "dayanabilmenizin tek nedeni sokağın apartmanlarını kullanabilmenizdi. Halk, polise değil de işçilere sempati duymaya başladığı anda mücadele edenler belli bir desteği arkalarında hissederler ve polis attığı her adımla kendini düşman topraklarda bulur."

Kurt'un dün polislerden kaçarken arkasından çarparak kapattığı, ama şimdi parçalanmış ev kapısının bulunduğu loş koridorda duruyorlardı.

Anna, oğlanla birlikte avludan içeri geldi. Bunca zaman hep birkaç dakikalığına görüşebilmişlerdi sadece. Sessizce ve kendi derdinden bahsetmeden arada bir yanında belirmişti, ta ki Kurt yine bir yerlere çağrılıncaya kadar. 1 Mayıs sabahından bu yana bir kere olsun onu engellemeye çalışmamıştı.

Bir gün önce akşamüzeri yaşanan ve Anna'nın ona seslenerek belki de hayatını kurtardığı kısa olaydan bir daha hiç bahsetmemişlerdi. Anna, Kurt hâlâ yaşadığı için sevinçliydi. Şu anda başka hiçbir şeyin önemi yoktu... Nedenini o da bilmiyordu. Onun için her şey hâlâ duygusaldı, tıpkı vahşi polislere duydukları nefretle mücadele edenlerin tarafını tutmaya başlayan sokağın birçok diğer kadını gibi.

Kurt ona iyi niyetle güldü. "Gel Anna, meydana bir gidelim... bakalım neler olup bitiyor."

Hermann oğlanla şakalaştı, çocuklarla dalga geçmeyi severdi. Sonra merdivenleri çıkıp dairesine girdi.

Şu sıra ortalık sakin olsa da, Kurt oğlanı evde bırakmayı tercih ederdi. Ama Anna onu en azından on beş dakikalığına temiz havaya çıkarmak istiyordu. Dün sabahtan beri diğer çocuklarla birlikte odada kapalı kalmıştı.

• • •

Caddeye akşamın ilk gölgeleri düşmüştü bile. Sokağın ufak dükkânlarında kadınlar durmuş, tartışıyorlardı. Bir dükkânda polis mermisi, büyük bir yağ kavanozuna isabet edip onu parçalamış ve yağ sızıp diğer gıdaları bozmuştu. Kurt'la Anna, hasarı kimin ödeyeceğine dair yapılan heyecanlı tartışmayı ta sokaktan duyabiliyorlardı. Herkes gibi kıt kanaat geçinen küçük esnaf için büyük bir kayıptı bu.

Reinickendorf Caddesindeki büyük mağazaların ise neredeyse tamamı kapalıydı veya kepenkleri indirilmişti. Nettelbeck Meydanında yüzlerce insan bir aradaydı, Kurt aralarında sosyal demokrat işçiler de gördü. Tramvay durağındaki bankta genç iki işçi kadın oturuyordu. Yanlarından geçerken Kurt birisinin SPD'li olduğunu işitti. Daha sonra Manoli'nin grevci tütün işçilerinden biri olduğunu öğrendi.

Sanki bu huzurlu, barış dolu meydan havasını tehdit edebilecek tehlikeler yoktu ortalıkta. Kurt ancak şurada burada konuşulanlara kulak kesildiğinde, insanların soruları ve cevaplarında, en ufak bir uyarıyla birlikte inanılmaz bir fırtınaya dönüşebilecek tehlikeli ve tehditkâr bir huzursuzluk hissetti.

Başka mahallelerde yine kanlı çatışmalar yaşandığına dair haberler gelmişti. Ölü sayısının on beşe çıktığı söyleniyordu. Sık duyulan birbirine zıt haberler, huzursuzluğu artırmaktan başka bir işe yaramıyordu. Burjuva akşam gazeteleri ve *İleri*'nin akşam

baskısının duyurduğu polis bültenleri, burada sadece alaylı kahkahalar ve tüh sesleriyle karşılanıyordu. İnsanlar kendi gözleriyle her şeyi görmüştü!

Yavaş yavaş gece çökerken, batan günün loşluğunda insanların yüzleri de ayırt edilemez hale geliyordu.

Hava serinledi. Gaz lambalarının sarı ışıkları yandı. Sadece sokak çevresinde her yer karanlık kaldı. Meydan yavaş yavaş boşaldı, insanlar gruplar halinde protesto toplantılarına çekildi.

Anna, yorulan oğlanı kucağına alıp sessizce Kurt'un yanında yürüdü... Aralarında olanlar tuhaftı. Aniden birbirlerine değişmiş gibi göründüler. Kurt'ta bir şeyler Anna için yeni ve yabancıydı ama aynı zamanda birçok konuda ona daha da yaklaştığını hissediyordu. Kurt, Anna'nın ona zaman zaman yoklayarak baktığını fark edemeyecek kadar önlerindeki geceyle meşguldü, düşüncelere dalmıştı.

Anna'nın sorularını dalgınlıkla ve tek kelimeyle cevaplıyordu. Anna, canını sıkanın ne olduğunu biliyordu ve onunla bu konuda konuşmak isterdi. Düne nazaran bugün her şeyi çok daha iyi anlıyordu zaten. Ama bunu ona nasıl söyleyecekti? Kurt ona inanmayabilir diye korkuyordu. 'Ah,' diye düşündü, 'konuşmak ne kadar da zor!'

• • •

Saat 10'u biraz geçe Pharus Salonlarındaki ateşli toplantı bitmişti.

Avluda da paralel bir toplantı yapmak zorunda kalmışlardı. Hermann görünmüş, sokaktaki durumu kısaca anlatmış ve sonra tekrar yok olmuştu.

Diğer toplantı katılımcılarının arasında Anna, elinden geldiğince hızla eve dönmek için Kurt'la birlikte kalabalığı yarmaya çalışıyordu. Çocuğu da yanında götürmenin aptallık olduğunu şimdi kendisi de anlamıştı.

Kitle yavaş yavaş dışarı kayarken ve Kurt'la toplantının heyecanlı seyrini konuşurlarken birden şiddetli bir itiş kakış başladı. Kurt onu çığlık atıp bağıran insanların arasından boşuna çekmeye çalıştı. Âdeta sıkışıp kalmışlardı. Dışarı akan insanların önünde, sokakta polislerin durduğunu gördü Kurt.

Yaşlıca bir işçi, memurların amiriyle konuşmaya çalışıyordu. Tek görülen memurun heyecanlı yüzüydü. Dehşete düşen işçilerin üzerine coplar iniyordu. Korkunç bir panik havası oluştu!

İnsanlar bu itiş kakış içerisinde, peşlerinde dayakçı polisler, ellerinden geldiğince Müller Caddesinin iki tarafından kaçtılar. Kurt'un hemen önünde bağırıp çağıran bir polis memurunun kızarmış yüzü göründü. Emniyetini açtığı tabancasını kalabalığın arasında sallıyordu. Tabanca her an ateş alabilirdi.

Kurt fazla düşünmedi. Sağ koluyla Anna'yı oğlanla birlikte arkasına doğru çekti. Sol yumruğunu kaldırdı ve polisin çenesinin altına vurdu. Adam geriye sendelerken Kurt elinden tabancayı aldı, Anna'ya bir şeyler bağırdı ve insanların arasında kayboldu. İnsanlar yerde yatan memurun üzerinden atlayarak koşmaya devam etti.

Anna oğlanı kendisine çekti ve ağlayan çocukla birlikte elinden geldiğince hızla caddede koştu.

Arkasında kurşunlar patlıyordu!.. Önündeki bir kız, ince, tiz bir çığlık attı. Birisi bacakları tutamaz hale gelen kızı tutup bir evin koridoruna çekti.

Anna koşmaya devam etti. Dizleri titriyordu. Birkaç kere sendeledi ama tekrar kendini toparladı... dümdüz devam. Hemen arkasında bir polisin uyarı amaçlı çaldığı düdüğünü duydu... Bir yerlerde bir pencere camı şangırdadı ve birden önünde kimsenin kalmadığını fark etti... Arkasında her şeyin soğuk ve boş olduğunu hissetti... Tek başına koşuyordu!

"Dur, olduğun yerde kal!" diye bağırdı biri. Sert adımlarla koşarak yaklaştı. Anna, inleye inleye, nefes nefese koşuyordu, korku ve bitkinlikten sendeleyerek, yalpalayarak... Korkunç bir darbe

kafasının arkasını yaktı. Derisi keskin, içler acısı bir krampa yakalanmış gibi gerginleşti... ayaklarının altından yer çekilirken dizleri çözüldü... Sokak lambalarının oluşturduğu düz çizgi gözleri önünde döne döne yükseldi ve boşaltılan bir çuval yıldız gibi üzerine çöktü... çocuk aşağı düşen kollarından kaydı gitti.

İkinci darbeyi hissetmedi bile. Işıklar derin, kapkara bir gölgenin içinde kayboldu. Anna inanılmaz bir hızla düştü... bomboş, karanlık bir uçuruma. Polislerin onu sertçe kaldırıp, ayakları yere sürte sürte araca sürüklemelerini, bir sıranın altına atmalarını hissetmedi bile. Araç doluydu.

"Hadi karakola dönüyoruz!" diye bağırdı bir memur. Parlak kaskının altındaki yüzü heyecandan kararmıştı. Polisler hızla yola koyulan araca atlayıp kapaklarını arkalarından çekip kapattılar. Araç hafifçe sallandı ve hızla Müller Caddesinden aşağı indi. Bir pencereden birisi arabanın arkasından bağırdı. Evin duvarında bir kurşun patladı.

Araç kapkaranlık Wedding Caddesinin yanından geçerken polisler neredeyse aracın tabanına yüzükoyun yatacaklardı. Ön tarafta bir polis, arkaya çevrilmiş bir makineli tüfekle oturuyordu. Ekip amiri, yol boyunca kolları yukarıda, tahta sırada oturan iki tutuklunun arkasına eğildi. Anna arabanın zıplamaları ve sarsıntılarıyla kendine gelmişti. Kafasının arkasındaki çılgın bir acıyla, hızla bilinci açıldı... Gözünün hemen önünde iki deri tozluğun kara, dik gölgesi, gölgelerin arasında da bir tüfeğin dipçiği duruyordu. Omuz eklemlerinde delici bir batma hissetti. "Tanrım, neler oluyor?" diye sessizce fısıldadı.

Araç bir köşeyi öylesine hızlı aldı ki, suratı hemen önündeki çizmeye çarpıverdi. Anna irkilerek geriye doğru kıvrıldı. Acısı yüzünden hâlâ açık seçik düşünemiyordu. Neler oluyordu? Kurt neredeydi? Ya oğlan! Tanrım, çocuk nerede? Kucağında taşıyordu?!

"Memur bey, memur bey!" Felç edici korku ona birden bütün acılarını unutturdu; Anna bağırıyor ve iki koluyla birden polisin deri tozluğuna sarılıyordu.

"Lanet olası köpek!" Polis, bir dehşet çığlığıyla ayağa fırladı. Yanından geçtikleri bir gaz lambasının loş ışığında, sıranın altında beti benzi atmış bir kadının yüzünü gördüğünde söverek çizmesiyle Anna'yı tekmeledi. "Kapa çeneni!" Anna'nın başı sertçe geri düştü.

Araç ani bir frenle karakolun önünde durdu. Aydınlık koridordan polisler çıktı. "Hadi, aşağı, çabuk hadi!"

Tutuklular hızla araçtan atladı ve dipçik darbeleriyle koridora sürüldü.

"Pencereyi kapat!" diye bağırdı bir polis caddede. İkinci katındaki penceresinde bir şeylerin hareket etmekte olduğu karşıdaki eve, başka bir uyarıda bulunmadan ateş etti sonra.

Yaşlıca bir adam arkadan aldığı bir darbeyle kaldırımda sendeledi. Birisi başına vurdu. Adam çığlık atarak bir başka polisin üzerine yalpaladı, bu polis de onu bir dipçik darbesiyle öne itti. Merdivende birden adamın elleri havaya kalktı ve inildeyerek arkaüstü basamaklara düştü.

"Numara yapma öyle," diye bağırdı polisin biri ve onu tekrar ayakları üstünde durmaya zorladı. Sonra da merdivenden yukarı çektiler adamı.

Anna arabada kalan son kişiydi, olan biteni dehşetle izlemişti. "Hayır, hayır... aşağı inmeyeceğim... hepimizi döverek öldüreceksiniz!" diye bağırdı. Onu yakalayıp aşağı indiren polise çaresizce direnmeye çalıştı.

Dövülenlerin çığlıkları ve imdat sesleri, bütün cadde boyunca duyulabiliyordu. "Kapıyı kapat!" diye bağırdı merdivenlerin başındaki keskin, yüksek bir ses. Sonra da dayak, tutuklananların hepsi yukarı çıkıncaya kadar devam etti.

Hepsi de merdiven sahanlığından, elleri havada, nöbetçi lokaline itildiler. On bir işçi, Anna aralarındaki tek kadındı.

Karakol hazır kıta bekleyen ekiplerle dolup taşıyordu; hepsi de gencecik, heyecanlı yüzlerdi, daha birkaç saat önce takviye için görevlendirilmişlerdi.

"A-ha, kızıl barikat inşaatçıları bunlar. Gel bakalım, haylaz herif!" Yirmi yaşlarında sarışın bir çocuk, bir işçinin suratının ortasına okkalı bir tokat attı. Öylesine... karşılama niyetine! Ha... nasıl da oturdu ama, öyle değil mi? Brandenburg'taki polis okulunda bunu boşuna mı öğrenmişlerdi. Gerçek et, cansız meşin bir toptan daha iyiydi... Domuz hâlâ ayakta durabiliyor mu? Sol üste bir kroşe daha... ahh!.. "İşte böyle oğlum, yere serildin bile..."

Nasıl da kolaymış! Oyun gibi... sanki birisi uzun çimenlerin arasından geçiyor da sopayla yeşil tepelerini vurup koparıyor. Genç polisin içinden sıcak, kuvvet ve cesaretten ibaret bir neşe aktı.

"Adamı kirletiyor da bunlar!" Üniforma kolunun kanlanan kenarını bir mendille özenle sildi. Arkadaşları histerik kahkahalarla güldü.

"Gelsenize... burası çok güzel, sıcacık, sizi Moskoflar."

Pat... ahh! –Bir tutuklu acıyla inleyerek duvara doğru uçtu.

"Seni hayvan herif, kaldır ellerini yukarı!" Genç bir işçi masanın köşesinde yere yığıldı. "Hadi, hadi kalk, tembel domuz, evde al uykunu!" Cop darbenin sertliği nedeniyle ikiye bölündü. Polis öfkeyle bir kere daha, bu sefer yumruğuyla vurdu.

Dövülenler vahşi hayvanlar gibi bağırmaya başladı. Nöbet odasına ter ve ciltlerinin kokusu yayılmıştı. Ama polisler daha yeni ısınmıştı. Kaskların sıkı kayışı kanlarını daha da ateşledi.

Anna, heyecan ve korkudan titreye titreye kapının yanında iki büklüm duruyordu. Ortasında gözlerinin koyu renkli iki koca ateş topu gibi yandığı yüzü, kireç beyazına boyanmıştı. Titreyen elleriyle şalını göğsünün önünde tutuyordu. Sarı saçları dağınık bir biçimde alnına düşmüştü.

"Ha... ha... ha!"

Polisler, genç kadının korkudan bayılacakmış gibi durduğunu gördüklerinde gülmekten kırıldılar. Onunla özellikle eğlenmeliydiler. Lanet kadın güzeldi de!

"Gel bakalım, canım... burada neye ihtiyacın varsa, alırsın!" Birisi Anna'yı öne itti. İşçilerden bazıları yavaşça döndüler.

"Siz duvara dönün, eller yukarı!" diye bağırdı polisler. Sadece genç bir işçi hâlâ Anna'ya bakıyordu. Tutuklananların arasındaki tek komünist oydu ve onun yoldaş Zimmermann'ın karısı olduğunu biliyordu. Bakışı karardı. Tırnakları avucuna battı... Sonra da bağırdı: *"Katiller... Köpekler... korkak köpekler... silahımız olsa!"* Artık daha fazla susamazdı. Ne olursa olsundu. Alayla sırıtıp duran bu vahşi suratların tam ortasına bu sözleri fırlatmalıydı. Burada, savunmasız tutukluların yanında cesurlardı, ama ya *aşağıda*? Orada da emekçilerin yumruklarından korka korka, kudurmuşçasına pencerelerde ve caddelerde gördüklerine ateş etmişlerdi. Hayatlarında bir kez olsun işçiler gibi alın teri dökmemiş zalimler!

Öfkeden kudurmuş, ağlamaklı bağırışı, üzerine yağan darbelerin altında parçalandı. Yedi... hayır sekiz polis öfkeli çığlıklar ata ata üzerine çullandı.

"Lanet olası komünist paçavrası! Kapa çeneni!"

"Vurun, öldürün o domuzu!"

"Dayağı yiyeceksin, aptallaşıncaya kadar!"

Kırmızı, öfkeden çarpılmış yüzler ona vurabilmek için birbirleriyle yarıştı. Genç işçi yere devrildi, elleriyle boşuna başını korumaya çalıştı.

Ama bağırmaya devam etti! Çizmeleriyle yüzünü, açık, haykıran ağzını ezdiler. Ta ki kendinden geçinceye, onlar da hareketsiz bedenini dipçikleriyle yoklayıncaya kadar...

Nihayet nefes nefese kaldıklarında, etraflarına bakındılar. Bazılarının ağızlarında beyaz bir köpük vardı: "Hah, işte... herifin işi bitik... lanet olası!"

Heyecandan konuşamayacak durumda üniformalarını düzelttiler. Tavandan sarkan elektrikli lambanın sacdan abajuru sağa sola sallanıyordu. Işık, köşede bir küme halinde dikilen tutukluların üzerinde titreşiyordu.

Anna titreyerek bir masanın arkasına kaçmıştı; hareket etmeden yüzüstü yatan genç adama baktı... Gür saçlarının arasından, beyaz ensesinden yavaş yavaş, sessizce koyu kırmızı bir şerit, kirli ağaç döşemeye damlayarak sızdı... durmaksızın. Bu oğlanı Kurt'un yanında birkaç kere görmüştü, sessiz ve güvenilir bir yoldaştı Kurt'a göre.

"N'aber domuzlar, gördünüz mü... hepinize aynı şeyi yapacağız... 1 Mayıs nasıl kutlanırmış, öğreteceğiz size, göreceksiniz!" Anna, genç polisin hâlâ koyu kırmızı, öfkeden çarpılmış yüzüne korkuyla baktı. Gözleri dışarı fırlamıştı. Kaskının deri kayışları çenesini vahşi bir biçimde öne itiyordu; parmaklarını açmış, geniş kaslı elini aşağı sarkıtıyordu. Dişlenmiş, kısa, kirli tırnaklarının altındaki şişkin, kırmızı et parçası kabarmıştı. Parmakların arasına kan yapışmıştı! Anna, bildiklerini unutmuştu. Çocuğu ve Kurt için duyduğu korku kalmamıştı. Genç işçinin kanının yapıştığı bu kaslı, kırmızı lekeli ele felç olmuş gibi bakıyor, orada son olarak yazılanları okuyordu; devre dışı kalan zihninde bir şey durmaksızın sızlıyordu: Katilin eli... Katilin eli... Katilin eli!!!

Belki de çoktan aklını yitirmişti.

IX
İKİNCİ GECE

SAAT 11.

Sokağın etrafındaki caddeler boştu. Yıldızsız gökyüzü, evlere ve avlulara çöken simsiyah karanlığın üzerinde asılıydı. Reinickendorf Caddesinde ışıkları kapalı, boş bir tramvay vagonu duruyordu. Ötede beride bina cephelerinin önünde gölgeler belirdi. Karanlık onları tekrar yutuncaya dek dikkatle, sessizce hareket ediyorlardı. Bir yan sokakta iki üç kurşun atıldı, sessizlik bozuldu. Ama sonra ortalık yine sütliman oldu.

Karanlık bir kapı girişinde bir sigaranın kırmızı ateşi parladı ve birkaç saniyeliğine bir işçinin tıraşsız, sarı yüzünü aydınlattı... sokağın öncü muhafızlarından biriydi. Sivil bir arabanın farları kaldırımın üzerinden kayıp geçti. Araba yavaşlayarak giderken, lastikler cam kırıklarının üzerinde gıcırtılı sesler çıkardı. Araç sanki irkilmiş gibi durdu, içerideki ışık söndürüldü. Araba döndü, caddenin bu bilinmez, tekinsiz sessizliğinden uzaklaşıp hızla geri döndü.

Sokağın girişi öyle bir karanlığa gömülüydü ki ancak hemen önünde durulursa giriş olduğu fark edilebiliyordu. Devrilmiş bir inşaat arabasının gölgeli siluetinde küçük, kırmızı bir fenerin hafif ışığı yanıyordu. Arkasında sokak ölüm sessizliği içinde, zifirî karanlık bir delik misali açılıyordu. Hiçbir pencerede ışık yoktu. Sadece "Kızıl Bülbül"ün hasarlı kepenklerindeki birkaç yarıktan, ince ve dar ışık huzmeleri sızıyordu. Buradan sokağa boğuk, mırıltılı, karışık sesler de karışıyordu... Arka odada kısa bir durum değerlendirme toplantısı vardı.

Vakit dardı, bir karar alınmalıydı. Saçma sapan konuşanların sözü derhal kesiliyordu. Halkın direnci arttıkça, bu hazırlıksız, örgütsüz eylemin bütün o uğursuz eksiklikleri ortaya çıkıyordu. "Silahlı isyan," diyordu bazıları. "Neyle?.. Serçe Tesching'ler ve süpürge sopalarıyla mı?!" diye dalga geçiyordu diğerleri. "Yoksa Wedding'de bir iç savaş mı çıkarmak istiyorsunuz?" "Tabii ya! Thomas, Köslin, Ritze ve çevresinin kızıl generali, Hermann da halk komiseri olsun!"

Duman altı kalan ufak salonda herkes kahkahayı bastı. Gerginlik yok oldu. Herkes sakin sakin dinliyordu. "İnanıyor musunuz ki," dedi Hermann ciddiyetle, "parti silahlı isyana çağırdığında birkaç oyuncak tabancamızla ayakta kalabileceğiz? Yoldaşlar, işte o zaman, o gece Berlin bambaşka görünür! Bugün bu haydutlara elimizden geldiğince direnirsek bu henüz devrim olmaz, ki devrim dediğin bambaşka koşullara bağlıdır. Kitlelerin iktisadi mücadelesi, siyasi genel grevler vb. Ama şu anda bunları konuşacak vakit yok."

Karar, polisin mahalleyi tekrar ablukaya almaya başladığı haberi kurye tarafından getirildiğinde, gece yarısından hemen önce alındı. "Kızıl Bülbül"de ışıklar söndürüldü, kapının önünde avluya açılan kepenk kaldırıldı ve dar koridordan işçiler itiş kakış caddeye çıktı.

Kurt, Hermann'la birlikte bir anlığına avluda durup Anna hakkında konuştu. Polisin silahını aldığı andan sonra ondan haber alamamıştı. Daha demin, meyhanede bir komşu kadın Anna'nın tutuklandığını ve oğlanın da kadın bir yoldaş tarafından eve götürüldüğünü söylemişti. Birisi polisin Anna'ya vurduğunu görmüştü. Tüm öğrenebildiği bu kadardı... Belirsizlik onu âdeta çıldırtıyordu. Bir şey söylemeyeceğini, hiçbir sırrı açık etmeyeceğini biliyordu ama polislerin uyduruk tanıklığıyla, isyan, direniş, şiddet veya Tanrı bilir başka ne gibi sebepler yüzünden dava açılabilir ve yıllarca hapis yatabilirdi...

Hermann'ın onu, bizzat karakola gidip Anna'yı aramaktan vazgeçirmesi zor oldu. Kurt'un, komünist olduğu biliniyordu; onu oracıkta içeri atarlardı. Anna'yı ne zaman ve nasıl tekrar görebileceğini bilse yine de giderdi belki.

• • •

Kirişlerin caddede çıkardığı gümbürtü sokağı alarma geçirdi. Kapılara vuruluyordu. Birileri sırayla evlere koştu. Birisi, bir pencereden gürültünün geldiği karanlığın içine doğru haykırdı. Merdiven koridorlarında mumlar ve gaz lambaları yandı. Kadınlar, ellerinde lambalarla kapı girişine indi ve erkeklerin "Kızıl Bülbül" önünde, kirişler ve demir borular arasında çalıştıklarını duydular... İlk adamlar, omuzlarında kiriş ve sopalarla sokaktan gelince ne olduğunu anladılar. Çok geçmeden herkes işin bir ucundan tutmuştu.

"Buraya ışık!" diye bağırdı tiz bir ses. Göz gözü görmüyordu. Sallanan ışıklar, karanlıkta erkeklerin üzerine düşüyor ve "Kızıl Bülbül"ün önünde bir gün önce kurulan barikatın altüst edilen yıkıntılarını üstünkörü aydınlatıyordu. Bütün kapı girişlerinde nokta nokta parıldayan ışıklar belirdi, evlerin yanından geçip bölgedeki şantiyeye koşturdular.

Tahtalar parçalanıyordu. Ani bir patlamayla şantiye binasının kapısı açılıverdi. İnşaat işçileri için hazır duran alet edevat hızla elden ele geçti. "Hey, uyan... sen de el at, hadi!" Kazma, kürek ve baltalar asfaltın üzerinde tıngırdıyordu. Kiriş, çubuk vesaire, ne var ne yoksa alıp götürdüler.

Hermann önce bunlar yekten çıldırdı diye düşündü. Malzemeleri taşıyan insan kalabalığı sokakta yürürken -kiriş ve çubukların grotesk gölgeleri arasında ellerinde lambalarla kadınlar yürüyordu- adamlar yüksek sesle şarkı söylemeye başlamıştı, sanki lunaparkta eğlenceye gider gibiydiler.

"Kapatın çenenizi!.. Polisi davet ediyorsunuz!" diye bağırdı Hermann öfkeyle. Ölüm sessizliğine bürünmüş, abluka altındaki

mahallede, belki de polisin birkaç yüz metre ötede makineli tüfekleri varken, insan nasıl olur da gecenin bir yarısı Enternasyonal'i söylemeye başlar ki?!

Yapılacak bir şey yoktu! Kurak, susuz toprak nasıl suyu kana kana içerse, melodi de insanlara ve koca sokağa sıçrayıverdi. Kadınlar bağıra bağıra, aşağıya el sallaya sallaya karanlık pencerelerini açıp dışarı sarkıyorlardı. Kapılardan koşarak çıkıp geldiler, koca bir kaldırım şarkı söyleyip gülen insanlarla doluvermişti. Dans eden nokta nokta ışıklar, yüksek ev cephelerine birbiri içine geçen uzun gölgeler çiziyordu.

Hermann, dünyanın en önemli nesnesiymiş gibi gaz lambasının silindirini eliyle rüzgâra karşı koruyan yaşlı bir kadın gördü yanında. Lambanın üzerinde, gözleri karanlık iki deliğe benzeyen aydınlık bir çehre, zayıf bir yüz vardı. İnce, kansız dudaklar şarkı söyleyenlere eşlik ediyordu.

"Çılgınlık... tam anlamıyla çılgınlık!" diye düşündü Hermann, ama farklı bir anlamda...

• • •

Yürüyüş alayı, Çimen Caddesinin hemen önünde durdu. Kazmalarla baltalar indirildi. Pat... pat... pat! Taşlardan kıvılcımlar sıçradı. Önce kaldırım taşlarını sağlı sollu iki yana yığdılar, ağır taş plakalar levyelerle kaldırıldı.

"Heyamola... hey, hey, hey! Dikkat, yoldaşlar, bacaklara dikkat!"

Gümmm!

Üç genç işçi, omuzlarında ağır bir gaz lambasıyla sokağın karanlığından ışıklı çembere girdi.

"Dikkat... Yer açın!"... Çattt! Demir boru şosenin üzerine çaprazlamasına düştü.

"Buraya ışık... Grete, aydınlatsana!" Kadınlar lambalarla bir o yana bir bu yana koşturuyordu.

Birden Çimen Caddesinden kısa, boğuk bir patlama sesi duyuldu. Bir aydınlatma fişeği yükseldi.

"Yere yatın," diye bağırdı birisi. Saniyeler boyunca caddenin köşesi, parlak yeşil bir ışıkla aydınlandı. Işıklı fişeğin inişiyle birlikte evlerin üzerinden titrek, uzun gölgeler geçti. Fişek tıslayıp duman çıkararak barikatın hemen önündeki asfaltın üzerinde söndü... Polis bir devriyeyi önden göndermişti. Namludan alev çıkar da bulundukları noktayı belli eder korkusuyla ateş etmiyorlardı sadece.

Üç gölge dikkatle, yönlerini evlere vererek barikatın önüne doğru sürüngü. Bir süre, duvarların grisiyle iç içe geçmiş halde Çimen Caddesinin köşesinde hareketsiz durdular. Bir evin koridorunun çaprazından geçerken yaptıkları telaşlı bir hareket yüzünden gümüşi üniforma düğmeleri parıldayınca, polis devriyesinin nerede olduğu anlaşıldı. Barikatın arkasındaki ışıklar kayboldu. Dan... dan... dan!

Karşıdaki girişte cam pencereler parçalandı... Kısa ama keskin bir silahlı çatışmanın ardından polis geri çekildi. Barikatın arkasındaysa çalışma devam etti.

• • •

Kurt, diğer iki yoldaşıyla birlikte sokağa döndü. Huzursuzlanmıştı. Polis elbette burada olup biteni görmüş olmalıydı. Kısaca Hermann'la konuşup karanlığın içinde kayboldu.

"Kızıl Bülbül"ün önünde sessizlik vardı. Sokağın sonunda kaldırım metreler boyunca açılmış, şose büyük taşlarla dolmuştu. Buradan kolay kolay araç geçemezdi. Nöbetçilerin dikkatini çeken bir şey olmamıştı... Tetikte yürümeye devam etti. Bir evin koridorunda birkaç kadın ayakta birbirleriyle konuşuyordu. Tam önlerine gelince Kurt'u tanıdılar. Yoo... burada da her şey yolundaydı.

Reinickendorf Caddesi karanlık ve sessizdi. Bir taksi Nettelbeck Meydanından caddeye çıktı. Wedding Caddesinin hemen

önünde farlar yakıldı, etraf aydınlandı. Birisi caddenin karşısından taksiye seslendi. Işık yanmaya devam ediyordu. Ancak bir taş camları parçalayınca farlar tekrar kapatıldı; şoför gaz verip son sürat kayboldu.

Kurt, dişlerinin arasından ıslık çaldı. Lanet olasıcalar!.. Arabanın buradan geçmesi tesadüf değildi. Nettelbeck Meydanında polis mi vardı?! –Elinden geldiğince hızla koşarak geri döndü.

X
ÖZEL KUVVET G

95 NUMARALI nöbetçi polis karakolunun karartılmış koridorunda mat parıltılı, yuvarlak çelik kasklar göründü. Yirmi, otuz adet... Kask siperlikleri, genç yüzleri neredeyse kapatıyordu.

Yanan bir sigara izmariti yere uçtu, rüzgâr da katran gibi karanlığa ekipleri karşılayan kıvılcımlar püskürttü. Kemerlere takılmış silah ve süngüler hafiften tıngırdıyordu. Gölgelerin düz çizgisi, sadece üniforma düğmelerinin ışıltılarıyla kesiliyor, evlere yapışarak neredeyse köprüye kadar sessizce uzanıyordu. Sokağın geniş açılı köşesinin hemen ardından Çimen Caddesi başlıyordu. Burada durup biraz beklediler. –Dar üniforma giymiş, bodur bir figür, duvardan ayrılıp sessizce birkaç adım ilerledi.

Çimen Caddesinin geniş, boş ve karanlık şosesi memurun önünde uzanıyordu. Sol tarafta, aşağı yukarı caddenin ortasında karanlık bir dehliz vardı –sokak! Sadece alt kenarda, acınası huzmelerini kol mesafesinde bir karanlığın yuttuğu, ufak, çok ufak ışıklar hareket ediyordu. Rüzgâr, arada sırada boğuk bir patırtıyı taşıyordu. Çelik kask kenarının altındaki gözler, bir gece dürbünüyle evleri ve çatı kenarlarını tarıyordu. Boşuna... gökyüzü ve evler dümdüz, geçilmez bir duvardı.

Duvarın arkasında çıt yoktu. Ekipler, kapıların küçük aralıklarıyla evlerin gölgelerine dalmış, bekliyorlardı. Suskun karanlık ürkütücüydü. Caddelerin o ıssızlığı, açık veya kapalı mı oldukları tam anlaşılamayan siyah pencere boşlukları... köprünün arkasında gölgelere gömülü sokak avluları ve arka evler...

İlk kez kemerlerinde gerçek el bombaları asılıydı, her hareketlerinde bunların tahtadan tutma halkaları karınlarına batıyordu.

Amirleri döndü. Birkaç kısa komut fısıldadı. Alçak sesli, metalik bir çatırtıyla tüfeklerin emniyeti açıldı.

"Hat boyunca dağılın! "

İlk beşi, tüfeklerini deri kayışlarından boyunlarına asmıştı. Soldan beşincisi Çavuş Schlopsnies'ti. Genç polisin normalde hep sakin olan elleri, el bombasının emniyetini sapındaki sac kapağı çevirip açarken titriyordu. Sicimin ucundaki, el bombasının patlamasını sağlayan küçük porselen küre dışarı düştü ve huzursuz parmakları arasında sağa sola salındı. Çavuş öyle şiddetle titriyordu ki, bombaya dokunmaktan bile korkuyordu... bütün vücudu sarsılıyordu. Karanlıkta birisi yanlışlıkla ona çarptı. Çavuş korkarak irkildi. Bir şerit fişek, gürültüyle asfalta düştü. Memur öfkeyle tıslayarak bir küfür savurdu. Caddenin sol tarafındaki karanlık boşlukta birden ışıklar söndü. "Lanet olsun... gördün mü şu yaptığını!" Polis tabancasını hızla çıkardı. Tiz, keskin sesi sessizliği parçaladı.

"Ateş!"

Tak... tak... tak... tüfekler boşluğa doğru yaylım ateşine başladı.

"İleri... m... marş... maaarş!!"

Bağıra bağıra, ağızlarını kocaman açarak, dosdoğru siyah duvara atıldılar. "Ho... hooo... Pen... cereleri kapatın!.."

Schlopsnies sicimi çekti -kaskının kenarı birine çarptı- tökezledi, korkuyla bağırdı... el bombası parmaklarının arasından kayıp yere düştü... düşünmeden koşmaya devam etti. Birkaç metre arkasında büyük bir gürültüyle patlayan el bombası kaldırımı paramparça etti. Toprak ve taş parçaları çavuşun üzerine yağdı...

Sokağın girişi önünde el bombalarının kulakları tırmalayan patlamaları aniden hiddetlendi. Sokak, duvarlar, çatılar ve bütün o tekinsiz gece birdenbire canlanmıştı. Yukarıdan şoseye taşlar düştü, namlular ateş saçmaya başladı. Schlopsnies'in hemen önüne ağır, demirden bir nesne düştü, rüzgârı suratını sıyırarak geç-

ti. Yüzünü hızla yukarı kaldırdı, lanet olası kask! İnsan bu şeyin altında ne bir şey görüyor, ne bir şey işitiyordu. Çatılardan bir şeyler atıyorlardı herhalde? Korunmak için evlerin hemen yanına koştu... Sokağın karanlık boşluğundan uzadıkça uzayan bir çığlık sesi yükseldi... Dan... dan... dan... tak... tak... tak... makineli tüfekler insanların çığlıklarını parçaladı. Bir seferinde komutanın sesini çok uzaktan açık seçik duydu. Schlopsnies artık kimseyi görmüyordu. Korku âdeta boğazını sıkıyordu –yalnızdı, sokağın tükürdüğü bu cehennemde yalnızdı. Anlamsızca karşı taraftaki evlerin pencerelerine ateş etti. Çok yakınından bir gölge koşarak geçti... arkasında mıydı?!

Büyük bir tahta parçası yukarıdan kaldırıma düştü, boğuk bir ses çıkardı, sanki gecenin içinden tükürülmüştü. Yine birileri yanından koşarak geçti. Polisler mi?.. Kızıllar mı? Arkalarından bağırdı, kimse duymadı. Ayakları yere yapışıp kaldı, koşamıyordu, kulaklarında kurşun sesleri ve patlamalar bağıra bağıra yankılanıyordu. Bir taş kaskına çarpıp sekti. "Heeey... Hey... Dur!" diye bağırmaya başladı. Zikzak çizip şosenin üzerinde tökezleyerek koştu... "Kafamda bir kurşun var... kafamın içinde... her şey parçalandı... işim bitti!"

Köprüde peş peşe iki kere polis düdüğü çaldı. Ekipler kısa, hızlı adımlarla zıplarcasına koşarak geri dönüp caddenin köşesini geçtiler ve arka tarafta toplandılar. Hücum başarısız olmuştu!

• • •

Birileri yukarı taşınırken, dar ve karanlık merdivende duran insanlar, diğerlerine hızla yer açtı. Genç bir kadın el feneriyle basamakları aydınlattı. Birisi, yaralıyı kollarının altından, iki kişi de sarkan bacaklarından tutuyordu.

"Aah... aah... ahh!.."

Alçak sesli inilti ve sızlanmalar merdiven sahanlığına yayıldı. İlk merdiven başında Hermann duruyordu, kendi daire kapısını açtı. Başkaları daha vardı orada.

Fenerin ışığı, etrafta duran sessiz, korkmuş kadınların yüzlerini bir anlığına aydınlattı.

"Küçük Otto," dedi birisi sesini alçaltarak, taşıyanların arkasından kapıyı kapattıktan sonra.

Hermann, odada masayı hızla lambanın altına itti. Yaralıyı dikkatlice masanın üstüne bıraktılar. Birisi başının altına bir yastık koydu. Ancak şimdi tam anlamıyla görülebiliyordu: Pantolonun bir paçası kana bulanmıştı.

'Dom dom kurşunu,' diye düşündü Hermann, dişlerini sıktı. Ayak bileği tamamen parçalanmıştı! Dolaptan birkaç bez çıkardı, sargı malzemesi çoktan bitmişti. Kan, et parçaları ve kemik kıymıklarından oluşan bulamacı ellerinden geldiğince sarmaya çalışırlarken, onlarla birlikte yukarı çıkan genç bir kadının elleri Otto'nun kireç beyazı, kirli yüzüne sarılmıştı. Bir anlığına ellerini geri çektiğinde, kadının da tir tir titrediği fark edildi.

Kimse bu genç işçi kadını tanımıyordu, sokaktan biri değildi. Ama Hermann onu hatırladı, bu gece çocuklara ve daha sonra da yaralılara yardım etmeye çalıştığını birkaç kez görmüştü. Kurt, daha sonra onun Nettelbeck Meydanındaki gençlik grubundan bir kadın yoldaşla sohbette gördüğü, Manoli'den sosyal demokrat, genç bir tütün işçisi olduğunu anlattı...

• • •

Saat 4'ten hemen önce nihai baskın başladı. Üstü kapalı sekiz taksi peş peşe, hızlı bir biçimde barikatın çok yakınlarına geldi. Nettelbeck Meydanındaki nöbetçiler, iyi niyetle taksilerin engellenmeden geçmesine izin vermişlerdi.

Barikattaki işçiler daha saklanamadan, sivil giyimli polisler arabalardan atlayıp öfkeyle sokağı taramaya başladılar. Emniyeti açık tabancalarını daha önce yakaladıkları on üç işçiye doğrultarak, bu insanları barikatı dağıtmaya zorladılar. Tutukluları sokaktan gelebilecek saldırılara karşı kalkan olarak kullandılar.

İlk saldırı sırasında Kurt'un küçük kalibreli bir Terzerol'ü* vardı –geniş, ağır elinde silahtan çok oyuncak gibiydi. En azından tamamen çaresiz olmadığını hissetmişti. Ama şimdi cebine uzanınca dehşetle o ufak şeyi biraz önce kirişleri taşırken kaybetmiş olduğunu fark etti. Onun yerine başka bir şey koyma olanağı da yoktu. İstediği kadar küfretsin, işe yaramıyordu. Öyleyse en azından bir blöf yapabilirdi, herifler sadece patlama sesini duyduklarında bile korkuyorlardı nasılsa. Boş karanlık şosenin tam ortasında cebinden Terzerol ateşleme kapsüllerini çıkardı ve hepsini tek tek özenle kaldırımdan çıkarılmış önündeki bir taşa yerleştirdi.

Dan... epey iyi bir patlama sesi çıkarıyordu işte! Sıradaki... dan! Zamanla kapsülü avucundaki ufak bir taşla patlatmayı öğrendi. Ufak bakır parçalarını üçerli, dörderli halde yan yana koyuyordu... bam! Bu daha iyi bir ses çıkarmıştı.

Ciyuuuuv, ciyuuuuv, pat! Kapsül kıvılcımlarının ateşlenen silahlardan çıktığını zanneden ve öfkeyle üzerine mermi yağdıran polislerin kurşunları başının etrafında ıslık çalıyordu. Sağdan soldan kurşunlar kaldırıma çarpıyordu... Kurt, tek başına sokakta oturmuş, ateşleme kapsüllerini parçalıyordu. Aynen lunaparktaki gibi: Vur çekici! Onlar ateş ettikçe Kurt da çıldırıyordu. Sokak öylesine karanlık bir boşluktu ki sadece tesadüfen vurulabilirdi. İki elinde de kara yanıkların oluştuğunu fark etmedi bile. Hatta kapsülü vurduğunda patlamadan başka hiçbir şey fark etmedi. Patlama *esas meseleydi,* patlama olduğu sürece herifler sokağa giremiyorlardı. Polis daha şimdiden oraya, öne yerleşirse, işleri biter, kimse bu lanet olası fare kapanından kurtulamazdı!

On beş dakika sonra polis, yarı yarıya dağılmış barikatın oradan tutuklularıyla birlikte geri çekildi, ama Çimen Caddesinin etrafındaki evlerden sokağın girişine ateş etmeyi yine de sürdürdü. Makineli tüfekler barikatın arkasında hareket eden her gölgeyi tarıyordu...

* Terzerol (İtal.), küçük tabanca. *–Almanca baskı (2016) ed. notu*

Taksilerle gerçekleştirilen bu kalleş saldırıdan sonra işçilerin en önemli mevkileri, pek bir direnç gösteremeden kaybedilmişti.

• • •

Karanlık ev koridorunda Kurt elleriyle duvarları yoklayarak merdivene yürüdü. Birden, irkilerek gerileyen bir kızın sıcak, yumuşak yüzüne dokundu. Bu beklenmedik dokunuş ikisinde de yabancı, merak dolu bir his doğurdu. Soğuk ıssızlığın ortasında birden bir insan bedeninin sıcak yakınlığı belirmişti -birey olarak değil de genel anlamda bir insan bedeni, kim olduğunun o an için bir önemi yoktu- ancak saniyenin onda biri kadar bir süre içinde yerini geçici bir üzüntü hissine bıraktı.

O anda Kurt, sabahın gelecek olaylarını ilk kez sakin sakin ve olağanmış gibi gözünün önüne getirebildi. Çarpışma sırasında kurşunu hiç bitmeyecek makineli bir tüfek dışında başka bir şey isteyemeyecek kadar içine girmişti olayların. Bu olayların siyasi çıkış noktasıyla ilişkisini çoktan kaybetmişti. Ama şimdi her şey geri dönmüştü... bu sefer acımasız bir keskinlikle...

On beş dakikadır her şey donmuştu. Karanlık sokak sakin ve hareketsizdi. Tek bir adım sesi işitilmiyor, tek bir kapı gıcırdamıyordu. Yüzler bir yerlerde suskun ve görünmez halde pusuya yatmıştı; merdivenlerde ve koridorlarda insanlar duruyor... ve bekliyordu. Öyle bir durumdu ki bu, sanki insanlar minicik bir sesin en ince tonunu duymaktan korkarak aniden nefeslerini tutmuştu. Yine de her şey suskun kaldı, dayanılmaz bir biçimde suskun... Keşke dışarıda tekrar ateş etselerdi!

"Ancak hava aydınlandığında gelecekler," dedi kız sakince duvara tekrar yaslanarak.

"Doğru, o zaman elbette..."

Kurt, onu göremiyordu ama önünde duruyordu hâlâ. Bu sakin, biraz derin sesi duymak iyi gelmişti. Bir anlığına dokunduğu kişinin Anna olabileceğini düşünmüştü. Kim bilir şu anda neredeydi? Tuhaf, o anda bunu hiç umursamamıştı. Sokakta olsaydı

belki daha çok endişelenirdi. Dışarıda olanlar için iş bitmişti... öyle ya da böyle. Ayrıca bu kızın sesini daha önce de duymuş olmalıydı! Kurt, bunu düşünemeyecek kadar yorgundu, zaten önemsizdi de.

Yukarıdaki merdiven başında bir kapı çarptı, konuşmalar alçak bir tonda birbirine karıştı ve daha sonra sanki birisi taşınıyormuş gibi yavaş ve dikkatli adımların sesleri geldi.

"Bu Otto olmalı," dedi kız. "Annesinin daha haberi yok, Otto'nun kurye olarak gönderildiğini söyledik ona."

Merdiven koridorunda bir el fenerinin ışığı yanıp söndü ve hemen arkasından bir sedyeyle köşeyi döndüler. Avlunun üzerinden Panke Deresi'ne açılan arka geçide yöneldiklerinde evin karanlık cephesinde bir pencere açıldı. Birisi dışarı eğildi ama hemen sonra pencereyi kapattı, çünkü bir şey görülemiyordu. Yaralıyı taşıyan küçük ekip, avlularla arka sıradaki evlerin arasından sessizce kayboldu. Bu taşımalar gece boyunca devam etti.

"Bak bakalım, arkadan kaçabilir misin," dedi Kurt kıza. Cevap alamadı... gitmişti. Tuhaftı, kiminle konuşmuş olduğunu bile bilmiyordu...

XI
GÜN IŞIYOR...

"BERGER, raporlar neden daha gelmedi?"

"Saat daha altıya on var, müdürüm," diye cevap verdi memur, koltuğunda biraz doğrularak. Önünde, bir hattın dosdoğru Alexander Meydanındaki emniyet müdürlüğüne bağlı olduğu bir dizi telefon cihazı duruyordu.

Emniyet müdürü halının üzerinde tekrar huzursuzca ve sessizce dolaşmaya başladı. Büyük ve konforlu oda, uykusuz bir gecenin o tuhaf havasıyla doluydu; bir şey yapamamanın, yalıtılmışlığın ve belirsizliğin yarattığı gerginlikle daha da dayanılmaz bir hale gelmiş, iyice yoğunlaşmıştı bu hava. Kapıda tekrar tekrar durmuş ve Zehlendorf'daki villasında birkaç gündür görevli olan nöbetçi ekiplerin alçak sesli konuşmalarına kulak kabartmıştı. Keşke köşedeki hoparlörü açabilse veya gramofonu çalabilseydi, böylece bu sessizliğe herhangi bir ses katabilir ve geceyi kısaltabilirdi.

Koltuktaki memur yine uykuya dalmıştı.

Yarım saat önce İçişleri Bakanlığı telefonla, hazır tutulan ordu birliklerinin görevlendirilmesini o gece üçüncü kez teklif etmiş, ama emniyet müdürü bunu reddetmişti. Gece yarısından hemen sonra polis komutanı 3 Mayıs sabahı itibariyle bütün direnişlerin mutlaka bitirileceği sözünü bizzat vermişti. On dakika sonra komutanın arabası -çantada bütün yetkilerle birlikte- emniyet müdürünün villasından ayrılmış, ama şu ana kadar Alexander Meydanından açık tek bir haber alınamamıştı. Acaba bizzat aşağı inse daha iyi olmaz mıydı? Ama komutan bunu şiddetle reddetmişti!

Sinirli sinirli purosunu bir kenara koydu, anlaşılan bu güçlü şey ona artık iyi gelmiyordu.

"Berger, saat kaç?"

Memur irkildi. "Saat altıya iki var, efendim." Bir süre sonra da ekledi: "Belki de efendim koyu bir kahve içmek istersiniz?" Bunu söylerken koltuğunda patronuna doğru yarım yamalak eğildi. Ancak müdürün bunu hiç fark etmediğini görünce kendini yine sessizce koltuğuna bıraktı... 'Her şey yolunda giderse herhalde iki gün özel izin alırım. Ayrıca onun yerinde olmak istemem! Neler hissediyor, kim bilir... sosyal demokratmış!' diye düşündü ve düşünceleri yine birbirine karıştı.

Emniyet müdürünün geniş, biraz şişkin vücudu pencerenin önünde duruyordu. Ağır kadife perdeyi kenara itti. Sabahın ilk gri-mavi, soğuk seher ışıkları, yüksek pencerelerden içeri sızdı, elektrikli avizenin altın sarısı huzmesiyle karıştı, nahoş bir ölü ışığa dönüştü.

Emniyet müdürü, dökme demirden park kapısının önünde, dona dona çizmelerini birbirine çarpan iki nöbetçinin nemli, parlak kasklarını gördü. Sessiz villa bölgesinin uykulu, üzerlerine çiğ yağmış bahçelerinin arkasından, gri, solgun, parlak bir şerit yükseldi. 3 Mayıs!

Terden sırılsıklam şişko yüzünü, hafif, yumuşak bir darbeyle serin cama yapıştırdı. Boş boş beklediği bu saatler, eski metal işçisinin bir boğa kadar güçlü acımasızlığını tahrip edici bir asit gibi kemirmişti.

Sabahın ölü ışığında emniyet müdürünün ifadesiz, camsı bakışlarının arkasındaki kül rengi, şişko yüzü, sarımtırak, korkuyla çarpılmış bir maske gibi dondu kaldı...

• • •

Telefon çaldı.

Memur ayağa fırlayıp ahizeyi hızla kaldırdı. Keskin zil sesi anında kesildi.

"Alo... alo... evet... Sayın emniyet müdürünün odası!.. Evet, yazıyorum... evet... evet. Derhal!" Memur, ahize elinde müdüre döndü:

"Efendim, Kuzey Bölge Grup Komutanı telefonda... harekât beş dakika önce başlamış!"

Müdürün yorgun yüzü rahatladı... gülümsüyordu.

• • •

3 numaralı evdeki Grete merdivenlerden tek seferde iki üç basamak atlayarak indi, peşinde de Manoli'de çalışan koyu renk saçlı, genç tütün işçisi kız. Kapılar çarpıldı ve içeriden sürgülendi. Teneke bir kova merdivenlerden tangırdayarak aşağı düştü ve bir köşede kalıverdi. Panzerin sert takırtıları caddeden bütün binaya doldu.

Tak... tak... tak... tak... trrrrrrtak!.. Makineli bir tüfeğin kısa, keskin havlaması. Gri, kirli koridor duvarlarından kireç ve toz çiseledi. Çarpan bir kapıdan, iki kızın peşinden bir üçüncü kişi çıktı ve ağır aksak merdivenlerden aşağı tökezleyerek indi. Dar merdivenler hâlâ çok karanlıktı.

Grete, koridordan avluya, oradan da arkaya kaçmak üzere tam en alt basamağa ulaştığında dış kapı açıldı. Sabahın gri ışığında karışık saçlı bir insanın keskin silueti belirdi. Sol kolu dimdik aşağı sarkarken elinin üzerinden kara, ıslak ıslak parlayan bir şey sızıyordu. *İleri*'nin gazete dağıtıcısı, polis tarafından vurulmuştu.

Yarı açık kapıdan Grete bir memurun bağıran sesini duydu. Çelik kasklar ve gümüşi düğmeler, sabah sisi ve baruttan bir buğu bulutu içinde parıldıyordu. Bir polis tüfeğini kaldırmış vaziyette koşarak geçti, sokak bağıran ve ateş eden ekiplerle kaynıyordu... Ateş edildi ve boğuk bir patlamayla dış kapının kanadı parçalandı, koridorun karanlığı sokak manzarasını yuttu. Tütün işçisi kız, kapıyı kapatmış, şimdi de ağır demir çubuğu kancalara geçirmeye çalışıyordu.

Dipçikler gürültüyle kapıya vuruyordu.

"Açın yoksa ateş edeceğiz!" diye bağırdı birisi dışarıdan.

"Çabuk, çabuk... kaçın," diye fısıldadı kız korkuyla, demir çubuğu henüz sadece birkaç santimetre tutan kancalara iyice geçirmeye çalışıyordu. Grete yaralıyı sürükleyerek avludan çıkardı. Kızınsa hâlâ peşinde olduğunu düşünüyordu.

Tütün işçisi kız insanüstü bir gayretle bütün ağırlığını demir çubuğa vermişti. İncecik, hafif vücudunu tahta kapıya bastırırken, polislerin dışarıdan kapıya indirdikleri dipçik darbelerine dayanmaya çalışıyordu. Dayan... tek düşüncesi buydu... yoksa ikisinin de işi bitikti!

Kapıya korkunç bir darbe atılınca başı tahtaya çarptı ve kız afallayarak arkaüstü düştü... elleri yavaş yavaş kavradığı çubuktan kaydı... darbe ve silah sesleri kulaklarında gurultulu bir uğultuya dönüştü. Demir, metalik bir ses çıkararak kancadan fırladı... kapı açılmıştı.

Avluya ulaşmaya çalışırken kaçmaktan çok yalpalıyordu. Dan... parmakları açık, kollarını yukarı kaldırdı, dizleri öne hamle yaptı, sonra sessizce koridorun ortasında yüzüstü düştü.

Koridor ve avlu işgal edildi, ev aramaları başladı. Koyu renk saçlı, genç tütün işçisi kız, gri taş zeminde, kanla çamur arasında saatlerce yattı. Polisler öldüğünü düşünüyordu, kimsenin yaklaşmasına izin vermediler. Bir kez ekipten biri yanına geldi, aşağı eğilip parmak uçlarıyla sırtından nemli bir kumaş parçasını kaldırdı. Her tarafı kan, et ve kumaş parçalarından ibaret siyah, ıslak bir bulamaçtı.

"Yakın mesafeden nasıl bir etkisi varmış, baksana!" diye bir arkadaşına yöneldi polis, sonra paçavrayı elinden bıraktı. Birkaç saat sonra tütün işçisi -Sophie Herder- ölmüştü.

• • •

Evler tek tek işgal edildi, daireler darmadağın edildi, dolaplar vahşice açıldı, çocuklar yataklarından çıkarıldı, döşekler yerlere fırlatılıp atıldı. Kızıllar neredeydi? Silahları neredeydi? Kadınlar

dairelerinde polislerin yanında duruyor, kollarını kalçalarına dayıyor, çenelerini tutuyordu. Ağızlarından tek bir kelime bile alınamadı.

"Birilerini yakalamak istiyorsanız, 'keskin nişancılarınızı' arasanıza?"

"Kocanız nerede?"

"Ne bileyim ben nerede, dadısı değilim ya!"

"Evinizde silah var mı?"

"Tabii ki... Bıçak, çatal, kepçe de!"

"Lanet olası soysuz!"

6 numara önünde duran panzerin yanında, Milletvekili G. büyük, siyah şapkasıyla dikiliyor, keyfî tutuklamaları protesto ediyordu. Varlığı, tutuklananları sokaktaki kötü muamele ve hırpalanmadan korudu. Polisler ellerine geçirdikleri kişileri gelişigüzel tutukladılar. Berlin'e bir avuç emekçinin, en modern silahlarla donanmış binlerce polisi üç gün boyunca parmağında oynattığı bir manzara mı sunulacaktı?

"Herifler hâlâ içeride! Sayın Milletvekili. Onları dışarı çıkaracağız, merak etmeyin!"

Memur öfkeyle tekrar sıradaki eve atıldı. Bu kadar bağırmamış olsa belki Kurt'u yakalamış olurdu.

Kurt, avluları ve geçitleriyle sokağı avucunun içi gibi biliyordu. Evden eve kaçmıştı. Ne zaman bir evin aranacağını görse, kimi geçit ve kaçış yollarından soluğu yan binada almıştı. Memurun sesini duydu, küçük avlunun üzerinden koşacak kadar ancak vakti oldu, bir atlayışla çöp varilinin üzerine çıktı, sonra da duvarı aştı. O diğer taraftan kendini aşağı bırakırken polisin kurşunları duvara çarptı. Üzerine kireç ve çamur yağdı.

Şimdi onu görmüşlerdi, birkaç saniye içinde, yeni geçtiği bu ev de aranacaktı. Yakalanırsa başına gelecekleri biliyordu. Kıyı karakolunda onu çok iyi tanıyorlardı.

Birkaç atlayışla kiler merdivenine ulaştı, bir atlayışla da basamaklardan indi. Sol tarafta parti sempatizanlarından birinin

evi vardı, sağ tarafta ise karanlıkta küçük, alçak bir kapı vardı; buraları bilmeyen yabancı biri için neredeyse görünmezdi. Çivili çizmelerin avludaki topuk seslerini duymaya başlamıştı bile.

Kiler kapısının önüne etrafta duran pılı pırtıyı itti ve kapıyı sessizce arkasından çekip kapattı. Şimdi -diye düşündü- ya kurtuldum ya da bir tuzağa düştüm!

İrkildi. Bir şey hareket etmişti. Tavanın altında sadece kırık, kirli camlı dar bir penceresi olan bu ufacık delikte tek başına olmadığını hissediyordu. Nefesini tutan iki kişi birbirini bekliyordu, ikisi de hareket etmedi. Kurt yavaş yavaş karanlığa alıştı. Köşede hareketsiz, karanlık bir topak oturuyordu.

Avluda ateş ediliyordu, bir pencere camı şıngırdadı ve hemen sonra da taşlarda takırdayarak tuz buz oldu. Biri gelip kilerin önünde durduğunda, içeri sızan azıcık ışık da tümüyle söndü.

"Köpek oğlu köpek buralarda bir yerde olmalı hâlâ," diye bağırdı bir polis. Kilerin merdiveninden aşağı adımlar gümbürdeyerek indi. Kurt, alçak kiler kapısına yaslanmayı sürdürüyordu, diğer taraftaki polislerin hırıltılı soluklarını duydu. Kara topak köşede hareket etmeden çömeliyordu.

Birisi topuklarıyla kilerin tam karşısındaki dairenin kapısına vurdu. "Aç kapıyı, polis!"

Azarlayıcı bir kadın sesi cevap verdi, sonra kapı gıcırdadı. "Ne istiyorsunuz... burada kimse yok... kocam salonda!"

Evdeki tek tük mobilya parçasını bile kaldırdılar... Beş dakika sonra da küfrede küfrede merdivenden tekrar yukarı çıktılar...

"Şanslıydık, ha?" diye fısıldadı topak bir süre sonra... Buraya yerleşen evsiz biriydi. Onu yakalasalardı, bu sabah ellerine geçirdikleri diğerleri gibi "isyancı" olarak damgalanırdı.

Dışarıda hâlâ ateş ediliyordu. Kurt şimdilik kurtulmuştu. Devrilen bir sandığın üzerine oturdu, yorgun yüzünü ellerine gömdü ve düşünmeye çalıştı. Hermann neredeydi, Anna nerede? Ya bu gece koridorda gördüğü kız? Diğerleri neredeydi peki? Tam zamanında kaçmışlar mıydı, yoksa Anna gibi onlar da polisin eli-

ne mi geçmişti? Esasen dışarıda neler oluyordu? Niye ateşe devam ediyorlardı hâlâ... *Kime* acaba?.. Peki ya... şimdi ne olacaktı? Her şey böyle geçiştirilemez ya. Yarın gazeteler yine yalan söyleyecekti. Yarın mı? Doğru, yarın yine inşaata gidecekti herhalde, çimento taşımaya... Berlin'de işçiler seslerini çıkarmayacaklar mıydı? Şimdi harekete geçmeli, sarsmalı, aydınlatmalı, her şeyin nasıl olduğunu anlatmalı... onca sosyal demokrat işçiye!.. İnşaattaki yaşlı Tölle... ne yapacak şimdi acaba?!

Birden boğucu kilerde içi daraldı. Bu delikten çıkmalıydı... "Delirdin mi?" dedi diğeri. "Nereye gideceksin ki şimdi?"

"Yoldaşları aramaya!" diye cevap verdi Kurt öylesine, kilerin kapısını açtı...

XII
"EMNİYET MÜDÜRÜ BİLDİRİYOR..."

✲

4 MAYIS 1929 (Polis Raporu)

"Cuma günü ve Cumartesi'ye bağlayan gece ağır yaralı bir şekilde şehrin sağlık kurumlarına yatırılan ve daha sonra hastanelerde ölen kişiler: Hermann Landenberger, 25 yaş, ikameti bilinmiyor, göğüsten vurulma; Ernst Maschloch, 20 yaş, ikameti bilinmiyor, karından vurulma; Martin Baledowski, 21 yaş, Harz Caddesi 2, göğüsten vurulma; Otto Scherwat, 17 yaş, Neukölln, Einhornstrasse 7, karından vurulma; Charl. Makay, *Waitara Daily* muhabiri, Yeni Zelanda, 46 yaş, karından vurulma. Adı geçen bu kişiler Buckow Hastanesinde öldü. Ayrıca Otto Engel, 19 yaş, Tarla Caddesi 45, karından vurulma (Virchow Hastanesinde); Walter Bath, Neukölln, Wehner Caddesi 37, karından vurulma (Şehir Hastanesinde).

Ayrıca üç kişi doğrudan öldürüldü. Hastaneler ve belediyenin ilk yardım merkezleri 29 yaralıyı kabul etti. Ölenlerin sayısı böylece 25'e ulaştı."

• • •

3 Mayıs 1929 (*İleri*)

"Emniyet müdürü bildiriyor: Emniyet müdürü, *Kızıl Bayrak* ve *Halkın Sesi* adlı gazeteleri, ilgili kanunun 7. maddesi, 4. ve 21. paragrafları gereğince, 23 Mayıs günü dahil olmak üzere üç haftalığına yasaklamıştır, çünkü bu gazeteler yazılarıyla Almanya Komünist Partisi'nin, İmparatorluğun anayasal olarak belirlenen

Cumhuriyetçi rejimini sarsıp yıkma çabalarına aktif bir destek vermişlerdir."

• • •

4 Mayıs 1929 (*Hamburg Haberleri*)

"Okurlarımıza, Napolyon'un sözünü hatırlatmak istiyoruz: Öldürülen her bir isyancı, 100.000 vatandaşın hayatının kurtarılması demektir. Yüzlerce kişinin tutuklanmasına mukabil sadece *az sayıda* (!) ölü olmasının yerine, bu oran tersine olsaydı, vatandaşlar bugünkü hükümete güvenebilirdi..."

• • •

4 Mayıs 1929 (*İleri*)

"ERKEN İLKBAHAR"

"... aşkın, güzelliklerin ve o hoş kokuların vakti geldi. Biz mutlulukla dolup taşanlara, biz zevkine varanlara, biz umut edenlere, beklenti dolu olanlara, kutlu olsun.

Pan, hayatın neşeli tanrısı, şükran duygularımızı kabul et; bizden farklı olarak, nefret etmemiz için, çilekeş keşişleri, kurumuş kış ruhlarını binlerce yıldır donmuş şarkılarıyla kurak bozkıra yerleştirdiğin için. Gülümseyerek dolanıyor gerçek hayatın dansçıları etraflarında, beyaz ve kırmızı çiçek, açık ve koyu renkli göz, erguvan renkli yanak ve vaat dolu şişmiş dudaklar olarak.

Erken ilkbahar, sonsuz hazzın şarkısı, kıyısız mutluluk denizi, sevinç nidalarıyla masmavi dalgalarına atlıyorum. Üzerimde bir araya gelsin hepsi.

HEİNRİCH BRÄM"

• • •

4 Mayıs 1929 (Özel Haber)

"Dün akşam ve gece boyunca yine şiddetli çarpışmalara sahne olan ayaklanma merkezleri Wedding ve Neukölln'de huzuru

sağlamak ve ayaklanmacıları bertaraf etmek amacıyla, aşağıdaki önlemlerin alınması emrini verdim:

Akşam saat 9'dan sabah saat 4'e kadar aşağıda belirtilen caddelerde sokağa çıkmak kesinlikle yasaktır. Sadece doktorlar, ebeler ve sağlık personeli için bir istisna söz konusu olabilir. Binaların koridorlarında ve aralıklarda ve kapı girişlerinde durmak kesinlikle yasaktır. Caddeye bakan pencereler, belirtilen saatlerde kapalı tutulacaktır. Ayrıca caddeye bakan odalarda da belirtilen saatlerde ışık yakılmayacaktır. Bu emirlere riayet etmeyen ev sahipleri pencerelerine polis tarafından ateş edilmesi tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar.

Sözü edilen semt ve caddelerde, gündüzleri de ev koridorlarında, aralıklarda ve kapı girişlerinde kimse beklemeyecektir. Polis, kimsenin gerektiğinden daha uzun süre caddede bulunmamasına özellikle dikkat edecektir. Belli bir varış noktası olmadan caddede dolaşan kişiler tutuklanacaktır. Üç veya daha fazla kişinin bir arada yürümesi yasaktır. Bisiklet sürmek yasaktır. Anılan semtlerdeki restoranlar ve içkili mekânlar akşam saat 9'da kapatılacaktır...

Bu kurallara uymayanlar, hayatını tehlikeye atmış olacaktır.

Emniyet Müdürü

İmza: Zörgiebel." (Kaşe)

• • •

5 Mayıs 1929 (*Halkın Gazetesi* – Mosse)

"... Emniyet müdürünün dün talimatını verdiği 'özel önlemler', polisler arasında körü körüne bir ateş etme hevesini tetiklemiş görünmektedir ve bu şekilde serbest kalan polis savaş makinesinin şu anki körlemesine kudurmuşluğu -ne yazık ki bunun için başka bir ifade bulamıyoruz- kamusal anlamda bir tehlikeye dönüşmüş durumdadır... Bundan böyle hiçbir şey eskisi gibi olmayacak."

• • •

6 Mayıs 1929 (Polis Raporu)

"Emniyet müdürü bildiriyor:

"... Yasak bölgeye girilmemesi yönündeki uyarımız ve alınan tedbirlere uymayan herkesin hayatını tehlikeye atacağı konusundaki bilgilendirmemiz, çeşitli kişiler tarafından dikkate alınmamış ve bu kişiler zarar görmüşlerdir... Ölümcül ateşin hangi noktadan açıldığı belirlenememiştir."

• • •

6 Mayıs (W.T.B. Haberi)*

"Berlin savcılıkları, 1 Mayıs kutlamalarında öldürülenlerin naaşlarına kanunen el konmasına ve gömülme izinlerine, ancak resmî otopsi işlemlerinin ardından karar verecektir. Otopsi işlemleri gelecek günlerde gerçekleştirilecektir.

Mahkeme emriyle yapılacak otopsiler, Neukölln ve Berlin-Wedding sorumlu hâkiminin huzurunda, birisi mahkeme tarafından atanacak bir hekim olmak üzere iki hekim tarafından gerçekleştirilecektir."

• • •

14 Mayıs 1929 (Yazılı İfade)

"Makine dizgicisi Paul Waldowsky, karısı Jenny eşliğinde hazır bulunmaktadır; sırasıyla 54 ve 49 yaşındalar; Berlin SO 36, Harz Caddesi 2, ön cepheden 2. katta ikamet etmekteler; tramvay abonelik kartıyla kimlikleri belirlenmiştir; SPD üyesi ve Alman Dizgiciler Derneğine üyedir; aşağıda verdiği bilgileri gerekirse yemin ederek tekrarlamaya hazırdır:

Karım, Neukölln'deki Martin Luther II Kadınları Yardımlaşma Derneği üyesidir. Dernek 3 Mayıs 1929 tarihinde, akşam

* Wolffs Telegraphisches Bureau: O dönemin önde gelen Alman haber ajansıdır – *Almanca baskı (2016) ed. notu.*

saat 7'de Kliems Salonlarında bir ilkbahar kutlaması planlamıştı ancak kutlama dernek başkanı Papaz Leist tarafından polisin talimatıyla iptal edildi. Bunun üzerine ikimiz, iki ailenin de bize eşlik etmesiyle Neukölln'deki Kayzer Friedrich Meydanında bulunan Aschinger Pastanesine gittik. Saat 11'e doğru evimize ayak bastığımızda, her zamankinden farklı olarak 20 yaşındaki oğlumuz Martin evde değildi. Ertesi günün sabahında oğlumuz Martin'in polis tarafından vurulduğunu (sırttan vurulma) büyük bir dehşet içerisinde öğrendik. Olayın nasıl ve nerede yaşandığına dair bilgileri bugüne kadar öğrenemedik. Tek bildiğimiz, bunu da Neukölln'de Erck Caddesindeki nöbetçi ilk yardım biriminin doktorundan öğrendik, dört erkeğin oğlumuzu akşam saat 9.55'te bir taksiyle ölü olarak buraya bırakmış olduklarıdır. Diğer yandan 4 Mayıs 1929 günü, yani ertesi gün, öğleden sonra saat 3 ile 5 arasında, evimize ulaştığımızda, bir polis çavuşu tarafından imzalanmış ve oğlumuzun Neukölln Hastanesinde bulunduğunu bildiren bir not bulduk. Oğlumuz Cumartesi günü, yani 11 Mayıs tarihinde buradan alınarak gömüldü (Jacobi Mezarlığı).

Şunu da belirtmek isterim ki Erck Caddesindeki nöbetçi ilk yardım biriminin doktoru, oğlumun teslim edilmesinden sonra yaptığı muayene ve kontrollerle ilgili ayrıntıları aktarırken, Neukölln'deki Mainz Caddesinde bir cenaze taşıma aracına bile ateş edildiğini açıkladı.

Şu ana kadar oğlumuzun evraklarını almış durumdayız, ama çıkarken yanına aldığı daire anahtarı ve içinde para bulunan cüzdanını henüz alamadık.

Kendi gözlemlerimden hareketle şu aşağıdaki olayı da eklemek isterim:

Akşam saat altı buçuk civarında Neukölln'deki Friedrich Caddesinde, bir araç üzerinde bulunan iki polis memurunun, yakasında kırmızı bir karanfil taşıyan ve yanlarından geçen bir

bisiklet sürücüsünü, söz konusu kişinin onlara dönük en ufak bir hareketi olmaksızın, ensesinden yumrukladıklarını gördüm.

Berlin, 14. 5. 29

O. O. İ.*

İmza: Paul Waldowsky

Jenny Waldowsky, kızlık soyadı: Renfand"

• • •

Prusya İçişleri Bakanı, II, 1420, V.

Berlin, 3 Mayıs 1929

Alıcı: Kızıl Cephe Savaşçıları Birliği Federal Yönetimi

Suret Emir!

21 Temmuz 1927/2 Haziran 1927 tarihli Cumhuriyetin Korunmasına Dair Kanunun 14. maddesi ve ayrıca 7. maddesiyle bağlantılı olarak (CKDK. I., sayfa 585, sayfa 125) ve 12 Şubat 1926 tarihli Anılan Kanunun Uygulanması Yönetmeliğiyle bağlantılı olarak (CKDK. I., sayfa 100) ve 19 Nisan 1908 tarihli İmparatorluk Dernekler Kanununun 2. maddesi (CKDK, Sayfa 151) uyarınca ve İmparatorluk Ceza Kanununun 129. maddesiyle bağlantılı olarak, Prusya Krallığı bölgesi içinde, İmparatorluk Hükümetinin de onayıyla (Severing, Müller, Hilferding ve Wissell**), Kızıl Gençlik Cephesi ve Kızıl Denizciler dahil bütün kurumlarıyla birlikte Kızıl Cephe Savaşçıları Birliği'nin feshedilmesine karar verilmiştir, çünkü eylemleriyle adı geçen yasal hükümlere zıt bir amaç güttükleri anlaşılmaktadır.

Söz konusu örgütlerin mal varlıklarına, Cumhuriyetin Korunmasına Dair Kanunun 18. maddesi ve 22 Mart 1921 tarihli Kanunun 3. maddesi uyarınca İmparatorluk adına el konulacaktır.

---

* "Okundu, onaylandı, imzalandı" anlamına gelen bir kısaltma -*Almanca baskı (2016) ed. notu*

** Hepsi de SPD liderleridir. -*yazarın notu*

El koyma işlemleri yerel polis yetkilileri tarafından gerçekleştirilecektir.

(Kaşe)
İmza: Grzesinski

• • •

12 Mayıs tarihinde Almanya Komünist Partisi'nin Kuzey alt bölge sekreterliği, geçen hafta Köslin Caddesi hücresinin, mahalle sakinlerinden 180 kişiyi Komünist Parti'ye yeni üye kaydettiği haberini aldı. Polisin vurduğu işçi Schäfer'in 5 erkek kardeşi de partiye katıldı ve kardeşlerinin mezarı başında yapılan anmada, onun kanının yerde kalmayacağına ant içtiler. Halk sokağı matem bantlı bayraklarla süsledi.

• • •

Va S. Reg. 903/29, No. 1
Konu B I 759/29
Basın Bülteni

Dresden, 13 Mayıs 1929

KARAR

Vatana İhanet ve Kamu Huzurunun Tehlikeye Düşürülmesi nedeniyle, "Werner Hirsch, Uluslararası İşçi Yayınevi, Berlin" adresi tarafından yayımlanan "Berlin'de Kanlı 1 Mayıs" adlı broşürün adı bilinmeyen yazarı aleyhinde açılan davada, Dresden Savcılığının talebi üzerine iş burada anılan broşüre *el konulması* talimatı verilmiştir.

Anılan broşürün içeriğinde -ki bu broşür bazı yerlerde paralı ama genelde ücretsiz olarak dağıtılmıştır- Alman İmparatorluğu anayasasının şiddet uygulanarak değiştirilmesi şu ya da bu biçimde açık olarak talep edilmektedir ve kamu huzurunu tehlikeye düşürecek biçimde halkın çeşitli sınıfları karşılıklı şiddet eylemlerine açıkça teşvik edilmektedir.

Mesela 27. sayfada aşağıdaki gibi denilmektedir:

"Zörgiebel, Sosyal Demokratlardan gelen talimatlarla hareket etti. Zörgiebel'in suçu, tek bir kişinin suçu değildi. Bu adam -ki eski Prusya başçavuşu tipini temsil ediyor görünmektedir- kana susamış rolü için, acımasız bir zalimliğin yanı sıra yontulmamışlık, dar kafalılık, bağnazlık ve cehalet gibi gerekli bütün özellikleri, tıpkı Noske gibi taşısa da, Berlin Mayıs günlerinde işçilerin akıtılan kanıyla ilgili sorun, sadece Zörgiebel'in sorunu değildir."

Sayfa 28:

"SPD kan dökülmesini istedi."

Sayfa 29:

"KPD ve silahlı ayaklanma. Komünistlerin niyetlerini ve planlarını gizlemeye ihtiyaçları yoktur. Komünist Parti, devrimci bir partidir ve sosyalizmin ön koşulu olarak amacının kapitalist düzeni devirmek ve proletarya dikatörlüğü kurmak olduğunu inkâr etmemektedir."

Bu, İmparatorluk Ceza Kanunu, 81. maddesi, 2. paragrafı ve 86. maddesi uyarınca suç teşkil etmektedir.

Bu nedenle ve söz konusu broşür işlenen suç veya cürüm için delil oluşturduğundan ve toplatmaya tabi olduğundan, emredilen el koyma gerekçelidir.

(İmparatorluk Ceza Kanunu, 94., 98. maddesi)

Dresden Asliye Mahkemesi, V. Böl.

İmza: Busch

• • •

24 Mayıs 1929 (Gazete haberi)

"Sosyalist İşçi Gençliği'nin (SPD'nin gençlik örgütü) Berlin-Lankwitz bölge grubu, Mayıs yürüyüşlerine katılan eski SPD üyesi Otto Mücke'nin Sosyal Demokrat Parti yönetimince verilen ihraç kararını protesto etmek üzere ve başka konuları da içerecek şekilde aşağıdaki kararı almıştır:

'Kurul üyelerimizin ve parti temsilcilerimizin 1 Mayıs yürüyüşüne katılmasını onaylıyoruz. 1 Mayıs'ta yaşanan kanlı olayların ardından SPD basınının yürüyüşe katılan işçiler aleyhinde yürüttüğü karalama kampanyası bizleri de incitmektedir. [Zörgiebel'in –yazarın notu] Yürüyüş yasağını münferit bir olay olarak görmüyoruz; tam tersine, SPD liderlerinin gitgide işçilerin çıkarlarını değil kapitalistlerin çıkarlarını dikkate aldığının yeni bir kanıtı olarak değerlendiriyoruz. SPD'nin bu gelişimi karşısında öfkeliyiz ve tam da bu noktada Sosyalist İşçi Gençliği'nden ayrıldığımızı beyan ediyoruz.'"

• • •

Bochum, 24 Mayıs (Muhabirimizin özel haberi).

"Bochum'da Werne belediyesinin belediye meclisi üyesi ve yerel Sosyal Demokrat bölge grubunda uzun yıllar başkanlık yapan Hugo Dreckmann, komünist gazete *Ruhr'un Sesi*'nin editörler kuruluna başvurarak Komünist Parti'ye alınmayı rica etmiş ve sosyal demokrat üye kartıyla birlikte, attığı bu adımı siyasi olarak ayrıntılı bir biçimde gerekçelendirdiği bir makaleyi de, yayınlanmak üzere gazetemize göndermiştir. Dreckmann, 1 Ekim 1904'ten bu yana, yani yaklaşık 25 yıldır Sosyal Demokrat Parti üyesi idi."

• • •

26 Mayıs 1929 (*İleri*):

(Editörler kurulu - Magdeburg SPD Parti Kongresinin Açılışına)

"... Memnuniyetsizlik bir kere sosyal demokrasinin fıtratında olduğundan, meclis siyasetinin sonuçlarından memnuniyetsizlik de, eleştiriyle birlikte, bugün de her zaman olduğu gibi varlığını sürdürmektedir. Ama parti saflarında, işçilerin davasının başka bir parti, grup veya toplulukta daha iyi savunulabileceğine dair herhangi bir düşünce söz konusu değildir. Bazıları partinin kimi

konularda, şu anda göründüğünden farklı davranmasını istiyor olabilir belki, ama emekçi halkın davasını zafere taşımanın yalnızca partinin kaderi olduğuna herkes inanmaktadır.

FRİEDRİCH STAMPFER"

• • •

26 Mayıs 1929
Emniyet Müdürü
Bölüm IA
Günl. -No. 458 IA 1/29

Kızıl Bayrak Editörler Kuruluna, Berlin C 25
Küçük Alexander Caddesi 28

Ekte, bugün yayınevine ve *Kızıl Bayrak* editörler kuruluna gönderilen yazının tasdikli suretini bilgi ve dikkatinize sunuyorum.

İmza: Zörgiebel
Onaylayan: Peters - Emn. Md. Yardımcısı
(Kaşe)

İşbu belgeyle ve 21 Temmuz 1922 tarihli Cumhuriyeti Koruma Kanununun 7. ve 21. maddeleri uyarınca (İmparatorluk Resmî Gazetesi s. 585), diğer bağlı yayın organları *Halkın Sesi* ve *Halk Nöbeti* ile birlikte *Kızıl Bayrak* gazetesini, 22 Haziran 1929 tarihi de dahil olmak üzere 4 haftalık bir süre için yasaklıyorum. Bu yasak, kendilerini yeni bir yayın organı gibi gösteren ama içeriklerine bakıldığında eskisiyle aynı oldukları anlaşılan yayınları da kapsamaktadır. Bu talimat aleyhinde, tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde şikâyette bulunulabilir. Şikâyet, şikâyet yazısının iki suretinin eklenmesiyle birlikte doğrudan şahsıma tevdi edilmelidir.

GEREKÇELER:

25 Mayıs 1929 tarihli ve 104 sayılı *Kızıl Bayrak*'ta "Moskova mı suçlu?" makalesinde, "İzinli veya yasak... mücadele devam edecek" paragrafında aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

"Komünist Parti ve devrimci proletarya, 1 Mayıs mücadelelerinden güçlenerek çıktı. Nihai sonucu belirleyecek bir çarpışma provokasyonuna gelmediler, ama mücadeleye girdiler ve ister izinli ister yasak olsun, bütün araçlarla mücadeleyi sürdürecekler. Sömürülen ve ezilen kitlelerin öncü gücü olarak Komünist Parti, 1-3 Mayıs tarihlerindeki Zörgiebel cinayetlerinin, tarih tarafından ölüme mahkûm edilen kapitalist sistemin hizmetinde hareket eden sosyal faşizmin acımasız vahşetinin, işçi sınıfının demir gibi bükülmez iradesi ve fedakârlığına çarpacağı sınıf mücadelesinin yeni bir aşamasını başlattığını bütün açıklığıyla beyan etmektedir. Kapitalist rejimin yol açtığı bütün korkuları, milyonlarca insanın sömürülmesini ve yaklaşan emperyalist savaşın hunharlıklarını sona erdirecek tek gücün, sadece burjuva devletinin şiddetle devrilmesi olacağını yüksek sesle ve açıkça ilan etmektedir."

Aynı sayıda, "Berlin Kanlı Mayıs'ı Hakkındaki Gerçek" makalesinin, "Berlinli İşçiler Yürüyor" paragrafında şöyle yazılmaktadır:

"Aslında, polis terörüne rağmen 1 Mayıs'ı biçimlendiren tanı da işçi kitlelerinin kahramanca mücadele disiplini ve kararlı direnişleriydi. Polisler kudurdu, dövdü, su fışkırttı –kitle olduğu yerde kaldı. Polis kordonları toplanan işçileri, erkek ve kadın ayırt etmeksizin, sadist atlı polislerin vahşetiyle bir meydandan aşağı kovaladı, atlarını kalabalığın üzerine sürdü, ancak sadece dakikalar sonra kitleler tekrar ayaktaydı, caddeyi tekrardan işgal etmişti. Berlinli işçiler kahramanlıklarıyla, bu 1 Mayıs'ta harikulade bir zafer kutladılar!"

Bu açıklamalar, Berlinli işçilerin emniyet müdürlüğünün talimatlarına karşı dirençlerini yüceltmektedir. Komünist Parti'nin

1 Mayıs'tan önce *Kızıl Bayrak*'ta ve başka yerlerde tekrar tekrar dile getirilen, 13.12.1928 tarihli yürüyüş yasağına kesinlikle uymama ve dahası yasağı şiddetle ihlal etme yönündeki yaklaşım ve taleplerinin doğal bir uzantısıdır.

Bu tür taleplerde, Komünist Parti'nin Ceza Kanununun 129. maddesi uyarınca devlet düşmanı bir örgüt olduğunun kanıtı bulunmaktadır, zira amaçları veya çabaları yönetimin tedbirlerini yasadışı araçlarla, yani şiddetle engellemek veya zayıf düşürmektir. "Kapitalist rejimin yol açtığı bütün korkuları, milyonlarca insanın sömürüsünü ve yaklaşan emperyalist savaşın hunharlıklarını sona erdirmenin sadece şiddet yoluyla mümkün olduğunu" beyan eden açıklamalar, anayasayla belirlenen Cumhuriyet rejiminin altının oyulması, hatta anayasanın şiddet yoluyla ortadan kaldırılmasına hazırlık olarak hizmet etmektedir. *Kızıl Bayrak*, partinin yayın organı (bkz. gazetenin başlık ve manşetleri) olarak Komünist Parti'nin bu tür açıklamalarını sütunlarında yayınlamasıyla devlete düşman bir örgüt olan KPD'nin çabalarını eylemleriyle desteklemektedir. Dolayısıyla Cumhuriyeti Koruma Kanununun 7. ve 21. maddelerindeki koşullar karşılanmıştır. Böylece yasak hukuken geçerlidir.

Yasağın geçerlilik süresi için azami ölçü belirlenmiştir, zira gazete aynı gerekçeyle 2-23 Mayıs 1929 tarihlerinde de yasaklanmış, buna rağmen aynı yayın politikasını sürdürmüştür.

İmza: Zörgiebel
(Emniyet Müdürü Kaşesi)
Onaylayan: (okunmuyor)

XIII
SON VE BAŞLANGIÇ...

KURT Zimmermann, 28 Mayıs akşamı her zamanki gibi yorgun argın evine döndüğünde, karanlık avludan geçerken, mutfak penceresinde 1 Mayıs 1929 tarihinden beri olduğu gibi yine ışık olmadığını fark etti. Hermann'ın karısı ona seslendi. Kurt'a, arka sayfasında polis kaşesi bulunan bir mektup gelmişti. O da, sokaktaki aileleri yıllardır tanıyan postacıdan duymuştu. Kurt'un yüzündeki ani değişikliği fark edemeyecek kadar kararmıştı avlu. Kurt, ona cevap vermeden hemen dairesine açılan yan kanadın alçak girişinde kayboldu. Mutfaktaki gaz lambasının beyaz cam çanı, titreyen elleri yüzünden hafifçe sallandı...

Dar, resmî, ufak bir zarf; arkasında da yuvarlak, mavi bir mühür. Ön tarafında gönderenin adını belirten bir ifade yoktu. Mektubu ışığa tuttu, sanki bu şekilde özel bir şey anlaşılabilirmiş gibi. Birkaç dakika daha bekledi, –sonra zarfı yırtıp açtı:

Berlin Hapishane Hastanesi
Lehrter Caddesi
Günl.-No. III/126/29
Bölüm IA

Berlin, 27 Mayıs 1929

Sayın Kurt Zimmermann
Berlin K. Köslin Caddesi, 6

6 Mayıs 1929 tarihli yazılı dilekçenize cevaben; kızlık soyadı: Berthold, "Berlin K., Köslin Caddesi 6" adresinde ikamet eden soruşturma tutuklusu Anna Zimmermann, şu sıralarda Berlin

Hapishane Hastanesi, Lehrter Caddesi, Böl. G, Salon 4, Yatak No. 32'de bulunmaktadır.

Ziyaret izni talepleri, yukarıda anılan dosya numarası belirtilerek üç gün öncesinden Hapishane Yönetimi, Berlin-Moabit, Lehrter Caddesi adresine iletilmelidir.

Hapishane Hastanesi Yönetimi
İmza: Hermann, Adli Zabıta
(Kaşe)

Bugünlerde Kurt'la özel olarak ilgilenen Hermann'ın karısı, bir saat sonra avlu penceresinden mutfağa baktığında, Kurt'un başını iki eli arasına almış mutfak masasında oturduğunu gördü. Gözlerini mektubun bulunduğu masaya dikmiş, hareket etmiyordu...

• • •

Üç gün sonra

Kurt, bir kadın gardiyanın arkasından uzunlamasına bir odaya girdi, solda ve sağda birer sıra boyunca yan yana, gri boyalı yataklar, ayrıca yataklarında dikilip adama baktıklarında gardiyanın kendilerine çeki düzen vermelerini söylediği kadınlar vardı. Kurt gözleriyle karşısındaki yüzleri tek tek süzdü, bir an parmaklıklı pencerelere takıldı ve sonra Anna'yı aramaya devam etti. Bir yatakta, kollarında bir çocuk varmış gibi düğümlenmiş kirli bir mendili nazikçe sallayan bir kadın yatıyordu. Beyaz yüzünde meftun, mutlu bir ifade vardı; alçak, anlaşılmaz kelimeleri sevgi cümlelerine dönüşürken elleri sonsuz bir yumuşaklıkla mendili okşuyordu. Yanındaki kadın, gardiyanın arkasından, Kurt'a yaramaz ve samimi bir hareket yaptı ve alnına vurdu, yüzüne de çirkin bir sırıtış yerleştirdi. Arkasında bir kadının kısa kahkahasını duydu.

Gardiyan son yatağın yanında durdu.

"Bugün ilk kez ateşi yok," dedi Kurt'a, "yoksa görüşme izni verilmezdi herhalde. On dakikanız var!"

Kurt, ne söylendiğini işitmedi bile, sadece yastığın üzerindeki incelmiş, kanı çekilmiş yüzünü gördü onun, mavi damarların sanki ipince bir camdan tabaka altındaymış gibi durduğu şakakları neredeyse çökmüştü. Alnının altındaki iki koyu renkli halkalı gölgeden, yepyeni, yabancı bir şeylerin bulunduğu gözleri bakıyordu ona.

Bu –Anna mıydı?!

Bugün ilk kez zihni açıktı. Günler ve geceler boyunca çok şiddetli ateşi vardı ve tifo nöbetlerine yakalanmış gibiydi. Buraya nasıl geldiğini hiç bilmiyordu. Kurt, ince, tuhaf biçimde kuru elini, sanki mavimsi beyaz, kırılgan porselendenmiş gibi dikkatle parmakları arasında tuttu.

Gardiyan kadın birkaç kez konuşmayı kesmeye çalıştı. Anna sürekli sokaktaki insanları sorup duruyordu. Gazete okumamıştı, koğuşa yeni gelen bir kadından tutuklandıktan sonra Berlin'de olan bitenleri henüz bu sabah öğrenmişti. Aynı şekilde, partiden bir avukatın hastaneye götürülmesini ayarladığını da öğrenmişti. Kurt'a, kendisine isyan ve devletin otoritesine karşı gelme nedeniyle dava açıldığını anlattığında, ilk kez bir miktar gülümsedi.

"Ama, Anna, bu tam bir çılgınlık!.."

"Değil, çocuğum, eskiden çok aptalmışım. Ama bana bunu neden hiç söylemedin? Bu işlerin 'devletin otoritesine karşı gelmek'le bir ilgisi olmadığını ben de düşünürdüm. Biliyor musun, başlarda katılmadım çünkü senin için endişeleniyordum. Ama sonra... her şey farklı gelişti. Bu devlet otoritesine karşı, her zaman 'tarafsız', partiler üstü gördüğüm bu devlete karşı 'direnmenin' sınıf mücadelesiyle ilgili olduğunu bilmiyordum. Çocuğum, işçilerin her hak mücadelesinin bu devlete karşı bir mücadele olması gerektiğini öğrendim. Karakolda küçük Willi'yi öldüresiye dövdüklerinde... Kurt, işte o zaman 'devlet otoritesi' nedir anladım!"

"Böyle konuşmamalısınız, Bayan Zimmermann," diye kesti sözünü kadın gardiyan, ama bunu söylerken kaba değildi sesi. Kurt, sessizce ve dikkatlice dinlediğini hissetti. On dakika çoktan geçmiş olmalı diye düşündü.

"Boş verin, bırakın devam edeyim" dedi Anna hafif bir savunma güdüsüyle, "hâkimin önünde daha fazlasını söyleyeceğim nasılsa. Ona diyeceğim ki, bugün ellerinde devlet otoritesini tutan kişiler, işçilerin can düşmanlarından başkası değiller. Ellerindeki iktidarı, kapitalistlerin çıkarlarını korumak ve işçilerin haklarını 'devlet otoritesiyle' bastırmaktan başka bir şey için kullanmıyorlar. Sosyal demokrat işçilere de diyeceğim ki... mahkeme önünde diyeceğim ki... bu devleti destekleyen liderlerinin, hayatta kalmak istiyorsak yok etmemiz gereken aynı düşmanlar olduklarını söyleyeceğim. 1 Mayıs'tan işte bunu öğrendim."

"Anna, oğlanı hiç sormuyorsun," dedi Kurt aklını başka konulara çekmek için. Soluk yüzüne yine ateşin kızıl gölgesi düştü.

"Onu o kadar çok düşündüm ki, ama yoldaşları daha fazla düşündüm. Çoğunun sadece yüzünü biliyorum, adlarının ne olduğunu bile bilmiyorum genelde. Kurt, bu kadar kötü bir yoldaşın olduğum için o kadar utanıyorum ki."

Kurt, iki elini de tuttu: "Şimdiyse çok, ama çok iyi ve cesur bir yoldaşımız var, değil mi? Anna, hepimiz seni bekleyeceğiz..."

Kadın memur omzuna dokununca sessizce ayağa kalktı. Anna, gözleri kapalı yatıyordu, üzerinde ateş eğrisinin çılgın sıçrayışlarının çizili olduğu panonun bulunduğu yatakta. Sanki uyuyor gibiydi. Yorgun ve solgun yüzünde, ince ve sert görünümlü ağzından yayılan, genç, gelecekten umutlu bir gülümseme vardı...

• • •

İleri, 5 Kasım 1930:

"Geçici emekliliğe ayrılan, ama hiç kuşku yok ki çok yakında yüksek hizmetleri ve yeteneklerine uygun yeni bir çalışma alanı bulacak olan yoldaş Zörgiebel, Berlin'de etkin olduğu yıllarda

kent halkının en geniş kesiminin saygı ve sempatisini kazanmıştır. Onun etkisini yakından izleme fırsatı bulan herkes, *insanlığının ve yardım ve koruma iradesinin her zaman onu yönlendiren özellikleri olduğunu* bilir. Yeni görevinde bütün sağduyu sahibi, saygın Berlinlilerin şükran duyguları ve en iyi dilekleri, yine ona eşlik edecektir."

SON

KIZIL SOKAK*

Sokak canlandı, kükredi,
Giyinip kuşanıp dışarı attı kendini insan bedenleri
Kollar ileri, zihinler düşünceli,
Ağızlar... silahlar; başlar... levyeler

Sokak... zorlu ve acımasız
Fazla yükten bükülüvermiş insanların belleri
Tekerlekler ve adımlar
Yuvarlayıveriyor bu ağır yükleri

Yukarı kaldırın şimdi onları,
Koparılmış
Parçalanmış
O acınası bedenleri:
Tekrar aşağı çalın sonra
Bütün o canı yanmışları, ezilmişleri–
İşte karakollar, polis ekipleri.

Esaretin sokağı
Mücadelenin sokağı şimdi.

* Kitabın 1979 İngilizce baskısında yer alan, Alman şair ve siyasetçi Johannes R. Becher imzalı bir şiir. 1891'de Münih'de doğan, Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Spartaküs Birliği'ne, daha sonraları da Almanya Komünist Partisi'ne üye olan Becher, her dönem mücadelenin içinde önemli görevler üstleniyor, Nazi iktidarı döneminde Prag ve Viyana'ya geçtikten ve bir süre Moskova'da bulunduktan sonra, 1945'te Berlin'e dönüyor, 1954'te Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde Kültür Bakanı oluyor ve 1958'de ölüyor. *–çev.*

EK*

Geriye ne kaldı?

YIKARAK *Yeniden İmar Etme*: 1950'li yıllarda Köslin bölgesi alelacele yerle bir edildi ve sonradan da yeni baştan inşa edildi. Açıklandığı üzere burası "*Berlin'de, saldırgan Bolşevikliğin göz koyduğu, bozunmanın çekirdeğiydi*"** ve ortadan kaldırılmalıydı. İlk kapalı inşaat modelinin yerinde, o günden itibaren salt trafik yolu olarak kalan caddenin *çaprazında,* yan tarafta betonarme sayısız ev dizisi duruyor... Böylece bu bölge temizlenmiş, eski sokak manzarası geride herhangi bir iz bırakmadan ortadan kaldırılmıştır.

Resmen bir anıt: Daha sonra tuhaf ve sapkın bir anıt, hiçliğin içerisinde beliriverdi... Çimen Caddesinin kıvrımında, Panke Deresi'ni geçen köprünün yanında, sade bir granit taşı üzerinde karanlık bir yazıt, gizemli ve usul usul sözler, dümdüz arazide uzanıyor:

"Mayıs 1929 başında, buradaki sokak çatışmalarında 19 kişi ölümle buluştu, 250 kişi yaralandı."

(Kimlerdi bunlar? Mesele neydi? "Sokak çatışmalarında" derken, *kendi evlerinde* vurulanlar da bu hesaba dahil mi? Hariç mi?.. Neukölln ve başka yerler, "burada" değil ya... Metin ancak tam önünde durup yukarıdan bakıldığında okunabiliyor. *Böylesi bir* anıt ve anma için gerçekten de her şey düşünülmüş!)

---

* Sonradan yaşananları anlatan bu ek bölüm, kitabın 2016 Almanca baskısında yer almakta, eski baskılarında ve İngilizce baskısında bulunmamakta, "A.B." imzası taşımaktadır. *-çev.*

** Dönemin önde gelen Belediye İnşaat Komisyonu başkanı Walter Nicklitz (1911-1989), SPD *-Almanca baskı (2016) ed. notu*

Berlin polisi, olaylarla ilgili döküm ve faturasında, tükettiği mühimmatın miktarını titizlikle hesaplamış ve 10 bin 981 kurşun olarak vermişti: *Resmen.*

• • •

Geriye her daim *Kızıl Wedding* şarkısından *bir kıta* kaldı, melodisiyle birlikte:

"Sol, sol, sol, sol! Zörgiebel polisine rağmen!
Sol, sol, sol, sol! Anıyoruz 1 Mayıs'ı!
Kanlı yüzünü egemen sınıfın,
Unutmaz Kızıl Wedding,
Kepazeliğini de SPD'nin!"

('Yorgun gezgin taşlar bağırmıyorsa bile, şarkı söylerler işte böyle,' diye düşünebilir insan.)

• • •

Geriye... Cumhuriyetin *başlangıcından itibaren*... Cumhuriyetin *düşmanlarıyla* birlikte... Cumhuriyetin *korunması* amacıyla... Cumhuriyetin *çöküşüne* dair SPD'nin tarihî bir *tabusu* kalır: Odadaki fil.

• • •

Geriye kalan polis müdürlerine ne oldu peki?

Karl Friedrich Zörgiebel (1878-1961) – 1945'ten sonra Rheinhessen-Pfalz'da polisin yeniden yapılandırılmasına dönük çalışmaları yönetti ve burada 1948 ile 1953 arasında eyalet emniyet müdürlüğünü sürdürdü. Bunun dışında hayat hikâyesinde, Berlin Emniyet Müdürü iken verdiği özel bir hizmetin, bu şehre trafik lambalarını yerleştirmek olduğu yazar... Büyük Federal Üstün Hizmetler Madalyası almıştır.

Komutan *Magnus Heimannsberg* (1881-1962) – 1945 ile 1948 yılları arasında Gross-Hessen'de Alman Polis Müdürü idi, sonra

da emekliliğine kadar Wiesbaden Emniyet Müdürü oldu. *Halkın Eğiticisi Olarak Polis* (1927) adlı eseri yazdı... Birinci Sınıf Federal Üstün Hizmetler Madalyası sahibidir.

Kitapta kısaca anılan Emniyet Müdür Yardımcısı *Bernhard Weiss* (1880-1951) – Berlin NSDAP Bölge Valisi Joseph Goebbels tarafından "mücadele döneminde" nefret edilen Cumhuriyetin temsilcisi olarak stratejik hedef tahtasına oturtuldu ve yandaş *Der Angriff* (Hücum) gazetesinde sistematik bir biçimde ve acımasızca hakarete uğradı. Nazilerin iktidarı ele geçirmesinden sonra hakkında tutuklama kararı bulunan Weiss, 1934'te kıl payı kurtularak Londra sürgününe kaçtı, burada da öldü.

• • •

Elinizdeki bu kitap, *yayınlandıktan hemen sonra yasaklandı.*

Doğu Almanya ya da Demokratik Almanya olarak da bilinen Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde (DDR) proleter-devrimci edebiyatın geleneksel yapıtları arasında yer aldı... Batı'da 68 Hareketi döneminde ve 1970'ten sonra, orijinal metnin çok okunan bir tekrar basımı, birkaç baskı halinde solcu öğrenci çevrelerinde yayımlandı.

• • •

Bu arada roman ve anlattığı hikâye bizzat tarihî bir belge haline gelirken bölgenin tarihi korunamadı!

Wedding, 1970'li yılların sonuna kadar Avrupa'nın en büyük *yıkımla yeniden imar bölgeleri*nden biri olarak –âdeta bombaların üzerine yağdığı bir savaş meydanı misali– eşi benzeri görülmemiş bir öfkeyle ve kaba kuvvetle yıkıldı. Tamamen gelişigüzel ve tarihten yoksun bir biçimde üzerine beton döküldü. Berlin Eyalet Partisi merkezinin yanındaki belediye binasında, SPD'nin yönettiği bu yerde, efsane *Kızıl Wedding*'den geriye âdeta hiçbir şey kalmadı.

Artık yapılardan hareketle bir tanıklık bulmak neredeyse imkânsız... özellikle de adıyla en yakından ilişkili *dönem* için. (Kuşkusuz kimse sefil ikamet ve yaşam koşullarına nostalji besleyip burası için yas tutmayacaktır, ama tarihî sokak alanlarının yıkımı zaten bambaşka bir konu.) Yerinde gerçekleştirilmiş ufak tefek kimi çalışmaların, yerel ve bölgesel tarihin bu bölümünü yeniden canlandırma yönündeki girişimleri, bir şekilde yok olup gitti. Kendinden geçmiş levhalar ve eski fotoğraflar arasında, insan caddelerde boş yere dolaşıyor... *Durmayın, burada görülecek bir şey yok!*.. Kent reformundan sonra Wedding ortadan kaldırıldı, *resmen* bertaraf edildi. Hedefe ulaşılmıştı.

• • •

Yazar *Klaus Neukrantz* (1897-1941?), Mart 1933'te tutuklandı, toplama kampında işkence gördü ve 1941'de psikiyatri bölümüne yatırıldı. İzi burada kayboluyor... Büyük olasılıkla katledildi, kesin ölüm tarihi bugüne kadar belirlenemedi.

A. B.

"Berlin'de bir sokağın, 1929 Mayıs günlerinde geçen romanı"dır bu... Emekçilerin mücadelesinin ve "sosyal demokrat ihanetin" romanı...

Yasakların ve yasaklara karşı kavgada ısrarın romanıdır bu... Yasaklanmış bir yürüyüşe hazırlıkların, uykusuz geçen gecelerin, emekçileri yürüyüşe ikna etmekle ve sosyal demokrat ihaneti anlatmakla geçen gündüzlerin...

Polis zulmünün, copların, gözaltıların, orantısız şiddetin, işkencelerin romanıdır bu... Polis zulmüne karşı direnişin, kararlılığın ve barikatların...

Birlik, mücadele ve dayanışma günü 1 Mayıs'ın romanıdır bu... Birliğin, mücadelenin ve dayanışmanın somutlaşmasının...

Sıradan işçilerin, hamalların, tesisatçıların, işsizlerin, gençlerin, kadınların romanıdır bu... Sıradan bir inşaat işçisinin, bizzat kavganın içinde bir öndere dönüşmesinin...

Görünürde gaddar, zalim, hunhar bir emniyet müdürünün ve ondan aldıkları emirle keyfî şiddet uygulayan amir ve memurların romanıdır bu... Gerçekte onların arkasındaki güçlerin, devletin, hükümetin, SPD'nin ve sermayenin...

"1929 Mayıs günlerinde Berlin'de polisin vurduğu 33 kişinin hafızalardan silinmesi imkânsız devrimci mücadelelerinin anısına" kaleme alınmış bir romandır bu... Tüm devrim şehitlerinin anısına saygının romanı!

"Ölüm sessizliğine bürünmüş, abluka altındaki mahallede, belki de polisin birkaç yüz metre ötede makineli tüfekleri varken, insan nasıl olur da gecenin bir yarısı Enternasyonal'i söylemeye başlar ki! Yapılacak bir şey yoktu! Kurak, susuz toprak nasıl suyu kana kana içerse, melodi de insanlara ve koca sokağa sıçrayıverdi."

THG 0782790 LEF

16 TL. KDV DAHİL

ISBN 978-605-172-264-1

9 786051 722641

yordam edebiyat

YordamEdebiyat
YordamEdebiyat